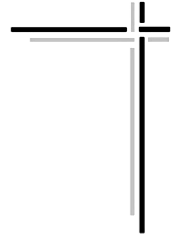

Tiến sĩ Thái Lễ Húc

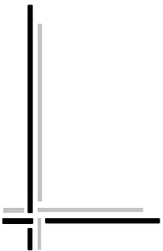

CON ĐƯỜNG ĐẠT ĐẾN NHÂN SINH HẠNH PHÚC

Giảng giải

Đệ Tử Quy - Phép Tắc Người Con

QUYỂN 1

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

MỤC LỤC

LỜI TỰA.....	5
PHẦN 1: GIÁO DỤC VÀ NHÂN SINH HẠNH PHÚC	8
1. Giáo dục con cái phải được đặt lên hàng đầu.....	10
2. Tổ chất của một người thành công	14
3. Giáo dục tổ chất đạo đức	17
4. Giáo dục ý nghĩa chân thực của ngày sinh nhật	19
5. Đời sống muốn đưa ra chọn lựa tốt thì cần phải chuẩn bị điều gì?	23
6. Nên xem những loại sách nào?.....	25
7. Vì sao trẻ nhỏ đã có thể tích phước?	39
8. Một người muốn có tâm nhân từ thì phải bắt đầu từ chữ “hiếu”...	44
9. Thái độ học tập	48
10. Phương pháp học tập phải: “Một môn thâm nhập, trường kỳ huân tu”.....	61
11. Làm thế nào xây dựng tốt quan hệ vợ chồng?	63
12. Việc lớn thứ nhất trong gia đình là phải dạy tốt con cái.....	68
13. Lớp bồi dưỡng học thêm	69
14. Người giúp việc trong gia đình	70
15. Cách giáo dưỡng con cái.....	71
16. Vì tính và truyền hình.....	72
17. Vấn đề kinh tế	73
18. Làm thế nào để có được tiền của?.....	76
19. Cha mẹ phải làm gương trong giáo dục con cái.....	80
20. Chồng phải có tâm cảm ân vợ.....	80
21. Vợ phải “tứ đức”: Đức - Ngôn - Công - Dung.....	81
22. Chồng phải “tứ đức”: Đức - Ngôn - Công - Dung	84
23. Dạy trẻ nhỏ phải có cương, có nhu	84
Tiêu kết.....	89
PHẦN 2: HỌC TẬP ĐỆ TỬ QUY.....	92
TÔNG TỰA ĐỆ TỬ QUY, THÁNH NHÂN HUẤN. THỦ HIẾU ĐẠO, THỨ CẦN TÍN. PHIẾM ÁI CHÚNG, NHI THÂN NHÂN. HỮU DƯ LỰC, TẮC HỌC VĂN.....	92
1. Đệ Tử Quy, Thánh nhân huấn (<i>Phép người con, Thánh nhân dạy</i>)	93
2. Thủ hiếu để (<i>Hiếu để trước</i>)	93

3. Thứ cần tín (<i>Kế cần tín</i>).....	100
4. Phiếm ái chúng, nhi thân nhân (<i>Yêu bình đẳng, gần người nhân</i>)...	101
5. Hữu dư lực, tắc học văn (<i>Có dư sức, thì học văn</i>).....	101

CHƯƠNG THỨ NHẤT:

NHẬP TẮC HIẾU (*Ở nhà phải hiếu*)103

1. PHỤ MẪU HÔ, ỨNG VẬT HOÃN. PHỤ MẪU MẠNG, HÀNH VẬT LÃN. PHỤ MẪU GIÁO, TU KÍNH THÍNH. PHỤ MẪU TRÁCH, TU THUẬN THỪA.....	119
1.1. Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn (<i>Cha mẹ gọi, trả lời ngay</i>)	119
1.2. Phụ mẫu lệnh, hành vật lãn (<i>Cha mẹ bảo, chớ làm biếng</i>)....	124
1.3. Phụ mẫu giáo, tu kính thính (<i>Cha mẹ dạy, phải kính nghe</i>) ..	129
1.4. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa (<i>Cha mẹ trách, phải thừa nhận</i>)....	130
2. ĐÔNG TẮC ÔN, HẠ TẮC SẢNH. THẦN TẮC TỈNH, HÔN TẮC ĐỊNH. XUẤT TẮT CÁO, PHẢN TẮT DIỆN. CƯ HỮU THƯỜNG, NGHIỆP VÔ BIẾN.....	138
2.1. Đông tắc ôn, hạ tắc sảnh (<i>Đông phải ấm, hạ phải mát</i>)	138
2.2. Thần tắc tỉnh, hôn tắc định (<i>Sáng phải tỉnh, tối phải vắng</i>)	148
2.3. Xuất tất cáo, phản tất diện (<i>Đi phải thưa, về phải trình</i>)	150
2.4. Cư hữu thường, nghiệp vô biến (<i>Ở ổn định, nghề không đổi</i>)...	152
3. SỰ TUY TIỂU, VẬT THIỆN VI. CẦU THIỆN VI, TỬ ĐẠO KHUY. VẬT TUY TIỂU, VẬT TƯ TÀNG. CẦU TƯ TÀNG, THÂN TÂM THƯƠNG.	168
3.1. Sự tuy tiểu, vật thiện vi. Cầu thiện vi, tử đạo khuy (<i>Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con</i>)	169
3.2. Vật tuy tiểu, vật tư tàng. Cầu tư tàng, thân tâm thương (<i>Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn</i>).....	173

LỜI TỰA

Trải qua gần một nghìn năm lịch sử, Văn Miếu - Quốc Tử Giám luôn được coi là biểu tượng của sự trường tồn tinh hoa văn hóa, giáo dục và truyền thống tôn sư trọng đạo, khuyến đức, khuyến tài của dân tộc Việt Nam. Mỗi năm, hàng triệu người con Việt Nam và bạn bè quốc tế đến Văn Miếu - Quốc Tử Giám để tỏ lòng thành kính và tri ân đối với các bậc Thánh Hiền như Khổng Tử, Chu Văn An và những vị đã có đóng góp vô cùng to lớn, có ảnh hưởng sâu rộng đối với quá trình phát triển văn hóa, giáo dục của Việt Nam và của toàn nhân loại.

Những tinh hoa văn hóa mà các bậc Thánh Hiền để lại mang ý nghĩa nhân văn sâu sắc đối với toàn thể giới, có giá trị siêu việt không gian và thời gian. Chính vì thế, trải qua mấy nghìn năm, những lời dạy năm xưa của Khổng Lão Phu Tử, một nhà giáo dục vĩ đại - “vạn thế sư biểu” (*bậc thầy của muôn đời*), vẫn rất gần gũi và mang tính ứng dụng cao trong cuộc sống, trong công việc và trong sinh hoạt hàng ngày của chúng ta hiện nay. Những lời dạy ấy chỉ cho chúng ta từng bước đi trên “***Con đường đạt đến nhân sinh hạnh phúc***”.

Không thể phủ nhận rằng tri thức rất cần cho sự phát triển của nhân loại. Tuy nhiên, trong xu hướng xã hội phát triển ngày càng hiện đại với nhiều luồng văn hóa đa dạng như hiện nay, nếu chúng ta chỉ tập trung bồi dưỡng tri thức mà không chú trọng và đẩy mạnh giáo dục luân lý đạo đức thì trật tự xã hội sẽ bị đảo lộn, lòng người trở nên bất an, trống rỗng và đạo đức con người sẽ ngày càng xuống cấp. Nếu chúng ta muốn giáo dục trẻ nhỏ mà không lấy chính mình để làm gương, không chuyển đổi phương pháp giáo dục đạo đức từ lý thuyết đến thực hành hoặc không có chuẩn mực cụ thể đối với từng hành vi, lời nói và ý thức thì sản phẩm mà chúng ta đào tạo ra cũng sẽ không có chuẩn mực. Đó là một trong những nguyên nhân khiến việc giáo dục các thế hệ trẻ ngày nay trở thành vấn đề vô cùng khó khăn không chỉ của ngành giáo

dục, của các bậc làm cha, làm mẹ, mà còn của toàn thể cộng đồng xã hội.

Để cứu vãn thực trạng này, đồng thời để khẳng định nét đẹp văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam, những giá trị đạo đức căn bản đang rất cần được chúng ta tôn vinh và khôi phục mạnh mẽ. Trong môi trường xã hội phức tạp ấy, chúng ta hãy “*gạn đục khơi trong*”, tiếp nhận những tinh hoa văn hóa và cách nhìn đúng đắn trong vấn đề giáo dục trẻ nhỏ mà Thánh nhân đã để lại. Đây là liều vắc-xin cực mạnh giúp cho con em chúng ta có thể “*gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn*”, đảm bảo hạnh phúc cho chính chúng ta và cho những thế hệ mai sau.

Theo lời giáo huấn của Khổng Tử, giáo dục nhân cách đạo đức, nguyên tắc làm việc, làm người là những bài học đầu tiên cần được dạy cho trẻ nhỏ và phải được trẻ nhỏ thực hành mỗi ngày. Một người không được dạy dỗ nghiêm khắc và không được tiếp nhận giáo dục đạo đức theo định hướng và phương pháp đúng đắn ngay từ nhỏ thì khi trưởng thành sẽ không thể trở thành một người con hiếu thuận, sẽ không biết nghe lời, không kính trọng mọi người và sẽ gặp nhiều trở ngại trong cuộc sống.

Bốn quyển “Con đường đạt đến nhân sinh hạnh phúc” (tên gọi khác “*Giảng giải Đệ Tử Quy - Phép Tắc Người Con*”) không chỉ nêu ra các tiêu chuẩn, nguyên tắc để dạy dỗ trẻ nhỏ theo tư tưởng của Thánh Hiền mà còn chỉ ra cho chúng ta các biện pháp cụ thể để giúp con em mình hiểu đạo làm con, biết làm tròn bổn phận và trách nhiệm của mình, biết tránh xa những tư tưởng và hành vi sai lệch, biết hiếu thuận cha mẹ và tôn kính sư trưởng, biết yêu thương anh chị em, biết học hỏi điều hay lẽ phải, biết cẩn trọng trong từng lời ăn tiếng nói, biết giữ chữ tín, nuôi dưỡng lòng chân thành và xây dựng một nền gia phong trung hậu.

“Đệ Tử Quy” là chân lý giáo dục, là thước đo giá trị phẩm hạnh và đạo đức của một con người. Vì vậy, không chỉ dừng lại ở việc giáo dục trẻ nhỏ, hơn thế nữa, bộ sách này còn cung cấp cho chúng

ta những kiến thức quý giá và thiết thực, giúp chúng ta tự hoàn thiện chính bản thân mình trong cuộc tu dưỡng trường kỳ của đời người.

Lịch sử Việt Nam đã ghi lại tên tuổi của nhiều bậc tài đức, những người đã tiếp nhận và kế thừa tư tưởng giáo dục của Khổng Tử như Chu Văn An, Nguyễn Bỉnh Khiêm, Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh, Hồ Chí Minh, Võ Nguyên Giáp... Đó là tư tưởng dùng trí tuệ, đạo đức, “Đạo Trung Dung” và tám chữ “*Hiếu, Đễ, Trung, Tín, Lễ, Nghĩa, Liêm, Si*” để “*tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ*”. Chúng ta hãy tiếp nối và phát huy truyền thống tốt đẹp mà những bậc tiền bối vĩ đại đã để lại, trước là để cải thiện nhân sinh quan của cá nhân mỗi chúng ta, sau là để xây dựng gia đình hạnh phúc, xã hội ổn định, thế giới hài hòa.

Với học thức uyên bác, lý lẽ thấu triệt, kinh nghiệm dày dặn và với một trái tim tràn đầy tình yêu thương, thầy giáo - Tiến sĩ Thái Lễ Húc đã chuyển tải đạo lý Thánh Hiền hết sức sinh động, tỉ mỉ thông qua nhiều câu chuyện cảm động đến tận đáy lòng. Chúng tôi tin tưởng rằng bộ sách này là cuốn cẩm nang giáo dục vô cùng quý báu đối với tất cả những ai mong muốn được đi trên con đường hạnh phúc chân thật và mỹ mãn. Những lời chú thích trong bộ sách này được Ban biên tập chúng tôi đưa vào để giúp người đọc dễ dàng hiểu được nội dung bài giảng. Quá trình biên tập không tránh khỏi những sai lầm và thiếu sót, chúng tôi rất mong nhận được sự lượng thứ của Quý vị.

Ban biên tập kính bút

PHẦN 1

GIÁO DỤC VÀ NHÂN SINH HẠNH PHÚC

¹Lần diễn giảng này chân thật gọi là “*Giảng Tòa Nhân Sinh Hạnh Phúc*”, giảng nói về nhân sinh hạnh phúc.

Hạnh phúc là điều mỗi người đều đang mong cầu. Mỗi một người đều hy vọng có được hạnh phúc. Vậy làm thế nào để đời sống được hạnh phúc? Đời sống chúng ta đã đi qua mấy mươi năm rồi, bạn có cảm thấy hạnh phúc không? Có rất nhiều quý vị đang mỉm cười. Cười là cảm giác của hạnh phúc đó mà! Ở ngay trong lúc nằm mộng, có khi nào bạn ngủ đến cười mà thức dậy không? Có hay không? Có hay không các bạn nói nghe thử xem? Bạn ngủ mà cười thức dậy là nguyên nhân gì? Những niềm vui như thế này trong đời sống của bạn có phải càng ngày càng nhiều hay không? Chúng ta giả định như vậy mà đầu tư cho kiếp sống thì sẽ càng ngày càng hạnh phúc. Những sự việc nào làm cho bạn khi vừa nghĩ đến thì liền cảm thấy rất vui vẻ, rất thoải mái? Có bạn nào chia sẻ để mọi người cùng được hưởng chút cảm giác hạnh phúc của bạn không? Vì sao không có ai chia sẻ vậy? Món đồ tốt thì phải để bạn bè tốt cùng hưởng. Ngay khi chúng ta đem món đồ tốt để bạn tốt cùng chia sẻ, bạn có cảm giác hạnh phúc hay không? Người cho hạnh phúc hơn người nhận!

Kỳ thật hiện tại chúng ta đã có bạn bè. Buổi chiều đến nghe giảng, nhất định có người đã mời người bạn tốt nhất của mình cùng đến nghe. Có người bạn nào làm như vậy hay không? Ngay khi chúng ta mời người bạn tốt nhất của mình đến nghe để họ ở ngay trong buổi giảng này có thể có được quan niệm quan trọng nhất của cả đời thì nội tâm của bạn sẽ cảm thấy rất vui. Nếu như vừa vặn gặp được chương trình này, họ liền biết được phải làm thế nào dạy tốt con cái, để con cái hiểu được hiểu đạo. Họ có được quan niệm này, sau này con cái của họ chân thật hiểu được hiểu

¹ Bắt đầu Tập 1

đạo, thì người bạn này của bạn ngủ đến nửa đêm sẽ mỉm cười mà dậy. Bạn không chỉ chính mình hưởng hạnh phúc, mà còn mang hạnh phúc đến cho người khác cùng hưởng.

Cho nên, xin thưa với các vị, chúng ta hồi tưởng lại một chút trong đời bạn tất cả những gì làm cho bạn cảm thấy **hạnh phúc**, kỳ thật đều là do **chọn lựa**. Cho nên khó nhất của đời người không phải là phần đầu mà là chọn lựa.

Đời sống của bạn đã từng đưa ra những gì để chọn lựa? Nhân sinh từng giây, từng phút đều là đang chọn lựa. Hiện tại các bạn có đang chọn lựa hay không? Thí dụ hiện tại ở bên dưới nói: “*Hôm nay mệt quá! Ta phải ngủ gật cho khỏe!*”. Vậy chọn lấy ngủ gật hay nỗ lực nghe giảng sẽ tạo thành kết quả quyết không như nhau. Tục ngữ có câu: “*Nam sợ chọn sai nghề, nữ sợ gả lầm chồng*”, câu nói này trước và sau đều là chọn lựa. “*Nam sợ chọn sai nghề*” cho nên phải chọn lấy nghề nghiệp phù hợp. “*Nữ sợ gả lầm chồng*” nên phải chọn người xứng đôi. Kỳ thật, hai việc này có một quan hệ giống nhau, chính là bạn muốn nhìn người phải nhìn được rất chuẩn.

Thí dụ nói bạn chọn lấy nghề nghiệp này, chọn đúng nghề nghiệp rồi, nhưng còn phải đối xử với ông chủ như thế nào thì họ mới có thể đề bạt bạn, họ mới có thể thành tựu bạn. Cho nên xem năng lực của người rất quan trọng. Nữ sợ gả lầm chồng, gả lầm chồng rồi có được hạnh phúc hay không? Việc này rất khó. Nếu như đúng với mong muốn rồi, thì sự nghiệp của bạn liền sẽ phát triển rất tốt, tiến thêm nữa gia đình của bạn sẽ rất ổn định. Cho nên đưa ra chọn lựa thì đời sống mới có được hạnh phúc.

Đời sống còn chỗ nào cần phải chọn lựa nữa? Sáng nay ai đã ăn sáng thì đưa tay lên? Ồ! Rất nhiều! Xin để tay xuống. Người không ăn sáng thì đưa tay lên? Ồ! Có một vài bạn chưa ăn. Quý vị thân mến! Không ăn sáng chúng ta đã bước thêm một bước đến sức khỏe không tốt. Đó là chọn lựa. Cho nên bạn chọn lựa đúng thì thân thể liền khỏe, chọn lựa sai thì sức khỏe sẽ không tốt. Nếu

sức khỏe không tốt thì đời sống có hạnh phúc không? Không thể nào! Cho nên bạn đưa ra chọn lựa từng li, từng tí cho cuộc sống, vậy mới có thể đưa bạn đi trên con đường đại đạo hạnh phúc. Cho nên chọn thức ăn cũng rất quan trọng.

Ngoài ra, chọn bạn vô cùng quan trọng, nên có câu: *“Ra ngoài nhờ bạn bè”*. Thế nhưng chúng ta suy xét một chút, người vợ hiện tại và còn có người làm cha mẹ đều đang lo lắng chồng, con của họ kết giao làm bạn. Nếu như họ kết giao làm bạn, vợ ở nhà cơm cũng ăn không ngon, ngủ cũng không ngủ được tốt, cha mẹ của họ cũng sẽ có rất nhiều lo lắng. Cho nên bạn phải để trẻ nhỏ, để chính mình hiểu được việc chọn lấy bằng hữu chuẩn mực thì đời sống của bạn mới có được hạnh phúc. Bạn chọn đúng bạn rồi, thì gia đình của bạn mới có được hạnh phúc.

1. Giáo dục con cái phải được đặt lên hàng đầu

Đời người cũng phải chọn lấy khinh trọng, nhanh chậm, việc gì thì phải nên làm trước, việc gì thì phải nên làm sau, thứ tự trước sau cũng phải đưa ra chọn lựa. Chúng ta thường nói: *“Chí yếu mạc nhược giáo tử”* (đời người việc lớn thứ nhất là phải dạy tốt con cái). Nếu như con cái chúng ta không được dạy tốt, thì đời nay bạn có được hạnh phúc không? Con người này có phước báo không? Đời sống của người này có thể trải qua được yên vui không? Những năm cuối đời của chúng ta quyết định ở chỗ con cái có hiểu việc hay không, có hiếu thuận hay không. Nếu như giáo dục ra con cái không hiểu chuyện, nửa đời sau của chúng ta sẽ rất khó sống vì chúng ta không biết được hôm nay con cái lại sẽ cho ta diễn đoạn kịch nào, để cho ta thâm thập tàn cuộc. Cho nên giáo dục con cái phải được đặt lên hàng đầu, đặt ở vị trí quan trọng. Vậy thì nặng nhẹ, nhanh chậm bạn phải chọn lựa.

Phải làm thế nào để dạy tốt con cái? Xin hỏi: Phụ huynh hiện tại cảm thấy cái gì là giáo dục? Ồ! “Thân giáo”. Chúng ta vỗ tay cổ vũ cho vị này. Đáp án này đều không xuất hiện ở người ba bốn mươi tuổi, đều là bậc trưởng bối cao tuổi mới có được đáp án này.

Khi tôi diễn giảng ở Malaysia, tôi hỏi phụ huynh: “*Cái gì gọi là giáo dục?*”. Có một vị phụ huynh rất là thành thực, ông nói: “*Thì được 100 điểm*”. Ông ấy đáng được cổ vũ, bởi vì ông ấy không có chút hư ngụy nào, ông đem suy nghĩ trong lòng mình nói ra.

Tôi dạy học trò, tôi cũng rất chú trọng việc phối hợp với phụ huynh. Lần đầu cùng phụ huynh nói chuyện, tôi thường hỏi phụ huynh: “*Ông cảm thấy giáo dục con cái, thì thái độ làm việc, làm người có phải là việc quan trọng của cả đời hay không? Hay là điểm số quan trọng, đem số điểm của con cái từ 98% kéo lên đến 100%. Sự việc nào là quan trọng? Là việc trước quan trọng hay là việc sau quan trọng?*”. Có người nói việc trước quan trọng và không có người nói đến việc sau. Bạn xem, phụ huynh của chúng ta có sang suốt hay không? Nghe ra thì rất sang suốt.

Xin hỏi: Đại bộ phận phụ huynh là đang coi trọng thái độ làm người, làm việc hay là đang coi trọng điểm số của con cái. Điểm số phải không? “*Lần này con thi được mấy điểm, mau đem ra đây!*”. Trong đầu phụ huynh chỉ quan tâm đến điểm số.

Xin hỏi các vị phụ huynh: Chúng ta phải xem lại! Chúng ta đều nói với trẻ nhỏ là “*Làm người thì lời nói việc làm phải đi đôi*”. Vậy tại vì sao chúng ta rõ ràng cảm thấy thái độ làm người, làm việc quan trọng, nhưng cuối cùng trọng tâm của chúng ta lại tập trung ở trên điểm số? Vì sao có thể như vậy? Kỳ thật không thể trách phụ huynh của chúng ta, bởi vì họ chưa thể nhận ra được là cách làm người, làm việc đối với cả đời của đứa bé có sự ảnh hưởng dài lâu, to lớn cỡ nào! Còn điểm số, 100 điểm lập tức xem thấy được. Hơn nữa họ còn có thể đem ra nói: “*Con trai tôi tam khoa, tứ khóa đều 100 điểm*”.

Chúng ta phải bình lặng mà suy xét, ngày nay chúng ta đem trẻ nhỏ hướng chúng đi trên con đường của điểm số. Xin hỏi: Chúng sẽ đi đến đời sống như thế nào? Bạn có thể xem thấy được hay không? Bạn mong muốn thúc đẩy chúng đi trên con đường

này, bạn cũng phải tường tận, chúng ta đang đây trẻ nhỏ đi về hướng **danh lợi**.

Các vị phụ huynh! Tôi cũng là sản vật của chủ nghĩa học vị. Các vị có thấy ra được không? Các vị thật quá nhân từ, không muốn làm tổn thương ngay trước mặt tôi. Tôi chính là sản vật của chủ nghĩa học vị. Tôi còn nhớ khi tôi đang đi học sơ trung, khi thi chỉ đạt được 98 điểm, tôi khóc đến nửa ngày. Vì sao vậy? Bởi vì lúc đó muốn được là học sinh ưu tú của lớp nên nếu kém đi hai điểm và không được ghi danh thì nhân sinh của tôi kể như tiêu rồi. Có cần nghiêm trọng như vậy không? Tại vì sao tôi phải cảm thấy nghiêm trọng đến như vậy? Bạn xem, chúng ta vừa mới lên sơ trung, cái tâm sợ được, sợ mất nghiêm trọng đến như vậy. Một đứa nhỏ sợ được, sợ mất, cả đời này không thể có được hạnh phúc mà thường hay phải phiền não Đông, phiền não Tây.

Chủ nghĩa học vị chính là chỉ nghĩ đến điểm số của chính mình, muốn đập lên người khác. Cho nên vốn dĩ tôi đáng nên có tâm huyết của Phạm Trọng Yêm là: *“Tiên thiên hạ chi ưu nhi ưu, hậu thiên hạ chi lạc nhi lạc”* (Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ), nhưng bởi vì chủ nghĩa học vị nên tôi chỉ nghĩ đến đánh bại người khác. Tôi nghĩ lại, khi còn đi học cao trung, vừa được phát sổ điểm đều lướt nhìn người khác bao nhiêu điểm. Nếu như số điểm của họ cao hơn ta, nội tâm của ta rất là khó chịu, mặt lớn, mặt nhỏ thật khó coi. Chúng ta phải suy xét xem nhân cách như vậy có thể có được hạnh phúc không.

Tôi còn nhớ khi tôi tốt nghiệp đại học, vừa lúc đó ở bên trong cửa tiệm gặp một bạn học lúc sơ trung, mỗi lần thi anh ấy đều hạng nhất. Trong ấn tượng của tôi, hạng nhất trong lớp rất giỏi. Ngay khi anh ấy tốt nghiệp ra trường, bởi vì thời gian dài vui đầu ở trong đồng sách, cho nên năng lực tiếp xúc với người đặc biệt kém, vừa nói đến kinh nghiệm làm việc trong xã hội thì anh ấy liền run lên. Anh ấy nói: *“Con người tại vì sao mà khủng khiếp vậy? Tôi cảm thấy rất sợ khi tiếp xúc với họ”*. Bạn xem,

năng lực tiếp xúc với người của anh ấy rất thấp và do vậy, tâm lòng bao dung với người khác cũng không hình thành. Cho nên đời sống của anh ấy như vậy không thể nào có được hạnh phúc.

Chúng ta cùng nhau suy xét: Chúng ta đẩy trẻ nhỏ đi con đường chủ nghĩa học vị. Khi chúng ra trường, chúng có thể lấy được bằng tiến sĩ, thạc sĩ rất nhiều. Xin hỏi: Hiện tại mức độ thất nghiệp nhiều nhất là học vị nào? Hiện tại tốt nghiệp cao trung thì không thất nghiệp vì lao động, rửa bát, quét dọn, họ bằng lòng làm, cho nên họ không bị thất nghiệp. Trái lại tốt nghiệp đại học, nghiên cứu sinh, cảm thấy mức lương đó quá thấp nên họ không bằng lòng làm.

Xin hỏi: Đại học, thạc sĩ đã cho đưa nhỏ thái độ gì? Không thể cúi xuống. Nhân sinh phải có thể cúi thì mới có thể vươn lên.

Hiện tại mỗi năm sinh viên tốt nghiệp trên đại học số lượng rất là nhiều, thế nhưng có rất nhiều người đang thất nghiệp. Có hay không vậy? Chúng ta cùng nhau suy xét một chút, đây là từ trong thể chế giáo dục đã bồi dưỡng nhân tài hơn 10 năm, khi ra trường thì không dùng được. Sinh viên ra trường rất nhiều, thế nhưng nếu như các vị có bạn bè là chủ xí nghiệp, là chủ sở hữu một công ty, thậm chí là lãnh đạo của các cơ quan nhà nước, bạn thử hỏi họ xem thanh niên hiện tại có phải là nhân tài thật sự hay không. Họ sẽ trả lời thế nào? Họ sẽ nói với bạn là không tìm được nhân tài. Máy móc giáo dục vẫn luôn sản xuất ra, kết quả các xí nghiệp cảm thấy không dùng được.

Cho nên các vị phụ huynh, nếu như bạn nói với con của bạn là: *“Con chỉ cần thi cử là đủ rồi, các việc nhà con không cần phải làm”* thì xin bạn hãy nghĩ lại. Bạn luôn bảo chúng thi cử, mãi lo thi cử để đi lên, sau khi tốt nghiệp đại học rồi bảo đảm chúng có đời sống hạnh phúc mỹ mãn. Có phụ huynh nào đưa ra tiêu chuẩn này với con của bạn không? Bạn sẽ bị thất vọng. Bạn dường như nói với chúng: *“Chỉ cần con đi học cho tốt, thì về sau con sẽ được*

thuận buồm xuôi gió”. Không thể có việc này, hiện tại không có. Về trước có hay không? Về trước cũng không có.

Hôm nay con cái tốt nghiệp đại học rồi, nếu như chúng không biết cách làm người, không biết sống hòa thuận với người, cơ hội có tốt hơn cũng sẽ vượt mất ngay trước mặt chúng. Nếu bạn nói với con bạn: “*Chỉ cần con học thăng lên trên, các việc khác không cần phải làm*” thì trẻ nhỏ sẽ có một thái độ khiếm khuyết, chính là lòng trách nhiệm. **Một đứa nhỏ có lòng trách nhiệm, chúng mới chịu gánh vác.** Thế nhưng bạn nói với chúng: “*Cứ học thăng lên trên thì tốt rồi!*”. Kỳ thật chúng đi học là vì cái gì? Xem mặt của ai vậy? Xem mặt của cha mẹ, như vậy mà học. So với một đứa bé hiếu tâm, vậy thì hoàn toàn không như vậy. Đứa bé có hiếu tâm thì chúng phải để cha mẹ an lòng. Chúng hy vọng về sau có thể làm cho đời sống của cha mẹ được tốt hơn. Cho nên chúng không ngừng nâng cao năng lực cùng đức hạnh của chính mình. Đứa bé như vậy sẽ phát triển rất tốt.

2. Tổ chất của một người thành công

Các vị cần hiểu rõ một chút rằng chủ một xí nghiệp và chủ một doanh nghiệp chân thật thành công không phải là những người có trình độ cao nhất. Vậy chúng ta cần phải suy nghĩ đến một góc độ khác là chủ xí nghiệp cảm thấy không tìm ra được nhân tài.

Vậy xin hỏi: Chủ xí nghiệp cần đến nhân tài như thế nào? Vấn đề này không cần phải đi hỏi tiến sĩ, mà trong lòng mỗi một người đều có đáp án. Bởi vì đời sống chúng ta đã đi qua, cũng thấy được không ít người thành công, cũng có người thất bại. Bạn cảm thấy người thành công phải đầy đủ những tố chất gì? Có bạn nào nói ra nghe thử không? Các vị không nên cho rằng nhất định phải người có nhiều học vị thì mới có đáp án. Rất nhiều đáp án là từ một người tâm bình lặng lại, tâm bình lặng liền có ra được đáp án. Tâm bình lặng thì sinh trí tuệ. Bạn cảm thấy tố chất thế nào mới có thể khiến cho đời sống có được thành công? Những tố chất đó là:

- Thành thật
- Lòng trách nhiệm
- Khiêm tốn
- Tín
- Lòng nhẫn nại

Chúng ta có thể cho ra một quyển sách “Tô Chất Thành Công” rồi. Tôi không gạt quý vị, quý vị đến nhà sách phần nhiều đều là những lời nói này. Đã biết được rồi, về sau người đầy đủ tố chất như vậy mới là nhân tài chân thật.

Vậy xin hỏi: Chúng ta có dạy trẻ nhỏ phải thành thật không? Rất nhiều phụ huynh cảm thấy thành thật là quan trọng. Sau đó trong lòng nghĩ: “*Nếu như quá thành thật, ra ngoài bị người ta ức hiếp thì phải làm sao?*”. Lòng tin này liền có sự đắn đo. Nếu như rất khiêm tốn, luôn bị người ta đè xuống thì phải làm sao? Cho nên lòng tin là căn bản. Bạn chân thật tin tưởng có đủ những tố chất này thì về sau đời sống của chúng sẽ chân thật thành công. Kỳ thật, chủ xí nghiệp đều đã phát hiện ra sự thật này.

Phương Tây quản lý qua mấy mươi năm, chú trọng ở quản lý chất lượng. Chất lượng gì vậy? Đó là chất lượng sản phẩm. Cho nên họ gọi là TQM (*Total Quality Management*), tức là quản lý chất lượng toàn diện. Quản lý học mấy mươi năm qua đều cường điệu rằng ngày nay chỉ cần làm cho sản phẩm có sức cạnh tranh mạnh thì có thể gỏi cao đầu mà ngủ. Cho nên điểm chú trọng của họ phải làm ra sản phẩm cho tốt. Kết quả gần mười đến hai mươi năm thì phát sinh ra một số vấn đề. Đó là vào năm 1995, nước Anh có ngân hàng hơn hai trăm năm, gọi là Ngân Hàng Bá Linh, có cơ nghiệp của hơn 200 năm. Bởi vì một nhân viên của Singapore lạm dụng công khoản, cơ nghiệp của hơn 200 năm không có cánh mà bay, liền sụp đổ.

Tư duy của phương Tây khi xảy ra vấn đề thì nhanh chóng giải quyết. Đây gọi là “đau đâu trị đó”. “Đau đâu trị đó” không phải là phương pháp tốt. Cũng giống như sức khỏe hôm nay xấu đi, đã bị bệnh ung thư thì không dễ xử lý. Cho nên học vấn mà Thánh Hiền để lại không phải là trị bệnh mà trị lúc chưa bệnh, khi chưa bị bệnh thì phải phòng ngừa. Còn khoa học phương Tây tuy là kỹ thuật rất phát triển, thế nhưng họ chuyên môn xử lý bệnh trạng. Ung thư ruột thì lập tức cắt bỏ ruột, ung thư gan thì cắt gan. Cắt rồi có hết bệnh hay không? Ngay chỗ đó không việc gì, qua hai năm thì chỗ khác xảy ra việc. Ung thư ruột, tế bào ung thư bạn không nên dùng tâm thù hận đối với nó, bởi vì có người muốn hại nó nên nó mới phát tác như vậy.

Ai đem tế bào ung thư hủy diệt đi? Trên mỗi người đều có tế bào ung thư, chỉ cần muốn hủy hoại nó, thì nó phát tác lớn lên. Bởi vì tình trạng sức khỏe của chúng ta, đã mười năm, mười lăm năm, ta đã bỏ rơi nó rồi. Cái thân này nếu thật muốn hư cũng không phải dễ, bởi vì nó rất là tinh mật. Cho nên đem ung thư cắt bỏ đi, tuyệt nhiên không phải giải quyết căn bản vấn đề. Không chỉ không giải quyết được căn bản vấn đề, mà còn đồng thời sinh ra tác dụng phụ. Cho nên rất nhiều người bệnh ung thư, sau khi họ đi tiếp nhận một số trị liệu, ngày tháng sau đó đều sẽ rất là khó qua. Kỳ thật xử lý tế bào ung thư, xin đưa ra một thí dụ, cũng giống như kéo một bao rác để ở trên đất vậy, có rất nhiều gián đều chạy đến. Bạn rất là tức giận: “*Làm gì mà nhiều gián đến vậy!*” và lập tức lấy thuốc diệt côn trùng ra phun chết hết. Vấn đề được giải quyết rồi! Sau khi bạn rời khỏi, mười phút sau thì gián lại đến nữa.

Tư duy của người hiện tại chính là giải quyết bệnh trạng, cắt bỏ đi bệnh trạng. Người bạn trai này không tốt, đổi đi, người bạn gái này không tốt thì đổi luôn. Có giải quyết được vấn đề hay không? Không phải người bạn trai không tốt, cũng không phải người bạn gái không tốt. Ai không tốt vậy? **Chính mình đều**

không có học qua bao dung, không học được thương yêu người khác. Ngay căn bản vấn đề không thể giải quyết thì có đôi thêm vài người nữa thì cũng không ích gì. Cho nên giải quyết vấn đề phải giải quyết từ căn bản.

3. Giáo dục tố chất đạo đức

Hiện tại người phương Tây đã phát hiện ra vẫn còn một nhân tố quan trọng ảnh hưởng xí nghiệp hơn việc làm ra sản phẩm tốt, chính là **đức hạnh của công nhân**. Năm 2001, Tập Đoàn An Long - xí nghiệp lớn thứ bảy toàn cầu, mỗi năm doanh thu ngàn ức Mỹ kim. Bởi vì hai quản lý cấp cao lạm dụng công khoản của công ty, nên xí nghiệp lớn thứ bảy toàn cầu cũng phải sập. Cho nên hiện tại người phương Tây chú trọng liên kết Công ty toàn cầu, hiện tại thúc đẩy TEM (*Total Ethics Management*), tức quản lý luân lý đạo đức toàn diện, đang yêu cầu nâng cao tố chất của công nhân. Người phương Tây cảm thấy tố chất đạo đức có thể giải quyết được vấn đề này hay không?

Người hiện tại có một nhận biết sai lầm rằng họ cảm thấy tiền tài là vạn năng, chỉ cần có tiền thì liền có thể dạy tốt được con cái, chỉ cần có tiền thì liền có thể giải quyết vấn đề. Hiện tại có loại quan niệm này hay không? Có! Cho nên người nước ngoài rất có khí phách. Năm 2002, Hoa Kỳ tập trung đẩy mạnh giáo dục luân lý đạo đức, còn đặc biệt đưa ra ngân sách ban đầu vốn là hai tỷ rưỡi, sau đó điều chỉnh lên đến bảy tỷ rưỡi, đã điều chỉnh lên gấp ba lần. Có hữu dụng hay không? Bạn cảm thấy có khí phách hay không? Họ làm một cuộc điều tra thăm dò nhằm vào hơn tám ngàn học sinh trung học. Kết quả là 71% trẻ nhỏ lấy cắp tiền, 68% trẻ nhỏ đánh người, 35 % trẻ nhỏ ăn cắp đồ trong siêu thị.

Trong lần thăm dò này, có một câu hỏi khảo sát là: “*Bạn cảm thấy đạo đức của bạn có cao thượng không?*”. Kết quả khảo sát cho thấy: Học sinh trung học đạo đức cao thượng đến 96%, 71% lấy cắp tiền, 68% đánh người, 35% ở trong siêu thị ăn trộm đồ. Kết luận sau khảo sát của họ là 96% trẻ nhỏ cảm thấy chúng có

phẩm đức cao thượng. Xin hỏi: Trẻ nhỏ của thời đại này nương tựa vào tiêu chuẩn của ai vậy? Chính nơi chúng.

Xin hỏi: Loại thái độ này của trẻ nhỏ là học với ai vậy? Nếu như lãnh đạo quốc gia của chúng, động đây một chút thì mang quân đội đi đánh người, sau khi đánh xong trở về nói: “*Này các bạn nhỏ! Các bạn không nên đi đánh lộn với người, phải chú ý đến lời dạy bảo này*”, vậy thì chúng có nghe hay không? Không nghe. Cho nên người nước ngoài có nắm được cương lĩnh của giáo dục hay không?

Giáo dục không phải tiền nhiều là hữu dụng. Giáo dục không phải nói nhiều là hữu dụng, cũng không phải có rất nhiều sách lý luận thì hữu dụng. Quan trọng nhất là ở trong cuốn “*Thuyết văn giải tự*”, đem nó điểm ra. Cái gì gọi là “*giáo*”? “*Thượng sở thí, hạ sở hiệu*” gọi là “*giáo*”. “*Dục*” là “*duỡng tử sử tác thiện dã*”. Hai hàng chữ này đã nói ra được trung tâm của giáo dục.

Quý vị thân mến! Bạn có lòng tin đối với trí tuệ của lão Tử tông, tuyệt đối có thể thâm nhập được Kinh điển. Bạn chân thật tiếp nhận được giáo huấn, bạn càng đọc sẽ càng bồi phục. Cho nên trong giáo dục, **điều quan trọng thứ nhất là phải dạy đúng sự việc**. Cho nên “*dạy làm việc thiện*”, ngay khi đưa bé có lòng lương thiện thì chúng liền có việc làm lương thiện. Trong vô hình chung, chúng tự nhiên có rất nhiều bạn bè tốt, đời sống của chúng sẽ hạnh phúc.

Chúng ta làm thế nào dạy trẻ những hành vi thiện? **Không phải yêu cầu chúng đọc rất nhiều sách, mà là trước tiên yêu cầu chính mình phải làm cho được**. Ngay khi chúng ta biểu hiện ra hành vi là thiện, con cái của bạn ngay trong vô hình chung sẽ bị cảm động rất sâu. Các bạn có tin tưởng lời nói này của tôi không? Có một số người tin tưởng, có một số người dường như không có cảm giác gì. Nếu như bạn không có cảm giác gì, vậy thì bạn phải bình lặng mà suy xét. Có thể bên cạnh bạn đều không có người thiện, đều không diễn ra màn kịch để làm cho bạn cảm động.

Nếu như chỉ cần có người diễn ra, nhất định sẽ cảm động người xung quanh. Tôi dám bảo đảm điều này với bạn, bởi vì “*nhân chi sơ, tánh bản thiện*”, chỉ cần có người làm ra thì nhất định có người cảm động, có người làm theo.

4. Giáo dục ý nghĩa chân thực của ngày sinh nhật

Ở Thẩm Quyến có một cô giáo, ban đầu cô ấy cũng có một khoảng thời gian học tập văn hóa Thánh Hiền, vào lúc đó tôi đang ở Hải Khẩu. Ngày 15 tháng 3 năm vừa rồi, Thẩm Quyến có một số thầy cô mời tôi qua bên đó để giảng bài. Họ liền hỏi cô giáo của tôi rằng: “*Vị thầy giáo này muốn giảng cái gì?*”. Cô này liền nói với họ: “*Vị thầy giáo này muốn giảng **Đệ Tử Quy***”. Họ liền nói: “*Đệ Tử Quy có gì để giảng? Cái đó chẳng phải để trẻ nhỏ học hay sao? Tại vì sao không giảng “Luận Ngữ” chứ?*”. Kết quả, cô giáo này tuy là nói như vậy, thế nhưng cũng đi nghe tiết giảng thứ nhất. Sau khi nghe xong, cô đột nhiên cảm thấy chính mình thiếu sót rất nhiều đạo lý rất cơ bản để làm người, đều vẫn chưa áp dụng được. Cho nên cô liền điều chỉnh lại thái độ của cô, rất nỗ lực học “Đệ Tử Quy”. Trước khi chưa học “Đệ Tử Quy”, cô đã xem qua rất nhiều sách Thánh Hiền, cảm thấy chính mình thiện căn rất là sâu dày, có lúc còn bội phục chính mình. Kết quả sau khi học “Đệ Tử Quy” rồi, cô cảm thấy ngay đến “*hiếu*” cũng chưa làm xong, phải cố gắng kiểm điểm lại.

Các vị cảm thấy chính mình thiện căn sâu dày tốt hay là cảm thấy chính mình vẫn chưa học tốt được thứ gì? Người trước tốt hay là người sau tốt? Người trước thì có đời sống không nhận định được rõ ràng. Người sau biết khiêm tốn mà đứng tiến. Cho nên chúng ta nói “*tu hành*”, “*tu hành*” là phải tu sửa hành vi, phát hiện lỗi lầm của chính mình, bạn mới có thể càng ngày càng tường tận. Chúng ta phải nên làm một người tường tận mới tốt, cải đổi lỗi lầm của chính mình. Đây gọi là chân tu hành. Cho nên khoảng tháng năm cũng là ngày lễ cha mẹ, vừa lúc cô giáo này cũng trở

về quê nhà. Học rồi phải làm, cho nên cô muốn cảm tạ ân dưỡng dục của cha mẹ, vừa lúc đó cũng là sinh nhật của cô.

Trẻ nhỏ hiện nay nói đến sinh nhật, điều thứ nhất chúng nghĩ đến là cái gì? Bánh kem. Còn gì nữa không? Chúng ta dạy con phải làm thiện. Vậy xin hỏi, ý niệm thứ nhất nghĩ đến bánh kem có phải là thiện không? Cho nên phản ứng của rất nhiều trẻ nhỏ đều là hiện rõ ra kết quả của giáo dục. Chúng ta phải bình lặng mà quán sát xem hạt giống này đã gieo đúng chưa, hay là đã gieo sai rồi. Phải cẩn trọng mà suy xét. Cơ hội giáo dục tốt đến như vậy! **Chúng ta phải nên giúp trẻ nhỏ có ý niệm đầu tiên khi nghĩ đến sinh nhật chính là nghĩ đến ngày bị nạn của mẹ, phải nhớ rằng mẹ mang thai lao nhọc, sanh đẻ khổ cực. Chúng ta phải làm cho chúng khởi lên lòng tri ân, báo ân. Đó gọi là giáo dục.**

Cho nên khi cô giáo này quay về, cô muốn cảm tạ cha mẹ, liền đem ra ba cái ghế. Lúc đó cũng có bà ngoại của cô ở đó, cô liền mời bà ngoại, cha mẹ ngồi trên ghế. Mẹ của cô tương đối nhạy cảm. Bà nói: *“Con gái! Rốt cuộc con muốn làm việc gì vậy?”*. Cô giáo này liền đối trước mẹ của cô, đối trước ba vị trưởng bối này nói: *“Con đã sống qua hơn 30 năm rồi, đã làm cho cha mẹ biết bao lo lắng. Hiện tại con đã bắt đầu học tập giáo huấn của Thánh Hiền. Cho nên từ nay về sau, con phải làm một đứa con gái hiếu thuận, không để cho bà và cha mẹ phải bận tâm. Còn ân dưỡng dục hơn 30 năm, con sẽ ghi nhớ ở trong lòng. Hôm nay cũng là gặp lúc sinh nhật của con, con phải chân thành cảm tạ cha mẹ. Cho nên hôm nay muốn hành lễ ba lần quỳ, chín lần cúi đầu”*.

Cô giáo này lạy xuống cái lạy đầu tiên, mẹ của cô lập tức liền rơi nước mắt. Đây là nước mắt gì? Giọt lệ an ủi. Kỳ thật người làm mẹ không hề nghĩ đến con cái phải đền đáp thứ gì. Thế nhưng con cái có chút tâm hiếu thuận thì liền sẽ làm cho họ rất an ủi. Dưới vòm trời ai là người khờ nhất? Mẹ là người dễ gạt nhất, không cần đền đáp. Bạn nói cho họ nghe lời ngon, lời ngọt, đối

với họ có chút tâm hiếu thuận thì họ liền mãn nguyện lắm rồi. Cô giáo này lay xuống lay thứ hai, con của cô là một học sinh tiểu học lớp ba, lập tức đến đứng bên cạnh chồng của cô, bắt đầu bóp nắn cho ba mình. Con trai cô dường như cảm thấy ở trong không khí như vậy mà không làm gì đó thì thật là khó chịu. Bài dạy không lời! Tâm hiếu hạnh này của mẹ đã làm cho con cô bị cảm động rất mãnh liệt. Cho nên chú cảm thấy hiện tại phải nên phục vụ cho ba chú một chút. Cho nên “*thân giáo*” vô hình đã cảm hóa, sức mạnh rất to lớn. Đứa bé này khi trở về nhà, bước vào cửa liền đồng dạ nói với cha mẹ của chú: “*Cha mẹ ơi! Năm tới sinh nhật của con, con cũng lay cha mẹ*”. Đó là giáo dục, trên làm dưới bắt chước. Có cần phải tốn tiền không? Việc chân thật quan trọng của đời người, tiền không có tác dụng gì lớn.

Từ chỗ này chúng ta hồi tưởng lại một chút rằng người phương Tây họ phát hiện đức hạnh rất quan trọng, nhưng đều là lúc đã xảy ra vấn đề. Cho nên họ hiện tại phải lo đi giải quyết. Xin hỏi: Họ biết cội gốc của đức hạnh ở đâu không? Phải có thể trị gốc thì mới có thể giải quyết được vấn đề. Cho nên hiện tại, xí nghiệp lớn của họ cũng bỏ ra rất nhiều tiền để đào tạo. Dùng lời tục ngữ của phương Đông gọi là: “*Lâm nguy mới ôm chân Phật*”.

Xin hỏi: Một người trong hai tháng có thể huấn luyện để trở thành một người có thái độ lễ phép không? Lấy ví dụ như một nhóm người vốn dĩ rất khô cứng, không biết cười và được rèn luyện trong hai tháng để tiếp đón khách với thái độ niềm nở, tươi cười. Nhưng khi xem thấy họ cười thì toàn thân bạn sẽ nổi da gà, bởi vì họ cười rất không tự nhiên do nụ cười của họ là muốn lấy tiền từ trong túi của bạn về lại bên họ, chứ không phải là tôn kính người từ trong nội tâm.

Chúng ta phải nên cắm gốc đức hạnh vào từ lúc nào? Phải từ nhỏ mới có thể cắm được gốc. “*Cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, trẻ không được dạy dỗ từ nhỏ, khi đã lớn khôn rồi chúng ta mới muốn kéo chúng trở lại thì sẽ rất khó khăn. Cho nên trẻ nhất định phải được dạy từ nhỏ.

Trong “Kinh Dịch” có một câu nói rất quan trọng: “*Mông dĩ dưỡng chánh, Thánh công dã*”. Chữ “mông” này là đại biểu thiên địa sơ khai, vạn vật đều còn rất mềm yếu. Vào lúc này phải cố gắng bảo hộ chúng, cố gắng dưỡng dục chúng. Cho nên giáo dục này nói đến giáo dục trẻ nhỏ. Chính là khi đứa bé còn nhỏ, chúng ta phải nuôi dưỡng chánh khí hồn nhiên của chúng, thái độ đối nhân, xử thế chuẩn xác. Bạn nuôi dưỡng tốt chúng, công đức này rất thần Thánh. Nếu như nuôi ra một Phạm Trọng Yêm thì là thành công đó.

Hiện tại chúng ta muốn nuôi ra một Phạm Trọng Yêm có dễ không? Vì sao không dễ? Nếu hiện tại bạn nuôi dưỡng đứa bé rất hiếu thuận, chúng lập tức là một điểm hồng trong đám rừng xanh. Ở Thảm Quyển chúng ta có rất nhiều đứa nhỏ đang học giáo huấn của Thánh Hiền. Lần này trở lại quê hương, chúng đều làm cho tất cả người lớn kinh ngạc. Hiện tại còn thấy trẻ con cúi đầu đến 90 độ, người lớn đều ngăn cả người ra, xem thấy rất là vui, không biết là tặng bao đồ nhiều đến bao nhiêu! Có một lần, một đứa bé cùng ngồi ăn cơm chung với mọi người. Tất cả người lớn khi thức ăn bung lên rồi lập tức ra tay gấp thức ăn thì đột nhiên xem thấy đứa bé đó cúi đầu đọc qua cái gì đó, có câu có kệ. Vốn dĩ họ muốn gấp thức ăn rồi, đột nhiên cảm thấy rất kỳ lạ, đều ngưng lại. Đợi đứa bé này sau khi đọc xong, họ liền hỏi nó: “*Vừa rồi con đọc cái gì vậy? Vì sao không mau ăn đi?*”. Đứa bé này nói với trưởng bối cả bàn rằng: “*Con vừa đọc bài cầu nguyện trước khi ăn cơm: “Con xin cảm tạ ân cha mẹ đã sinh thành, dưỡng dục con khôn lớn. Con xin cảm tạ ân thầy giáo đã vất vả dạy dỗ con nên người. Con xin cảm tạ ân các bác nông dân đã vất vả cấy cày. Con xin cảm tạ ân những người đã lao động khó nhọc để cho con có bữa cơm ngày hôm nay”*”. Những người lớn ngồi đó thật là cảm thấy không vững nữa.

Ngồi trước mâm cơm, chúng ta chỉ là nghĩ đến phải ăn. Đứa nhỏ này trái lại mang tâm cảm ân, có thể thường giữ ở trong

lòng. Đứa bé này hạnh phúc không? Người sống ngay trong biết ân thì đặc biệt hạnh phúc. Cho nên bạn có thể chân thật dạy tốt được trẻ nhỏ rồi, chúng nhất định sẽ ảnh hưởng được rất nhiều người, chúng nhất định là Phạm Trọng Yên đương thời. Cho nên làm cha mẹ, chúng ta phải định vị “*mông dĩ dưỡng chánh, Thánh công dã*”. Đứa bé ngay từ nhỏ đã được cảm gột những trí tuệ của Thánh Hiền nhân. Vậy thì các vị có cần lo lắng khi lớn lên chúng không có công việc không? Nếu bạn còn lo lắng thì gọi là “*lo cái việc không đâu*”. Cho nên bạn phải mở rộng cái nhìn thì đời sống mới có thể được rộng mở. Tâm lượng nhỏ thì cả đời bạn sẽ sống trong sợ được, sợ mất.

Gần đây tôi nghe một người bạn nói, có rất nhiều công ty, xí nghiệp lớn đều đến một Tổ chức chuyên thúc đẩy học thuyết nhà Nho để tìm một số thanh niên. Những công ty, xí nghiệp này nói: “*Hiện tại người bên ngoài không nói lời thành thật, không có lòng trách nhiệm. Cho nên dùng họ thì tâm thật bất an*”. Họ chủ động đến Tổ chức chuyên thúc đẩy học thuyết nhà Nho để tìm nhân tài. Cho nên, đứa nhỏ của bạn hiện tại nếu như được ươm mầm trí tuệ của Thánh Hiền, tức là chúng hiểu được làm thế nào làm người, làm việc, thì bạn đã giúp cho chúng ngay một đời này đứng vững không hề ngã.

5. Đời sống muốn đưa ra chọn lựa tốt thì cần phải chuẩn bị điều gì?

Vừa rồi chúng ta đã nhắc đến chọn lấy giáo dục. Chọn lựa hiện tại của bạn không chỉ ảnh hưởng đến bạn, mà còn có thể ảnh hưởng người cả nhà của bạn. Không chỉ người nhà của bạn mà con cháu nhiều đời đều sẽ bị ảnh hưởng.

Quý vị thân mến! Người nào đã từng nghĩ rằng quyết định của ta sẽ ảnh hưởng đến con cháu xin đưa tay lên? Nào, chúng ta vỗ tay khích lệ những bạn hữu này! Nhân sinh giống như đánh một ván cờ. Nếu như suy nghĩ của chúng ta mỗi bước đi đều đắn đo, vậy thì mỗi bước đi của chúng ta sẽ không thể định.

Nếu như chúng ta đánh cò, có thể xem thấy một trăm bước nên đi thế nào, hai trăm bước hoạch định như thế nào, thì đời sống của con cái bạn sẽ qua được thung dung, đời sống của con cái bạn cũng sẽ đi được cao hơn, xa hơn.

Cho nên ngay khi họ suy nghĩ rằng chọn lựa của họ sẽ ảnh hưởng đến đời đời kiếp kiếp và họ tin tưởng giáo dục đời này của mình thì họ sẽ rất là cẩn thận, sẽ rất là dụng tâm, bởi vì họ đã suy nghĩ được xa đến như vậy. Hiện tại, người suy nghĩ đến được như vậy không nhiều. Người xưa của chúng ta có suy nghĩ đến như vậy không? Rất nhiều. Cho nên gia huấn của chúng ta phải nhiều hơn trên toàn thế giới. Chúng ta đã nghe qua “Liễu Phàm Tứ Huấn”, “Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn”, “Nhan Thị Gia Huấn”, còn có Gia Cát Lượng, có rất nhiều Thánh Triết nhân đều có thái độ như vậy, đem trí tuệ của nhân sinh truyền thừa lại. Cho nên chúng ta phải suy nghĩ rằng chọn lựa của mình rất quan trọng.

Ông nội của tôi không đi học, một chữ cũng không biết. Ông là người bắt cá, anh em của ông đều làm nghề này. Không chỉ anh em của ông bắt cá, con cái của anh em ông học được sơ trung, vẫn chưa tốt nghiệp thì cùng nhau đi bắt cá. Họ cảm thấy rất thoải mái vì con của họ đã giúp họ bắt cá rồi và họ không cần phải mệt như trước đây nữa. Như vậy có tốt không? Ngay lúc đó thì rất tốt đúng không?

Thế nhưng ông nội tôi cảm thấy đời sống không được đi học thì không có trí tuệ, rất đáng thương. Cho nên ông kiên trì, có khổ đến thế nào cũng phải để cho con đi học. Do bởi chọn lựa này, phán đoán này, nên đến đời cha tôi có năm anh em thì có một tiến sĩ, ba người tốt nghiệp đại học, một người tốt nghiệp cao trung. Đến đời này của chúng tôi toàn bộ đều là trên đại học, đã có được hai tiến sĩ, đều là nhờ chọn lựa của ông nội. Ngay thời đại này học lực của tôi là thấp nhất, đáng người của tôi cũng thấp nhất. Cho nên làm bậc trưởng bối của người phải cân trọng với chọn lựa và sức phán đoán của mình.

²**Chúng ta phải chuẩn bị sức phán đoán chính xác thì mới có thể đưa ra chọn lựa.** Có phải một người khi sinh ra liền có thể biết phán đoán? Cần phải thông qua học tập thì họ mới có thể hình thành được sức phán đoán, mới có thể đưa ra chọn lựa. Mà sức phán đoán này phải được quyết định bởi lý trí, trí tuệ của họ, họ mới có thể đưa ra phán đoán. Nếu như không có trí tuệ, không có lý trí, liền có khả năng sẽ dùng ý thức để làm việc. Cho nên tục ngữ nói: “*Hối hận không kịp*”. Hối hận đều là sau khi đưa ra chọn lựa sai, đưa ra phán đoán sai thì mới hối. Vì vậy, một người lúc nào thì cần phải trù bị lý trí? Lý trí phải học bao lâu? “*Sống đến già, học đến già*”. Thế nhưng lý trí phải xây dựng càng sớm càng tốt, thì đời sống mới có thể đưa ra chọn lựa quan trọng.

6. Nên xem những loại sách nào?

Xin hỏi lý trí từ đâu mà có? Hiện tại có nhiều người đọc rất nhiều sách. Họ có lý trí hay không? Hiện tại có một loại bệnh gọi là “*chứng trầm kha*”. Trong số rất nhiều người mắc bệnh trầm kha cũng không ít người xem sách. Càng xem thì càng thế nào? Ồ! Vì sao các vị biết vậy? Cho nên, vào thời đại này, ngay đến chọn sách cũng phải có sức phán đoán. Hiện tại trí thức bùng nổ, rất nhiều trẻ nhỏ xem sách không đúng. Có một đứa bé mới có năm, sáu tuổi đi xem tâm lý học. Vốn dĩ chú đều nói với mẹ của mình: “*Mẹ ơi! Con phải có một em trai*”. Chú luôn nói với mẹ của mình như vậy. Kết quả sau khi xem sách tâm lý xong, lập tức nói với mẹ của chú: “*Mẹ không thể sinh em trai, bởi vì nếu như mẹ sinh em rồi, thì mẹ sẽ không còn thương con nhiều nữa*”.

Xem sách có tốt không? Hôm nay bạn ra ngoài không nên nói: “*Thầy Thái nói xem sách không tốt*”. Phải nói cho hết lời: Xem đúng thì quá tốt, xem sai thì là ô nhiễm. Một ly nước trong bỏ vào một giọt mực chỉ cần thời gian một giây, nhưng bạn phải cần bao nhiêu thời gian thì mới có thể hồi phục được trạng thái trong sạch như ban đầu của ly nước? Có thể gấp mười lần, trăm lần. Cho nên

² Bắt đầu Tập 2

nếu như tư tưởng của trẻ nhỏ bị ô nhiễm, bạn phải tốn rất nhiều thời gian để thanh lọc nó.

Tôi thường hay nói chuyện với các đồng nghiệp. Những đồng nghiệp đó nói những tiết mục tổng hợp thật cười vỡ bụng, cười đến nổi lăn ra đất. Tôi liền nói với họ: *“Bạn thấy những người chủ trì đó đang bới móc việc riêng của người khác, lấy người khác để làm trò cười. Bạn cảm thấy họ làm vậy có đúng không?”*. Họ nói: *“Đương nhiên không đúng”*. Vậy bạn cảm thấy rất đáng cười. Khi bạn ở nơi đó cười, con cái ở bên cạnh cùng cười với bạn. Chúng có biết được đúng hay không đúng không? Chúng cảm thấy ba mình rất thích thú, làm như vậy là rất đúng. Cho nên trẻ nhỏ chính mắt thấy, tai nghe lời nói khinh mạn đối với người khác, đối với lời nói của người khác, trẻ nhỏ sẽ có khuynh hướng chiếm lợi ích, tùy tiện nói đùa. Đến khi bạn phát hiện ra chúng nói chuyện không có mục thước, muốn kéo chúng quay lại thì sẽ rất mệt.

Truyện hình cũng vậy, nội dung sách vở cũng như vậy. Gần đây có quyển sách bán rất chạy gọi là *“Cha Nghèo Cha Giàu”*, chắc có người cũng đã xem qua. Có một phụ huynh sau khi xem xong rất vui mừng, chạy đến nói với tôi. Cô nói: *“Thầy Thái ơi! Quyển sách này thật có hiệu quả! Nó có thể làm cho con gái lười biếng của tôi biến thành con gái siêng năng”*. Thuốc đặc hiệu này có hiệu quả không? Thật có hiệu quả? Cô nói với con gái cô: *“Con gái ơi! Giúp mẹ lau nhà thì mẹ cho con hai đồng, giúp mẹ phơi quần áo thì mẹ cho con hai đồng, giúp mẹ rửa chén thì mẹ cho con ba đồng”*. Con gái cô vốn dĩ lười biếng, đột nhiên biến thành người rất có tinh thần, gần như là không biết sợ khó khăn là gì, bắt đầu làm việc.

Vậy có hiệu quả hay không? Bạn thấy thuốc đặc hiệu đều có hiệu quả. Bạn bị cảm mạo chảy nước mũi, vừa chích thuốc vào, thuốc vừa uống vào năm phút đến mười phút sau liền thấy hiệu quả. Nhưng có hiệu quả thật không? Người hiện đại chúng ta đều rất thích thuốc đặc hiệu. Cho nên bạn thấy tại vì sao có

rất nhiều người bị một số thần bí gạt. Quan hệ vợ chồng họ không được tốt đã mười năm, hai mươi năm rồi, nhưng người này nói với họ: *“Anh phải mau đốt giấy tiền vàng bạc, làm một số động tác nào đó, bảo đảm vợ chồng anh lập tức thay đổi tốt”*. Ai cũng đều rất mong muốn uống thuốc đặc hiệu, đều không hề nghĩ đến *“băng đã đóng ba thước”*. Vậy có lý trí không?

Vị phụ huynh này trải qua một hai tuần lại đến tìm tôi, nét mặt của cô thật khó coi. Cô nói: *“Thầy Thái ơi! Đã xảy ra vấn đề rồi!”*. Tôi liền hỏi cô: *“Vấn đề gì?”*. Cô nói: *“Hôm nay tôi nói với con gái tôi: Con gái ơi! Hôm nay mẹ rất mệt, con giúp mẹ phơi quần áo, mẹ sẽ cho con hai đồng”*. Con gái cô ấy nói với mẹ cô rằng: *“Hôm nay con cũng rất mệt, con không muốn kiếm tiền nữa!”*. Cô đột nhiên liền nghĩ đến, loại thuốc đặc hiệu này đã lộ ra tác dụng phụ rồi.

Quý vị thân mến! Gia đình không phải là nơi để nói đến lợi ích. Bạn đã đem chủ nghĩa công lợi đưa vào nơi ấm áp nhất, hài hòa nhất, đã bị chủ nghĩa công lợi làm cho thay đổi. **Gia đình là nơi phải gánh vác, gia đình là nơi dạy cảm ân, gia đình là nơi dạy nhận biết bổn phận, hiểu được dốc hết bổn phận, nơi biết được phải tận hết đạo hiếu**. Cho nên chúng ta phải có lý trí phán đoán, thì mới có thể ngăn ngừa những tri thức không chuẩn xác trong sách vở, mới có thể ngăn ngừa trẻ nhỏ bị những thứ ô nhiễm này.

Chúng ta trở lại xem, rốt cuộc phải nên học những loại sách nào, những giáo huấn nào mới có thể chân thật xây dựng lý trí. Tiến thêm một bước, chúng ta phải suy nghĩ đến vấn đề này. Có một nhà tâm lý học, 40 tuổi đã viết một quyển sách, 60 tuổi lại viết một quyển sách. Bạn muốn xem quyển sách nào? Quyển sách được tác giả viết lúc 60 tuổi. Tại sao vậy? Kinh nghiệm phong phú. Kinh nghiệm có phần kinh nghiệm tốt, cũng có phần kinh nghiệm xấu. Vậy kinh nghiệm phong phú xấu cũng phải học sao?

Rất nhiều bạn bè đều nói: “*Đời sống của họ có thể có trí tuệ tương đối cao*”. Câu nói này trong đó có hai chữ mà chúng ta phải suy xét là “*có thể*”. Có phải là sống được càng già thì càng có trí tuệ không? Không nhất định vậy. Xã hội là một cái lò ô nhiễm lớn.

Người hai mươi tuổi hay người bốn mươi tuổi tương đối đơn thuần? Đơn thuần và phức tạp, điều gì gần với trí tuệ hơn? Rất nhiều sự việc bạn có thể như đúng mà là sai. Phải rất rõ ràng, tường tận thì bạn mới có thể đi đúng. Nếu không rõ ràng, tường tận thì sẽ đi sai, đời sống có thể là không thể thay đổi. Cho nên chúng ta phải cố gắng phấn đấu, phải rất nỗ lực.

Nếu như bạn chỉ là tin tưởng họ, họ “*có thể*” nói đúng, bạn đem đời sống của bạn giao cho họ, thậm chí đem hạnh phúc trẻ nhỏ của con bạn giao cho họ, như vậy quá nguy hiểm. Không thể nghe một người nào đó nói thì bạn lại tin tưởng. Bởi vì lời của họ nói vẫn không thể ấn chứng là trí tuệ, vẫn không thể ấn chứng là chân lý.

Văn hóa mà Thánh Hiền để lại đã trải qua nhân loại mấy ngàn năm cùng đồng ấn chứng. Những gì nói ra đích thực đều là chân lý không hư dối,. Trí tuệ của Thánh Hiền là siêu việt cả thời gian cùng không gian. Chúng ta thử xem qua bốn đến năm ngàn năm trước, làm người phải tận hiếu. Bốn đến năm ngàn năm sau vẫn rất cần phải hiếu. Cho nên siêu việt thời gian.

Chúng ta cần phải hiếu. Vậy người nước ngoài thì sao? Xin hỏi: Người nước ngoài nghe đến giáo dục hiếu đạo, nội tâm của họ sẽ như thế nào? “*Nhân chi sơ, tánh bốn thiện*”, họ nghe rồi sẽ rất vui vẻ. Chúng ta ở Úc Châu thành lập lớp Đệ Tử Quy. Vì chúng ta là một đất nước lễ giáo nên người khách ngồi phía trước, chúng ta ngồi phía sau. Ngay trong lúc lên lớp, bởi vì “Đệ Tử Quy” có rất nhiều câu Kinh, đều là căn cứ vào đức hạnh của Thánh Hiền nhân làm ra. Thí dụ nói: “*Thần tất tĩnh, hôn tất định*” (*Sáng phải tĩnh, tối phải vắng*) là Chu Văn Vương làm được rồi. Còn “*đông tất ôn, hạ tất thanh*” (*đông phải ấm, hạ*

phải mát) thì Hoàng Hương của thời Đông Hán đã làm được. Cho nên mỗi lần trong lúc giảng câu Kinh, thầy đều đem những câu chuyện này tường thuật lại rõ ràng. Chúng ta ngồi ở phía sau liền xem thấy những người Úc Châu bản địa rất cung kính mà cúi đầu. Chúng ta cũng rất hiếu kỳ xem lúc họ đang cúi đầu thì đang nghĩ việc gì. Khi lên lớp xong, họ cùng nhau ngồi lại nói chuyện. Những người bạn Úc Châu liền nói: “*Làm người phải nên như vậy!*”. Cho nên, “*hiếu*” siêu vượt thời gian, siêu vượt không gian. Chân lý như vậy mới đáng được chúng ta dùng sinh mạng ngắn ngủi cố gắng mà truy cầu, học hỏi.

Ngay khi chúng ta chân thật có lý trí, ngay trong chọn lựa có một chọn lựa quan trọng, đó là: “*Chọn lựa tư tưởng, quan niệm của bạn*”. Tư tưởng, quan niệm hiện tại của bạn ở vào trạng thái nào? Tại vì sao tư tưởng, quan niệm quan trọng đến như vậy? **Tư tưởng quyết định hành vi của bạn. Hành vi quyết định tập quán của bạn. Tập quán hình thành tính cách một con người. Tính cách quyết định vận mạng của một con người.** Cho nên, để biết một người có thể có hạnh phúc hay không thì từ chỗ nào có thể thấy được? Tư tưởng!

Tôi thường hay hỏi bạn bè: “*Bạn là con cháu của Diêm Hoàng phải không? Các bạn không biết hiện tại các bạn ở ngay trong “vạn tánh tông từ” hay sao? Cho nên tất cả Tổ tông đang chờ đáp án của các bạn. Họ sắp rơi nước mắt rồi.*”

Quý vị thân mến! Các vị là con cháu Diêm Hoàng phải không? Vâng! Tốt lắm! Một đứa bé nếu như lớn lên từ nhỏ ở Hoa Kỳ, cha mẹ của chúng đều là người Trung Quốc. Sau khi lớn lên, chúng ta có thể bảo đảm máu huyết của chúng nhất định là máu huyết chính thống của người Trung Quốc. Còn tư tưởng của chúng thì sao?Ồ! Vậy thì tư tưởng quan trọng hay là huyết thống quan trọng? Huyết thống không thể ảnh hưởng cả đời của bạn. Tư tưởng sẽ ảnh hưởng từng cử chỉ, lời nói của bạn. Cho nên chúng ta làm người phải chú trọng đến thực chất, không thể xem trọng hình thức. Vậy bây giờ chúng ta kiểm điểm lại một chút

xem tư tưởng của chúng ta là tư tưởng của con cháu Diêm Hoàng hay là tư tưởng của ai khác. Trong lòng bạn có đáp án hay chưa?

Xã hội hiện tại chúng ta thấy được rõ ràng người với người xảy ra xung đột. Hiện tại cha con có xung đột hay không? Có! Lật tờ báo ra xem có rất nhiều tình huống cha con xung đột, anh em xung đột. Rất nhiều pháp viện càng xây càng lớn vì xung đột càng ngày càng nhiều, họ không xử lý kịp nên càng xây càng to. Vợ chồng tỷ lệ ly hôn càng ngày càng tăng cao. Cho nên người với người xung đột. Đoàn thể cùng đoàn thể, chúng ta xem thấy rất nhiều đoàn thể công kích lẫn nhau, phê phán lẫn nhau, xảy ra xung đột. Quốc gia với quốc gia thì sao? Ngày nay vừa mở báo chí ra, nếu như bạn không xem thấy chiến tranh, bạn sẽ cảm thấy rất an ủi. Gần như mỗi ngày đều có chiến tranh xảy ra. Những xung đột này là kết quả.

Mỗi ngày chúng ta nhìn thấy những kết quả này than thở thì không có lợi ích gì. Nếu như toàn thế giới cũng giống như thửa ruộng, khi những cây lúa mọc lên xiêu vẹo, nghiêng ngả, bạn có cần chặt bỏ hết đi những cây lúa này hay không? Mở miệng mắng chửi hết nửa ngày nó có tốt được hay không? Không thể tốt lên được! Có thể sau khi mắng xong, cây lúa lập tức liền chết.

“*Người giác sợ nhân*”, người giác ngộ sẽ tìm cho ra nguyên nhân. Người mê hoặc chỉ là lo sợ cái kết quả đó. Cho nên ngay khi chúng ta lo lắng, thân thể của ta sẽ không tốt. Lo lắng về sau trẻ nhỏ sẽ không hiếu thuận, lo lắng trước, lo lắng sau, không có chút lợi ích nào. Nếu chúng ta tìm cho ra nguyên nhân xung đột giữa người với người, giữa quốc gia với quốc gia, phải bắt tay vào từ nơi căn bản thì mới có thể giải quyết được vấn đề. Căn bản chính ngay ở “**tư tưởng**”. **Bởi vì tư tưởng của người hiện tại, phổ biến đều là lấy mình làm trung tâm.** Lấy mình làm trung tâm, việc thứ nhất là nghĩ đến chính mình, cho nên sẽ tổn mình lợi người.

Cạnh tranh lên cao thì biến thành đấu tranh. Đấu tranh lại nâng lên cao thì chiến tranh. Chiến tranh lại nâng lên cao thì là ngày tàn.

Hiện tại bạn xem thấy chiến tranh. Nếu bạn đứng ở trung gian nói: *“Không nên đánh!”* thì không thể giải quyết được. Tại vì sao có chiến tranh? Căn nguyên ở tư tưởng, thái độ của con người liền sẽ kéo theo hành vi của họ. *“Lấy mình làm trung tâm”*, câu nói này có thể là nghe không được tường tận. Tôi dùng một so sánh tương đối dễ hiểu hơn để các vị thấy. Thí dụ về “tự tư”: Hiện tại bạn lấy được một cái bánh xếp thật ngon, việc thứ nhất bạn sẽ nghĩ đến ai? Vừa rồi chúng ta mới nói làm người phải *“thành tín”*. Việc thứ nhất nghĩ đến ai? Tôi lần đầu ở trong lúc giảng dạy, vừa lúc hỏi thì có ba đáp án. Có một người thanh niên khoảng 30 tuổi ngồi ở hàng ghế đầu, anh ấy nói: *“Thì mau ăn vào thôi!”*. Anh ấy rất thành thật. Ở hai hàng ghế sau có một vị nữ sĩ khoảng bốn mươi mấy tuổi, cô ấy nói: *“Để lại cho con ăn”*. Ở hàng ghế sau có một vị trưởng bối khoảng sáu mươi – bảy mươi tuổi, ông nói: *“Dâng lên cho cha mẹ ăn trước”*.

Quý vị thân mến! Người nào có hàm dưỡng văn hóa? Người ba mươi mấy tuổi hay là bốn mươi mấy tuổi hay là người sáu mươi mấy tuổi? Người sáu mươi mấy tuổi à? Có thể người sáu mươi mấy tuổi là người không biết chữ, người ba mươi mấy tuổi có thể là người tốt nghiệp đại học. Cho nên, học lực càng cao không thể nói họ có văn hóa, không thể nói họ hiểu được cách làm người.

Tôi thường hay hỏi các bạn nhỏ: *“Tốt nghiệp đại học có văn hóa hay không?”*. Chúng lập tức nói là: *“Có”*. Tôi hỏi: *“Bất hiếu với cha mẹ thì có văn hóa hay không?”*. Chúng liền nói: *“Không”*. Tôi nói: *“Tốt nghiệp đại học mà bất hiếu với cha mẹ, có văn hóa hay không?”*. Chúng không thể trả lời được, đã bị tôi gạt rồi! Cho nên nhận biết của con người sai lầm.

Có thể nhìn thấy được một người chân thật có hàm dưỡng đạo đức, văn hóa là thông qua suy nghĩ, ý niệm của họ. Người ba mươi mấy tuổi có ý niệm đầu tiên là nghĩ đến chính mình, đó là “tự tư”

. Người bốn mươi mấy tuổi thì nghĩ đến con. Có đúng không? Người hiện tại thẳng thắn mà nói: “*Đúng!*”. Nếu như bạn quay ngược về 200 năm trước, nếu bạn làm như vậy, bạn sẽ bị người ta cười, người ta cảm thấy bạn không có trí tuệ. Bởi vì ngay khi bạn cầm được thứ đồ ăn ngon mà đưa cho đứa con trước, bạn đã cho trẻ một điển phạm sai lầm. Trẻ nhỏ sẽ nghĩ chúng là người quan trọng nhất: “*Ta là người quan trọng nhất!*”. Bạn đang nuôi lớn lòng tự tư của chúng. Thế nhưng cái bánh xếp này nếu như được mang đến cho ông bà, đứa nhỏ ở bên cạnh xem thấy ông bà mỉm cười rất tươi, chúng sẽ rất cảm động. Bạn đã trồng cho chúng cái đạo làm người.

Cho nên từ ngay nơi sự việc này, chúng ta cũng cố gắng bình lặng suy xét. Nếu như chúng ta tự tư nhiều, vậy thì không phải là con cháu của Diêm Hoàng. Tự tư nhiều là nhận lấy ảnh hưởng của chủ nghĩa tư bản cùng chủ nghĩa công lợi. Hiện tại người bị ảnh hưởng chủ nghĩa công lợi chiếm nhiều hay ít? Cái số lượng này vẫn đang không ngừng thêm lớn. Có nên tiếp tục tăng thêm không? Nếu như tiếp tục tăng thêm thì những diễn biến này sẽ tiếp tục không ngừng và không thể nào dừng lại được.

Cho nên giải quyết căn bản phải bắt đầu từ nơi “**tư tưởng**” của con người. Chúng ta thường hay nói rằng chiến tranh có thể không đến ở nơi ta, ngày tàn ta cũng không nhất định xem thấy được. Rất nhiều người có cách nghĩ đối với ngày tàn như thế nào? Cảm giác có thể là mấy quả bom hạt nhân phát nổ, địa cầu hủy diệt, gọi là ngày tàn. Kỳ thật tục ngữ thường hay nói đến: “*Sống không bằng như chết càng thống khổ*”. Đời sống của bạn như thế nào sẽ làm cho bạn “*sống không bằng như chết*”? Các vị có được kinh nghiệm này không? Xem ra thì không có. Vậy thì các vị đều rất có phước. Rất nhiều người có con ở bên ngoài mỗi ngày làm xằng, làm bậy, người lớn đó mỗi ngày lo lắng không an. Chân thật là đau khổ “*sống không bằng như chết*”. Ngay khi đạo đức suy đồi, đó là ngày tàn chân thật đã đến.

Ở Tứ Xuyên đại lục, có một đứa bé 13 tuổi nấu cơm cho cha mẹ ăn. Cha của chú ăn cơm xong thì liền chết ngay. Trong nhà rất nghèo, không có tiền để ma chay, cho nên liền đem chôn. Qua một thời gian, chú nấu cơm cho mẹ chú ăn, mẹ chú ăn xong cũng chết, cũng là an táng chung với cha của chú. Chú bái tể cho cha mẹ, bái tể xong rất là không vui, lập tức đem cơm và thức ăn đổ vào trong thùng rác. Bà của chú sau khi xem thấy, trong lòng khởi lên nghi hoặc: “*Đứa nhỏ này vì sao đối với cha mẹ một chút tâm cung kính cũng không có?*”. Kết quả đứa nhỏ này đi đến nói với bà của chú: “*Cha mẹ của con có phải là có mua bảo hiểm phải không?*”. Bà của chú nghe xong rất cảnh giác, lập tức báo cảnh sát xử lý. Kết quả điều tra đích thực chính tay chú ấy giết chết cha mẹ. Tại vì sao vậy? Phí bảo hiểm đó chỉ có mười ngàn nhân dân tệ, không nhiều, giết chết đi hai mạng người, mà đây không phải là sinh mạng thông thường, là chính cha mẹ của chú ấy. Vì sao chú ấy muốn lấy phí bảo hiểm? Bởi vì muốn đi mua một cái điện thoại.

Quý vị thân mến! Sức mạnh của dục vọng mạnh đến mức khiến cho tâm trí mê muội. Cho nên chúng ta dạy con cái là dạy thêm lớn dục vọng của chúng, hay là thêm lớn đức hạnh của chúng?

Nếu như bạn dạy bảo đứa bé hiểu được hiếu đạo, hiểu được dộc hết bốn phần, vậy chúng đi học là một trách nhiệm của chúng. Chúng đi học thì không làm cho cha mẹ có cảm giác lo lắng. Đó là nuôi lớn đức hạnh của chúng. Nếu như chúng đi học, bạn nói: “*Hôm nay nếu con thi được hàng thứ ba, sẽ dẫn con đi ăn kem*”. Lên được sơ trung rồi, bạn nói: “*Thi được hạng thứ ba, cho con một chiếc xe điện*”. Thi lên được đại học, bạn nói: “*Nếu con thi đậu đại học sẽ cho con một bộ vi tính*”. Ngay khi chúng ta dạy bảo đứa bé như vậy là đang nuôi lớn dục vọng của chúng. Trẻ nhỏ không nhận thấy được bốn phần, mà chúng muốn là dục vọng của chúng.

Cho nên có một đứa nhỏ thi lên cao trung, thi đậu rồi, liền nói với cha mẹ của chúng là: “*Cha mẹ ơi! Cha mẹ phải mua cho con mấy bộ quần áo hàng hiệu*”. Cha mẹ chúng rất buồn bực

hỏi: “*Tại sao vậy?*”. Chúng nói: “*Bởi vì con thi đậu cao trung rồi, cha mẹ đã đỡ tốn phí trợ cấp rất nhiều rồi*”. Bởi vì chúng thi đậu lên cao trung thì cha mẹ chúng không cần phải giúp chúng mua một cái bằng cao trung. Cho nên trẻ nhỏ cảm thấy chúng rất có công lao, giúp cha mẹ đỡ tốn rất nhiều tiền. Vì vậy cha mẹ phải đền đáp chúng, mua cho chúng mấy bộ quần áo hàng hiệu. Cha mẹ của chúng sau khi nghe xong, trong lòng cảm thấy thế nào? Cũng giống như phản ứng của các vị đây vậy, cứ lắc đầu. Thế nhưng sớm biết ngày hôm nay vì sao đứa nhỏ có thái độ này. Chúng ta dùng vật chất thúc đẩy đứa nhỏ, để dạy đứa nhỏ, dùng phương pháp vật chất hóa thì nó sẽ rất tự tư, tự lợi. Cho nên, chúng ta không muốn đạo đức suy đồi thì phải nên bắt đầu làm từ chính mình.

Rất nhiều người đều sẽ cảm thấy xã hội hiện tại đều biến thành ra như vậy, nên dù ta có làm thế nào cũng sẽ không có hiệu quả. Rất nhiều người đều sẽ nghĩ như vậy.

Xin hỏi: Ý niệm của chúng ta như vậy có giúp ích gì đối với gia đình, đối với xã hội hay không? Không. Cách nghĩ như vậy không có lý trí. Chúng ta không nên xem nhẹ đi sức mạnh của chính mình. **Đức hạnh chân thật, tâm chân thành của một người có thể làm thức tỉnh bản tính lương thiện của người xung quanh.**

Vua Thuần thời xưa làm người rất hiếu thuận, một mình ông rất hiếu thuận, tu dưỡng rất tốt. Tuy là cha mẹ đối với ông rất tệ bạc, thế nhưng ông vẫn cứ tận hết hiếu đạo của ông, bởi vì ông biết được: “*Cha mẹ ghét, hiếu mới tốt*”. Đối với cha mẹ không phải là giao dịch, không thể nói hôm nay cha mẹ không đối tốt với ta, thì ta không tốt đối với họ. **Chúng ta phải mỗi giờ, mỗi phút ghi nhớ ân dưỡng dục của cha mẹ, phải nên hỏi đáp, chứ không nên mong muốn cha mẹ phải đối tốt với chúng ta. Bởi vì hiếu thuận là bổn phận của con người.**

Do vì ông có thái độ như vậy, cho nên bốn phận hiếu thảo đối với cha mẹ làm thay đổi người cả nhà của ông. Bởi vì ông tu thân, cho nên có thể tề gia. Bởi vì đức hạnh của ông khiến cho người trong làng xóm thấy rồi đều rất cảm động, đều bằng lòng làm theo ông, thậm chí đều hy vọng làm người trong nước của ông, cho nên ông liền tề gia, trị quốc. Vị quốc vương lúc đó là Nghiêu Đế xem thấy rất cảm động, cảm thấy đem thiên hạ giao cho người như thế này thì nhân dân mới có được hạnh phúc. Cho nên ông tiến thêm một bước là trị quốc, bình thiên hạ.

Ngay khi chúng ta chân thật tu dưỡng thân tâm, liền có thể đối với gia đình, xã hội sinh ra sức mạnh rất lớn. Singapore có hai Quốc bảo. Một người là Thủ Tướng tiền nhiệm Lý Quang Diệu, người kia là một vị nữ sĩ tên là Hứa Triết. Bà đã 106 tuổi, bà rất có lòng thương yêu đối với người, cũng rất là hiếu thuận đối với cha mẹ. Chính một mình bà chăm sóc cho hai ba mươi người già. Những người già này đều trẻ hơn bà hai ba mươi tuổi, cũng đều bảy tám mươi tuổi. Bà vẫn đi chăm sóc họ. Lòng yêu thương của bà như vậy đã cảm động người Singapore, không chỉ cảm động người Singapore, mà đã cảm động ngàn vạn người trên toàn thế giới.

Cho nên kỳ thật công hiến đối với xã hội, thế giới không hề khó khăn như trong tưởng tượng của chúng ta, chỉ cần cố gắng nâng cao tu dưỡng phẩm đức của chính mình. Cho nên lão Tổ tông dạy bảo chúng ta quốc gia hưng vong, thái độ này rất quan trọng. Ngay khi người có thái độ như vậy càng ngày càng nhiều thì xã hội liền có sự thay đổi tốt hơn. Vậy chuyển đổi từ chỗ nào?

Vào thập niên 70, có một nhà đại triết học của nước Anh, là giáo thọ Thang Ân Ty. Ông đã từng nói qua một câu nói này: *“Muốn giải quyết vấn đề xã hội của thế kỷ 21, chỉ có hai học thuyết là học thuyết Khổng Mạnh và Phật pháp Đại Thừa”*. Lời nói này thật có đạo lý. Thế nhưng có người nói: *“Xin hỏi, học thuyết Khổng Mạnh ở đâu?”*. *“Ở đất nước chúng ta”*. *“Bạn có chắc chắn*

không?”. Bạn xem, đất nước chúng ta là một nước lễ giáo, hiện tại bạn xem thấy người với người khi gặp mặt nhau có còn rất khách sáo mà cúi đầu nói “*Chào bạn!*” không? Mà ở nơi đâu xem thấy việc này? Ở Nhật Bản và Hàn Quốc. Tại sao đáp án đã thay đổi?

Cho nên tôi rất lo lắng có một sự việc, có thể sau 50 năm, pháp đình quốc tế sẽ phải đưa ra một phán quyết rằng Khổng Phu Tử là lão Tồ tông người Hàn Quốc, hay là lão Tồ tông của người Trung Quốc.

Quý vị thân mến! Kết quả sẽ như thế nào? Vị pháp quan sẽ nói: “*Phải trọng thực chất, không trọng hình thức. Bây giờ chúng ta cùng xem người Hàn Quốc hay người Trung Quốc thực tiễn lời giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử*”. Đến lúc đó chúng ta muốn khóc mà cũng không khóc được, nên gọi là: “*Biết liêm sỉ là dừng vậy*”. Chúng ta phải trân trọng có được Tồ tông tốt đến như vậy, trân trọng giáo huấn của họ, phải đem giáo huấn hiện nay cải đổi lại.

Tại vì sao giáo thọ Thang Ân Tử nói như vậy? Năm 1988, có 75 nhà nghiên cứu đưa ra lời phát biểu ở hội nghị Paris, trong nội dung có nhắc đến rằng nhân loại của thế kỷ 21 muốn tồn tại thì phải quay lại hai ngàn năm trước hấp thu trí tuệ của Khổng Lão Phu Tử. Những nhà nghiên cứu này học lực đều là đỉnh cao của mỗi nghề nghiệp. Tại vì sao họ khác miệng đồng lời, đều thể hội đến vấn đề xã hội ở tương lai là nhất định phải do học thuyết Khổng Mạnh giải quyết?

Thật ra những đạo lý này, chúng ta chỉ cần bình lặng lại thì đều có thể suy nghĩ ra được. Chúng ta cùng nhau phân tích một chút. Hạt nhân của học thuyết Khổng Mạnh là **Nhân Ái**. Hạt nhân của Phật pháp Đại Thừa là **Từ Bi**. Thật ra Thánh giả của phương Tây cũng nêu ra giải quyết vấn đề xã hội của thế kỷ 21. Thánh giả của phương Tây, Thượng Đế, Giê Su dạy **Bác Ái**. Tuy đã dạy rồi, thế nhưng hiện tại con người vẫn phải ném quả

ác bởi vì không nghe lời người xưa nói thì chịu thiệt ở ngay trước mắt.

Cho nên làm người, tư tưởng, quan niệm hướng đến giáo huấn của Thánh Hiền, vấn đề liền bắt đầu chuyển tốt. Chúng ta cùng xem, giữ tâm nhân ái, hiểu được giúp đỡ lẫn nhau, lại nâng lên thương yêu lẫn nhau, liền có thể sáng tạo thế giới đại đồng. Thế giới đại đồng không phải là treo ở trên tường cao. Chúng ta cùng nhau suy xét ngay khi một người có lòng hiếu thuận, hiếu tâm đích thực có ngay trong lòng họ. Khi họ xem thấy cha mẹ của người khác, họ rất cung kính. Cho nên trong “Hiếu Kinh” có nhắc đến: *“Giáo dĩ hiếu, sở dĩ kính thiên hạ chi vi nhân phụ giả dã”*. Bạn làm cho một người chân thật có hiếu tâm thì khi họ đối diện với tất cả những người làm cha mẹ khác đều sẽ cung kính.

Chúng ta thử nghĩ xem, ngày nay nếu bạn có hiếu tâm, bạn ngồi xe công cộng, xem thấy một cụ già đi lên, bạn còn có thể ngồi chỗ đó sao? Bạn lập tức liền sẽ nghĩ đến việc phải mau đứng dậy. Đó là vì trưởng bối của người, vì cha mẹ của người nên bạn rất cung kính mà nhường chỗ cho cụ ấy ngồi. Ngay khi bạn thấy những trưởng bối này đi trên đường, qua đường rất nguy hiểm, tin tưởng bạn sẽ lập tức tự nhiên mà đến để dìu đỡ họ, tự nhiên liền sẽ giúp đỡ người khác, thương yêu người khác. Cho nên, ngay khi chúng ta đều xem trọng đức hạnh của mỗi người, xem trọng đức hạnh của trẻ nhỏ, thì toàn thể xã hội dần dần sẽ trình hiện ra không khí thường hòa. Cho nên kỳ thật là ngày tàn vẫn là thế giới đại đồng xem ra rất phức tạp. Thế nhưng bạn vẫn có thể tìm ra được mạng mạch chủ yếu của nó. Căn bản chính ở ngay khoảng một ý niệm của bạn.

Hiện tại trên thị trường rất thường nói đến *“quy hoạch đời sống”*. Bạn làm thế nào kinh doanh cả đời của bạn? Bạn hy vọng trẻ nhỏ của bạn làm thế nào kinh doanh cả đời. Ngay khi trẻ nhỏ tự tư, tự lợi, ngay khi trẻ nhỏ chú trọng hưởng thụ vật chất, chúng sẽ đi đến đời sống như thế nào? Chúng ta cùng nhau phân tích một

chút. Lúc nhỏ thì rất an vui, muốn chơi thứ gì thì để cho chúng chơi, muốn ăn thứ gì thì đều cho chúng ăn, thuận theo cá tính của chúng mà phát triển. Thuận theo cá tính là thuận theo cá tính nào? Con người đều sẽ thích phóng túng, lười lao nhọc, “*cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, rất nhiều tập tính liền lộ rõ ra.

Cho nên bốn phận những người làm người lớn, đối với vấn đề này phải rất là tường tận. Do đó phải xem trọng dạy bảo trẻ nhỏ, không để tăng trưởng những tập tính của chúng. Bởi vì nếu như chúng rất xa xỉ, chúng rất lười biếng, chúng không cung kính, vậy cả đời chúng sẽ như thế nào? Cả đời chúng kinh doanh có được tốt không? Không thể nào. Thế nhưng những tập quán này đã thành thói quen, nếu muốn đem nó chuyển đổi lại thì sẽ rất là khó. “*Từ kiệm mà vào xa xỉ thì dễ, từ xa xỉ mà vào kiệm thì khó*”. Bạn làm cho chúng lúc nhỏ rất hạnh phúc, an vui, muốn thứ gì có thứ đó, đợi đến lúc chúng tiêu tiền quen rồi thì rất khó sửa.

Cho nên, chúng ta cùng xem hiện tại những người thiếu niên mười hai mươi tuổi, đều vẫn chưa bước ra xã hội, nhưng tiêu tiền còn nhiều hơn người kiếm tiền, thẻ tín dụng có mấy tấm. Việc này tôi không có kinh nghiệm, các vị cho tôi một số tư liệu, làm đến mấy tấm, tấm này hết rồi thì đi làm tấm khác.

Về trước, người xưa cảm thấy rất xấu hổ khi nợ tiền người ta. Còn người thanh niên hiện tại nghĩ ra hết cách sai trước rồi tính sau. Cho nên rất nhiều người trẻ tuổi vẫn chưa bước vào xã hội nhưng người lớn đã đem tín dụng xã hội của chúng. Phá hoại, làm hỏng hết! Vì vậy chúng rất xa xỉ, cả đời phải trở thành nô lệ của vật chất. Cho nên mục tiêu nỗ lực của chúng không phải vì để hiếu thuận cha mẹ, không phải vì để chăm sóc vợ con, mà là muốn thỏa mãn dục vọng vật chất của chúng.

Kỳ thật con người một ngày phải tốn tiền ăn cơm, quần áo không nhiều. Thế nhưng chỉ cần tiêu tiền phải khí chất hoang phí thì sẽ không cưỡng lại được mê hoặc. Bởi vì phải hoàn trả tiền, nên họ cần phải rất nỗ lực, phải đi đánh bại người khác. Ngay trong công việc có thể là tổn người để lợi mình,

khi gặp người đều cảm thấy là kẻ địch, là đối thủ, cho nên sống như ở chiến trường. Tuổi già của họ thì sao? Bạn thấy chúng ta đều rất ngưỡng mộ phương Tây có phúc lợi người già, rất ngưỡng mộ. Thế nhưng chúng ta cần phải hiểu rõ rằng những người già này ở trong đó tuy là không lo về ăn mặc, thế nhưng đời sống tinh thần của họ rất thiếu kém. Vừa lúc có một hôm đưa con đến thăm họ, họ sẽ vui mừng đến vài ngày, nói với các bè bạn khác là: “*Con trai tôi vẫn chưa quên tôi*”. Câu nói này nghe như họ cảm thấy rất vui mừng, nhưng bạn cảm thấy chưa xốt.

Con người chân thật cảm thấy có phước báo thì nên hưởng vào lúc tuổi già. Nếu như đời sống tinh thần thiếu kém như vậy, đời sống này bạn cũng sẽ không cảm thấy hạnh phúc. Vậy nên quy hoạch đời sống như thế nào mới là chính xác? Chúng ta cùng nhau xem: Nếu như một đứa bé từ nhỏ có lòng nhân ái, chúng đã đang vì chính mình tích phước, bồi phước. Cho nên từ nhỏ phải tích phước, bồi phước. Lúc trẻ bởi vì có đức hạnh, có trí tuệ, cho nên phải tạo phước. Ở tuổi già thì hưởng phước. Đó mới là phước chân thật.

7. Vì sao trẻ nhỏ đã có thể tích phước?

Chúng ta cùng nhau xem tại vì sao trẻ nhỏ có thể bồi phước? Bạn không nên nghĩ chúng tuổi nhỏ như vậy thì làm sao có thể bồi được phước. Tục ngữ thường nói: “*Phước điền tâm canh*”. Ngay khi còn là một đứa bé, từ nhỏ chúng mỗi ý niệm đều vì người khác mà lo nghĩ, đều luôn quan tâm đến người khác. Cái tâm này của chúng đã vì cả đời này của chúng bồi dưỡng ra rất nhiều phước điền. Chúng mà có thái độ như vậy, học được cái gì chúng nhất định sẽ dâng hiến xã hội, vì xã hội tạo phước, tuổi già chắc chắn hưởng phước.

³Trên thực tế, an định của thế giới, xã hội, gia đình không phải là không có biện pháp để đạt được. Then chốt chính ngay ở tâm niệm của mỗi người. Nếu như tự tư thì liền sẽ phát sinh xung đột.

³ Bắt đầu Tập 3

Nếu như mỗi lúc chúng ta vì người mà lo nghĩ thì gia đình, xã hội liền sẽ an khang, tròn đầy.

Chúng ta cũng đã nói đến một đứa bé nếu như từ nhỏ có thể vì người mà lo nghĩ, thì khởi tâm, động niệm của chúng từ nhỏ đã bắt đầu vun bồi phước phần cho chính mình. Cho nên đứa nhỏ liền biết bồi phước, tích phước. Vì giữ được cái tâm này nên chúng biết được: **“Đi học là chí ở Thánh Hiền, phải đem đạo đức học vấn đã học cố gắng mà phụng hiến xã hội này”**. Cho nên khi chúng bước vào xã hội liền biết vì xã hội tạo phước. Do đó phước phần của chúng liền sẽ càng ngày càng lớn, đến già rồi phước báo liền hiện tiền.

Cho nên trong “*ngũ phước*” có một phước gọi là “*thiện chung*”. Nói cho dễ hiểu một chút chính là “*chết được tốt*”, không nên chết rất khó khăn. Tục ngữ thường nói: “*Chết không được tốt*”. Câu nói này dường như là lời nói mắng người. Thế nhưng hiện tại câu nói này không xem là lời mắng người, mà xem là một hiện tượng phổ biến. Chúng ta nhớ lại lúc nhỏ, còn thường hay nghe nói đến một vị trưởng bối nào đó, hôm qua ra đi khi ngủ rất an lành. Hiện tại tình hình này không có nhiều. Vì sao người thời trước họ có thể rất an lành mà rời khỏi cái thế gian này, còn người hiện tại khi chết có thể phải đưa đi cấp cứu, khi chết có thể là không biết gì hết? Đó đều là bởi vì họ không biết cách chăm sóc thân thể. Họ không biết vun bồi phước phần của chính mình. Phước quá mỏng thì không cách gì có thể “*thiện chung*”. Cho nên người phải có phước phần.

Căn nguyên vẫn ở một niệm “*thiện tâm*”. Người thời trước tương đối lương thiện, nơi nơi đều vì người mà lo nghĩ, vì vậy mà chết được rất nhẹ nhàng. Người hiện tại tương đối tự tư, tự lợi, cho nên trước khi chết vẫn sợ được, sợ mất, đều không buông bỏ. Nếu chúng ta muốn tuổi già hưởng phước, thì phải biết giữ tâm thiện, phải biết được mỗi lúc đều có thể buông bỏ, không nên chấp trước. Rất nhiều người đều cảm thấy cả đời của một người dường

như là muốn cống hiến thì mới có thể có sự giúp đỡ đối với xã hội, sau khi người già rồi thì sẽ không cách gì dốc hết tâm lực của mình. Cho nên phần nhiều đều cảm thấy dường như 20 tuổi đến 60 tuổi mới là giai đoạn hoàng kim tạo phước cho xã hội. Rất nhiều người quy hoạch đời sống đều nói như vậy. Thật ra, ngay một đứa bé từ nhỏ tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền thì đời sống của chúng tuyệt đối không phải chỉ có thời gian của 40 năm.

Chúng ta cùng nhau xem lại, đứa bé này từ nhỏ đã dùng tâm nhân ái, giữ tâm đạo đức. Ngay trong lớp học của chúng tôi, đã từng có một đứa bé, chú mới hơn hai tuổi. Ngày đầu tiên đến lớp, khi học xong về nhà, cha mẹ của chú hỏi: *“Hôm nay con học được cái gì?”*. Đứa bé này lập tức tinh thần phấn chấn nói ra bốn chữ: *“Hiếu thuận cha mẹ”*. Cha mẹ của chú cũng rất kinh ngạc. Trẻ nhỏ hơn hai tuổi học được điều vô cùng quý báu, rất là thiết thực. Khi lần thứ hai đi học, ngay lúc thầy giáo giảng, rất nhiều bạn học cùng đến để chia sẻ tuần lễ này đã làm được những việc gì để hiếu thuận với cha mẹ. Bởi vì học vấn quý ở thực hành, cho nên sau khi học rồi, quay về nhà phải cố gắng thực hành. Rất nhiều bạn nhỏ đều đến nói, có chú bé nói giúp cha mẹ bưng nước rửa chân, có chú bé cắt trái cây cho cha mẹ ăn. Những bạn nhỏ hơn hai tuổi này xem thấy rất nhiều anh, nhiều chị lớn đều làm được những việc hiếu hạnh, cho nên các chú bé mong muốn học làm theo.

Người lớn dạy trẻ nhỏ là một phương pháp, trẻ nhỏ dạy trẻ nhỏ lại là một phương pháp tốt, nên gọi là *“tương quan nhi thiện”*, chúng sẽ quan tâm lẫn nhau. Cho nên đứa nhỏ này, sau khi học tiết thứ hai xong, lập tức liền tìm lấy tách trà mang nước nóng đến cho cha mẹ uống. Chú mới hơn hai tuổi mà mỗi lúc đều giữ cái tâm như vậy, nên gọi là *“phước điền tâm canh”*, trẻ nhỏ đang vun bồi phước phần của chính mình. Hành vi của trẻ như vậy là tu thân. Chúng cũng sẽ cảm động cha mẹ của mình. Ngay đến đứa bé hơn hai tuổi đều biết bưng trà để cho cha mẹ uống, đều biết được mọi lúc, mọi nơi phải vì cha mẹ mà lo nghĩ thì chính ta càng phải tích cực làm hiếu đạo. Cho nên đứa bé này đã bắt đầu tề gia.

Câu chuyện về chú bé này, khi tôi ở Trung Quốc đại lục đã giảng khắp cả đại giang Nam Bắc. Thậm chí câu chuyện này còn nổi tiếng ở các nước như Malaysia, Singapore, Indonesia. Bởi vì đứa bé này chân thật là có công phu tu thân nên chúng ta mới có thể đem những câu chuyện này mà biểu dương với mọi người, để thật nhiều người trong khắp thiên hạ đều có thể từ đây mà bắt chước theo.

Cho nên một đứa bé nếu như từ nhỏ nhận được giáo dục của Thánh Hiền, sinh mạng của chúng tuyệt đối không phải là từ 20 tuổi mới bắt đầu phát quang mà từ mấy tuổi vậy? Nếu như vừa lúc khi mẹ mang thai, liền biết mở Đệ Tử Quy cho chúng nghe, cho chúng nghe những Kinh điển Thánh Hiền này, có thể đứa bé này khi sanh ra cả đời, câu thứ nhất có thể nói là “*Đệ Tử Quy, Thánh nhân huấn*” (*Phép người con, Thánh nhân dạy*). Đứa bé đó từ nhỏ sinh ra liền có thể hoằng dương Thánh giáo. Sinh mạng của chúng từ nhỏ liền có giá trị. Cũng vậy, đứa bé từ nhỏ đọc sách Thánh Hiền, chúng lớn lên tạo phúc xã hội, trí tuệ của chúng sẽ ngày càng thêm lớn. Chúng sẽ càng già càng có giá trị, đi đến nơi nào cũng có rất nhiều hậu sanh vãng bối đều đến thân cận chúng. Bởi vì chỉ cần thân cận chúng thì liền có thể nhận được rất nhiều khải thị của nhân sinh, giảm thiểu rất nhiều những việc sai lầm. Cho nên người tiếp nhận giáo huấn của Thánh hiền thì sinh mạng của họ không phải là 60 tuổi kết thúc, mà là đến già vẫn rất có giá trị.

Lão sư của tôi là giáo thọ Thích Tịnh Không, năm nay đã 79 tuổi rồi. Ngài đi đến khắp nơi trên thế giới đều có rất nhiều học trò hy vọng có thể nhận được giáo huấn của Ngài. Không chỉ là người Trung Quốc hy vọng nhận được giáo huấn của Ngài, hiện tại các chủng tộc tôn giáo trên thế giới đều rất hy vọng có thể thân cận vị lão sư này. Cho nên sinh mạng của Ngài tuyệt đối không phải là 60 tuổi kết thúc. Sinh mạng của Ngài đến lúc nào kết thúc vậy? Không hề kết thúc, bởi vì giáo huấn của Ngài là từ trong tâm chân thành lưu xuất ra, mà tâm chân thành có thể siêu việt thời không. Cho nên trong “*Trung Dung*” nói: “*Thành giả, vật chi*

chung thủy”, chân thành nhất định có thể thành tựu sự việc. Hơn nữa “*chỉ thành như thần*”, chỉ thành có thể cảm thông. Cho nên dùng tâm chân thành làm ra hành động, lời nói thì thời không cũng không thể thay đổi được sức ảnh hưởng của Ngài.

Cho nên, Không Lão Phu Tử đã chết hay chưa? Tinh thần của ông trường tồn, mô phạm cho đời sau. Phạm Trọng Yêm đã chết chưa? Vào năm 2002, Đại Lục tổ chức một cuộc vận động người Hoa toàn cầu học Kinh. Người Hoa từ rất nhiều nơi, từ Malaysia, Singapore, Hong Kong, Indonesia, đều đến Sơn Đông để tham dự. Trong đó có một yêu cầu đặc biệt với người đến tham dự là truyền thừa đời sau của Phạm Trọng Yêm. Đã hơn 800 năm, đời sau của ông đều rất có thành tựu. Ngay trong lúc diễn giảng, tôi đã tìm ra được hai vị. Trong đó có một vị tôi thấy ông có khuôn mặt rộng, lỗ tai trái rất to, chúng ta gọi là vừa nhìn liền biết tướng quý. Cho nên giáo huấn của ông từ 800 năm trước vẫn ảnh hưởng đến con cháu đời sau của ông. Vị con cháu này của ông, ngay trong hoạt động truy điệu ở Sơn Đông, bước lên trên đài hát lên một bài ca. Họ đem Nhạc Dương Lầu Ký của Phạm Trọng Yêm phổ thành một ca khúc. Ngay khi họ hát đến “*tiên thiên hạ chi ưu nhi ưu, hậu thiên hạ chi lạc nhi lạc*” (*lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ*), tin tưởng Phạm Trọng Yêm ở trên trời cao có linh, ông cũng cảm thấy ngay đến đời này thật có giá trị, ngay đời này thật không uổng phí. Cho nên ngay con cháu của chúng ta, từ nhỏ tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, liền biết dùng tâm chân thành yêu thương thì tin tưởng rằng đời sống của họ, giá trị ngay đời này của họ sẽ mãi được lưu truyền.

Quý vị thân mến! Ngay khi bạn làm cha mẹ của người, làm trưởng bối của người, bạn rất cuộc muốn con cháu của bạn có một nhân cách thế nào? Việc này rất quan trọng. Bạn hy vọng chúng là mô phạm cho đời sau, hay bạn mong muốn chúng không phải chết đói thì được rồi? Tư tưởng, quan niệm của chúng ta sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến con cháu đời sau.

Quý vị thân mến! Làm người phải có chí khí. Ngay khi chúng ta biết văn hóa ngàn năm mà Tổ tông để lại có thể giải quyết vấn đề này của xã hội và thế giới, vậy chúng ta phải nỗ lực phấn đấu, phải dũng cảm mà đi con đường này. Dũng cảm mà đi cũng không cần rơi đầu, cũng không cần phải đổ máu, chỉ cần phải bắt đầu **từ tu thân của chính mình mà làm**. Cho nên có rất nhiều sự nghiệp lớn bắt đầu từ rất nhỏ, từng bước, từng bước mà làm ra. Trong “Đại Học” có một câu giáo huấn vô cùng quan trọng: “*Từ thiên tử cho đến dân thường, việc đầu tiên là lấy tu thân làm gốc*”. Ý nghĩa chính là nói: Cho dù họ là người lãnh đạo quốc gia hay là người dân bình thường, họ muốn trị quốc được tốt thì phải trị gia được tốt. **Bắt tay vào từ chỗ nào? Tu dưỡng đạo đức, học vấn của chính mình**. Ngay khi bạn có đạo đức, học vấn, liền có thể tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Cho nên rất nhiều việc phức tạp, bạn đem nó phân tích cặn kẽ, kỳ thật rất đơn giản.

8. Một người muốn có tâm nhân từ thì phải bắt đầu từ chữ “hiếu”

Chúng ta đã hiểu rõ được người có tâm nhân từ, mỗi niệm có tâm nhân từ, người người đều có nhân từ thì xã hội liền có thể hướng đến một thế giới đại đồng. Chúng ta tiến thêm một bước, một người có tâm nhân từ thì phải bắt đầu bồi dưỡng từ đâu? Phải bắt tay vào từ đâu mới có thể nuôi lớn tâm nhân từ của họ? Chúng ta luôn phải tìm ra cái bước đầu tiên. Bước đầu tiên này ở đâu vậy? Khi chúng ta thường hay đem suy nghĩ luôn luôn hướng cội gốc mà tư duy thì chân lý liền xuất hiện. Một người không hiếu kính đối với cha mẹ, bạn có tin là họ có thể hiếu kính đối với người khác hay không? Cho nên trong “Hiếu Kinh” có nói đến một câu: “*Bất ái kỳ thân*”, không yêu cha mẹ của họ, “*nhĩ ái tha nhân giả*”, mà đi thương yêu cha mẹ người khác, đây gọi là bội đức, đây là trái với đức hạnh của một người. Việc này không thể nào có được.

Tôi trong lúc giảng dạy, cũng đã từng thỉnh giáo qua một số người nữ vẫn chưa kết hôn. Tôi hỏi các cô ấy: “*Có một người nam,*

anh ấy rất là tích cực đeo bám bạn, không ngừng nỗ lực trong suốt mấy mươi năm (hiện tại còn có loại ái tình lâu dài mấy mươi năm như một ngày không? Hiện tại tương đối không còn), anh ấy đeo đuổi bạn ba năm, ba năm như một ngày. Bạn có bất cứ yêu cầu nào thì anh ấy nhất định tận tâm, tận lực làm tốt, giúp bạn. Hơn nữa chỉ cần có thời gian rảnh liền mời bạn đi uống cafe, dẫn bạn đi du sơn, ngoạn thủy. Thế nhưng anh ấy chưa từng uống cafe với cha mẹ anh ấy, cũng chưa từng du sơn, ngoạn thủy với cha mẹ. Ba năm này, bạn cảm thấy anh ấy rất tốt đối với bạn, anh ấy muốn kết hôn với bạn. Đột nhiên có một vị trưởng bối cũng là người hàng xóm của anh ấy nói với bạn rằng người nam này không hiếu kính đối với cha mẹ của anh ấy. Xin hỏi: Bạn có nên kết hôn với anh ấy không?”. Không nên! Có một số người nữ hơi cúi đầu nhìn xuống.

Người trong cuộc mê muội. Nếu như hiện tại vẫn có thể chọn lựa, khi chân thật gặp phải rồi thì nhất định là phải chôn vùi đi. Vì sao các vị có kinh nghiệm đến như vậy? Cho nên chúng ta phải hiểu rõ được rằng “*Hiếu*” rất quan trọng đối với một người. Một người không học được hiếu đạo thì thái độ đời sống, ân nghĩa, đạo nghĩa của họ không cách nào có thể hình thành. Bởi vì người có ân đức lớn nhất đối với chúng ta không ai hơn được cha mẹ của chính mình, khổ cực mang thai, sanh đẻ, nuôi nấng, dạy bảo.

Họ không nuôi lớn ân nghĩa, không nuôi lớn đạo nghĩa, thì sẽ nuôi lớn cái gì? Có rất nhiều cha mẹ nói: “*Con của tôi không học tốt, cũng không học xấu*”. Có người nào như vậy hay không? Học cũng giống như bơi thuyền đi trên dòng nước chảy ngược, không tiến thì lùi. Cái gì là ngược dòng nước? Xã hội hiện tại là một cái lò ô nhiễm lớn, bạn không mau dạy chúng cho tốt thì chúng nhất định sẽ học xấu.

Tôi đã từng ở một nơi tương đối hẻo lánh để dạy học. Thông thường người ta sẽ cho rằng ở nơi hẻo lánh thì mức ô nhiễm tương đối thấp, cho nên trẻ con tương đối đơn thuần. Thật ra không phải

vậy, bởi vì hiện tại có một đại ma vương ở khắp mọi nơi, cho dù bạn ở trong núi sâu, nó cũng sẽ chạy đến nơi đó và nó đem những quan niệm không chính xác nói với bạn. Đại ma vương này là ai? Truyền hình.

Làm sao các vị nhận biết được nó vậy? Đúng rồi, cho nên chúng ta phải cảnh giác. Bạn không mau đem quan niệm thái độ chuẩn xác dạy cho trẻ con, thì chúng sẽ mỗi ngày từng li, từng tí đang học những điều không tốt. Vì vậy, khi cho đứa bé xem truyền hình, nhất định phải chọn những tiết mục không có ô nhiễm, những tiết mục tốt. Ngay khi đứa bé không thêm lớn ân nghĩa, tình nghĩa, thì sẽ thêm lớn lợi hại. Chúng ưa thích thì chúng sẽ tận lực mà truy cầu. Chúng không ưa thích thì có thể chúng sẽ trở mặt không nhận người quen. Thái độ của đứa bé đối với người đều là lợi hại.

Vậy lợi hại có đáng tin cậy hay không? Lợi hại có nhiều hình, nhiều dạng. Hôm nay không có lợi hại gì thì anh em còn có thể hòa thuận cùng ở với nhau. Ngày mai nếu như bởi vì tài sản của cha mẹ, có thể ngày mai họ liền sẽ trở mặt. Cho nên người nam này tại vì sao ở trong ba năm có thể tận tâm, tận lực vì người nữ đó mà bỏ công ra? Nguyên nhân ở chỗ có lợi có thể chiếm. Cho nên, bạn thấy người con trai ngày nay thấy người nữ xinh đẹp đều sẽ không hề tiếc thân tình nguyện mà phục vụ cho cô ấy. Có hay không? Nửa đêm cô gái này bụng đói rồi, gọi điện cho anh ấy, anh ấy lập tức chạy đi mua cho cô ấy một ít thức ăn nóng, hay làm một số thức ăn nóng khác để cô ấy ăn. Động lực phía sau này là “*lợi*”. Ngay khi bạn lấy anh ấy rồi, sau ba năm lại sinh cho anh ấy một đứa con vừa trắng, vừa tròn. Thế nhưng sinh trẻ nhỏ rất khó nhọc, cho nên trên mặt cô ấy có vài nếp nhăn, không còn mỹ miều, trẻ đẹp như trước. Kết quả vị nam sĩ này ra ngoài làm việc, thấy một người xinh đẹp trẻ tuổi hơn. Vậy anh ấy từ “*lợi*” biến thành xấu đi, từ “*lợi*” liền biến thành “*hại*”. Bởi vì anh ấy lại muốn theo đuổi cô gái trẻ đó, bởi vì anh ấy chỉ có lợi hại, chỉ có hiếu ác, cho nên từ “*lợi*” liền

biến thành “hại”. Khi vừa làm ra hành động này, liền ảnh hưởng gia đình, ảnh hưởng xã hội, tỷ lệ ly hôn nâng lên cao.

Tỷ lệ ly hôn vừa nâng cao thì trực tiếp ảnh hưởng chính là giáo dục thế hệ sau. Không chỉ là sau khi bạn ly hôn sẽ ảnh hưởng đứa nhỏ này, mà ở ngay trong quá trình chung sống, sự xung đột của vợ chồng, loại không khí không tốt này đều sẽ sâu sắc ghi lại ấn tượng trong tâm khảm của trẻ nhỏ. Cho nên vợ chồng bất hòa, chồng vợ ly hôn thì tổn hại cả đời đối với trẻ nhỏ.

Tỷ lệ ly hôn còn kéo theo một vấn đề xã hội nghiêm trọng khác nữa, đó chính là tỷ lệ phạm tội. Tôi đã từng hỏi qua một vị là người lãnh đạo của giám ngục. Ông nói rằng 70% - 80% số người bị tù tội đều có gia đình bất hòa. Gia đình không kiện toàn, trẻ nhỏ từ nhỏ không có giáo dục gia đình tốt, cho nên nền tảng nhân sinh của chúng không được xây đắp. Sau đó đến trường học, vào xã hội, gặp được duyên phận không tốt, lập tức liền bị bật gốc, rất dễ dàng bị bạn xấu làm hư hỏng.

Ngay khi tỷ lệ phạm tội của xã hội càng ngày càng cao, dù bạn có nhiều tiền, có địa vị cao, bạn có cảm giác an toàn hay không? Không! Hiện tại cả thế giới, đích thực ra có rất ít người có cảm giác an toàn. Cho nên hiện tại chúng ta đi dạo trên phố, như tôi đi đến Hải Khẩu, ba lô của tôi, tôi nhất định phải mang ở phía trước, hoặc là mang ở phía trước bụng, phải như vậy mà đi chậm chậm. Nếu mang phía sau, nếu như có người muốn giựt bóp da của bạn, bạn liền bị nguy hiểm.

Hiện tại xã hội không được trị an là một kết quả. Nguyên nhân do đâu vậy? Gia đình không có sự ổn định. Con người từ nhỏ không được dạy hiếu đạo, không được học giáo huấn Thánh Hiền. Ngày nay hôn nhân không tốt, nguyên nhân do đâu? Nguyên nhân từ nhỏ không được học “*hiếu đạo*”. Chúng ta hiểu rõ được cái điểm này, thì càng phải xem trọng giáo huấn của hiếu đạo và giáo huấn của Thánh Hiền. Nhất là chúng ta trước đây

thường hay báo oán, trị an xã hội không tốt. Hiện tại chúng ta làm từ chính mình, dạy hiếu, đồng thời cũng phải giáo dục trẻ nhỏ của người khác để chúng hiếu thuận cha mẹ. Chúng ta phải tận tâm, tận lực mà phát triển quan niệm quan trọng chính xác này.

Không Lão Phu Tử trong “Hiếu Kinh” có một đoạn khai thị rất quan trọng: “*Phù hiếu, đức chi bốn dã, giáo chi sở do sanh dã*”. “*Hiếu*” là căn bản của đức hạnh, giáo dục phải bắt đầu từ chỗ này. Nếu không bắt đầu từ hiếu đạo, thì không thể nuôi lớn được đức hạnh của một người. **Cho nên giáo dục là chú trọng ở “hiếu đạo”**.

Quý vị thân mến! Chúng ta đem câu này đọc qua một lượt, bạn đọc qua một lần nhất định không có cảm giác như ngày trước đọc qua một câu này. Chúng ta cùng đọc qua một lần: “*Phù hiếu, đức cho bốn dã, giáo chi sở do sanh dã*”. Tốt quá! Đã tìm được căn bản thì đường sẽ không còn xa, nên gọi là quân tử lo ở gốc. Gốc đã kiến lập thì nhân đạo liền sanh. Cho nên Lão Phu Tử trong “Luận Ngữ” liền nói đến “*hiếu để dĩ giả, kỳ vi nhân chi bốn dữ*”. Vì vậy chúng ta nhất định phải bắt đầu từ chữ “*Hiếu*”.

9. Thái độ học tập

Chủ đề lần này của chúng ta là giảng tỉ mỉ “Đệ Tử Quy”. “Đệ Tử Quy” chính là từ “*hiếu - để*” mà cảm gốc, cho nên chúng ta bắt đầu học từ “*nhập tắc hiếu*” (ở nhà phải hiếu) và “*xuất tắc để*”. Trước khi chúng ta bắt đầu giảng “Đệ Tử Quy”, chúng ta cần phải xác lập trước thái độ học tập chính xác. Ngay khi chúng ta có thái độ học tập chính xác, hiệu quả học tập của bạn liền sẽ rất tốt. Tục ngữ nói: “*Bắt đầu tốt là thành công được phân nửa*”.

• Học tập quan trọng ở lập chí

Học tập quan trọng ở lập chí, nên gọi là: “*Học quý lập chí*”. Chúng ta ở Hải Khẩu lập khóa trình giáo sư. Tiết thứ nhất chúng tôi cùng với tất cả thầy giáo cùng đồng lập ra một chí hướng, gọi là “*vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo, vì vạn thế khai mở thái*

bình”. Chúng ta thường phải mong cầu thế giới hòa bình. Thế giới hòa bình là một kết quả, trước tiên phải trồng cái nhân gì? Trước tiên mỗi một người phải trồng cái nhân tư tưởng, quan niệm nhân ái. Mà quan niệm, tư tưởng nhân ái phải thông qua học tập, thông qua giáo dục, cũng chính là phải giáo dục trí tuệ của Thánh Hiền. Cho nên “*khai thái bình*” là kết quả. “*Kế tuyệt học*” là trồng cái nhân. Vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo mới có thể nương trước, diu sau. Muốn nương trước thì chính mình trước tiên phải học tốt.

Chúng ta có một vị thầy giáo dạy lớp 5, thầy có sứ mạng như vậy. Cho nên cả ngày ngoài việc dạy học ra, thầy còn phải sắp xếp ba giờ đồng hồ thâm nhập Kinh điển Thánh giáo. Hơn nữa, mỗi sáng thầy đi đến trường học từ rất sớm, sau đó chính mình lật “*Đệ Tử Quy*” ra, lật “*Hiếu Kinh*” ra đọc tụng. Học trò của ông vừa bước vào cửa, vốn dĩ còn mang theo thức ăn sáng dự định đến nơi đó từ từ mà ăn. Nhưng khi thấy thầy giáo đã đoan trang, nghiêm túc ngồi ở đó đọc Kinh, trẻ nhỏ lập tức đến chỗ ngồi của chính mình và đem sách Kinh ra cùng đọc theo. Cho nên, giáo dục quan trọng nhất là lấy mình làm gương. Do bởi dụng tâm của thầy, cho nên lớp của họ ngoài thành tích có lẽ phép, còn có thành công rất lớn. Hiệu trưởng của họ sau khi xem thấy rồi, liền hỏi ông: “*Lớp của thầy dạy như thế nào vậy? Vì sao mà dạy được tốt đến như vậy?*”. Vị thầy giáo này nói với hiệu trưởng: “*Bởi vì tôi đã giảng mấy trăm lần giáo huấn của cổ Thánh, tiên Hiền và dùng giáo huấn của cổ Thánh, tiên Hiền để dạy trẻ nhỏ của tôi*”.

Trung Quốc có một bộ sách, gọi là “*Đức Dục Cổ Sự*”. Trong đó có hơn bảy trăm câu chuyện của Thánh triết nhân, phân thành tám mục để biên tập. Tám mục này chính là “*tám đức*”, căn cứ “*Hiếu, Đễ, Trung, Tín, Lễ, Nghĩa, Liêm, Sĩ*” biên tập ra tám đức này. Mỗi ngày ông giảng cho học trò nghe hai, ba câu chuyện giáo dục. Cho nên những đứa nhỏ đó về sau hiểu được, thấy người hiền thì biết sửa mình. Sau đó lại dùng “*Đệ Tử Quy*” làm qui chế cho lớp của họ. Học trò phạm quy không đợi thầy giáo nói, chính mình liền biết được sai

ở câu nào. Thí dụ khi chạy trong phòng học bị đụng vào bàn ghế, học trò sẽ nói gì? “*Khoang chuyển loan, vật xúc lãng*” (Rẽ queo rộng, chớ đụng góc), “*sự vật mãng, vật đa thố*” (chớ làm vội, vội sai nhiều). Ngay khi trẻ nhỏ có hành vi không tốt xuất hiện, trẻ nhỏ sẽ nghĩ đến: “*Vô tâm phi, danh vi thố. Hữu tâm phi, danh vi ác. Quá năng cải, qui ư vô. Thương yếm sức, tăng nhất cố*” (Lỗi vô ý, gọi là sai. Lỗi cố ý, gọi là tội. Biết sửa lỗi, không còn lỗi. Nếu che giấu, lỗi chồng thêm).

Cho nên trẻ nhỏ hiểu được sẽ mạnh dạn nhận sai, mạnh dạn cải lỗi, không hề thoái thác, không hề che giấu, cũng sẽ nghĩ đến “*đức hữu thương, thi thân sai*”. Ngay khi thế hệ sau của chúng ta gặp phải sự việc này, đều có thể đề khởi giáo huấn của “Đệ Tử Quy”, thì ngay đời này của chúng nhất định sẽ trải qua được rất đầy đủ, rất thiết thực, cũng sẽ rất có sức ảnh hưởng. Cho nên, ngoài biểu hiện tốt ở trong lớp ra, hiệu trưởng của họ còn chú trọng về sau, còn yêu cầu thầy giáo của trung tâm chúng ta cùng thầy giáo toàn trường có hai lần diễn giảng. Sau đó chúng ta lại đem “Đệ Tử Quy” phát tặng đến toàn trường của họ.

Cho nên, một người có lập định chí hướng, muốn “*vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo*”, sức ảnh hưởng của họ sẽ không ngừng mở rộng, yêu cầu của chính họ thì phải rất sâu, họ liền có thể “*cầu nhật tân, nhật nhật tân, hựu nhật tân*”. Vị thầy giáo này tiếp xúc với tôi thời gian nửa năm thì ông liền bắt đầu theo tôi đến Trung Quốc Đại Lục diễn giảng, đem kinh nghiệm của ông không chỉ thúc đẩy ở trong trường học, mà còn cống hiến cho các phụ huynh cùng thầy giáo của khu vực khác.

Quý vị thân mến! “*Vì tiếp nối tuyệt học của Thánh Hiền*” tuyệt đối không phải là việc xa vời, bất cập, mà quan trọng nhất là ở tâm niệm của chúng ta có chân thật phát ra được hay không. Cho nên chúng ta phải lập chí “*tiếp nối tuyệt học*”, đương nhiên phải từ chính bản thân mình. Bắt đầu từ người thân nhất, chúng ta làm ra tấm gương cho họ. Cho nên lập chí của chúng ta có thể trước tiên

lập chí làm tấm gương tốt cho trẻ nhỏ. Cái chí này của bạn chân thật đã phát ra, bảo đảm bạn ngay tức khắc liền biến thành một người khác, bởi vì khi bạn nói chuyện sẽ rất cẩn trọng. “*Gian xảo ngữ, ô uế từ*” (*Lời gian xảo, từ bẩn thỉu*) nói ra thì không phải là tấm gương tốt cho trẻ nhỏ.

Ở gia đình thì lập chí làm cha mẹ tốt. Ở công ty lập chí làm cán bộ quản lý tốt, đồng nghiệp tốt. Ở ngay trong xã hội lập chí làm công dân tốt.

Chúng ta có vị thầy ngồi xe công cộng, vừa lúc xem thấy một vị trưởng bối đi lên, ông lập tức đứng dậy, mời vị trưởng bối này ngồi. Thầy vừa làm động tác này xong, kết quả là liền tiếp có bốn người nhường chỗ ngồi. Ông thấy rồi rất cảm động, suýt chút thì rơi nước mắt. Ông cũng kiểm chứng được mỗi một người đều có bản tính lương thiện. Ngay khi chúng ta có phần chí hướng này, phải đi cải thiện phong khí xã hội, tin tưởng cử chỉ, lời nói của bạn đều sẽ cẩn trọng, đều sẽ khắc chế chính mình. Cho nên đạo đức, học vấn của chúng ta cũng bởi vì lập chí mà không ngừng nâng cao lên. Đây là lập chí.

Chúng tôi ở Thẩm Quyến đều là đối diện với trẻ nhỏ năm - sáu tuổi. Chúng tôi hỏi trẻ nhỏ là đi học để làm gì. Các vị biết đáp án của chúng là gì không? Đáp án của chúng rất chuẩn xác: Muốn làm Thánh Hiền. Tôi nói: “*Không làm Thánh Hiền thì đọc sách làm gì!*”. Các bạn nhỏ sáu, bảy người muốn đến thăm trường mẫu giáo của mình. Trên đường đi các bạn nhỏ còn người trước, người sau đua nhau nhặt rác. Chúng vừa nhìn thấy rác, dường như nhìn thấy của báu vậy, cảm thấy ta có thể vì xã hội phục vụ, mọi người đang thi nhau để nhặt rác. Vừa lúc trên đường gặp được một số học sinh sơ trung tan học và học sinh sơ trung trên tay đang cầm que kem, đang cầm thức ăn, vừa ăn vừa vứt rác. Nhóm học sinh sơ trung đột nhiên xem thấy một nhóm trẻ nhỏ đang nhặt rác, vốn dĩ muốn vứt rác, đột nhiên ở giữa chừng thì dừng lại, không thể vứt xuống. Sau đó có một học sinh sơ trung nói với các bạn học

khác của chú là: *“Chúng ta đừng có ném rác nữa, các em nhỏ như vậy đang nhặt rác”*. Chú đó dùng tiếng Quảng Đông để nói. Trong sáu, bảy em nhỏ chỉ có một em là người Quảng Đông. Khi trở lại trường mầm non của chúng, chú nhỏ này liền đồng dịch phiên dịch ra lời của anh sơ trung kia để cho các bạn học khác cùng nghe. Chú nói: *“Mấy anh sơ trung kia bởi vì xem thấy chúng ta nhặt rác cho nên mấy anh ấy không ném rác nữa”*. Cảm thọ trong nội tâm của bạn nhỏ này là lời nói, hành động của ta đều có thể ảnh hưởng xã hội này. Cho nên định vị của đứa bé này chính là: *“Học vi nhân sư, hành vi thể phạm”*.

- **Học tập quý ở thực hành**

Chí hướng cũng giống như một mục tiêu của một đời người, chúng ta lập chí đúng, ngay đời này mới không luống qua một đời. Vậy thì trong học tập, ngoài lập chí ra còn có một thái độ rất quan trọng, gọi là *“học quý ở hành”*. Chúng ta học tập một câu Kinh giáo, thì nhất định phải làm một câu, nên gọi là giải - hành tương ứng. Như vậy thì đạo đức, học vấn của chúng ta mới có thể nâng lên cao.

Vào thời Đường triều, có một vị cao tăng tên Ô Sào Thiền Sư. Bạch Cư Dị là nhà thơ của triều nhà Đường, cuối đời thích học Phật. Ông hy vọng có thể đến thân cận vị Đại Đức như vậy, có thể nâng cao học vấn của chính mình. Ngay khi ông gặp được Ô Sào Thiền Sư, ông liền thỉnh giáo với Ngài, ông nói làm thế nào học Phật. *“Phật”* là tiếng Ấn Độ, ý nghĩa vốn có của nó, bản ý chính là *“Phật Đà Da”*. Người Trung Quốc ưa thích đơn giản, đem nó trực tiếp dịch thành một chữ *“Phật”*, bên trái một chữ *“nhân”*, bên phải một chữ *“Phất”*. Cách tạo chữ Trung Quốc gọi là chữ *“hình thanh”*, *“hình”* là chữ nhân, *“thanh”* là chữ *“Phất”*. Chữ *“Phật”* này, dùng lời Trung Quốc để giải thích, chính là người giác ngộ, người có trí tuệ. Nếu nói rõ ràng hơn, gọi là người minh bạch, người hiểu rõ đạo lý. Cho nên học

Phật chính là phải đi học làm người minh bạch. Cho nên Ô Sào Thiên Sư liền nói với Bạch Cư Dị: *“Học Phật thì phải “chớ làm các điều ác, vâng làm các việc thiện”*. Sau khi Bạch Cư Dị nghe xong cười lên thật to, ông nói: *“Trẻ nhỏ ba tuổi cũng biết”*.

Quý vị thân mến! Khi các vị ba tuổi có biết hay không? Ngày trước dạy bảo thiện ác, dạy bảo làm người, không phải đến trường học, mà ở tại nhà. *“Gia giáo”* chính là dạy. Cho nên đích thực Bạch Cư Dị nói không sai, trẻ nhỏ ba tuổi đều biết. Ô Sào Thiên Sư trả lời ông: *“Lão ông 80 tuổi không làm được, đều không làm được”*. **Cho nên, then chốt, cốt tủy của đạo đức, học vẫn không phải ở học được nhiều ít, mà ở bạn làm được bao nhiêu.** Chúng ta chính mình học, cũng dẫn dắt trẻ nhỏ học Thánh, học Hiền, nhất định phải xác lập thái độ chính xác này.

Ngày 15 tháng 03 năm vừa rồi, tôi đến Thẩm Quyển. Tôi cùng với thầy cô giáo và phụ huynh nơi đó có một buổi nói chuyện. Hôm khác thầy giáo nơi đó mời tôi đến giảng một buổi cho mấy bé trường mầm non. Tôi liền dạy *“Đệ Tử Quy”*. Kết quả khi tôi vừa bước vào, tôi nói: *“Xin chào các bạn nhỏ! Hôm nay chúng ta học Đệ Tử Quy”*, thì những đứa bé này khác miệng đồng âm nói: *“Thầy ơi! Chúng em đã học qua rồi. Chúng em đều đọc thuộc rồi”*.

Quý vị thân mến! Câu nói *“Điều đó chúng em đã sớm học thuộc rồi, chúng em đã học qua rồi”* cho thấy rằng học *“Đệ Tử Quy”* đã cho những đứa bé này sự ngạo mạn chứ không phải là khiêm tốn. Cho nên thầy giáo khi vừa bắt đầu giảng giải rất quan trọng đối với đứa bé. Tôi liền viết một chữ lên bảng đen, chữ *“đạo”* của *“đạo đức”*. Tôi cũng không trực tiếp phản bác với chúng, trước tiên tôi viết một chữ *“đạo”*. Tôi nói: *“Này các bạn nhỏ! Văn hóa Thánh Hiền rộng lớn và tinh thâm. Trên toàn thế giới chỉ có văn tự của Trung Quốc là có thể ở ngay trong văn tự đem triết học nhân sinh, trí tuệ nhân sinh mà lưu xuất ra văn tự”*. Tiếp theo đó tôi liền giải thích: *“Chữ này gọi là chữ hội ý. Ngay*

*khi các em xem thấy cái chữ này, các em liền có thể hiểu được đạo lý trong đó. Bên trái là bộ “xước”, bên phải là bộ “thủ”. Cho nên, chữ này nói với chúng ta: **Người chân thật có đạo đức, chính là trước tiên phải có thể thực tiễn.** “Xước” là thực tiễn, người trước tiên có thể làm được, có thể làm ra, mới là người có đạo đức. Cho nên chúng ta học “Đệ Tử Quy” chính là phải làm người có “**đạo đức**”. Các em đã làm được câu nào trong “Đệ Tử Quy” rồi?”. Bọn trẻ vốn dĩ là ngẩng đầu rất cao. Sau khi nghe xong, chúng đột nhiên ở nơi đó suy nghĩ: “Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay), hôm qua vừa mới trả treo với mẹ, cho nên lập tức liền xét lại mình.*

Tiếp theo tôi liền đem từng câu, từng câu Kinh của “Đệ Tử Quy” nói với chúng làm thế nào thực tiễn ngay trong đời sống của gia đình. Trong lớp có một đứa bé, khi trở về, ngay hôm đó viết nhật ký câu đầu tiên liền viết: “*Hôm nay thầy Thái đến dạy chúng em, thầy Thái nói “Đệ Tử Quy” là phải làm chứ không phải chỉ để học thuộc lòng*”. Đứa bé này biết viết trên nhật ký, tức là ấn tượng của chúng rất sâu sắc. Ấn tượng này rất có thể ảnh hưởng cả đời của chú. Cho nên giáo dục có ba chữ chân ngôn, phải “*thận ư thi*”. Ngay khi trẻ nhỏ vừa bắt đầu học tập học vấn liền phải chú trọng thực hành, vậy thì công phu của chúng liền có lực, nhất định sẽ khác so với những người khác.

Ngoài ra, có đứa bé khi học xong rồi, trở về cũng rất nỗ lực, hôm sau đứng ở ngay trước cửa của cha mẹ đợi cha mẹ đi ra. Khi thấy cha mẹ vừa đi ra, chú liền cúi chào cha mẹ nói: “*Con chào cha mẹ buổi sáng! Hôm qua cha mẹ ngủ có ngon giấc không?*”. Cha mẹ của chú bất chợt cảm thấy rất ngạc nhiên, lập tức liền gọi điện thoại cho trường mầm non hỏi là: “*Hôm qua đã xảy ra việc gì? Con tôi vì sao hôm nay biết chào hỏi và hỏi thăm chúng tôi?*”. Thầy giáo mới nói: “*Hôm qua bởi vì các con đã học đến “Thần tốc tỉnh, hôn tắc định” (Sáng phải thăm, tối phải viếng)*. Trẻ nhỏ có dễ dạy hay không? Rất dễ dạy. Chỉ là chúng ta không dạy.

Ở Sơn Đầu có một đứa bé mới bảy tuổi, vừa lúc Sơn Đầu cũng có rất nhiều thầy giáo tình nguyện giảng bài “Đệ Tử Quy”. Lên lớp được khoảng hai tháng, các thầy giáo tổ chức một hoạt động, cũng cùng giao lưu với các phụ huynh. Họ sắp xếp mỗi một trẻ nhỏ đứng lên chia sẻ một chút là chúng học được một hai tháng thì có những cải biến gì. Kết quả đứa bé bảy tuổi này bước lên, câu thứ nhất chú ấy liền nói: “*Con học “Đệ Tử Quy” rồi mới biết được làm người vốn dĩ phải hiếu đạo*”. Câu nói này rất thú vị: “*Vốn dĩ phải hiếu đạo*”.

Người không học không biết, người không học không biết nghĩa. Cho nên nhiều phụ huynh rất tức giận một trẻ nhỏ tại vì sao không hiểu chuyện: “*Ngay đến việc này cũng không hiểu!*”. Trẻ nhỏ chân thật ngay đến việc này cũng không hiểu, bởi vì chúng không được dạy. Cho nên chúng ta phải lý giải được những đạo lý nào nhất định phải mau dạy. Bạn thấy đứa nhỏ này, bạn lập tức nói với chúng: “*Thần tốc tỉnh, hôn tốc định*” (*Sáng phải thăm, tối phải viếng*) ngày hôm sau chúng liền làm theo. Khi vị phụ huynh này hiểu được, phải mau gọi điện đến trường học. Hành động này chúng tỏ là họ rất quan tâm đến sự trưởng thành của trẻ nhỏ. Họ hiểu rõ muốn dạy tốt trẻ nhỏ thì điều rất quan trọng là phải cùng hợp tác với thầy. Cho nên vị phụ huynh này là có độ nhạy cảm giáo dục. Nếu như họ cảm thấy rất kỳ lạ, sau đó họ thầm lặng nói với con cái của họ: “*Con à! Có phải hôm nay con đã bị sốt rồi không? Vì sao mà lễ phép như vậy?*”. Nếu cha mẹ làm như vậy thì có thể sẽ phản tác dụng với hiếu tâm và tâm học tập của trẻ nhỏ.

Cho nên, ngay khi trẻ nhỏ của bạn học “Đệ Tử Quy”, trở về giúp bạn bưng nước rửa chân, bạn phải nên làm thế nào? Bạn không nên nói là: “*Không nên phiền phức đến như vậy!*”. Vì nói như vậy là bạn đã cho chúng một gáo nước lạnh, bạn đã cắt đứt cơ hội học tập của chúng rồi. Cho nên, chúng ta làm cha mẹ, phải hiểu được phối hợp với thầy giáo, phải hiểu được kiện toàn hiếu tâm của trẻ nhỏ, kiện toàn đức hạnh của trẻ nhỏ.

Có một người mẹ nói là: “*Con của tôi nhỏ đến như vậy, bụng nước bị lật đổ thì phải làm sao?*”. Tôi liền nói với cô: “*Lật đổ thì càng tốt!*”. Cô liền tỏ ra suy nghĩ: “*Tại vì sao lật đổ càng tốt?*”. Bởi vì chúng làm đổ, ngoài việc bạn đã kiện toàn hiếu tâm của chúng ra, bạn còn có thể ngay lúc đó nắm bắt cơ hội này mà nói với chúng: “*Con à! Tấm lòng của con khiến cho mẹ rất cảm động, nhỏ như vậy liền có thể tận hiếu kính. Hôm nay chúng ta phải nghĩ một chút tại vì sao con bụng nước lại bị lật đổ. Nhất định là hai tay con nắm không được chắc. Lần sau con phải nghĩ nên làm thế nào nắm được chắc thì sẽ không bị lật đổ. Nào! Chúng ta cùng nhau lau chùi thật sạch*”. Bạn đồng thời dạy chúng làm thế nào cầm món đồ. Đồng thời còn dạy chúng làm thế nào thu dọn tình huống này, đem sự việc này để dạy bảo. Cho nên khi chúng ta làm phụ huynh không nên có quá nhiều do dự, cũng không nên có quá nhiều bất cập, bởi vì để trẻ nhỏ làm nhiều việc thì chúng mới có thể học tập nhiều, hiểu biết nhiều.

⁴Chúng ta đã nhắc đến thái độ học tập lúc vừa bắt đầu rất quan trọng, đã nói đến “**học quý lập chí**”. Trước tiên phải lập định chí hướng thì liền sẽ có động lực mạnh mẽ thúc đẩy, khiến cho chúng ta không ngừng tiến bộ, trưởng thành. Việc thứ hai, “**học quý thực hành**”. Cho nên, hiện tại chúng ta muốn học văn hóa ngàn năm mà Tổ tông để lại, muốn học học vấn của Thánh Hiền, chúng ta cũng không cần phải lo lắng là ta bây giờ mới bắt đầu học có còn kịp hay không. Thật ra, quan trọng nhất là học một câu chúng ta liền làm một câu. Có rất nhiều người nói: “*Đợi tôi học tốt rồi thì sẽ dạy cho trẻ nhỏ. Đợi tôi học tốt rồi sẽ trở lại giúp người*”. Đợi chúng ta học tốt rồi thì có còn kịp hay không? Không đến kịp. Hiện tại học một điều làm một điều, chỉ là tinh thần như vậy liền sẽ cảm động con cái của bạn, cảm động học trò của bạn.

Có rất nhiều thầy giáo của chúng ta, trước đây tương đối ít huân tập văn hóa Thánh Hiền. Họ cũng giữ lấy thái độ cùng nhau

⁴ Bắt đầu Tập 4

học tập với học trò của chính mình, luôn luôn có thái độ như vậy. Trẻ nhỏ xem thấy rồi cũng rất vui vẻ, bởi vì chúng ta đem thái độ hiếu học diễn ra cho trẻ nhỏ xem, cho học trò xem.

Có một trường mầm non dạy bảo trẻ nhỏ rằng sau khi ăn no rồi phải có lễ phép, khi đứng dậy phải nói với thầy giáo, bạn học cùng ngồi chung bàn là: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*, sau đó lại mang chén cùng đĩa của mình đến nhà bếp tự tay rửa. Tất cả trẻ nhỏ đã tập thành thói quen. Thầy giáo của chúng đồng thời cũng làm như vậy. Mỗi một thầy giáo ăn xong rồi cũng cung kính nói với chúng là: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*. Cho nên tất cả các đứa bé đều mỉm cười trong lòng. Vì sao vậy? Trong lòng những đứa bé này liền sẽ nghĩ là: *“Thầy giáo cũng làm giống như chúng ta vậy, nên chúng ta phải có lễ phép, phải tuân thủ những qui định này”*. Cho nên khi chúng ta cùng làm với trẻ nhỏ, hiệu quả đó sẽ rất tốt.

Còn có một đứa bé, lần đó ăn cơm, toàn bộ thầy giáo và bạn học đều ăn cơm xong, chỉ còn lại một mình chú. Đứa bé này sau khi ăn xong đứng dậy, đối với bạn ghế cúi đầu một cách kính cẩn rồi nói: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*. Tất cả thầy giáo xem thấy đều mỉm cười. Thế nhưng chúng tôi cảm thấy đứa bé này rất thành thật, nói một điều, học một điều thì làm một điều. Làm người trước tiên phải học thành thật, tiếp theo phải học linh hoạt, như vậy học vấn mới có thành tựu. Nếu như vừa mở đầu chúng ta liền học linh hoạt, giáo huấn của thầy nói ra năm điều, thì chọn ra ba điều để làm. Tốt! Đầu óc cũng rất linh hoạt, thế nhưng rất có thể học vấn sẽ không có nền tảng, đến lúc đó sẽ bị chính sự thông minh nhỏ của mình hại mình.

- **Học tập cần phải xem trọng thứ tự**

Ngoài việc nỗ lực ra, tiếp theo đó chúng ta còn phải hiểu rõ rằng học tập cũng cần phải xem trọng thứ tự của nó, trình tự của nó. Trên “Tam Tự Kinh” có một câu *“vi học giả, tất hữu sơ”*, đi học phải có trước sau. *“Tiểu học chung, chí Tứ Thư”*, chính là phải học cho tốt sách “Tiểu Học”, tiếp theo đó mới học “Tứ Thư”, “Ngũ

Kinh”. “Tiểu Học” là một quyển sách do Chu Phu Tử biên soạn, thư tịch của Đồng Mông Dưỡng Chánh. Quyển sách này dạy bảo trẻ nhỏ làm thế nào nuôi dưỡng cha mẹ, làm thế nào tôn trọng trưởng bối, và còn ở ngay trong cuộc sống thường ngày ứng xử qua lại với người. Quyển sách này ai đã xem qua xin đưa tay lên. Ô! Thật không ít.

Quyển sách này cách hiện tại đã gần 1000 năm, lịch sử tương đối khá lâu, rất nhiều tình huống đời sống vào lúc đó so với hiện tại đã có nhiều khác biệt. Tại vì sao “Tiểu Học” quan trọng đến như vậy? Bởi vì một đứa bé trước tiên từ nhỏ phải học cách làm người, làm việc. Nếu nền tảng này xây dựng tốt rồi, chúng đọc các Kinh sách khác, chúng liền sẽ không chỉ có đọc mà thôi. Chúng sẽ hiểu được cách làm thế nào đối nhân, xử thế ngay trong cuộc sống thường ngày. Chúng hiểu được phải thực tiễn ngay trong cuộc sống thường ngày. Cho nên nền tảng này nhất định phải xây dựng tốt.

Bởi vì quyển “Tiểu Học” cách chúng ta tương đối xa, tôi đã từng xem qua, chỉ có thể xem 60% đến 70%, có rất nhiều thuật ngữ xem không hiểu. Sau đó tôi lật sách “Tiểu Học” ra, lại lật “Đệ Tử Quy”. Đối với quyển “Đệ Tử Quy” này tôi rất là cảm động, cũng rất là tán thán. Bởi vì “Đệ Tử Quy” là sách viết ra từ thời nhà Thanh, cách chúng ta thời gian mới mấy trăm năm, rất gần. Hơn nữa Lý Dục Tú Phu Tử của triều nhà Thanh căn cứ vào quyển “Tiểu Học” lấy ra cương lĩnh nội dung quan trọng nhất biên soạn thành một quyển “Đệ Tử Quy”. Quyển “Đệ Tử Quy” hoàn toàn tương ứng với đời sống của chúng ta, không có câu nào không làm được, hơn nữa cũng bao hàm những trọng điểm của “Tiểu Học”.

Lý Dục Tú Phu Tử biên soạn quyển sách này vẫn là y theo một câu giáo huấn rất quan trọng trong “Luận Ngữ” của Khổng Lão Phu Tử. Câu giáo huấn này nhắc đến “*Đệ Tử Quy, Thánh nhân huấn*” (*Phép người con, Thánh nhân dạy*), chính là nhắc đến: “*Thủ hiếu để, thứ cần tín. Phạm ái chúng, nhi thân nhân. Hành*

hữu dư lực, tắc dĩ học văn” (Hiếu để trước, kế cần tín. Yêu bình đẳng, gần người nhân. Có dư sức, thì học văn).

Lý Dục Tú Phu Tử chính là căn cứ vào câu nói này của Khổng Lão Phu Tử phân thành bảy cương mục, biên soạn thành quyển “Đệ Tử Quy” này. Cho nên chúng ta học tốt được “Đệ Tử Quy”, chính là đem nền tảng của “Tiểu Học” xây dựng được tốt. Nếu như nền tảng của “Tiểu Học” không được xây dựng tốt, trực tiếp đọc qua “Tứ Thư”, “Ngũ Kinh” thì trẻ nhỏ đọc càng nhiều sẽ càng tách rời đời sống.

Có rất nhiều trẻ nhỏ đọc rất nhiều Kinh thư, thế nhưng chúng sẽ lấy những câu Kinh trong “Luận Ngữ” để biện luận cùng với cha mẹ. Có một đứa bé khoảng sáu tuổi, có một lần mẹ chú đang phê bình chú. Chú liền nói với cha mẹ là: *“Mẹ ơi! Mẹ có ôn, lương, cung, khiêm, nhượng của Khổng Lão Phu Tử không? Nếu như mẹ làm không được, thì mẹ cũng không có tư cách nói con”*. Mẹ chú liền bị chần động: *“Bây giờ đã dùng đến ngôn ngữ của Kinh điển để phản bác lại với ta. Nếu tiếp tục mà học nữa thì sẽ như thế nào?”*.

Tôi có một trưởng bối, bà dẫn theo cháu gái của bà, cháu gái đó phải gọi tôi bằng cậu, bà dẫn đến nhà chúng tôi. Cha mẹ tôi đều có ở nhà, bà vừa ngồi xuống thì liền nói với cháu gái của bà là: *“Nào chúng ta cùng đọc Anh văn để những trưởng bối này nghe nào!”*. Đứa cháu gái nhỏ này cũng rất là thuần thực. Tôi tin tưởng tuyệt đối bé gái này không chỉ biểu hiện cho chúng tôi thấy qua, nhất định là đã biểu diễn không ít lần, cho nên bé ấy cũng rất tự nhiên. Sau đó bà của bé liền bắt đầu hỏi: *“Trái táo nói thế nào?”*. Bé đó liền nói: *“Apple”*. *“Cây dù nói thế nào?”*. Bé đó liền nói: *“Umbrella”*. Hỏi qua rất nhiều, bé điều trả lời lưu loát. Đột nhiên, bé gái này hỏi ngược lại bà của bé một câu là: *“Bà ơi! Sách vở nói thế nào?”*. Bà của cháu liền nói: *“Bà làm sao mà biết được!”*. Bé gái này nói: *“Bà ơi! Vì sao mà bà mất trí đến như vậy?”*.

Nếu như trẻ nhỏ không học cách làm người, làm việc thì tri thức học được, sách xem được càng nhiều sẽ càng ngạo mạn. **Ngạo mạn cầu học vẫn là một sai lầm to lớn.** Chỉ cần sinh ra tâm ngạo mạn thì rất khó mà thành tựu được học vấn. Cho nên “Lễ Ký – Khúc Lễ” có nói đến: “*Ngạo bất khả trưởng*”. Đây đều là những Thánh Hiền nhắc nhở chúng ta, rất quan trọng.

Tiên sinh Lâm Tắc Dư, ngay khi hiểu được nhân sinh, ông đã quy nạp mười sự việc. Mười việc này chính là: Nếu như người phạm phải mười điều sai lầm này, vậy thì đời sống không có ích lợi gì. Ông gọi là: “*Mười vô ích*”:

Thứ nhất: “**Bất hiếu cha mẹ, thờ thần vô ích**”. Không có hiếu kính đối với cha mẹ, mỗi ngày lạy thần, cầu thần bảo hộ thì có ích gì không? Không có ích gì.

Thứ hai: “**Anh em không hòa, kết giao bạn không ích gì**”. Qua lại với anh em trong nhà đều không hiểu được sự bao dung, thường hay có xung đột, con người này ra bên ngoài kết giao bạn bè có thể kết giao được bạn tri ân hay không? Không thể nào.

Trong mười vô ích này, hai điểm trong đó là chú trọng đối với cầu học vấn. Sự nhắc nhở này rất quan trọng. Hai điểm đó là: “**Tâm cao khí ngạo, học rộng vô ích**” và “**Hành nghi không ngay, đi học vô ích**”. Cho nên chỉ cần chúng có tâm ngạo mạn, học lực càng cao sẽ càng xem thường người, càng dễ dàng tổn hại người khác. “*Cử chỉ không ngay ngắn*”, nếu như lời nói, hành vi của chúng hoàn toàn trái ngược với giáo huấn của Thánh Hiền, vậy thì sách đọc được không tương ứng với chúng, không được lợi ích.

Cho nên chúng ta xem thấy, Thánh triết nhân mấy ngàn năm đã lưu lại lời dạy, chúng ta phải rất trân trọng, phải cố gắng đem nó làm sự nhắc nhở chính mình không thể phạm. Đương nhiên trẻ nhỏ cũng phải gắng sức, không nên phạm những lỗi lầm này. Đây là thứ tự của học tập.

10. Phương pháp học tập phải: “Một môn thâm nhập, trường kỳ huân tu”

Phương pháp học tập phải nắm lấy tám chữ: “*Một môn thâm nhập, trường kỳ huân tu*”. Một môn là một môn nào? Thánh triết nói lời giáo huấn với chúng ta, nếu như dùng hai chữ để nói thì chính là “**đạo đức**”. Hai chữ “*đạo đức*” này liền nắm lấy toàn thể cương lĩnh giáo huấn của Thánh Hiền trong mấy ngàn năm.

Cái gì gọi là “*đạo*”? Cái gì gọi là “*đức*”? Chúng ta lật ra tờ thứ hai của sổ tay, phía dưới tờ thứ hai có một chữ “*hành*”. Chúng ta cùng nhau đọc nó qua một lần: “*Nhận thức siêu việt thời không đích đại tự nhiên vận hành pháp tắc, thử chi vị đạo*”. **Pháp tắc vận hành thì gọi là “đạo”**.

Xin đọc tiếp : “*Giáo đạo nhân loại như hà thuận, từng đại tự nhiên đích pháp tắc, bất vi việt địa tổ nhân, thử chi vị đức*”. **Pháp tắc của đại tự nhiên không vượt qua cách làm người, đó gọi là “đức”**vậy.

“*Đạo*” là siêu việt thời không. Pháp tắc đại tự nhiên, tục ngữ gọi là “*luân thường đạo lý*”. **Quan hệ ngũ luân chính là “đạo”**. Cho nên thiên địa, vạn vật đều có sự vận hành của nó thì mới không xảy ra xung đột. Không chỉ con người có lối đi chuẩn xác, mà như sự vận chuyển giữa tinh cầu với tinh cầu cũng có quỹ đạo chuyển động chuẩn xác. Giả như tinh cầu vận chuyển giữa khoảng vũ trụ, nó hôm nay như vậy mà chuyển. Ngày mai thì nó đổi lại chuyển cách khác có được không? Không được. Nếu như chín hành tinh lớn, sao Diêm Vương nói hôm nay tôi không vận hành như vậy, ngày mai tôi phải đổi lại. Có thể khi nó vừa đổi quỹ đạo thì liền sẽ cùng các tinh cầu khác đụng nhau, ma sát, xung đột. Vạn vật như vậy và con người cũng như vậy. Cho nên, năm quan hệ này của chúng ta, nếu như có thể tuân thủ, vậy liền có thể ở chung với nhau rất hòa hợp.

Thế nhưng năm quan hệ này, nếu như chúng ta không bằng lòng tuân thủ, thì liền sẽ xảy ra sự mâu thuẫn, xảy ra xung đột. Quý vị thân mến! Hiện tại năm quan hệ này có xung đột hay không? Có rất nhiều xung đột. Mở báo chí ra xem thì liền biết. Vậy chúng ta cùng nhau xem thử năm quan hệ này làm thế nào để dung hòa, làm thế nào dụng tâm để đối đãi. Năm loại quan hệ này, bạn cảm thấy loại nào là quan trọng nhất? Tất cả đều rất quan trọng.

Trong “Trung Dung” có nói đến “*quân tử chi đạo, tạo đoan hồ phu phụ*”, cho nên ảnh hưởng của quan hệ vợ chồng rất sâu xa. Vì sao quan hệ vợ chồng rất quan trọng? Bởi vì vợ chồng cùng ở chung một nhà, ở chung một gian phòng, vợ chồng được hòa thuận, trẻ nhỏ ở trong hoàn cảnh gia đình như vậy mà trưởng thành thì tự nhiên quan hệ cha con sẽ rất thân thiết. Xử lý quan hệ vợ chồng được tốt, anh em cũng sẽ hòa thuận. Vợ chồng hòa thuận đích thực là đã cho trẻ nhỏ sự ảnh hưởng giáo dục thâm lắng. Cho nên vợ chồng vừa chánh, thì phụ tử tự thân, anh em chị em cũng sẽ hòa thuận.

Ngay “*Phu tử hữu thân*”, trẻ nhỏ biết được cảm ân sự khó nhọc của cha mẹ, chúng sẽ liền tự nhiên sanh ra tâm cảm ân này đối với người. Cho nên chúng bước ra xã hội, gặp được cấp trên rất quan tâm, rất giáo dưỡng đối với chúng, ngay trong vô hình chung chúng sẽ sanh khởi “*quân thần hữu nghĩa*”, sẽ hiếu trung với lãnh đạo của chúng, tự nhiên liền sẽ hình thành thái độ này. Cho nên thời xưa có một câu danh ngôn: “*Trung thần xuất thân từ người con hiếu hạnh*”. Câu nói này là tương đối có đạo lý. Hiện tại có rất nhiều sự chọn lựa, khi chọn lựa có người chỉ nghĩ đến tiền tài của chính mình, đều không nghĩ đến sự bồi dưỡng dài lâu của cấp trên dành cho họ. Có khi họ thậm chí trực tiếp liền chọn làm cho đối thủ của công ty mình, lại sinh ra sự cạnh tranh quyết liệt.

Cho nên “*quân thần hữu nghĩa*”, anh em chị em có thể hòa thuận với nhau, họ ở trong nhà liền sẽ hiểu được quan tâm lẫn

nhau, giúp đỡ lẫn nhau. Vì vậy khi cùng ở chung với bạn học, cùng ở chung với đồng sự, thái độ đó của họ trong tự nhiên liền sẽ biểu hiện ra, nên cũng sẽ cùng với người kết giao bạn bè được rất tốt. Vì vậy quan hệ vợ chồng được tốt thì ngũ luân liền tốt. Cho nên dạy bảo thế nào làm tốt được quan hệ vợ chồng là một học vấn tương đối quan trọng.

11. Làm thế nào xây dựng tốt quan hệ vợ chồng?

Bạn đã từng học qua đạo làm chồng vợ chưa? Trong giáo trình có dạy qua hay không? Không! Một việc quan trọng đến như vậy vì sao mà không dạy? Bạn xem, ngày trước những đề thi ảnh hưởng không lớn đối với nhân sinh hiện tại thì chúng ta học rất lâu, nhưng đạo lý ảnh hưởng đến nhân sinh rất quan trọng thì trái lại chúng ta không học qua. Quan hệ chồng vợ cũng phải nhớ lấy “*thận ư thi*”. Vừa lúc đầu, trước khi chưa kết hôn, bạn phải mở to đôi mắt, phải chọn tốt đối phương. Đương nhiên bạn muốn chọn người khác, người khác cũng phải chọn bạn. Cho nên muốn tìm được đối phương tốt, không phải trực tiếp chạy đến đó để tiếp cận. Phương pháp này sẽ rất mệt, phương pháp tốt nhất gọi là “*chúng tinh cộng nguyệt*”, chỉ cần bạn làm cho khuôn mặt mình được sáng sủa thì sẽ có rất nhiều người đến với bạn, đến lúc đó tùy bạn chọn. Đây là phương pháp tìm đối phương rất cao minh. **Vậy vợ chồng phải đối xử với nhau như vừa mới gặp, phải như vừa quen thì có thể khiến bạn cùng ở với nhau cả một đời.** Đây là việc không thể nào mơ hồ.

Hiện tại có rất nhiều nam nữ trẻ tuổi, họ học cái đạo chồng vợ, học cách đối xử với nhau đều học ở trong tình ca. Trong tình ca nói rằng nam nữ yêu nhau tình hình đều là yêu rất đau khổ, yêu đến chết đi sống lại. Có phải vậy không? Dường như tuổi trẻ không đau khổ thì không gọi là người tuổi trẻ, người không kinh hoàng thì không phải thiếu niên. Như vậy mà gọi là yêu sao?

Cho nên tôi phát hiện ra cái điểm này. Khi tôi dạy học trò lớp 5, lớp 6, tôi liền rất cẩn trọng, vội vàng chích vài mũi thuốc phòng

ngừa cho chúng, để chúng đối với quan hệ nam nữ có thái độ chuẩn xác, không nên bị những tình ca này dạy sai. Vì vậy, tôi liền nói với chúng rằng người với người cùng ở với nhau đều sẽ trải qua một số quá trình, nhất định phải từ “*quen biết*” trước, nhận biết nhau. Tiếp theo là “*biết nhau*”, hiểu biết lẫn nhau. Tiếp theo là “*trân trọng*”, đôi bên trân trọng nhân duyên lẫn nhau. Tiếp theo là “*nhớ nhau*”. Sau cùng là “*kết hôn*”. Kết hôn có phải là kết thúc hay không? Có rất nhiều người nói: “*Kết hôn là nắm mồ của ái tình*”. Đây đều là dạy sai. Nếu như vợ chồng cố gắng đối xử tốt với nhau thì rượu sẽ càng luyện càng nồng. Cho nên đôi bên cần phải ra sức.

Cái gì là thật tình, thật yêu? Tôi thường nêu ra một thí dụ: Thật tình, thật yêu cũng giống như một vị lão ông hơn 70 tuổi dắt tay một cụ già vợ ông cũng hơn 70 tuổi đi tản bộ ở công viên. Sau đó bà cụ nói với chồng của bà rằng: “*Tiên sinh ơi! Ngày mai là 15 rồi, ngày mai nên ăn chay*”. Bạn xem, vợ chồng già như vậy mới thấy ra được mùi vị của tình yêu. Tuyệt đối không phải là loại tình yêu quyết liệt. Loại đó thì rất dễ dàng thay đổi.

Cho nên chúng ta nói với trẻ nhỏ rằng đây là cách nam nữ qua lại với nhau, quá trình qua lại với nhau giữa người và người. Nếu như hôm nay, người nam này quen biết với bạn, anh ấy lập tức liền nói với bạn: “*Anh rất yêu em !*”. Vậy anh ấy nhất định là gạt bạn. Đây là không phù hợp với tự nhiên, đó là sai lầm. Sau đó bạn lại gặp một người nói với bạn: “*Cả đời anh, không phải em thì không cưới, không phải em thì không lấy*”, bạn cũng phải mau mà tỉnh ngộ ra: Anh ấy là gì vậy? Anh ấy lại không biết bạn là người như thế nào. Có phải vậy không? Anh ấy lại không biết hết thái độ đối với người, với việc của bạn. Vậy thì lời nói của anh ấy không thật.

Từ quen biết đến biết nhau, cái quá trình này phải rất bình lặng. Thí dụ nói bạn cảm thấy người con trai này không tệ, thì bạn cần phải tỉ mỉ mà quan sát xem anh ấy đối với đồng sự của anh ấy thế

nào, anh ấy đối với bạn bè của anh ấy như thế nào. Bạn quan sát như vậy rất khách quan, liền có thể chân thật hiểu rõ thái độ làm người, làm việc của anh ấy. Nếu như anh ấy đối với bạn bè, bạn học của anh ấy đều rất có tâm yêu thương, rất là quan tâm người khác, thì anh ấy nếu như chân thật muốn cùng bạn thương yêu, thương ái, thì nhất định sẽ có sự cống hiến cho bạn rất nhiều. Cho nên quen biết cũng phải khách quan, phải lý trí, không thể khi vừa mở đầu thì hai người đến với nhau. Vậy thì rất nguy hiểm.

Thanh niên hiện nay đều không biết được cái điểm này, vì vậy đều sẽ rơi vào cảnh địa rất nguy hiểm. Cho nên có câu nói là: *“Bởi vì ngộ nhận mà kết hợp, vì hiểu rõ mà chia tay”*. Đúng vậy, bởi vì bạn chỉ hiểu anh ấy ở biểu hiện bên ngoài, không phải là chân thật hiểu rõ một cách khách quan. Cho nên, *“biết nhau”* rất quan trọng. Đôi bên phải quan sát nhiều, phải bình lặng, trở lại trân trọng, trân trọng nhân duyên của đôi bên, cơ hội gần nhau, tiếp theo là thương yêu, lại đi tiếp trên thảm đỏ.

Trong quá trình quen biết có một điểm rất quan trọng, vợ chồng phải có cùng hiểu sau đó mới đi đến hôn nhân. Rất nhiều bạn có chí khí rất mãnh liệt, cô ấy nói: *“Quan niệm của anh ấy không đúng không hề gì, tôi sẽ biến đổi anh ấy”*. Có chí khí mãnh liệt hay không? Loại người này vẫn không ít. Tôi sẽ nói với cô ấy, có một câu nói: *“Túy ngọa sa trường quân mạc tiểu, cổ lai chinh chiến kỷ nhân hồi”*. Nếu như bạn giữ lấy thái độ như vậy mà đi, người sống mà trở lại sẽ không có bao nhiêu người. Bởi vì đến 20-30 tuổi thì rất nhiều tập quán, rất nhiều tính cách đã tương đối cố chấp, trừ khi họ chính mình bằng lòng thay đổi, nếu không thì người khác sẽ rất khó xoay chuyển họ. Cho nên chúng ta vẫn phải tùy duyên, không nên đi cưỡng cầu. Bạn phải tìm được bạn lữ chí đồng, đạo hợp, vậy thì hôn nhân mới không đến nỗi khổ đau.

Vậy làm thế nào để yêu người khác? Làm thế nào để biết người với người cùng ở chung là chân thật yêu nhau? Bạn xem, hiện tại có rất nhiều người đem cái chữ *“yêu”* này để uy hiếp người

khác. Có hay không? Tôi rất yêu em, vì vậy em phải vì tôi mà làm thế này, làm thế kia. Ngay khi không hiểu rõ đối với tình yêu, rất có thể dùng chữ “yêu” đến khắp nơi để khống chế người khác, đến khắp nơi làm cho người sinh đau khổ và buồn phiền. Vì vậy chúng ta xem thấy chữ “yêu” này là chữ hội ý, ở khoảng giữa là một chữ “tâm”, bên ngoài là một chữ “tho”.

- **Yêu là dùng tâm để cảm nhận sự ấm áp**

Cho nên yêu là dùng tâm mà cảm nhận. Cảm nhận cái gì? Cảm nhận yêu cầu của người khác ở chỗ nào. Ngay khi đối phương lúc nào cũng cảm nhận được nhu cầu của bạn thì sẽ hiểu được cách quan tâm đối với bạn. Vì vậy nội tâm của bạn, cảm thụ của bạn sẽ rất ấm áp, tuyệt đối không phải giống như tình ca đầu. Lời ca thống khổ đến như vậy! Cảm giác của tình yêu là ấm áp. Cho nên hiện tại chúng ta phải biết chọn lựa xem đó có phải là tình yêu chân thật hay không. Nếu như không phải thì phải mau tỉnh ngộ, không nên chấp mà không ngộ ra.

- **Ngôn ngữ của tình yêu phải là lời chánh trực**

Ngôn ngữ của tình yêu là lời chân thật, ngôn ngữ của nó sẽ không chỉ là một loạt những lời đường mật. Hôm nay họ biết nói lời đường mật với bạn. Ngày khác họ cũng sẽ nói những lời đường mật như vậy đối với người khác. Trái lại, những người nam không biết nói những lời đường mật thì có thể đáng tin, bởi vì tinh thần của họ, dụng tâm của họ đều không để trên những lời đường mật đó, cho nên họ mới không biết nói chuyện như vậy. Vậy những người nói những lời đường mật họ đem tinh thần để vào chỗ nào vậy? Đều là để trên những lời nói đó để mà chiêu dụ.

Có cô gái nói, lần đầu tiên cô gặp mặt chồng của cô, chồng cô không nói một lời nào. Câu thứ nhất nói với cô là: “*Răng của em không tốt*”. Tiếp theo lại nói: “*Cho nên đường ruột của em cũng không tốt, bởi vì răng không được tốt thì khi nhai thức ăn tiêu hóa sẽ không tốt, cho nên áp lực của đường ruột sẽ lớn*”. Sau đó cô ấy liền nghĩ: “*Con người thật thành thật, không nói một lời đường*

mật nào, lần đầu tiên gặp mặt, liền thấy được khuyết điểm của ta". Cô cảm thấy rất đáng tin, nên sau đó kết hôn với anh ấy. Việc này nghĩ lại, cô ấy thật có trí tuệ, cô biết được người có lời nói chánh trực mới đáng tin. Cho nên, ngôn ngữ của tình yêu phải là lời chánh trực.

- **Tâm địa của tình yêu là vô tư**

Họ giữ tâm vô tư. Cho nên một người biết quan tâm, thương yêu người khác, thì họ sẽ đối với cha mẹ, đối với vợ con, đối với bạn bè, thậm chí đối với người xa lạ, họ đều sẽ có thái độ giống như vậy mới đúng. Hiện tại, có rất nhiều nam nữ qua lại với nhau, khi đối phương không bằng lòng tiếp tục kết giao, họ thẹn quá hóa giận, thậm chí có thể tổn hại đối phương. Đó không phải là cái tâm vô tư, đó là không chế, chiếm hữu dục, họ chỉ mặc chiếc áo tình yêu bên ngoài để gạt người. Cho nên bạn phải phân biệt rõ đó gọi là dục vọng, đó là không chế và chiếm hữu, tuyệt đối không phải là tình yêu, họ đã làm ô nhiễm cái chữ “yêu” này rồi.

- **Hành vi của “yêu” là thành toàn, biết cách thành toàn người khác.**

Chúng ta có một cô giáo, chồng của cô có một em gái sinh sống, đi học ở Hawai. Ngay khi em gái có vấn đề về tài chính, chồng của cô liền nói với cô: *“Hai ba năm qua chúng ta đã tiết kiệm được một ít tiền. Hiện tại em gái có khó khăn, anh muốn rút số tiền đã tiết kiệm được hai ba năm qua chuyển qua cho em gái mượn”*. Nếu như đó là chồng của bạn, thì bạn sẽ nói như thế nào? Vì sao không thể nói ra được vậy? Vì cô giáo này lập tức nói với chồng của cô là: *“Anh làm như vậy thật là làm cho em rất cảm động! Anh chăm sóc em gái vô tư như vậy, tin tưởng mẹ của anh, cha của anh cũng sẽ rất an ủi. Cho nên em bằng lòng cách làm của anh, ngày mai em sẽ đi rút tiền giúp anh”*.

Bạn xem, người vợ này còn đích thân đi làm việc này giúp cho chồng. Cho nên tâm địa của tình yêu là thành toàn. Hành vi của tình yêu là làm tốt việc lương thiện của đối phương. Vì vậy,

ngày hôm sau cô giáo này đi rút tiền. Vừa lúc đó có một người bạn nghe được việc này thì rất cảm động. Anh ấy nói: *“Bạn không cần phải đi rút tiền, tôi sẽ giúp bạn rút tiền, tôi rất thân với ngân hàng”*. Sau khi rút tiền xong thì nói với cô giáo này: *“Lúc nào bạn gọi lại cho tôi cũng không hề gì, tôi đã giúp bạn làm xong rồi”*. Cho nên một người có hành vi lương thiện sẽ làm cảm động những người xung quanh.

Vì vậy, từ bốn góc độ này, chúng ta có thể phán đoán là họ có phải chân thật biết được “yêu” người hay không. Có một người bạn nói là: *“Thầy Thái ơi! Sau bốn điều này cần phải thêm một điều nữa, đó là ưa thích đọc sách Thánh Hiền”*. Tôi nói: *“Câu nói này rất có đạo lý”*. Bởi vì những thái độ làm người từ chỗ nào mà học? Không phải đột nhiên mà có ra được, cũng đều là phải học giáo huấn của Thánh Hiền mới có thể hình thành những thái độ chuẩn xác này. Ngay khi chúng ta đã chọn đúng đối tượng rồi, tiếp theo đó là phải vận dụng, phải tiến đến cùng hiểu nhau.

12. Việc lớn thứ nhất trong gia đình là phải dạy tốt con cái

Trong gia đình, việc lớn thứ nhất là phải dạy bảo tốt con cái, nên có câu *“chí yếu mạc như giáo tử”*. Chúng ta cùng nhau suy xét, nếu như chồng vợ địa vị xã hội đều rất tốt, cũng rất có tiền của, thế nhưng trẻ nhỏ mỗi ngày ở bên ngoài chơi bời lêu lổng, vậy nửa đời sau của họ có tốt hay không? Không thể nào. Không chỉ là gia đình phải dạy tốt con cái, để vương của mấy ngàn năm trước cũng nhận biết được là phải dạy tốt đời sau là việc rất quan trọng. Cho nên khi họ đăng cơ thì việc làm thứ nhất quan trọng nhất là lập Thái Tử. Họ cũng hy vọng triều đại của họ có thể thanh trị dài lâu. Mà Thái Tử chánh thì thiên hạ mới có thể chánh. Cho nên họ đều là tìm thầy giáo tốt nhất của cả nước để dạy bảo con cái của họ.

Ngay khi chồng vợ có được sự hiểu biết giống nhau như vậy thì sẽ phối hợp rất tốt. Cho nên ngay trong quan hệ ngũ luân, chồng vợ gọi là: *“Phu phụ hữu biệt”*. “Phu phụ” này là đạo, “hữu biệt”

là đức. “*Biệt*” ở chỗ nào? Biệt ở trách nhiệm khác nhau. Vào thời xưa, nam làm việc ở ngoài, nữ làm việc ở trong. Bởi vì gia đình có hai việc quan trọng: Việc thứ nhất là đời sống vật chất. Việc thứ hai là đời sống tinh thần. Cho nên nam ở bên ngoài giải quyết tốt vấn đề đời sống, vấn đề kinh tế. Nữ thì ở trong nhà lo đời sống tinh thần, phải giáo dục tốt con cái.

Hiện tại rất nhiều vợ chồng đều cùng nhau ra ngoài đi làm. Giáo dục con cái để cho bảo mẫu, thầy cô giáo, người giúp việc, rất nhiều. Cho nên hiện tại có một danh từ mới gọi là “*đại diện cha mẹ*”. Như vừa rồi mới nói, rất nhiều người sau khi hết giờ đều đưa trẻ đến gửi nơi nhà giữ trẻ, hay là mời đại diện cha mẹ gì đó, hoặc là gửi đến nơi nuôi dưỡng cũng rất nhiều, còn có nhờ người nuôi dạy giùm. Còn có một số đại diện cha mẹ được rất nhiều gia đình đến mời. Ngoài ra còn có truyền hình, hiện tại còn có cả vi tính.

Ngay khi chúng ta kiếm được rất nhiều tiền, những số tiền này có phải bạn luôn có thể giữ được bên mình hay không? Chúng ta cần hiểu rõ, có 5 nhà muốn có tiền tài của bạn. Đó là thủy tai muốn tiền của bạn, hỏa tai muốn tiền của bạn, tham quan ô lại muốn tiền của bạn, ăn trộm, cướp giựt muốn tiền của bạn. Bốn điều này vẫn không đủ sức mạnh. Cái sau cùng là lợi hại nhất, gọi là con cháu chẳng ra gì. Ta kiếm được rất khổ cực, con cháu hoang phí rất thoải mái. Cho nên nếu như bạn ở đó kiếm tiền, thì ở bên kia đang tổn tiền, vậy thì không thể giữ được. Vì vậy ngay khi chúng ta đang dùng đại diện cha mẹ dạy trẻ nhỏ, đến sau cùng trẻ nhỏ không hiểu việc. Bạn có thể cả đời đều phải lo lắng, có thể sẽ bị chứng trầm kha. Việc này đều sẽ rất nguy hiểm.

13. Lớp bồi dưỡng học thêm

Chúng ta đến xem một số lớp giữ trẻ, tôi đã từng đi sâu suy nghĩ đến một vấn đề, cũng đến quan sát. Toàn lớp có khoảng 10 bé, nhưng có đến hơn phân nửa có bổ túc học thêm, phân nửa thì không có bổ túc học thêm. Phân nửa trẻ nhỏ có bổ túc học thêm đó, tôi bắt đầu quan sát thấy chúng tương đối không chuyên tâm

học tập. Bởi vì nếu như hôm nay lên lớp mà chúng đã được học qua ở lớp học thêm rồi, thì chúng sẽ vỗ vai các bạn học bên cạnh và nói: “*Bài này mình đã học qua rồi, bài kia mình cũng đã học qua rồi*”. Vậy lên lớp chúng có chuyên tâm hay không? Vậy thì thật đáng lo.

Cầu học vấn quan trọng nhất chính là phải chuyên tâm chú ý. Ngay khi chúng bắt đầu học mà đã xem thường thì thất bại đã lộ rõ. Cho nên đã học qua giáo trình rồi thì chúng sẽ không chuyên tâm. Nếu hôm nào lên lớp bài khóa mà chúng chưa học qua, chúng sẽ nghĩ thầy giáo lớp bồi dưỡng vẫn còn dạy. Tôi còn phát hiện ra rằng đêm trước khi đi thi, chúng đều sẽ ôm lấy mấy tấm giấy. Chúng ở nơi đó mà đọc mấy trang giấy do thầy giáo lớp bồi dưỡng học thêm giúp chúng chữa những bài quan trọng. Chúng đi học thì ai giúp chúng học? Đều là những thầy giáo này. Cho nên tôi thấy chúng rất nỗ lực học thuộc. Sau khi thi xong rồi thì chúng lập tức nói: “*Cha! Giải thoát rồi!*”. Tôi liền nghĩ chỉ cần hai ba ngày là chúng sẽ quên hết sạch những tri thức này, không còn nhớ gì cả.

Ngoài ra, những bé không được học thêm không có những đề được giải trước nên chúng đều cùng với các bạn học tập: “*Nào! Ta cùng nhau chinh lý một số trọng điểm. Tôi hỏi bạn : Bạn xem vậy có đúng hay không? Bạn cũng hỏi tôi: Tôi thấy vậy có đúng hay không?*”. Những học trò này đều cố gắng chuyên cần tự mình đánh dấu trọng điểm. Ngay trong quá trình chúng đánh dấu trọng điểm, chúng đã đang từng ly, từng tí tích lũy năng lực học tập của chúng rồi. Cho nên có rất nhiều người mê lầm, cho rằng chỉ cần tốn tiền liền sẽ có hiệu quả. Đã tốn tiền rồi nhưng cũng không cần trọng kiểm tra xem là trẻ nhỏ có thật sự tiếp nhận được giáo trình học hay không. Như vậy, việc thứ nhất là hiệu quả của lớp bồi dưỡng học thêm, chúng ta cần phải suy nghĩ.

14. Người giúp việc trong gia đình

Phần nhiều người giúp việc, ngay đến tiếng phổ thông cũng nói không được rõ ràng, cho nên năng lực ngữ văn, lời nói của thế

hệ sau càng ngày càng thấp. Năng lực khoa ngữ văn là nền tảng của tất cả các khoa. Không học tốt được ngữ văn, học các môn học khác đều sẽ rất khó khăn. Không chỉ ở trong ngữ văn có vấn đề, khi người làm công việc chăm sóc trẻ nhỏ, họ thường dùng thái độ thế nào? Có phải là thái độ của cha mẹ không? Không phải. Họ xem trẻ nhỏ như là ông chủ, là hoàng đế để mà chăm sóc. Cho nên có rất nhiều người làm đưa trẻ nhỏ đi ra ngoài, khi ra đến cửa thì trẻ nhỏ ngồi trên một cái ghế nhỏ, hai chân sãi ra, người làm giúp chúng mang vớ, mang giày. Cho nên năng lực đời sống của trẻ rất thấp.

Trẻ nhỏ như vậy, nếu như buôn bán của bạn bị thất bại thì chúng có thể sẽ chết đói. Giàu sang không thể giữ được dài lâu. Bạn phải suy nghĩ đến việc khi trong nhà không có tiền của nhiều thì trẻ nhỏ có năng lực độc lập sinh sống hay không. Chúng ta phải có kế hoạch lâu dài. Cũng có báo chí đã nói đến trẻ nhỏ ở trong những gia đình có người hầu hạ này, khi đi đến trường học, thầy giáo sắp xếp chúng công tác quét dọn, chúng đàm phán với thầy giáo: *“Thầy ơi! Em cho thầy tiền, thầy làm giúp em”*. Trong giá trị quan của chúng, tiền có thể giúp làm tất cả mọi việc. Người giúp việc không cách gì dùng thái độ của cha mẹ để giáo dục con cái của bạn.

15. Cách giáo dục con cái

Rất nhiều trường bối khi làm cha mẹ thì rất có lý trí. Nhưng khi làm ông nội, bà nội rồi thì họ thương yêu cháu đến cùng tột: *“Cháu nội này vì sao mà đáng yêu đến như vậy!”*. Như mẹ của tôi, khi bà dạy chúng tôi thì rất có nguyên tắc, rất có khuôn phép. Tôi còn nhớ được có một lần, tôi có một yêu cầu không hợp lý đối với mẹ của tôi. Sau đó mẹ tôi lấy một quyển sách ra đọc và không để ý đến tôi. Tôi liền nằm trên đất bắt đầu gây rối, nhất định muốn bà phải đồng ý mục tiêu của tôi. Kết quả là mẹ tôi không hề để ý đến tôi, tiếp tục xem sách của bà. Sau đó tôi cảm thấy lẩn lộn trên đất rất mệt, cũng biết được dùng tình cảm không thể đạt đến mục đích

của tôi, mẹ tôi không tiếp nhận uy hiếp, tôi chính mình liền ngoan ngoãn bò dậy đi. Bạn xem, kỷ ức của tôi rất sâu sắc. Cho nên giáo dục trẻ nhỏ nhất định phải có nguyên tắc rất chuẩn xác, không nên để cho trẻ nhỏ muốn gì được nấy. Yêu chúng quá làm cho chúng hư.

Bạn xem, khi mẹ tôi dạy tôi tốt đến như vậy, nhưng khi đến cháu ngoại thì bà lại yêu quý, thường hay nói với tôi là: *“Con không nên nghiêm khắc đối với cháu ngoại như vậy!”*. Tôi cũng không nói gì. Sau đó trải qua khoảng nửa năm, bà liền nói với tôi: *“Con nghiêm khắc là đúng”*, bởi vì đứa cháu ngoại này đã trèo cả lên trên đầu của bà. Cho nên cách thể hệ thì giáo dục hiệu quả đều không tốt, sẽ nuông chiều. Con cái vẫn là chính mình dạy bảo thì tương đối bảo đảm.

16. Vi tính và truyền hình

Vi tính và truyền hình thì càng không cần phải nói, cái học được đều là Tham-Sân-Si-Mạn. Chúng ta xem thấy được rất nhiều trẻ nhỏ có lời nói đều là ngạo mạn vô lễ, lời nói đều là rất thô tục. Việc này có khi không phải được học từ cha mẹ, đều là học với truyền hình và vi tính. Truyền hình và vi tính là một loại thôi miên hiệu quả. Bạn có phát hiện thấy người xem truyền hình dường như hoàn toàn cách biệt với thế gian hay không? Người bên cạnh có gọi thế nào cũng không ích gì. Vì sao vậy? Bởi vì sóng từ và sóng âm của truyền hình sẽ làm cho não của bạn giống như đã hoàn toàn cách ly với thế giới bên ngoài vậy. Cho nên truyền hình xem càng nhiều thì sẽ càng không biết suy nghĩ. Bạn xem, tại vì sao rất nhiều thương phẩm rất quý đều ưa thích quảng cáo trên truyền hình, đều là hô hào giá cả rất hấp dẫn. Bởi vì khi người xem truyền hình thì không có lý trí, xem thấy SKII khi xoa lên lập tức liền sẽ bóng đẹp, nhìn vào sẽ mê người, liền lập tức đi mua. Cho nên truyền hình đối với đại não của trẻ nhỏ có ảnh hưởng sâu xa. Đây đều là đã có chứng minh của khoa học.

Trên web Đại Phương Quảng chúng ta có một thiên văn chương gọi là: “*Truyền hình dạy lớn trẻ thơ*”, mọi người có thể xem thử. Khoa học đã nghiên cứu ra, truyền hình có sức ảnh hưởng rất không tốt đối với trẻ nhỏ.

Cho nên, chúng ta hiểu rõ được rằng giáo dục trẻ nhỏ vẫn phải nhờ vào chính mình mới có thể nắm chắc được phần tốt, bởi vì trưởng thành của trẻ nhỏ không thể nào lập lại được lần thứ hai. Bây giờ có người bảo bạn là bạn phải tự mình dạy trẻ nhỏ, bạn làm được hay không? Bạn lập tức nói: “*Thầy Thái ơi! Nhân tại giang hồ, thân bất do kỷ*”. Bạn nói ra tôi đều thừa nhận.

⁵Gia đình có hai điều rất quan trọng. Điều thứ nhất là kinh tế, chính là đời sống vật chất. Ngoài ra, điều thứ hai là đời sống tinh thần. Chúng ta cùng nhau suy xét đến vấn đề thứ nhất, chính là vấn đề kinh tế.

17. Vấn đề kinh tế

Người thông thường đều sẽ cảm thấy, hai người nếu không cùng nhau kiếm tiền thì sẽ đói chết. Bạn thấy chúng ta đều có rất nhiều dự bị lập trường. Ở vào thời đại của ông tôi, hai vợ chồng chỉ có chồng ra ngoài kiếm tiền, hơn nữa còn sinh ra năm, sáu người con, bảy, tám người con. Họ đều không chết đói. Hiện tại chúng ta mới nuôi có một đứa mà phải hai người kiếm tiền, lại sợ chết đói. Vấn đề ở chỗ nào? Vấn đề ở chỗ không nắm được thái độ trị gia rất then chốt là “*cần kiệm*”. “*Kiệm là gốc trị gia*”, chỉ cần “*cần kiệm*”, không nên tiêu phí bừa, kỳ thật một người kiếm được tiền thì đã đủ cho người trong nhà dùng rồi. Hơn nữa một người kiếm tiền, người trong nhà dùng sẽ rất cần kiệm, từ nhỏ đã cho trẻ nhỏ thái độ rất cần kiệm. Bạn làm cho trẻ nhỏ có lập trường vững chắc, không đến nỗi trở thành nô lệ của vật chất.

⁵ Bắt đầu Tập 5

Tình hình gia đình hiện nay đều là vợ chồng cùng nhau kiếm tiền. Phần lớn trẻ nhỏ đều được gửi vào nhà trẻ, hoặc là giao cho người giúp việc, hoặc giao cho ông bà nội giữ cháu. Trí tuệ của nhân sinh xem thấy từ chỗ nào? Ngay trong lấy bỏ thấy ra được, có xả mới có được. Bớt kiếm một ít tiền và giáo dục con cái nhiều hơn, hay là bạn muốn kiếm được nhiều tiền và lơ là giáo dục trẻ nhỏ? Kết quả có được nhất định sẽ không như nhau.

Chúng ta xem thấy trước một đời, hiện tại người năm mươi, sáu mươi tuổi so với người chúng ta hiện tại hai mươi, ba mươi tuổi, hai đời này chúng ta so sánh xem thử. Người trước một đời rất có lòng trách nhiệm, rất hiếu thuận cha mẹ. Còn ngay đời này chúng ta thì sao?

Quý vị thân mến! Xin các vị đừng khách sáo! Xin nói thẳng ra! Người đời nay có thái độ đời sống giống đời trước hay không? Là tiến bộ hay là thoái lui? Thoái lui. Đời trước có tiền, hay là ngay đời hiện tại này chúng ta có tiền? Ngay đời này chúng ta có tiền. Tại vì sao có tiền, mà trái lại thái độ của đời sống thì thoái lui? Như vậy thì có tiền không nhất định giải quyết được vấn đề.

Thời đại của cha tôi, trên cơ bản đều rất nghèo. Bởi vì rất nghèo, cho nên mọi người đặc biệt tiết kiệm. Nhớ lại lúc nhỏ, khi đang ăn cơm, đồ ăn còn thừa đều là cha và mẹ gắp. Bởi vì họ đều đã rất quen rồi, không thể lãng phí thức ăn, cho nên đời sống tương đối chặt chẽ. Thứ nhất tạo thành thói quen tiết kiệm. Thứ hai là đời sống càng khó khăn, người càng hiểu được cảm ân cha mẹ, thương yêu anh em, chị em. Cho nên thời đại của phụ thân tôi, khi họ đang đi học, đều không phải là cha mẹ thúc họ, mà đều là chính mình rất tích cực chủ động. Bởi vì họ hy vọng thông qua học tập có được thành tựu, có thể về sau làm cho cha mẹ có được ngày tháng tốt đẹp. Bạn thấy, đời sống nghèo khổ, đời sống đáng tin cậy thì làm cho người càng có chí khí, càng có hiếu tâm. Cho nên chúng ta phải cảm ơn nghèo khổ.

Ngay đời này, bởi vì từ nhỏ đời sống đã rất dư giả, muốn thứ gì có thứ đó, cho nên nhiều người quen thói cao ngạo, quen thói tiêu tiền, lại không biết hiếu đạo, lại không biết gánh vác, tôi luyện đời sống. Cho nên ngay đời hiện tại này chúng ta không chỉ chính mình kiếm được tiền tiêu sài hết, mà còn đi tiêu tiền của cha mẹ. Làm sao các vị biết vậy? Rất nhiều thanh niên đã có thói quen tiêu phí, hưởng thụ đến mức độ tiền lương của một tháng vừa cầm trên tay thì họ lập tức phải đi shopping tốt nhất, có thể đem tiền lương của cả một tháng tiêu hết 15 ngày trước rồi. Những ngày tháng sau đó thì họ mua mì ăn liền từng gói, từng gói từ từ mà ăn. Thế nhưng sau đó vẫn không thể tiếp tục duy trì cuộc sống, họ trở về tìm người cha già và nói: *“Ba ơi! Con hết tiền rồi”*. Ba của họ rất tức giận: *“Đã nói với con không nên sài phung phí, thế mà con không nghe. Đến đây! Muốn bao nhiêu?”*. Người cha vẫn là móc ví ra đưa tiền cho con. Cho nên đời sống dư giả, nhưng chúng ta không hề thấy nó có thể mang đến cho trẻ nhỏ thái độ đời sống chuẩn xác.

Thời xưa có rất nhiều người đi học thấy rõ được cái điểm này. Khi triều Hán mở nước, Lưu Bang đánh khắp thiên hạ, đã phân phong cho hơn 100 công thần, đều có phong đất, cho họ rất nhiều đất đai. Trải qua 100 năm, sử học gia của triều Hán đột nhiên nghĩ ra nói: *“Tôi đi tìm hiểu xem, đời sau của 100 vị công thần này như thế nào?”*. Kết quả nhà sử học này rất là kinh ngạc: Con cháu đời sau của 100 vị công thần này trên cơ bản đều đã đọa lạc, rất nhiều người lưu lạc trên đường đang đi xin ăn. Chỉ có mấy người đời sau này vẫn còn rất tốt, trong đó có một người tên là Tiêu Hà.

Ngay khi phân phong đất đai, Tiêu Hà muốn nhận một miếng đất rất là xấu, bởi vì miếng đất khô cằn, chỉ cần bạn không canh tác thì không có cơm ăn. Cho nên họ lo nghĩ kế hoạch lâu dài, hy vọng con cháu của họ về sau hiểu được cần lao, tiết kiệm. Những người được phân đất tốt thích ăn mà biếng làm. Hơn nữa đất tốt bạn ưa thích thì người khác cũng ưa thích, nên cũng có rất nhiều

người đến dòm ngó, có rất nhiều người nghĩ cách hãm hại. Cho nên Tiêu Hà thấy ra được: **Không nên để tiền lại cho con cháu, mà quan trọng hơn là phải lưu lại trí tuệ cho con cháu, lưu lại tấm gương tốt cho con cháu.**

Cho nên tiên sinh Tư Mã Quang đã từng nói: *“Để tiền lại con cháu, chưa chắc con cháu có thể giữ được, để sách lại con cháu, con cháu chưa chắc có thể đọc, không bằng trong âm thầm để lại âm đức cho con cháu, là cách tính dài lâu cho con cháu”*. Trong “Kinh Dịch” có một câu giáo huấn rất quan trọng: *“Tích thiện chi gia, tất hữu dư khánh”*, âm đức nhất định có thể hỗ trợ con cháu đời sau. Âm đức không chỉ có thể hỗ trợ cho con cháu đời sau mà thôi, ngay khi chúng ta làm việc thiện, ngay trong quá trình lập thân hành đạo, đã làm ra *“thân giáo”* tốt nhất cho con cháu đời sau. Cho nên đây là cha mẹ có trí tuệ, nên biết chọn lựa như vậy.

Vì vậy, ngay đời của phụ thân tôi, bởi vì đời sống tương đối khó khăn, có năm anh chị em, họ đi học không cần phải cha mẹ thúc đẩy. Hơn nữa anh chị em đều rất hòa thuận. Cho nên chỉ cần đời sống trải qua được tốt, cố gắng nâng cao trí tuệ của trẻ nhỏ, đời sống tinh thần của trẻ nhỏ vẫn là phải được dạy tốt bởi gia đình.

Vậy chúng ta trở lại xem, có phải một người kiếm tiền thì sẽ kiếm được tương đối ít hay không? Có phải hai người kiếm tiền thì sẽ kiếm được tương đối nhiều hay không? Rất nhiều cặp vợ chồng cùng nhau kiếm tiền, thế nhưng cũng không dư được bao nhiêu. Bên kia lại bị bạn bè kéo, bên đây thì đi mua những món đồ lại bị gạt. Chúng ta phải lý giải được tiền tài chân thật có được từ chỗ nào, người thế nào mới có thể có được tiền của. Phải đem đạo lý làm cho rõ ràng, nếu không thì cả đời bạn chỉ để kiếm tiền, nhưng cả đời cũng không kiếm được bao nhiêu tiền.

18. Làm thế nào để có được tiền của?

Thần tài cổ xưa của Trung Quốc là Phạm Nặc, tục danh là Đào Chu Công. Ông là người thời đại Xuân Thu Chiến Quốc. Phạm Nặc cùng Văn Chung giúp cho Việt Vương Câu Tiễn. Sau khi phục hồi được Việt quốc, Phạm Nặc nói với Văn Chung là Việt Vương Câu Tiễn có thể cùng hoạn nạn, thế nhưng không thể nào cùng phú quý. Phạm Nặc rất biết nhìn người. Cho nên biết nhìn người rất quan trọng, không biết nhìn người có thể cả đời đều sẽ nhận được ảnh hưởng rất không tốt. Bạn thấy Văn Chung không biết nhìn người, ông xem thấy vinh hoa, phú quý trước mắt thì liền đến. Làm sao hiện tại có thể bảo tôi buông bỏ nó đi! Không bằng lòng. Sau đó Việt Vương Câu Tiễn liền ban cho Văn Chung tự sát. Phạm Nặc mang theo Tây Thi rời khỏi nơi đó, đến khu vực Giang Nam bắt đầu buôn bán. Ban đầu từ làm ăn nhỏ, làm được không bao lâu thì phát được tài to. Phạm Nặc lập tức đem những tiền của này thấy đều đi quyên hiến, tặng cho hết. Trải qua không bao lâu, trải qua vài năm ông lại phát tài, ông lại đem nó đi bố thí hết cho người cần cùng khôn khổ, sau đó lại bắt đầu từ buôn bán nhỏ. Trên lịch sử ghi chép là “*tam tụ tài, tam tán tài*”.

Như vậy thì người tại vì sao có thể có tiền của? Nguyên nhân chân thật là ông hiểu được “*bố thí*” tiền của ra. Cách làm của Phạm Nặc như vậy, đây cũng là tuân theo giáo huấn của Thánh Hiền. Trong “Đại Học” có nhắc đến: “*Tài tán tất nhân tụ*”. Ngay khi chúng ta đem tiền của cho đi thì làm sao mà tụ lại. Tất cả mọi người yêu thương đối với bạn, lòng người đều hướng đến bạn, cho dù bạn làm ăn buôn bán gì, họ đều sẽ đến mua giúp bạn, muốn đến ủng hộ bạn, bởi vì bạn đã lấy được lòng người. Cho nên tiền tài cho đi không phải là không còn, không phải không xem thấy thì là không có. Sức ảnh hưởng vô hình của nó, chỉ cần gặp được duyên thì khởi hiện hành.

Vì vậy chúng ta phân tích, tiền của có “*nhân*”, có “*duyên*” mới có thể có “*kết quả*”. Cái “*nhân*” ở bố thí tài, “*duyên*” là nỗ

lực của bạn cộng với tương trợ của quý nhân và cơ hội đến, thì trong tự nhiên liền sẽ kết cái “*quả*” tiền của. Cho nên trù bị tiền của cho gia đình, bạn nhất định phải như lý, như pháp mà trù bị. Nếu không thì dù bạn có nỗ lực cả đời, đến sau cùng có thể vẫn là uổng phí.

Chị gái tôi sau khi mang thai thì liền từ bỏ công việc công chức của chị. Rất nhiều bạn bè thân thích đều cảm thấy rất đáng tiếc. Ngay đến mẹ chồng của chị cũng thường hay nói với chị là: “*Con đi làm việc đi, mẹ giúp con giữ bé cho*”. Thế nhưng nhân sinh có xả có đắc. Sau khi chị tôi từ chức thì đến ở trong nhà chúng tôi, sau đó con nhỏ đều là chính mình dạy. Chị tôi sau khi nghỉ việc thì anh rể tôi một mình kiếm tiền, thế nhưng anh rể tôi càng ngày càng kiếm được nhiều tiền. Tại vì sao càng kiếm tiền càng nhiều chứ? Bởi vì anh rể tôi mang tiền đưa cho chị tôi. Chị tôi nói một mình chị ở nhà giữ con cũng không dùng vào đâu nên thường hay mang đến đưa cho tôi. Chị nói: “*Em mang đi in ấn Kinh sách, làm một số việc thiện*”. Chị tôi biết giúp chồng mình tu tài bố thí, cho nên chồng của chị kiếm tiền càng ngày càng nhiều. Có một lần hai vợ chồng chị cùng nhau đi mua đồ, cũng gặp lúc trung tâm mua sắm lớn khai trương, có thể rút thưởng, một giải hạng nhất là một chiếc xe hơi. Chị tôi cũng viết tên địa chỉ bỏ vào thùng tham dự thưởng. Không bao lâu sau, trung tâm mua sắm gọi điện thoại đến nói: “*Cô Thái ơi! Cô đã trúng được một chiếc xe hơi rồi*”. Cho nên hiểu được bố thí trong mạng có, thời nhất định có. Không phải nói rằng có rất nhiều người đi kiếm tiền thì tiền tương đối nhiều. Bạn cần hiểu được là phải trồng cái “*nhân*” của tài bố thí.

Có rất nhiều bạn bè nói: “*Tôi lại không có tiền thì làm sao trồng được cái nhân của tài bố thí?*”. “*Tài*” này tuyệt đối không phải chỉ có tiền mà thôi. Bố thí tài bao hàm “*nội tài*” và “*ngoại tài*”. Chúng ta làm việc rất nỗ lực, cộng với kinh nghiệm và trí tuệ của bạn, đây đều thuộc về nội tài bố thí. “*Ngoại tài*” là tiền vàng, tài vật, cùng vật phẩm. Những thứ này đều có thể tu tài bố thí. Bố

thí tiền tài có phải quyên tặng càng nhiều thì phước báo sẽ càng lớn hay không? Không phải.

Tôi nhớ lại đã từng xem qua một bài báo. Có một cặp nông phu, tuổi tác của họ đều rất lớn, cả đời dành dụm được một ít tiền. Lúc đó bên cạnh họ xây một bệnh viện, là một bệnh viện rất tốt. Hai vợ chồng họ liền đem tiền tích lũy cả đời quyên tặng để mua một chiếc xe cứu thương. Mua một chiếc xe cứu thương so với một xí nghiệp lớn tặng mấy mươi vạn thì người nào phước báo lớn? Người nông phu tích lũy cả đời đều đem đi bố thí hết, lòng thương yêu đó của họ có thể tạo phước cho biết bao nhiêu sinh mạng. Còn xí nghiệp mấy mươi vạn đó, đối với họ mà nói chỉ là ngọn tóc mà thôi. Cho nên phước điền phải từ nơi tâm mà trồng. Phước phần cũng là do tâm sanh. Cho nên ngay khi chúng ta có thể tận tâm, tận lực mà bố thí, cho dù là tiền nhiều hay ít đều có thể trồng phước phần vô lượng.

Cổ đại có một nữ sĩ, vừa lúc đi ngang qua Phật tự, cô liền bước vào cửa rất chân thành mà lễ Phật. Lúc đó trên người chỉ có hai xu tiền, cô liền đem toàn bộ quyên hiến đi. Phương Trượng xem thấy rất cảm động, đích thân ra giúp cô niệm Phật cầu phước, giúp cô hồi hướng. Sau đó cô được gả vào trong cung, giàu có rồi, cô mang theo mấy ngàn lượng đến ngôi chùa ấy, cũng là mang đến để cúng dường. Kết quả là Phương Trượng không bước ra, chỉ để cho một đồ đệ ra giúp cô tụng Kinh hồi hướng. Vị tín nữ này liền rất hiếu kỳ: *“Ngày trước tôi chỉ tặng có hai xu thì Phương Trượng đích thân giúp tôi sám hối, hồi hướng. Thế nhưng hiện tại tặng mấy ngàn lượng, vì sao chỉ bảo đồ đệ ra thôi?”*. Vị tín nữ này cũng rất có trí tuệ, cô biết được đi thưa hỏi, đem vấn đề này làm cho rõ ràng. Cô liền chủ động đi tìm Phương Trượng, tìm hỏi xem tại vì sao tình hình là như vậy. Phương Trượng nói với cô: *“Hai xu tiền của cô là phát ra từ tâm chân thành của cô, do đó nếu tôi không đi ra giúp cô hồi hướng là có lỗi với cô. Lần này tuy là cô mang đến mấy ngàn*

lượng, thế nhưng tâm của cô đã không còn chân thiết như lần trước đến đây nên để học trò của tôi làm là được rồi”.

Như vậy, phước điền của một người, cội gốc vẫn là ở tâm của họ. Chỉ cần chúng ta có cái phần tâm này, thường hay biết được xả tài để giúp đỡ người khác, thì phước báo của chúng ta từng li, từng tí đều có thể tích lũy. Cho nên, chúng ta có sự quan tâm hơi nhiều đến vấn đề tiền tài thì liền sẽ sợ được, sợ mất. Xem thấy người khác kiếm được nhiều tiền, tâm của bạn liền sẽ thấp thỏm không an. Không cần thiết! Chúng ta cứ thành thật mà tu tài bố thí của chúng ta, quả báo tự nhiên liền sẽ hiện tiền. Như vậy là mặt kinh tế được giải quyết rồi.

19. Cha mẹ phải làm gương trong giáo dục con cái

Vợ chồng phải cùng hiểu và hợp nhau. Giáo dục đương nhiên chủ yếu phải **“lấy mình làm gương”**. Cho nên cổ đại nói: *“Tam tông tứ đức”*, *“phu nghĩa phụ thành”*, chính là người làm chồng phải có ân nghĩa, phải có tình nghĩa, phải có đạo nghĩa. Phải làm đến ân nghĩa, tình nghĩa, đạo nghĩa thì liền có thể làm tấm gương tốt cho trẻ nhỏ.

Khi cha mẹ của chính mình có ân nghĩa, thì trẻ nhỏ liền cũng hiểu được phải hiếu thuận cha mẹ.

20. Chồng phải có tâm cảm ân vợ

Đối với vợ phải có tình nghĩa, người vợ cùng với chúng ta gánh vác nặng nhọc, cùng lo liệu gia đình đều rất không dễ dàng, mỗi giờ, mỗi phút người chồng phải nhớ lấy cái ân tình này của vợ. Người vợ có một ân tình mà cả đời này chúng ta báo đáp cũng không hết, đó chính là giúp chúng ta nối dõi tông đường. Cái sứ mạng này rất nặng. Nếu không thì chúng ta chính mình không thể làm được. Không người nào có thể thay thế, chúng ta phải cảm ân vợ. Cho nên người làm chồng mỗi lần nghĩ đến vợ chính là nghĩ ta có một người vợ giúp ta nối dõi tông đường. Khi chúng ta lúc

nào cũng đem cái ân đức này để ở trong lòng, chồng vợ ở với nhau không thể nào không tốt.

Sau đó đối với con cái phải có “*đạo nghĩa*”, nhất định phải đem trẻ nhỏ dạy tốt, đó là bổn phận và trách nhiệm của người làm cha mẹ.

21. Vợ phải “tứ đức”: Đức - Ngôn - Công - Dung

Thứ nhất, vợ đức

Người vợ phải có đức hạnh. Nếu như người vợ không có đức hạnh, khi gả đến nhà người thì sẽ làm cho người ta gà chó sẽ không yên. Vốn dĩ trong nhà họ không có việc gì, khi gả vào nhà thì rối tung cả lên. Cho nên “*đức*” rất quan trọng. Con cái hiểu không bằng con dâu hiểu, vì vậy thời xưa có nói đến: “*Cưới được một người vợ tốt, gia tộc có thể hưng vượng ba đời*”. Vậy nếu một người vợ không tốt thì gia đình sẽ bại đến ba đời. Cho nên cưới vợ tiêu chuẩn thứ nhất là đức hạnh, cưới vợ phải cưới người có đức. Hiện tại nam thanh niên nhận biết được như vậy không nhiều. Cho nên chúng ta phải giáo dục con cái, về sau tìm đối tượng phải chú trọng “*đức hạnh*”, phải có “*vợ đức*”. Người “*vợ đức*” này, trong tự nhiên hành vi, lời nói của người mẹ liền sẽ cho trẻ nhỏ sự ảnh hưởng thâm lắng.

Mẹ của tôi thường hay nói với cha tôi là: “*Tám lòng của ông quá mềm yếu*”, sau đó lại nói tiếp là: “*Hết thấy các người đều như vậy!*”. Vốn dĩ là đang nói cha tôi, sau đó toàn bộ thấy đều bị bà nói. Tôi muốn thêm một câu: “*Vậy con cũng chẳng phải như vậy sao?*”. Tôi nhớ lại có một lần về quê ngoại, đi xe đò về quê, kỹ thuật của người lái xe đò không được tốt, khi lái vào một con đường nhỏ thì một bánh xe bị lọt xuống mương nước. Khi xe rơi xuống thì ông pô chạm nước nên sôi lên, nửa đoạn đường sau đó cái ống pô cứ kêu lên: “*Khọt! Khọt! Khọt! Khọt!*”, cứ như vậy mà đến nhà ngoại tôi. Kết quả là khi mẹ tôi lấy tiền trả tiền xe cho ông ấy, lại đặc biệt lấy ra 500 đưa cho ông ấy. Vào lúc đó tôi còn nhỏ, ngay cái động tác mà mẹ tôi lấy tiền ra, xin hỏi, mẹ tôi có nói với

tôi là bà đang làm việc gì hay không? Bà không nói, thậm chí bà còn không biết con trai bà đang đứng nhìn. Thế nhưng trong đầu óc của tôi xuất hiện ra mấy câu văn tự: Chính là mẹ tôi cảm thấy họ là người lao nhọc, kiếm tiền rất không dễ dàng, phí dụng để sửa xe này nhất định sẽ tạo thành gánh nặng cho gia đình ông ấy.

Cho nên đời sống chúng ta tương đối có dư ra thì giúp đỡ cho ông ấy một chút. Hành động của mẹ tôi khiến cho tôi rất cảm động. Cho nên từng lời nói, việc làm của mẫu thân đều đã cho trẻ nhỏ sự giáo hóa thâm lắng. Vì vậy sau đó, bởi vì tôi sau này ngay trong lúc giảng bài, đột nhiên hồi tưởng lại việc này, tôi gọi điện thoại nói cho mẹ tôi nghe việc này. Bà thế nào vậy? Bà sớm đã quên mất đi việc này rồi. Thậm chí cơ bản không hề biết trẻ nhỏ đang học tập, cũng đang cảm động. Cho nên “*vợ đức*” đích thực ra là ngay trong từng lời nói, việc làm đều đang ảnh hưởng trẻ nhỏ.

Thứ hai, “vợ ngôn”

Lời nói của người mẹ đến lúc nào thì ảnh hưởng trẻ nhỏ vậy? Ngay khi thai giáo. Lời nói của người mẹ nếu như rất dịu dàng, trẻ nhỏ ở trong thai sẽ cảm nhận rất dễ chịu. Nếu như người mẹ ồn ào lớn tiếng, nếu như nói chuyện rất là khó nghe, đứa trẻ này sẽ học tập ngay từ trong thai. Cho nên chúng ta thường hay đến một số nhà bạn bè liền cảm thấy người trong nhà họ nói chuyện, dường như là đang gây lộn, đều là rất lớn tiếng. Đó chính là một thói quen. Lời nói quá lớn tiếng, lời nói khó nghe, trẻ nhỏ của bạn cũng đang học tập. Nếu như lời nói của chúng ta rất ôn hòa, lời nói rất có thể bao dung người khác, trẻ nhỏ liền sẽ học được tốt.

Tôi nhớ lại, cha mẹ tôi từ trước đến giờ chưa từng ở trước mặt trẻ nhỏ chúng tôi nói một người nào đó không tốt. Việc này rất quan trọng. Ngay khi người làm cha mẹ ở trước mặt trẻ nhỏ nói người này không tốt, người kia rất không tốt, xin hỏi: Trẻ nhỏ của bạn học được cái gì? Học được nơi nơi xem thấy người khác

không tốt, chỗ chỗ phê bình, sẽ rất ngạo mạn. Cho nên lời nói của chúng ta cũng phải nên cẩn trọng.

Thứ ba, “vợ công”

Ngày trước phụ nữ biết may quần áo, biết làm rất nhiều việc nhà, đây gọi là “vợ công”. Đổi lại tình huống của hiện đại, phụ nữ còn cần phải giặt lông áo để làm gì nữa. Việc này tương đối không cần thiết, bởi vì hiện tại xí nghiệp đều là tương đối phát triển. Chính thể tình hình gia đình thời xưa và hiện đại không như nhau. Thế nhưng một người mẹ muốn làm cho gia đình duy trì được tốt vẫn cần phải có rất nhiều năng lực tốt. Thí dụ nói trong nhà thì phải chỉnh lý cho sạch sẽ. Trẻ nhỏ ở ngay trong hoàn cảnh được chỉnh lý thanh khiết mà lớn lên. Chúng ngay trong vô hình trung sẽ cảm thấy món đồ thì phải được giữ sạch sẽ, món đồ thì phải để ngay ngắn. Nếu như chúng xem thấy món đồ lộn xộn, chúng sẽ bất giác tự mình ra tay dọn dẹp.

Ngoài việc sắp xếp công việc gia đình ra, người vợ còn phải có thể nấu ra được một số món ăn. Bởi vì nếu như trẻ nhỏ cùng chồng đều ra bên ngoài ăn thì không khí gia đình không còn ấm áp, rất ít ngồi chung với nhau. Sau đó thường hay ra bên ngoài ăn, thức ăn ở bên ngoài vừa dầu, vừa muối. Cho nên hiện tại bệnh tật gì là nhiều nhất? Bệnh cao huyết áp. Người bệnh cao huyết áp mà muốn đi trị bệnh thì phải ngồi xếp hàng chờ đến nửa ngày. Hiện tại trúng phong, người đau cổ họng thì đặc biệt nhiều. Trong nhà nếu như thường hay nấu những món ăn thanh đạm, sẽ làm cho người trong nhà đều rất vui, đều trở về nhà mà ăn. Tôi nhớ lại lúc nhỏ, còn có một câu khẩu hiệu rất hay gọi là “*Ba ba về nhà ăn cơm tối*”, liền có không khí gia đình rất tốt.

Thứ tư, “vợ dung”

Dung mạo của con gái, đương nhiên không phải là hóa trang lên giống như ngày kết hôn. “*Vợ dung*” là biểu thị rất đoan trang, rất giản dị, không phải sinh trẻ con xong thì tự bỏ rơi mình. Rất

nhiều cô gái khi sinh con xong, cảm thấy ta nhất định chắc chắn giống như một bà già rồi, cho nên không cần phải chung diện. Rất có thể ông chồng vừa bước vào cửa thì giật thót cả người, “á” lên một tiếng rồi lập tức quay đi ra. Như vậy thì không tốt, người vợ phải làm cho ông chồng xem thấy vui vẻ vừa mắt. Hơn nữa, bạn nghĩ dung đoan trang thì sẽ cho trẻ nhỏ tấm gương tốt. Chúng ta phải thấy được xa. Cho nên, “vợ dung” cũng là rất quan trọng.

22. Chồng phải “tứ đức”: Đức - Ngôn - Công - Dung

Chồng đức

Khi vợ chồng đều có thể đoan chánh ngôn hạnh, phẩm hạnh của chính mình, thì nhất định sẽ giáo dục tốt trẻ nhỏ. Hiện tại muốn nói nam nữ bình đẳng, cho nên “bốn đức” này người nữ thì cần, người nam cũng cần. Chồng cũng phải có “đức”.

Chồng ngôn

Lời nói của chồng cũng phải nhẹ nhàng, uyển chuyển. Ngôn ngữ cũng phải thường hay miệng nở ra hoa sen, làm gương tốt cho con cái.

Chồng công

Người nam không có bản lĩnh thì sao được, làm sao có thể duy trì gia đình.

Chồng dung

Bạn làm cha ở trong nhà mà ăn mặc lôi thôi hoặc là khi ngồi mà gác chân trên bàn ghế, vậy thì cho đứa bé ảnh hưởng không tốt. Đây cũng là “chồng dung”.

Trẻ nhỏ học được cái gì? Cho nên chúng ta phải mỗi giờ, mỗi phút nhắc nhở chính mình, cho trẻ nhỏ tấm gương tốt. Lấy mình làm gương là rất quan trọng.

23. Dạy trẻ nhỏ phải có cương, có nhu

Có cương, có nhu, nói dễ hiểu một chút chính là có người muốn diễn mặt trái, có người muốn diễn mặt phải. Có cương, có nhu, có cứng, có mềm, cho nên chúng ta nói trung dung là đạo, không thể thái quá, cũng không thể bất cập. Nếu như hôm nay chỉ có “ân”, đối tốt với trẻ nhỏ không gì bằng, thì chúng sẽ không sợ cha mẹ, sẽ cười lên đầu cha mẹ mà đi. Nếu như chỉ có “uy”, đều là rất xung đối với trẻ nhỏ, trẻ nhỏ sẽ có cảm giác cách ly với chúng ta. Cho nên cương nhu phải sử dụng cho tốt.

Tôi cũng có đứa cháu là con của chị, có nhiều thời gian đều ở trong nhà chúng tôi. Anh rể tôi làm việc tương đối bận rộn, khi ở nhà chúng tôi, tôi cũng có trách nhiệm gánh vác việc dạy bảo đứa cháu này. Các vị nghĩ xem, tôi thích hợp diễn chánh diện hay phản diện? Các vị cảm thấy thế nào? Phản diện à? Làm sao vừa nhìn mà biết ngay vậy?

Tôi nhớ lại năm đầu tiên tôi đi dạy học, có một lần học trò không giữ qui củ, tôi mắng cho chúng một trận. Từ lâu hai đi xuống lầu một thì đi ngang qua văn phòng, thầy giáo toàn trường đều nhìn vào tôi: “*Thầy cũng tức giận nữa hay sao?*”. Họ đều rất kinh ngạc. Kỳ thật, đáng khởi tức giận mà giả như không giận thì không thể nào dạy tốt được học trò. Chúng ta khởi tức giận là để cho học trò cảnh giác đến, về sau không được tái phạm cái lỗi này nữa. Cho nên nhân sinh như diễn kịch, đáng diễn như thế nào thì nên diễn như thế đó.

Cho nên tôi đối với đứa cháu này của tôi, tôi chính là diễn phản diện, mẹ của chú là chánh diện. Phản diện cùng chánh diện nhất định phải phối hợp được tốt. Tôi nhớ lại cũng là mấy năm về trước, hôm đó là đêm đón giao thừa, ăn cơm ở nhà chúng tôi, chú nhỏ này vừa cầm đũa lên liền cầm sát ở đầu đũa để gấp thức ăn. Tôi liền nói với bé: “*Vĩ à! Cầm như vậy có vi khuẩn, con cầm đũa thì nhất định phải cầm ở bên trên*”. Chú nhìn vào tôi, lại đưa tay cầm xuống phía dưới. Tôi rất có lòng nhẫn nại, tôi lại nói: “*Cầm như vậy sẽ có vi khuẩn, cho nên con phải cầm lên phía trên*”. Chú

lại nhìn vào tôi, tuy là chú không nói lời nào, bạn biết được là cái ý gì hay không? Chú muốn nói: *“Để xem ông có mức nhẫn nại đến cỡ nào!”*. Rất nhiều trẻ nhỏ muốn xem mức nhẫn nại của cha mẹ. Ngay khi chúng vừa qua mức hạn chế của bạn, thì chúng liền có thể muốn gì được nấy đối với bạn. Bạn liền sẽ từng bước nhượng bộ, chúng có thể dùng tình cảm để uy hiếp bạn. Tôi thấy ba lần khuyên chú ấy không ích gì, tôi lập tức bùng chú ấy lên, đi về phía phòng của tôi. Tại vì sao phải đi về hướng phòng của tôi? Phải cắt đứt hết tất cả viện binh của chú ấy thì chú mới biết là sắp có việc không lành rồi. Khi tôi liền bùng chú ấy đi, mẹ tôi lập tức nói: *“Sắp đón giao thừa rồi, đừng có đánh mà!”*. Có nên đánh hay không? Lẽ nào sắp đón giao thừa phạm sai lầm thì không cần xử phạt? Như vậy thì trẻ nhỏ căn bản sẽ không biết qui củ ở chỗ nào.

Hiện tại có rất nhiều phụ huynh, vào ngày thứ Bảy, ngày Chủ nhật thì có thể ngủ đến giữa trưa. Có tình huống này hay không? Năm ngày thì họ bình thường, thứ Bảy và Chủ nhật thì không bình thường, đời sống của họ liền lộn xộn lên, thì không có qui củ. Cho nên hiện tại khi thứ Hai đi học, biểu hiện của học trò lười nhác hơn. Cho nên qui tắc, qui định không thể bởi vì bất cứ tình huống nào mà thay đổi, nếu không thì trẻ nhỏ nhất định sẽ lười nhác, không nỗ lực, nhất định sẽ đi đến chỗ vui chơi mà không tuân thủ qui tắc. Tôi giao phó với chị tôi, cho dù chị dẫn nó đi leo núi, đi ra ngoài chơi vài ngày, mỗi ngày nhất định phải cố định, đem theo những Kinh điển để học thuộc lòng. Phải học thuộc lòng! Như vậy thì trong lòng trẻ nhỏ sẽ hiểu rõ, cho dù ở trong nhà hay ở bên ngoài, bài tập học tập của chính mình đều phải làm cho tốt. Ngay khi nguyên tắc của bạn càng rõ ràng, chúng càng cảm thấy đó là bổn phận của chúng. Chúng sẽ không có tâm cầu may. Chúng sẽ không ở đó mà nói: *“Mẹ ơi! Hôm nay thôi đi mà!”*. Cái nguyên lý, nguyên tắc này nhất định phải nắm lấy.

Ngay khi tôi bỗng chú ý đi vào phòng, kỳ thật vào lúc đó quan trọng nhất là phải để cho chú ấy biết chính mình sai rồi. Có phải chúng ta thích trừng phạt trẻ nhỏ hay không? Không phải vậy! Cho nên tôi liền nói với chú: *“Con có khóc cũng không hề gì, con khóc được càng lớn tiếng, cậu sẽ trừng phạt con càng nặng”*. Kết quả khi bạn vừa nói như vậy thì chúng sẽ khóc càng lớn tiếng, bạn liền đánh chúng một cái. Kỳ thật lúc đó chú ấy còn mang tã lót, cơ bản là sẽ không đau, chỉ là khí thế này của bạn làm cho chúng chấn động ngay. Bạn liền nói với chúng: *“Nông nổi tuyệt đối không thể đạt đến mục đích của con, hôm nay con có khóc thế nào cũng không ích gì đâu”*. Ngay khi bạn rất kiên định, chúng vừa nghe thì chúng hiểu là phương pháp của chúng như vậy tuyệt đối không thể nào đạt đến được mục đích của chúng. Chúng liền sẽ không khóc.

Ngay khi chúng không khóc nữa, vào lúc này chúng ta liền nói với chúng, đem đạo lý giảng nói rõ ràng cho chúng nghe: *“Cậu dạy con như vậy là muốn tốt cho con, con phải nên tiếp nhận lời dạy dỗ của người lớn”*. Khi bắt đầu rất hung nhưng bây giờ biến thành rất từ ái. Sau khi giảng cho chú nghe rồi, tôi liền đi ra, phản diện đã diễn xong rồi. Ai sẽ diễn tiếp? Chánh diện phải lên diễn tiếp. Cho nên chị tôi liền đi đến. Khi chị tôi vừa đi đến, chú nhỏ liền chạy đến trước mặt chị, liền ôm lấy chị khóc tức tưởi. Chị tôi lập tức liền nắm nó lại: *“Con vừa phạm phải lỗi lầm gì?”*. Phải để trẻ nhỏ tự mình nói. Chú không nói, lại tiếp tục ôm lấy chị tôi. Chị vẫn là rất kiên trì, lại hỏi con trai là: *“Con vừa phạm phải sai lầm gì?”*. **Phải để trẻ nhỏ tự mình nói ra, phải để ngay trong ký ức của chúng không thể chứa đựng việc bị trừng phạt, mà phải chứa đựng việc chính mình phạm phải những lỗi lầm gì.** Sau khi nói xong, chị của tôi liền nói với con của mình: *“Con phải đi xin lỗi cậu ngay!”*. Mẹ chú còn muốn chú phải đến xin lỗi tôi. Đây chính là tìm cơ hội để giáo dục, tạo thành một kết thúc rất đẹp. Rất nhiều bậc làm cha

mẹ dạy con chỉ là trừng phạt là xong, trút hết tức giận thì thôi, đều không hề làm động tác kết thúc. Cho nên ngay trong ký ức của trẻ nhỏ, chúng chỉ cảm giác tính khí của cha rất không tốt, tính khí của mẹ rất không tốt. Cho nên ân đức và uy nghiêm phải đồng nhau, hai mặt này kết hợp phải cẩn thận.

Vậy hiện tại phản diện có người diễn hay không? Người cha hiện tại có chịu diễn phản diện hay không? Không chịu làm. Tại vì sao người cha hiện tại không chịu diễn phản diện? Bởi vì họ làm việc rất bận rộn, cảm thấy rất thiếu sót đối với con trẻ, khó gần gũi trẻ nhỏ. Họ đều mong muốn trẻ nhỏ nở nụ cười, cho nên mỗi lần họ quay về nhà, thì mang về tặng phẩm, đồ chơi. Không chỉ không diễn phản diện, mà họ đều là diễn chánh diện. Sau đó trẻ nhỏ vừa chạy đến: *“Ba ba thật tốt!”*, vội vàng ôm lấy đồ chơi rồi đi. Một lần rồi hai lần, hai lần rồi ba lần, đều là như vậy, bạn chỉ mang tặng vật về cho trẻ nhỏ. Trải qua hai ba tháng, trẻ nhỏ này lao đến: *“A! Ba ba!”*, chúng không phải nhìn vào bạn, chúng nhìn vào tặng vật, ôm lấy quà rồi bỏ đi. Đột nhiên có một hôm bạn trở về mà không có tặng vật, chúng nói: *“Vì sao ba về mà không có thứ gì hết vậy?”*. Cho nên không thể dùng vật chất để xây dựng quan hệ cha con, như vậy thì thật không tốt. Phải nên dùng sự quan tâm, thương yêu của bạn để xây dựng quan hệ cha con.

Người cha không diễn phản diện thì ai diễn? Người mẹ diễn à? Thiên tính của người nữ là tương đối nặng tình cảm, đều rất là quan tâm đối với trẻ nhỏ. Cho nên các cô diễn chánh diện là tự nhiên nhất. Nhưng hiện tại người mẹ không chỉ diễn chánh diện, mà còn phải diễn cả phản diện nữa. Có rất nhiều cô sau khi đóng xong phản diện với trẻ nhỏ, trong lòng chính mình lại cảm thấy rất là đau xót là phải diễn phản diện, có thể chốc lát lại phải biến thành chánh diện. Có dễ diễn không? Thật khó diễn, vừa trút xong cơn giận, lại phải rất từ ái đối với trẻ nhỏ. Cho nên người nữ hiện tại, bệnh nghiêm trọng nhất là nội tiết không thông. Có phải vậy không? Thường hay phải diễn phản diện, bỗng chốc lại phải chuyển thành chánh diện, tạo thành áp lực rất lớn đối với thân tâm

của các cô. Cho nên vẫn là người chồng điển phản diện, bởi vì người nam thuộc cương, người nữ thuộc nhu. Có như vậy trẻ nhỏ mới không dễ dàng gây rối.

Chúng ta nhớ lại lúc còn nhỏ, chỉ cần ánh mắt của cha trừng vào chúng ta một cái, chúng ta lập tức liền sẽ hiểu được cảnh trọng. Bởi vì những người cha thời hiện tại làm việc tương đối bận rộn nên tôi thường hay kiến nghị với họ là không nhất định phải dành nhiều thời gian dạy trẻ nhỏ, không phải thời gian rất dài thì trẻ nhỏ mới cảm nhận được mà bạn phải rất quan tâm đến chúng. Quan trọng nhất là bạn có cái tâm này hay không. Nếu như mỗi ngày bạn bỏ ra mười phút, trong mười phút này, ca nhạc phải tắt đi. Trong khoảng thời gian này chính là thời gian bạn cùng ở chung với trẻ nhỏ của bạn, bạn phải đem sách Thánh Hiền ra, đem “Đức Dục Cổ Sự” ra, mỗi ngày giảng cho chúng nghe hai điều. Bạn liên tục không ngừng làm như vậy, trẻ nhỏ sẽ cảm thấy bạn rất quan tâm đến chúng. Sau khi chúng nghe xong chuyện xưa rồi, khi đi đến trường học chúng sẽ kể với các bạn: “*Ba của mình mỗi ngày đều kể cho mình nghe hai câu chuyện*”. Vậy các bạn học sẽ có cái nhìn kính phục. Sau đó chúng sẽ nói: “*Nào! Mình sẽ kể cho bạn nghe hai câu chuyện này*”. Đồng thời bạn huấn luyện chúng làm thế nào đem những giáo huấn của Thánh Hiền cùng chia sẻ với mọi người. Cho nên quan trọng nhất là bạn phải có cái tâm này.

Tiểu kết

Vừa rồi chúng ta có nói đến quan hệ ngũ luân, trong đó quan hệ vợ chồng là quan trọng nhất. Vợ chồng chánh thì ngũ luân chánh. Cho nên “*một môn thâm nhập*”, một môn cương lĩnh đạo đức đã nắm được rồi, mà nắm được “Đệ Tử Quy” thì nắm được cương lĩnh của đạo đức. Cho nên chúng ta học tập trước tiên từ một môn “Đệ Tử Quy” này mà thâm nhập. Làm thế nào thâm nhập? Thâm nhập phải làm đến “*giải - hành tương ưng*”, sau khi lý giải rồi, nhất định phải đi thực tiễn. Bạn thực tiễn thì sẽ giúp đỡ bạn hiểu được đạo lý Thánh Hiền. Hiểu được càng sâu thì lý giải

sẽ được càng sâu. Lý giải được càng sâu thì bạn thực hành được càng thiết thực. Cho nên lý giải giúp cho thực hành, thực hành lại giúp cho lý giải. Vì vậy, chúng ta học một câu, nhất định phải hiểu được phải mau đi thực hành, phải *“trường kỳ huân tu”* thời gian dài là chỉ mỗi giờ, mỗi phút. Tôi thường hay nói với rất nhiều bạn bè: **“Chỉ cần bạn liên tục không ngừng nghỉ, mỗi ngày sớm tối đem “Đệ Tử Quy” đọc qua một lần, bảo đảm sau ba tháng, bạn sẽ cảm thấy đạo đức, học vấn có tiến bộ rất lớn”**. Cái thang thuốc này trước mắt người uống vào, hiệu quả đều rất tốt. Các vị có muốn uống thử không?

Khi tôi ở Hải Khẩu, có một vị thầy giáo chân thật làm đến được. Vị thầy giáo này khi lần đầu tiên lên lớp, tôi có ấn tượng rất sâu. Vào tiết Nguyên Tiêu năm vừa rồi, khi ông nghe giảng, mắt không hề dao động. Tôi giảng rất nhiều câu chuyện của Thánh triết, ông đều cố gắng ghi chép lại. Ông học được hơn ba tháng thì đi đến trước mặt tôi nói: *“Thầy Thái ơi! Giáo dục Thánh Hiền tốt đến như vậy, không thể chỉ có gia đình tôi được lợi ích, tôi mong muốn quay về quê hương của tôi để dạy Đệ Tử Quy”*. Bởi vì ông có lập chí, bởi vì ông có thời gian dài không gián đoạn, sáng sớm ta đọc qua một lần, cho nên nâng cao được đặc biệt nhanh. Khi vào buổi sáng đọc, nhắc nhở chính mình rằng hôm nay phải làm được những giáo huấn ngay trong “Đệ Tử Quy”. Vào buổi tối khi đọc, chúng ta phản tỉnh một lúc rằng ngày hôm nay đã làm được điều gì, khích lệ cho mình một chút. Những điều nào chưa làm được phải càng thêm cảnh giác, sau không làm nữa, sau không tái phạm. Như vậy liền có thể nhận được kết quả rất tốt, có thể *“trường kỳ huân tu”*. Mà chữ *“tu”* là tu sửa cách nghĩ, cách làm, cách nói, mỗi giờ nhắc nhở chính mình tu sửa. Tu sửa luôn luôn đều là lúc bạn đối diện với người, qua lại với bạn, tu sửa ngay lúc đó.

Có một người bạn, anh ấy chia sẻ với tôi, anh nói anh khó sửa nhất chính là *“nhân hữu đoản, thiết mạc yết”* (người có lỗi,

chớ vạch trần), bởi vì mấy mươi năm nay nói dài, nói ngắn quen rồi. Anh cũng là rất dụng công, sớm tối đọc qua một lần. Kết quả mỗi lần ngay khi anh muốn nói dài, nói ngắn, đột nhiên câu Kinh văn trong “Đệ Tử Quy” liền xuất hiện ra. Câu “*nhân hữu đoản, thiết mạc kiệt*” (*người có lỗi, chớ vạch trần*) liền hiện lên trong đại não của anh, miệng của anh liền lập tức đóng bít lại. Đây gọi là trải sự luyện tâm, trải qua những sự việc này, không ngừng ở nơi đó tu sửa cách nghĩ, cách nhìn, tu sửa ngay trong cách nghĩ, cách nhìn.

Chúng ta tổng kết lại thái độ học tập:

- Thứ nhất, phải **Lập Chí**;
- Thứ hai, phải **Thực Tiễn**;
- Thứ ba, phải học tập có **Thứ Tự**. Trước tiên nhất định phải xây dựng nền tảng đạo đức, sau đó đọc các Kinh điển khác;
- Thứ tư, phương pháp học tập phải có thể “**Một môn thâm nhập, trường kỳ huân tu**”.

Vậy nếu chúng ta có thái độ chuẩn xác rồi, tiếp theo chúng ta phải bước vào học tập “Đệ Tử Quy”.

PHẦN 2

HỌC TẬP ĐỆ TỬ QUY

Học “Đệ Tử Quy”, thông thường người ta nghe đến “*Đệ Tử*”, họ liền có nhận xét sai lầm là cảm thấy chỉ dành cho trẻ nhỏ học. Kỳ thật, “*Đệ Tử*” không phải là chỉ trẻ nhỏ, “*Đệ Tử*” là chỉ học trò của Thánh Hiền nhân. Chữ “*Quy*” cũng là chữ hội ý, bên cạnh là một chữ “*Phu*”, một bên là chữ “*Kiến*”, nên gọi là kiến giải của đại trượng phu. Kiến giải của đại trượng phu nhất định là tùy thuận giáo huấn của Thánh Hiền để làm việc, để đối nhân, để xử thế. Mà giáo huấn của Thánh Hiền cũng chính là chân lý của nhân sinh. Cho nên chúng ta cùng học Đệ Tử Quy mới có thể dạy tốt được trẻ nhỏ. “*Giáo nhi giáo nữ tiên giáo kỷ*”, muốn dạy tốt con trai, con gái, trước tiên phải nâng cao chính mình. Chính mình phải làm tốt trước, như vậy mới có thể làm tốt được công tác của thân giáo.

TỔNG TỰA

**ĐỆ TỬ QUY, THÁNH NHÂN HUẤN. THỦ HIẾU ĐẠO,
THỨ CẦN TÍN. PHIÊM ÁI CHÚNG, NHI THÂN
NHÂN. HỮU DƯ LỰC, TẮC HỌC VĂN.**

Phép người con, Thánh nhân dạy

Hiếu để trước, kế cần tín.

Yêu bình đẳng, gần người nhân

Có dư sức, thì học văn.

Nếu như bạn ngồi ở ngay bàn đọc sách, đọc được có tinh thần đến như vậy, nhất định sẽ làm cho trẻ nhỏ của bạn đối với bạn nghiêm túc cẩn trọng, hiếu học của bạn sẽ cảm động trẻ nhỏ.

1. “Đệ Tử Quy, Thánh nhân huấn (*Phép người con, Thánh nhân dạy*)

Đây là giáo huấn của Thánh Hiền. Mà giáo huấn này được tiết lộ ra từ trong giáo huấn của Khổng Phu Tử. Chúng ta có xem thấy câu này ở trong “Luận Ngữ”, “Học Nhi Đệ Nhất có”.

2. Thủ hiếu để (*Hiếu để trước*)

Chữ “*Thủ*” này cũng chính là nói đến căn bản làm người là ở hiếu đạo và để, thương yêu anh em, chị em, tôn kính trưởng bối.

“*Hiếu để*”, ở trong “*để*” còn bao gồm một thái độ rất quan trọng, chính là tâm cung kính, cung kính đối với trưởng bối. Đạo đức, học vấn của một người đều là từ ngay “*hiếu*” và “*kính*” mà không ngừng nâng cao, không ngừng lưu lộ ra. Kỳ thật, một người chỉ cần làm đến được “*hiếu*” và “*để*” thì tin tưởng họ liền có thể tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Các vị có cảm thấy nói như vậy có quá khoa trương hay không? Kỳ thật “*dại đạo chí giản*”, đạo lý rất sâu diệu nhưng đều là rất căn bản, rất đơn giản.

Chúng ta hồi tưởng lại lịch sử mấy ngàn năm của Trung Quốc triều đại nào có lịch sử lâu nhất, quốc vận hưng thịnh nhất. Đó là triều nhà Chu. Bao nhiêu năm vậy? 800 năm. Vậy xin hỏi: Tại vì sao triều nhà Chu có thể kéo dài đến được 800 năm? Dựa vào cái gì vậy? “*Hiếu*” và “*Để*”. Chúng ta chỉ đọc qua “Triều nhà Chu 800 năm”, biết được lẽ đương nhiên mà không biết được sở dĩ nhiên. Chúng ta cũng thường hay xem thấy con cháu của người khác tại vì sao ưu tú đến như vậy. Chỉ xem thấy kết quả thì không giúp gì lớn cho chính mình, nhất định phải tìm ra được nguyên nhân, chúng ta liền có thể từ trong đó có được khảo thị rất tốt.

⁶ Bắt đầu Tập 6

Triều nhà Chu, khai quốc là Chu Văn Vương, Chu Võ Vương. Ông nội của Chu Văn Vương là Thái Vương. Thái Vương sinh ra ba người con trai, anh cả là Thái Bá, anh thứ hai là Trung Dung, người thứ ba là Vương Quý. Vương Quý sinh ra Chu Văn Vương. Chu Văn Vương lại sinh ra Chu Võ Vương và Chu Công. Khi Chu Văn Vương mới được sinh ra, Thái Vương vừa nhìn thấy đã cảm thấy Chu Văn Vương có tướng Đế Vương, có tướng Thánh Chủ. Thế nhưng phụ thân của Chu Văn Vương xếp ở hàng thứ ba. Kết quả là bác lớn và bác kế của ông nhận ra khi phụ thân thấy cháu nội thì trên mặt vui vẻ, họ hiểu rõ phụ thân của họ muốn đem ngôi vua truyền cho đứa cháu nội này. Các bác rất hiểu tâm cảnh của phụ thân, cho nên họ không nói không rằng, dựa vào lý do giúp phụ thân đi hái thuốc, liền cùng hẹn nhau với em kế của ông là Trung Dung cùng nhau đi lên núi. Sau khi đi rồi thì họ không trở lại nữa. Bởi vì họ hy vọng phụ thân có thể làm tốt được ý nguyện của mình, không cần phải bận lòng bởi họ là con lớn, để có thể trực tiếp truyền ngôi cho Vương Quý là con trai thứ ba, sau đó Vương Quý truyền ngôi cho Chu Văn Vương.

Quý vị thân mến! Gia tộc này cái gì cũng đều có thể nhường, thiên hạ mà cũng có thể nhường được, mà hành động nhường thiên hạ này thành tựu được đức hạnh **“hiếu đạo”**, thiện thể thân tâm, có thể viên mãn tâm ý của phụ thân.

Hơn nữa, họ không chỉ làm được hiếu đạo, mà còn làm được hữu ái anh em. Ngay đến thiên hạ cũng có thể nhường, thì còn có thứ gì mà anh em không thể nhường nhau chứ. Ngoài việc làm ra hiếu đạo, làm ra được **“đễ”**, họ còn làm ra được **“trung”**, trung với nhân dân thiên hạ. Bởi vì họ nhường như vậy, có thể để cho một Thánh Chủ lãnh đạo nhân dân toàn quốc. Cho nên cái nhường này là đức hạnh chân thật, gia phong chân thật. Vì vậy Khổng Lão Phu Tử tán thán đối với Thái Bá và Trung Dung là **“đức chi chí dã”**, không có được chí đức như vậy, tuyệt đối không làm ra được hành vi như vậy. Cho nên có **“hiếu”**, có **“đễ”**.

Chu Văn Vương đối với phụ thân của ông là Vương Quý đều là sáng sớm, buổi trưa, buổi tối, một ngày ba lần thăm hỏi, nên gọi là *“thần hôn định tỉnh”* (*sáng thăm tối viếng*). Ba lần thăm viếng phụ thân, vừa đến thì xem thần sắc của phụ thân, tiếp theo là xem tình hình ăn uống của phụ thân. Nếu như phụ thân ăn uống được rất tốt, ông liền cảm thấy rất là an tâm. Nếu như phụ thân ăn được rất ít thì ông rất lo lắng.

Do bởi có được thân giáo như vậy, cho nên con trai của ông là Võ Vương và Chu Công cũng học được rất tốt. Chu Võ Vương cũng rất là hiếu kính đối với Chu Văn Vương. Có một lần Chu Văn Vương bị bệnh, Chu Võ Vương hầu ở bên cạnh mười hai ngày không hề cởi áo giải đãi, mũ trên đầu cũng không lấy xuống, hầu hạ phụ thân ông mười hai ngày nghiêm túc. Do bởi hiếu tâm như vậy, phụ thân ông rất mau khỏi bệnh. Tục ngữ có câu: *“Người gặp việc vui tinh thần phấn chấn”*. Còn việc gì có thể làm cho cha mẹ vui hơn so với con cái hiếu thuận! Khi một người vui vẻ, hệ thống miễn dịch liền sẽ được nâng cao lên, đây đều là có căn cứ của khoa học.

Do bởi hiếu đạo của họ được truyền thừa lại, một nhà *“hiếu”* thì một nước liền *“hưng hiếu”*. Ngay khi họ xem thấy người lãnh đạo mà họ sùng kính, đều là hiếu thuận đến như vậy, họ sẽ rất cảm động, sẽ bắt chước làm theo. Cho nên trong *“Đại Học”* có nói: *“Một nhà có lòng nhân thì một nước có lòng nhân. Một nhà biết lễ nhượng thì một nước biết lễ nhượng”*. Lễ nhượng của họ sẽ dẫn dắt nhân dân toàn quốc biết lễ nhượng, rất nhiều việc tranh giành tự nhiên liền sẽ giảm ít. Cho nên trên làm dưới bắt chước, việc này đích thực là cảm ứng không thể nghĩ bàn.

Ngoài truyền thừa hiếu đạo của Chu Võ Vương ra, Chu Văn Vương và Chu Công cũng nhận được truyền thừa hữu ái của huynh đệ từ bá phụ của ông là Thái Bá và Trung Dung. Có một lần Chu Võ Vương bị bệnh, Chu Công liền ở ngay trước mặt của

tổ tông họ, vào lúc đó gọi là Thái miếu, viết ra một văn kỳ thọ, mong cầu giảm bớt đi thọ mạng của chính mình để cho huynh trưởng của ông có thể trường thọ. Chúng ta cảm nhận được, ông không chỉ là yêu thương anh em của mình mà còn cảm nhận được mong muốn huynh trưởng được khỏe mạnh sống lâu, để cho ông có thể trị lý thiên hạ được tốt. Cho nên khi Chu Công đọc xong văn kỳ thọ, chí thành có thể cảm thông, vì vậy sức khỏe của Chu Võ Vương liền được hồi phục. Bài văn cầu thọ này còn để ở trong Thái miếu.

Trải qua một khoảng thời gian, Chu Võ Vương qua đời, tiếp theo là Chu Thành Vương kế vị. Chu Công giúp đỡ ông. Bởi vì Thành Vương vẫn còn trẻ, kết quả Chu Võ Vương giúp Chu Thành Vương chọn được mấy vị thầy giáo, Thái sư là Khương Thái Công, Thái Bảo chính là Chu Công. Nếu như con cái của bạn có Khương Thái Công dạy, lại có Chu Công dạy, có tốt không vậy? Tốt phải không? Cho nên chúng ta phải tìm thầy giáo tốt cho trẻ nhỏ. Các vị không nên gấp, chỉ cần bạn có một phần tâm chí thành, nhất định sẽ có nhân duyên tốt đến. Ngày nay trẻ nhỏ của chúng ta ngoài chúng ta ra, đã có một thầy giáo tốt, đó là “Đệ Tử Quy”. Quyển sách này thì có thể cố gắng làm cho gia phong của gia đình bạn nâng cao lên rất tốt, tiếp nối dài lâu.

Sau đó Chu Thành Vương lớn lên, có được thầy giáo tốt đến như vậy dạy bảo ông, cũng có thể trị vì thiên hạ. Vào lúc đó quốc gia có những lời giảo ngôn, đều nói là: “*Có phải Chu Công muốn đoạt lấy thiên hạ hay không?*”. Có rất nhiều lời đồn đại như vậy. Chu Công không đợi cháu của ông lên tiếng. Chính ông tự mình dời đến Sơn Đông, để cho cháu ông dễ làm người, không nên bị những lời sàm ngôn này ảnh hưởng. Ông liền tự mình đi về Sơn Đông. Kết quả là khi Chu Thành Vương đang đi trên đường, đột nhiên xem thấy trên không có một số dị tượng. Trời trong xanh mà có sấm chớp. Người thời trước rất có thái độ kiểm điểm lại bản thân. Ông xem thấy trên không có dị tượng liền tự hỏi : “*Điều này*

biểu thị cho cái gì? Có phải là Thiên tử ta đã làm ra việc gì sai rồi không?”

Quý vị thân mến! Đó có phải là mê tín không? Không phải vậy. Lòng người và thiên địa vạn vật là có giao cảm. Lòng người thiện thì mưa hòa gió thuận, lòng người ác thì tai nạn triền miên. Lòng người hiện tại của chúng ta là thiện hay là ác? Tôi không nói chúng ta. Lòng người ác mới có tai họa, thiên tai nhân họa nhiều đến như vậy. Cho nên chúng ta xem thấy những dị tượng này phải phản quan nội tỉnh, phải bắt đầu cố gắng gìn giữ tốt cái tâm này, để cho nó hướng thiện.

Vì vậy Chu Thành Vương xem thấy hiện tượng này, khi trở về cố gắng kiểm điểm lại bản thân, liền nghĩ đến có phải việc mà ta để cho chú ta rời khỏi nơi đây là không đúng rồi không. Cho nên Chu Thành Vương cũng đến Thái Miếu để sám hối với Tổ tông. Lòng người của ngày trước rất thuần phác, “*thận chung truy viễn, dân đức quy hậu*”, đều sẽ cẩn ghi những lời giáo huấn của Tổ tông. Khi Chu Thành Vương đang sám hối, cũng là vừa lúc thấy được văn cầu thọ của Chu Công cầu thọ cho anh của ông là Chu Võ Vương. Ông cầm nó lên xem, thấy chú của mình vì muốn huynh trưởng của mình có thể kéo dài tuổi thọ mà cầu xin ông trời giảm bớt đi tuổi thọ của chính mình. Chu Thành Vương xem thấy rồi rất cảm động, lập tức dùng thân Thiên tử, đích thân dẫn văn võ bá quan đến nghinh đón Chu Công trở về.

Tình anh em của Chu Võ Vương và Chu Công cũng đã truyền cho con cháu đời sau của họ. Triều nhà Chu bởi vì có hiếu đạo mới có thể kéo dài đến 800 năm. Một gia đình có “*hiếu - đễ*” có thể kéo dài được bao lâu? Trong nhiều thời đại của Trung Quốc, đức hạnh của Khổng Lão Phu Tử là tốt nhất. Đức hạnh của ông cũng có thể cảm hóa con cháu nhiều đời, nhiều thế hệ của ông. Cho nên gia phong của ông hơn 2000 năm không suy.

Giả như ngày nay đột nhiên bạn nhận được một tin tức, bạn là hậu duệ của Khổng Lão Phu Tử, bạn có thể cảm thấy ngày hôm

nay cùng ngày mai tuyệt đối không như nhau. Đột nhiên bạn sẽ cảm thấy ta không thể làm mất mặt của Khổng Lão Phu Tử. Khi đi ra, lời nói, hành vi đều sẽ rất cẩn trọng. Cho nên đức phong có thể ảnh hưởng dài lâu đến như vậy.

Khi tôi dạy học ở Hạ Môn, gặp được một thầy giáo. Bởi vì chúng tôi đã giảng qua năm ngày, nên mời những thầy giáo này lên bục để chia sẻ cảm tưởng. Có mười vị thầy giáo làm đại diện. Khi vị thầy giáo này vừa lên bục, ông liền nói: *“Năm ngày nghe giảng bài mới làm cho tôi hiểu được căn bản của “đức hạnh” ở chỗ nào. Đó là “hiếu đạo”, chỗ này có từ “Hiếu Kinh”: “Khai tông minh nghĩa chương đệ nhất”, “Phù hiếu – đức chi bốn dã”*. Tiếp theo ông nói, ông có một cảm xúc sâu sắc đối với câu nói này. Bởi vì trong thôn xóm của họ có bốn mươi mấy căn hộ đều cùng một họ, đều là họ Ngô, Khâu Thiên Ngô. Ông nói, bốn mươi mấy hộ nhà này sinh ra 109 đời sau, trong đó có 108 đời tốt nghiệp đại học, tổ chất rất tốt. Còn đời thứ 109 này là đã thi lên đại học, nhưng học qua hai năm, do một nhân tố mà không học tiếp. Có thể nói thế hệ sau của họ hoàn toàn có trình độ học thức, trình độ tốt nghiệp đại học. Tiếp theo ông lại nói, cuối cùng ông biết được tại vì sao thế hệ sau của họ có thể hưng vượng đến như vậy. Bởi vì trưởng bối trong thôn xóm của họ đều nói với họ: *“Đi học, đi làm nhưng chỉ cần vừa có ngày nghỉ thì phải nhớ đến trở về nhà thăm cha mẹ”*. Ngày mừng một mỗi năm họ nhất định phải đi theo cha mẹ đến chùa miếu để lễ lạy, để cầu phước, không hề làm những việc nào khác. Hiện tại bạn nào có con cháu ngày mừng một năm nay đi theo bạn vào chùa lạy Phật xin giơ tay lên! Bạn xem, hết thầy gia tộc của họ đều làm được như vậy.

Ngoài việc đi theo cha mẹ ra, sau khi trở về họ liền đi đến những nhà hàng xóm lân cận để chúc Tết các bậc trưởng bối, đến những nhà trong thôn xóm để mừng tuổi cho các bậc trưởng bối, làm đến được tôn kính trưởng bối. Đây là *“đễ”*. Sau khi mừng tuổi cho các trưởng bối xong, những thanh niên đó tuổi tác gần như

đồng lứa với nhau, họ tụ họp lại với nhau trong trường tiểu học ở trong thôn, cùng nhau thảo luận là năm nay bạn đi học có được thu hoạch gì, năm nay bạn làm việc có được kinh nghiệm gì. Mọi người cùng nhau thảo luận, giúp đỡ lẫn nhau. Họ đã làm được việc gì? Hiếu học.

Có “*hiếu*”, có “*đễ*” lại ham học, cho nên tại vì sao con cháu đời sau ở trong thôn này có thể có được phát triển tốt đến như vậy? Tuyệt đối không phải là ngẫu nhiên, tuyệt đối không thể nói bên đó là có long huyết, phong thủy rất tốt. Không phải như vậy. Hơn nữa, hết thảy hoàn cảnh, hết thảy phong thủy cũng sẽ do lòng người mà chuyển biến. Cho nên Khổng Lão Phu Tử nói “*Thủ hiếu dễ*” (*Hiếu dễ trước*). Ngay khi một người có thể làm đến được “*hiếu*” và “*đễ*” rồi, một người có lòng hiếu thuận, họ sẽ làm gương cho mọi người.

Khi họ hiếu thuận đối với cha mẹ, họ đối với cha mẹ của người khác cũng sẽ cung kính tiếp đãi giống như vậy. Cho nên “*Đệ Tử Quy*” có dạy: “*Sự chur phụ, như sự phụ, sự chur huynh, như sự huynh*” (*Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột*).

Quý vị thân mến! Bởi vì tôi lúc trước dạy học có một thói quen xấu là đặc biệt ưa thích kiểm tra. Cho nên bài giảng của mấy ngày qua, tôi đều sẽ kiểm tra xem. Chúng ta cầu học vấn có một thái độ rất quan trọng là phải ôn tập, phải trả bài, còn phải chuẩn bị trước bài vẫn chưa giảng đến. Hy vọng quý vị mấy ngày này học thuộc “*Đệ Tử Quy*”. Như vậy ngay trong lúc học, khi nhắc đến những câu Kinh này, bạn liền có cảm giác là câu này tôi đã biết, hiệu quả học tập của bạn nhất định sẽ đặc biệt tốt. Bởi vì có một số bạn buổi sáng không đến nghe giảng, vào buổi trưa chúng ta đưa ra một toa thuốc Trung y rất có hiệu nghiệm, khi uống vào bảo đảm sẽ tăng thêm học vấn, đạo đức. Đó chính là sáng sớm và buổi tối đều đem “*Đệ Tử Quy*” đọc qua một lần.

Khi buổi sáng đọc, chúng ta nhắc nhở chính mình hôm nay phải căn cứ vào những lời giáo huấn này mà làm. Vào buổi tối đọc qua một lần, chúng ta phản tỉnh những hành vi, việc làm của ngày hôm nay. Những việc gì tương ứng với Kinh điển thì tự ta khích lệ, những việc gì vẫn chưa làm đến được thì phải mau nhắc nhở chính mình đi tu sửa. Sáng sớm một lần, buổi tối một lần. Buổi tối thì không nên để trước khi đi ngủ mới đọc, nếu không thì khi đang đọc bạn đã ngủ rồi. Tốt nhất là khi đi làm về, rửa tay rửa chân xong, sau đó trước khi vẫn chưa ăn cơm thì chúng ta đọc, vừa vắn liền có thể đối chiếu hành vi của một ngày hôm nay.

3. Thứ cần tín (*Kế cần tín*)

“*Cần*” là cần thận, cần ngôn, cần hạnh, đối với đời sống của chính mình phải có qui luật, không nên làm ra lộn xộn, rối rắm. Ngay đến năng lực chăm sóc chính mình cũng không có, thì càng không nói đến phải gánh vác trọng trách gia đình.

“*Tín*” là chữ hội ý, đại biểu nhân và ngôn. Cho nên Đệ Tử Quy nói “*Phàm xuất ngôn, tín vi tiên*” (*Phàm nói ra, tín trước tiên*). Và Khổng Lão Phu Tử cũng nói “*nhân vô tín bất lập*”, một người nếu như không có tín thì rất khó đứng được trong xã hội. Giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử là xem trọng bốn học vấn. Điều thứ nhất là đức hạnh. Điều thứ hai là ngôn ngữ. Điều thứ ba là chính sự. Điều thứ tư là văn học. Ngôn ngữ vì sao đứng ở thứ hai, sau đức hạnh? Bởi vì qua lại cùng giúp lẫn nhau giữa người với người thì sử dụng nhiều nhất là ngôn ngữ. Một lời nói có thể hưng nước, một lời nói có thể mất nước, một lời nói có thể làm cho gia đình hòa vui, một lời nói có thể làm cho gia đình không ngừng đấu tranh. Cho nên ngôn ngữ phải học tập, rất quan trọng.

4. Phiếm ái chúng, nhi thân nhân (*Yêu bình đẳng, gần người nhân*)

“*Phiếm ái chúng*”, yêu thương mọi người rộng lớn, chỗ này nêu dùng lời hiện đại mà nói, gọi là cách quan hệ, ứng xử, làm thế nào có thể cùng ở với người rất hòa vui. “*Đệ Tử Quy*” chúng ta cũng là đi kịp với thời đại, rất chú trọng học cách quan hệ với người.

“*Nhi thân nhân*”, thân cận người nhân đức. Bởi vì chúng ta mỗi giờ, mỗi phút thân cận người có nhân đức thì liền có thể nâng cao học vấn, đạo đức của chính mình, nên gọi là “*nhập chi lan chi thất, cửu nhi bất văn kỳ hương*”. Mỗi ngày chúng ta tiếp xúc đều là những người thiện, thì ngay trong vô hình chung, đức hạnh của chúng ta đều sẽ nâng cao. Thế nhưng “*nhập bào ngư chi tứ, cửu nhi bất văn kỳ sú*”, nếu như bên cạnh đều là người tâm địa xấu ác, mỗi ngày ngôn ngữ, hành vi của chính mình càng ngày sẽ càng thô lỗ. Cho nên thân cận người nhân đức là việc rất quan trọng, thân cận người nhân đức cũng có thể thêm lớn trí tuệ của chúng ta. Nhân sinh có trí tuệ mới có thể đưa ra chọn lựa tốt, nhân sinh mới có thể càng đi càng nhẹ nhàng. Nếu như không đưa ra chọn lựa tốt, vậy nhân sinh càng đi sẽ càng nặng nề.

5. Hữu dư lực, tắc học văn (*Có dư sức, thì học văn*)

Ngay khi chúng ta đem những hành vi lập thân, xử thế, những đức hạnh này đều đã chắc thật học được tốt rồi, nếu còn có dư thời gian vẫn có thể xem nhiều những văn chương hay.

“*Học văn*”, văn chương của thời xưa là lấy văn tải đạo, lấy văn sáng đạo. Cho nên người xưa viết văn chương rất là cẩn trọng, đều là chân thật nắm chắc có thể lợi ích người sau thì họ mới đem nó lưu lại. Người hiện tại viết văn chương thì như thế nào? Họ nghĩ ra thứ gì thì viết ra thứ đó, họ mặc kệ thiên hạ có đại loạn hay không. Cho nên họ không đủ cẩn trọng đối với ngôn hạnh của chính mình. Vì vậy, “*học văn*” vẫn là xem văn chương của cổ Thánh, tiên Hiền thì tương đối bảo đảm, bởi vì những văn chương

này đều là trải qua mấy ngàn năm ẩn chứng, đích thực có thể khởi phát trí tuệ con người. Đó là “*dư lực học văn*”.

Các vị có cảm thấy thời gian của một ngày là không đủ dùng hay không? Có cái cảm giác này hay không? Có phải không? Cho nên hiện tại chúng ta rất khó bố trí một ngày hai giờ đồng hồ để đọc sách, không dễ dàng. Cho nên việc “*có dư sức thì học văn*”, cái “*dư*” này, chúng ta cũng có thể đem nó hóa thành con số không. Cho nên chúng ta có thể mang theo bên mình quyển “Đệ Tử Quy”. Có một quyển sách cách ngôn rất hay, mỗi lần đi đâu tôi đều để ở trong túi xách, khi nào rảnh mang ra học thuộc vài câu, gọi là tích lũy lâu ngày thì giọt nước có thể xuyên đá. Không nên xem thường một ngày tích lũy mười phút, hai mươi phút, gọi là: “*Khoang vi hạn, khẩn dụng công. Công phu đến, trệ tắc thông*” (*Thời gian ít, cần chăm chỉ. Công phu đủ, đọc liền thông*).

CHƯƠNG THỨ NHẤT

NHẬP TẮC HIẾU (Ở nhà phải hiếu)

Chúng ta bước vào Kinh văn chương thứ nhất “**Nhập tắc hiếu**” (ở nhà phải hiếu).

Chúng ta cùng xem chữ “*hiếu*”. Chữ “*hiếu*” là chữ hội ý, bên trên là một chữ “*lão*”, bên dưới là một chữ “*tử*”. “*Lão*” là chỉ trên một đời, “*tử*” là chỉ dưới một đời. Trên một đời cùng dưới một đời hợp thành một thể, chính là một chữ “*hiếu*” này. Chúng ta cùng nhau xem, trên một đời lúc nào cũng nhớ đến phải làm thể nào dạy tốt cho thế hệ sau. Hiện tại người làm cha mẹ có được thái độ này hay không? Trong quá trình dạy học, tôi luôn luôn nghe được các phụ huynh học lực không cao nhưng tâm linh của họ lại lưu lộ ra. Họ nói: “*Tôi chỉ hy vọng con của tôi không trở thành gánh nặng xã hội. Đó là ta làm trách nhiệm của cha mẹ*”. Học lực của họ không cao, thế nhưng khi họ nói câu này đều khiến tôi rất cung kính. Bạn xem, họ hiểu được giáo dục tốt con cái là bổn phận cả một đời này của họ.

Cha mẹ mỗi giờ đều nghĩ đến phải dạy tốt con cái, thế nhưng dạy bảo con cái nhất định phải có phương pháp tốt. Trung Quốc có một thiên triết học giáo dục rất quan trọng, đó là “*Lễ Ký-Học Ký*”. Bên trong những cuốn này có nhắc đến cái gì là giáo dục: “*Giáo dã giả, trưởng thiện nhi cầu kỳ thất*”. Câu nói này đã nắm lấy được hai cái trục lớn của giáo dục. Ngày nay chúng ta muốn dạy tốt được trẻ nhỏ, **nhất định phải rõ ràng dạy lớn cái thiện của chúng. Sau đó chúng ta phải phòng ngừa, thậm chí phải dạy bảo chúng những gì là sai lầm**. Bởi vì “*cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, cho nên có rất nhiều trẻ nhỏ có những thói quen không đúng, chúng ta phải mau cứu vãn chúng trở lại. Lúc nào thì cứu vãn? Ngay tức thì, không chậm một giây, bởi vì học cũng như chèo thuyền nước ngược, không tiến thì lùi.

Chúng ta cùng suy xét một chút xem trẻ nhỏ ngày nay có những thói quen gì, có những hành vi gì nhất định cần phải mau tu sửa. Quý vị thân mến! Xin nói ra nghe thử, các vị phải có kinh nghiệm hơn so với tôi. *“Đớp chát cha mẹ”*. Nghe nói, người ngày trước là *“nhất ngôn cửu đỉnh”*. Trẻ nhỏ hiện tại cũng là *“nhất ngôn cửu đỉnh”*, nhưng cái chữ *“đỉnh”* này không giống nhau. Trẻ nhỏ hiện tại là *“đỉnh”* của *“đỉnh quay đầu”*, rất có thể cãi lại. Tiếp theo còn gì nữa không? *“Lười nhác, phản nghịch”*. Còn gì nữa không? *“Tự tư”*. Còn gì nữa không? Vì sao đều là người nữ nói? Còn chúng ta làm cha nhưng đều không hề phát hiện ra ư? Như vậy thì không được rồi, phải rất quan tâm đến trẻ nhỏ của chính mình. Còn nữa hay không vậy? *“Qua loa”*. Chính là không có lòng trách nhiệm phải không? Chúng ta lại thêm một điều thì tốt, *“lục lục đại thuận”*. *“Thói quen xấu”*. Cái nào là thói quen xấu? *“Đời sống không có phép tắc”*. Qui luật của đời sống, chỉ sáu chữ này thì tốt. Có lúc có rất nhiều bạn bè vừa có rất nhiều linh cảm, đều sẽ liệt kê ra mười loại tội trạng lớn.

Chúng tôi ở Hải Khẩu thành lập Trung tâm Khởi Mông Quốc Học. Có rất nhiều phụ huynh đến thảo luận với chúng tôi vấn đề của trẻ nhỏ. Cũng may là diện tích của trung tâm đặc biệt rộng lớn, bởi vì dùng để lên lớp. Cho nên từ cửa lớn đến văn phòng làm việc đại khái cũng phải đi 30 giây, tôi liền đi cùng với họ lên lớp. Họ vừa thấy tôi thì liền thao thao bất tuyệt: *“Con của tôi tự tư, rất thích cãi lại, lại rất lười biếng, không hề chịu lắng nghe, luôn luôn cãi lại”*. Kết quả, tôi sợ họ quá khát nước nên vội vàng nói: *“Xin mời ngồi!”*. Tôi rót một ly nước mời anh uống. Đợi anh ấy uống nước xong rồi, tôi liền bắt đầu hỏi anh ấy. Tôi nói: *“Trẻ nhỏ tự tư là kết quả. Nguyên nhân này do đâu? Bạn thấy có trẻ nhỏ nào khi vừa sanh ra, ở trên trán liền có hai chữ “tự tư” hay không?”*. Trẻ nhỏ lười biếng là kết quả. Nguyên nhân này do đâu? Bạn có xem thấy qua trẻ nhỏ đó một hai tuổi

không động dậy nổi hay không? Một hai tuổi đều là hoạt bát, năng động. Tại vì sao sau đó lại biến ra lười nhác đến như vậy?

Chúng ta lại xem tiếp, trẻ nhỏ phản nghịch là kết quả. Nguyên nhân này do đâu? Chúng ta cùng nhau suy nghĩ xem. Nghe nói phản nghịch được coi là bình thường. Có cách nói này hay không? Có à? Nghe ai nói vậy? Phải tìm ra cho bằng được. Đây là dạy sai rồi. Xin hỏi: 50 năm trước, bạn có nghe nói qua hai chữ “*phản nghịch*” này hay không? Trên lịch sử mấy ngàn năm, bạn có xem thấy hai chữ “*phản nghịch*” này hay không? Bạn xem đều không thấy qua. Lịch sử nhân loại hơn 4000 năm đều không phản nghịch. Chúng ta chỉ trong thời gian hai ba mươi năm liền sản sinh ra phản nghịch. Bạn xem thấy có lợi hại hay không? Tại vì sao hơn 4000 năm trước không hề sanh ra thế hệ sau phản nghịch? Vì sao chỉ ngay trong mấy mươi năm lại vội sanh ra trẻ nhỏ phản nghịch? Không phải là ngẫu nhiên. Bởi vì trẻ nhỏ hiện tại không được tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, không được tiếp nhận dạy bảo “*hiếu - đễ*”. Chúng không có hiếu tâm, không có tâm cung kính, đương nhiên hành vi, ngôn ngữ đối với cha mẹ liền sẽ có mạo phạm.

Tôi còn nhớ tôi còn rất thận trọng đi hỏi mẹ của tôi là: “*Mẹ ơi! Con có phản nghịch hay không?*”. Câu hỏi của tôi khiến cho mẹ tôi nghĩ đến nửa ngày. Không hề có! Thái độ của chúng ta đối với phụ thân như thế nào? Vừa kính, vừa sợ, lại rất tôn kính, lại rất sợ sệt, cho nên phụ thân đều là rất uy nghiêm. Ngay khi chúng ta rất kính sợ đối với phụ thân, căn bản không thể nào dám phản nghịch. Phụ thân tại vì sao có thể làm cho chúng ta sinh ra kính sợ đối với ông vậy? Quan trọng nhất là lời nói, việc làm của phụ thân đều nhau. Ông rất hiếu thuận, ông làm ra gương tốt để cho chúng ta xem. Cho nên ngay từ nhỏ thái độ đối với phụ thân chính là tôn kính, không thể nào có phản nghịch.

Vì vậy, nếu trẻ nhỏ hiện tại có thể phản nghịch, chúng ta làm phụ huynh phải suy xét lại tại vì sao trẻ nhỏ đối với chúng ta không có tâm cung kính. Có khả năng chúng ta nói một đường lại làm một nẻo. Nếu như người mẹ ở nơi đó đánh bạc nhưng lại nói với trẻ nhỏ là: *“Con có mau đi học bài hay không? Ta đếm đến ba”*. Trẻ nhỏ vẫn không muốn rời khỏi, nên mặc dù từ từ rời khỏi màn hình ti vi, nhưng vẫn còn đứng ôm lấy vách tường nơi đó rất lâu không muốn rời khỏi. Người mẹ liền rất tức giận: *“Phải mau rút ngay! Nếu không thì ta sẽ mang roi ra ngay!”*. Như vậy thì trẻ nhỏ tâm vẫn không cam đi lên trên lầu. Ngay khi chúng ngồi trên ghế, xin hỏi: Thân thể của chúng ngồi ngay trước bàn sách, nhưng tâm của chúng đều ở trong tiết mục của truyền hình: *“Không biết là vai diễn của người nam như thế nào? Vai nữ như thế nào?”*. Cho nên ngay khi cha mẹ không làm ra tấm gương để cho chúng xem, nội tâm của chúng sẽ không phục.

Bạn nói con trẻ là: *“Khi nói chuyện với cha mẹ, con phải rất lễ mạo”*. Vậy khi bạn nói chuyện với ông bà có lễ mạo hay không? Khi những việc không phục dần dần tích lũy, đến một ngày nào đó chúng sẽ bạo phát. Đến khi thân của chúng cao giống như thân của bạn, nắm tay cũng lớn như nắm tay của bạn, chúng có còn nghe lời của bạn nữa hay không? Chúng sẽ không nghe lời bạn nữa. **Cho nên phản nghịch là kết quả, căn nguyên là trẻ nhỏ từ nhỏ không có sanh khởi tâm hiếu kính, tâm cung kính đối với cha mẹ. Đó là nguyên nhân căn bản.** Nguyên nhân này cộng thêm vào hoàn cảnh bên ngoài rất nhiều ô nhiễm. Chúng lại đi bắt chước những bạn học không tốt, bè bạn không tốt. Đến sau cùng hiện tượng phản nghịch sẽ càng ngày càng nhiều. Cho nên, nếu muốn hiện tượng phản nghịch tiêu mất, quan trọng nhất là phải kéo dài giáo dục Thánh Hiền. Sau đó phụ huynh phải hiểu được lấy mình làm gương, làm tấm gương tốt cho trẻ nhỏ.

Chúng ta tiếp tục xem *“tự tư”* làm sao mà hình thành? Bắt đầu từ hôm nay, khi bạn thường hay gặp những sự việc ngoài ý

muốn, bạn hãy tìm hiểu nguyên nhân sâu xa. Ngày hôm nay đồng sự chữi ta, đây là kết quả. Nguyên nhân ở chỗ nào? Hôm nay trẻ nhỏ của người khác dạy được tốt, đây là kết quả. Nguyên nhân này do đâu? Hôm nay vợ chồng người ta chung sống hòa vui, đây là kết quả. Nguyên nhân này do đâu? Mỗi giờ, mỗi lúc bạn hiểu được phải đi tìm nguyên nhân. Vậy thì mỗi ngày bạn đều đang thêm lớn trí tuệ. Ngay khi bạn tìm ra nguyên nhân thì liền có thể tùy bệnh mà cho thuốc, thì rất nhanh liền có thể đem rất nhiều tình huống chuyển biến phát triển thành hướng tốt.

Dạy trẻ nhỏ phải bắt đầu từ hành vi nhỏ

Chúng ta hồi tưởng lại một chút: Hôm nay vợ chồng bạn và trẻ nhỏ cùng nhau ăn cơm, ông bà nội cũng có mặt. Người mẹ gấp một đĩa thức ăn đầu tiên cho ai ăn? *“Cho trẻ nhỏ ăn”*. Đáp án tiêu chuẩn xin vỗ tay tán thưởng! Cái tiêu chuẩn này là hiện tượng phổ biến. Thế nhưng khi gấp đĩa thức ăn này sẽ sinh ra hậu quả gì? *“Tiểu Minh à! Đây là mẹ đặc biệt nấu để cho con ăn đây! Ăn nhiều một chút nhé!”*. Ông bà nội xem thấy rồi cũng không để thua kém: *“Cháu nội à! Món ngon ăn này cũng rất ngon”*. Ông bà nội cũng giúp cháu gấp thức ăn. Thức ăn của ai thì tràn đầy? Cháu nội! Vì vậy trong một gia đình, cháu nội là lớn nhất. Như vậy có điên đảo hay không? Người lớn đã điên đảo rồi thì trẻ nhỏ cũng liền điên đảo. Như vậy thì có hợp lý hay không? Cho nên, nếu hết thấy mọi người đều phải phục vụ trẻ nhỏ thì chúng liền trở thành Hoàng Đế nhỏ, Công Chúa nhỏ.

Xin hỏi: Đặc điểm của Hoàng Đế nhỏ cùng Công Chúa nhỏ là gì nào? Tự tư. Bởi vì tất cả mọi người đều phục vụ chúng, cho nên chúng chỉ nghĩ đến chính mình. Tục ngữ có câu: *“Làm bạn với vua như làm bạn với hổ”*. Vì vậy trẻ nhỏ hiện tại tính tình đều rất nông nổi. Ngay khi bạn hết mực nuông chiều với chúng, mười việc thì vừa lòng chúng đến chín, việc thứ mười không chiều chúng thì chúng sẽ khóc la, quấy rầy. Bạn lại không có nguyên tắc, chúng vừa tức giận thì bạn lại nói: *“Được rồi! Được rồi! Mẹ*

sẽ mua cho con”. Vậy thì chúng liền thắng thế lần chiếm, bạn sẽ từng bước nhượng bộ.

Cho nên, dạy trẻ nhỏ phải bắt đầu ngay từ chỗ gấp thức ăn. **Đại học vẫn ở ngay chỗ nhỏ này.** Mỗi một động tác làm ra đều là tấm gương cho trẻ nhỏ học tập. Hôm nay ngay khi bạn gấp thức ăn, lập tức gấp cho cha mẹ bạn: *“Cha ơi! Ăn nhiều một chút”*. Trẻ nhỏ xem thấy rồi thì không thể nói là: *“Cha ơi! Vì sao cha không nghĩ đến con?”*. Không thể nào! Chúng xem thấy cha của chính mình đang hành hiếu đạo, trong lòng chúng sẽ rất cảm động. Bởi vì mỗi một người đều có tâm vốn thiện. Cho nên trong “Đại Học” nói: *“Biết được trước sau thì gần với đạo vậy”*. Làm bất cứ việc gì, thứ tự trước sau đúng thì bạn mới xây dựng được chữ “đạo”. Vì vậy bạn gấp thức ăn đúng thì bạn liền dạy cho trẻ nhỏ đạo làm con một cách chuẩn xác.

Khi chúng ta mở tủ lạnh lấy trái cây ra, đưa cho ai ăn trước? Nếu như khi tôi còn nhỏ, phụ thân tôi lấy trái cây sai phương pháp, vậy thì hiện tại tôi không thể đứng ở chỗ này cùng giảng bài với các vị. Lẽch một hào ly thì sai đi ngàn dặm. Bạn nói: *“Thầy Thái ơi! Có nghiêm trọng đến như vậy hay không? Lấy trái cây thôi mà có thể ảnh hưởng lớn đến như vậy à?”*. Có ảnh hưởng hay không? Thật có. Từ nhỏ chúng ta xem thấy cha mẹ lấy đồ từ trong tủ lạnh ra, đưa cho ông bà nội ăn trước, chúng ta rất tự nhiên liền sẽ bắt chước, liền sẽ học theo.

Kỳ thật, tôi rất có khả năng biến thành bại gia chi tử. Các vị có thấy ra hay không? Bởi vì tôi là con một, lại là trưởng tôn, lại là cháu đích tôn, bởi vì ông nội của tôi cũng là trưởng tử. Tôi nhớ lại lúc tôi còn nhỏ, đi tảo mộ cho bà cố nội tôi, vào lúc đó tôi hai - ba tuổi. Khi quỳ xuống đầu ngẩng lên, đột nhiên tôi xem thấy hai chữ thì cặp mắt sáng lên. Tôi xem thấy tên của chính mình khắc ở hàng thứ nhất trên bia mộ. Đột nhiên tôi ngẩng đầu thẳng người, có lòng trách nhiệm, về sau hưng suy của gia tộc này chính mình phải tận tâm, tận lực. Cho nên chúng ta xem trọng trưởng tử, xem

trọng trưởng tôn, không phải không có đạo lý. Bởi vì mỗi một người, con cháu ngay đời này của họ phải có người làm tấm gương tốt dẫn dắt chúng. Như vậy gia tộc mới có thể hưng vượng. Nếu như cha tôi yêu chiều tôi, ông nội, bà nội cũng yêu chiều tôi, vậy thì tôi không thể nào có được ngày nay biết học tập đạo của Thánh Hiền, có thể bắt đầu sớm không biết đã lưu lạc đến nơi nào rồi. Cho nên giáo dục trẻ nhỏ rất quan trọng.

Phụ huynh hiện tại lấy trái cây ra, không biết là có đưa cho ông bà nội ăn trước hay không? Tôi còn nghe nói có một số bà mẹ mua một số trái cây đặc biệt đắt tiền, sau đó cất giấu nó đi. Vì sao có một số bạn mỉm cười vậy? Có phải trong lòng bạn cũng có điều này chăng? Người mẹ đem cất trái cây đi. Khi ông nội, bà nội đi ngủ thì liền lấy nó ra: “*Con ơi mau đến đây! Đây là mẹ đặc biệt mua cho con ăn đó*”. Con trai ăn rất là hứng thú. Chúng cũng học được rất triệt để. Người tính không bằng trời tính. Cho nên về sau chúng có tiền thì mua trái cây cho ai ăn? Cho con của chúng ăn. Có một số bạn lập tức trả lời là mua cho vợ chúng ăn. Bạn dùng hiếu ác thì con của bạn liền sẽ học hiếu ác, mà không phải học được tình nghĩa, ân nghĩa. Cho nên chúng ta vẫn phải theo thiên đạo mà đi, phải biểu diễn ra hiếu đạo, khai phát cái tâm vốn thiện của trẻ nhỏ. **Như vậy, cái “tự tư” này, hiện tại tìm được căn nguyên của vấn đề, vẫn là từ “hiếu đạo”, vẫn là từ nơi “vì người lo nghĩ”.**

Người ở lứa tuổi nào có thể thay đổi bản thân và học theo Thánh Hiền?

Chúng ta làm cha mẹ phải làm gương. Nếu như trẻ nhỏ đã hơn mười tuổi rồi thì còn kịp nữa hay không? Bạn phải tin tưởng câu thứ nhất trong “Tam Tự Kinh” là “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện*”. Kỳ thật người khác đều không thể thay đổi mà đều là chính mình bị chính mình công kích trước tiên, chính mình đều không tin tưởng. Ngay khi bạn không có lòng tin, rất nhiều việc bạn nhất định sẽ làm không được. Chúng ta có rất nhiều khóa học ở Đại

Lục, người tham dự đến từ các tầng lớp trong xã hội với tuổi tác khác nhau.

Tôi nhớ lại, có rất nhiều học sinh trung học đều đến. Có một học sinh trung học đến lớp năm ngày liền, mỗi ngày đi về đều có tiến bộ rất lớn. Dì của chú cảm thấy rất khó hiểu tại vì sao trẻ nhỏ mới hơn mười mấy tuổi nghe giảng năm ngày thì có được thay đổi lớn đến như vậy. Kết quả là đến ngày thứ năm, dì của chú liền chạy đến chỗ chúng tôi lên lớp để tìm chúng tôi, nhưng lúc đó chúng tôi đã rời khỏi lớp rồi. Cô lại đến khách sạn hỏi được số điện thoại của chúng tôi. Sau đó cô liền gọi điện đến. Cô nói: *“Cháu của tôi mỗi ngày đến lớp học về đều có tiến bộ rất lớn, cho dù là đối với cha mẹ hoặc là đối với người trong nhà, thái độ đều rất tốt”*. Cô cảm nhận được văn hóa ngàn năm mà Thánh Hiền để lại đích thực là có sức mạnh rất lớn. Cho nên cô hỏi: *“Con của tôi, một đứa bé hai tuổi, một đứa bốn tuổi, có thể giao cho các vị dạy hay không?”*. Bạn xem, phụ huynh hiện tại khi vừa gặp được cái tốt lập tức không nghĩ đến chính mình làm trước, liền đẩy ngay cho thầy giáo. Chúng tôi liền nói với cô ấy, những thầy giáo này của chúng tôi đều từ Hải Khẩu, từ Thẩm Quyến đến, một nơi quá xa. Kết quả là vị phụ huynh này nói: *“Không hề gì, tôi từ Bắc Kinh sẽ đưa chúng đến Thẩm Quyến”*. Cho nên đích thực là trẻ nhỏ hơn mười tuổi cũng có thể nhận được huân tu rất tốt.

Còn có một vị nam sĩ 40 tuổi, khi tôi giảng ở Thiên Mục Sơn Hàng Châu, ông được đơn vị chủ quản sắp xếp đến hỗ trợ cho tôi. Bởi vì trên núi có đến bốn năm trăm người nên anh giúp tôi xử lý một ít chương ngại, ví dụ như những lúc tôi cần phải nghỉ ngơi thì anh ấy nói: *“Thầy giáo cần phải nghỉ ngơi, hiện tại không tiện nói chuyện”*. Anh ấy giúp tôi xử lý những việc này. Hơn nữa anh ấy còn học qua võ thuật, anh đã làm qua hơn mười năm cảnh vệ. Khi anh nghe giảng được ngày thứ ba và khi giảng xong, anh mời chúng tôi đi ăn cơm. Trên đường đi anh liền nói: *“Quá tốt rồi! Quá tốt rồi! Chân thật quá tốt!”*. Đích thực là chúng tôi cũng

không biết anh đang nói cái gì, thế nhưng chỉ cảm thấy nội tâm của anh rất vui vẻ. Ngay khi đến nhà ăn, anh liền nói: *“Thầy Thái ơi! Tâm tình hiện tại của tôi chỉ có thể dùng lời nói của trẻ nhỏ ba tuổi để biểu đạt, chính là quá tốt rồi”*. Tiếp theo anh nói: *“Tôi đã sống qua 40 năm rồi, cuối cùng tôi biết đời sống của tôi sai ở chỗ nào”*.

Thật ra, chúng tôi nghe câu nói này của anh ấy, trong lòng cảm thấy rất là chua xót. Một nam tử hán 40 tuổi, không phải anh ấy không bằng lòng học mà là không có người dạy. Nếu không, bạn thấy thái độ của anh tốt như vậy, lập tức học liền sẽ giống như Xích Tử, rất vui vẻ. Anh nói rằng cuối cùng anh đã biết người vợ tại vì sao ly hôn với anh, tại vì sao trẻ con không thể gần gũi với anh, đồng sự thì có một cự ly cách xa với anh, đều rất sợ anh. Cuối cùng anh đã tìm ra được vấn đề. Khi anh quay về, việc thứ nhất chính là phải tìm người vợ trước của anh cố gắng giải bày. *“Nhân phi Thánh Hiền, thực năng vô quá. Quá nhi năng cải, thiện mạc đại yên”*. Đến ngày thứ tư, buổi sáng ăn cơm, anh nói: *“Thầy Thái ơi! Thầy hãy ngồi đây một chút, tôi nói chuyện với thầy một chút”*.⁷ Tôi liền cảm thấy không khí là lạ nên ngồi xuống mà cứ như ngồi trên ổ kiến lửa vậy. Anh vội đến trước mặt tôi rồi nói: *“Cả đời này tôi chỉ tôn thờ bố mẹ, chỉ tôn thờ thầy giáo”*. Tôi thấy sự việc khác thường nên vội vàng đứng dậy. Kỳ thực là do năm ngày giáo huấn Thánh Hiền đã làm cho anh vô cùng cảm động, chứ chúng ta cũng không có công lao gì, cho nên không thể nhận đại lễ của anh được. Kết quả là người đàn ông 40 tuổi khỏe mạnh cứ tóm lấy đôi tay bé nhỏ của tôi, làm cho tôi không biết phải làm sao nữa. Thấy anh có thành ý như vậy, lòng tôi cũng bình tĩnh trở lại và để cho anh được toại nguyện tấm lòng cung kính của anh.

Chúng tôi cũng cảm thấy trách nhiệm trên vai của chúng tôi rất nặng nề. Hi vọng thông qua những bài giảng, chúng tôi có thể

⁷ Bắt đầu Tập 7

làm cho càng nhiều người hiểu được rằng cổ Thánh tiên Hiền phi thường vĩ đại. Các Thánh nhân nhất định muốn chúng ta thông qua những giáo huấn của các Ngài để làm cho thế kỷ 21 trong tương lai có thể đạt được gia đình yên vui, xã hội bình an.

Cho dù hiện nay bạn đã 40 hay 50 tuổi, cho dù con cái của bạn đã hai mươi mấy tuổi đi nữa bạn cũng không nên lo lắng điều gì, vì lòng thành thì sắt đá cũng phải mở lòng. Chúng ta chỉ tự hỏi mình rằng liệu đạo đức, học vấn của chúng ta có đầy đủ hay không, chứ chúng ta tuyệt đối không sợ người khác không thay đổi.

Tại sao trẻ em lại lười biếng?

Chúng ta lại xem xét vấn đề khác: Tại sao trẻ em lại lười biếng? Nguyên nhân ở đâu? Tôi thấy hiện giờ các vị cũng biết phân tích sự việc rồi. Sự lười biếng của trẻ em không phải là khi lớn lên chúng mới có thói quen đó. Cho nên nói: *“Thiếu thành nhược thiên tính, tập quán thành tự nhiên”*. Giáo dục tại sao lại phải từ lúc càng sớm càng tốt? Bởi vì khi đã thành thói quen thì rất khó sửa. Tôi còn nhớ đứa cháu trai gọi tôi bằng cậu. Lúc còn nhỏ, khi nó nhìn thấy mẹ nó lau bàn được một nửa thì lại có việc khác phải đi giải quyết ngay. Thế là nó liền chạy tới cầm khăn lau lên và bắt chước lau bàn. Một lúc sau chị gái tôi về. Gặp tình huống như vậy các vị sẽ xử lý ra sao? Chị gái tôi liền đến bên con trai và nói: *“Vỹ Vỹ! Con vẫn bé thế này mà đã biết hiếu thảo với ba mẹ, còn biết giúp mẹ lau bàn, thật là ngoan!”*. Thế là thằng bé càng lau càng thấy hứng thú. Cho nên trẻ em cần sự cổ vũ, tán thán của chúng ta mới có thể kích thích tiềm năng của chúng. Đợi thằng bé lau xong mẹ nó lại nói với nó rằng: *“Tiểu Vỹ! Khi lau bàn nếu như con chú ý lau xung quanh bốn góc cũng sạch sẽ, thì công việc lau bàn của con đã hoàn thành mỹ mãn không chê vào đâu được!”*. Động tác này của người mẹ một là để khẳng định lòng hiếu thảo của cậu bé, hai là dạy cho cậu biết cách làm việc. Cho nên người cháu của tôi rất thích sạch sẽ, mới ba, bốn tuổi đã

tự gấp chăn màn, nhìn là thấy trắng tinh, sạch sẽ. Bởi vậy hướng dẫn thái độ sống cho trẻ em ngay từ nhỏ là rất quan trọng.

Nếu như lúc đó người mẹ lại bực mình chạy lại mắng: “*Này! Con làm gì vậy? Mau tránh ra chỗ khác, không được nghịch ngợm ở đây*”. Bạn chỉ cần làm thế hai, ba lần thì đứa bé có còn qua lau bàn nữa không? Đáp án là: Không. Cho nên làm cha mẹ phải nắm lấy cơ hội để giáo dục con cái, nếu không sẽ mất đi nhiều cơ hội tốt. Đến khi chúng không biết giúp bạn làm việc nhà nữa, lúc đó bạn có tức giận cũng vô ích mà thôi.

Có rất nhiều phụ huynh nói: “*Con chỉ cần học cho tốt, những việc khác không cần quan tâm*”. Như vậy có tốt không? Bạn xem, đứa bé chỉ biết có học, các việc khác đều không biết làm, đối với đứa nhỏ mà nói nó có tự tin vào năng lực làm việc của nó không? Đáp án là: Không. Nó càng không tự tin thì càng không dám đi làm, càng không đi làm thì liệu nó có ý thức trách nhiệm không? Đáp án là: Không.

Cho nên đây là quan hệ liên đới, chúng ta phải suy nghĩ chín chắn. Trẻ em cần phải hoạt động nhiều thì rất có ích đối với gân cốt của chúng. Trong quá trình làm việc, trẻ em sẽ cảm nhận được rằng mẹ chăm lo việc nhà thật không dễ chút nào, mình mới lau có phòng khách mà đã mệt lử rồi. Thế mà mẹ vừa phải đi làm, về nhà lại phải nấu cơm, còn phải làm bao nhiêu là việc khác nữa. Đứa trẻ vừa lau nhà mà trong lòng cảm thấy biết ơn. Cho nên tục ngữ nói: “*Tập Lao*”, những gì trẻ nhỏ thật sự bỏ ra, thật sự đi làm thì mới có lòng biết ơn, mới hiểu sự vất vả của người làm. Cho nên không thể để cho trẻ em không lao động, tuyệt đối không để chúng có thói quen lười biếng.

Chúng ta hãy xem quy luật của cuộc sống: Tại sao trẻ em sống mà không có quy luật? Tôi đã từng hỏi học sinh của tôi như thế này: “*Hôm nay em nào không ăn sáng thì giờ tay?*”. Có rất nhiều em, khoảng hơn một nửa lớp không ăn sáng. Tiếp đó tôi lại hỏi:

“*Có phải tại mẹ các em không nấu bữa sáng?*”. Chúng nói: “*Mẹ em còn đang ngủ*”. Bữa sáng của chúng là mấy đồng tiền để trên bàn, bên trên có tờ giấy viết hai chữ: “*Bữa sáng*”. Phụ huynh chỉ biết đưa tiền. Xin hỏi những phụ huynh chỉ biết đưa tiền có bao giờ đi tìm hiểu xem mấy đồng tiền đó có chuyển thành bữa sáng hay không? Có hay không? Đáp án là: Không. Các vị làm sao mà biết được vậy? Chuyển thành cái gì ư? Nó sẽ chuyển thành đồ chơi điện tử, chuyển thành đồ ăn vặt có rất nhiều phẩm màu. Nếu như trẻ em ăn những thứ đó quanh năm suốt tháng thì tuyệt đối sẽ có hại cho cơ thể. Còn rất nhiều đứa thì đi chơi điện tử mà không ăn sáng.

Tại sao tôi lại biết được vậy? Bởi chúng ta là thầy cô giáo thì phải quan tâm đến trẻ, quan tâm đến học sinh. Tôi phát hiện ra điều này bởi vì tôi dạy lớp 6. Lớp 6 là lứa tuổi đang lớn, đặc biệt là mau đói, đến khoảng 10 giờ sáng thì bụng đã sôi ùng ục. Cho nên trong ngăn kéo của tôi lúc nào cũng để bánh quy. Chúng rất thích bánh quy của tôi, vậy là những đứa trẻ sẽ đến chỗ tôi. Có rất nhiều trường hợp mới hơn chín giờ hoặc mười giờ, bởi vì bụng chúng đói cho nên bạn có thể thấy gương mặt chúng tái mét. Tôi tìm hiểu thêm thì biết được mấy đồng tiền đó không biến thành bữa sáng mà được mang đi tiêu vặt. Cho nên chúng ta làm cha mẹ thì phải để cho con cái có quy luật, tự mình phải làm gương, phải cho chúng ăn ba bữa bình thường. Chúng ta cũng phải bớt chút thời gian công sức, vì chút thời gian công sức này của bạn sẽ ảnh hưởng cả cuộc đời của chúng. Cho dù là đối với cơ thể của chúng hay là tấm gương thì đối với chúng cũng đều rất quan trọng.

Bạn có tin rằng những thói quen xấu này chỉ cần có một chữ “*thiện*” là có thể giải quyết được hết. Chữ “*thiện*” đó là thiện gì? “*Bách thiện hiếu vi tiên*”. Các vị nghiên cứu sâu vào lời giáo huấn của cổ Thánh, tiên Hiền đối với câu nói này thì các vị hiểu được càng sâu sắc thêm. Câu nói này có hai ý nghĩa:

- Ý thứ nhất là: Chữ “hiếu” đứng đầu trong trăm cái thiện.

- Ý thứ hai là: Có được lòng “hiếu” thì tự nhiên có được trăm cái thiện khác.

Chúng ta thử xem, một người có lòng hiếu thảo thì có ích kỷ không? Không ích kỷ! Một người có lòng hiếu thảo có cãi lại không? “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng). Đừng xem thường “Đệ Tử Quy”, chỉ cần một câu: “**Nhập tắc hiếu**” (ở nhà phải hiếu) là đã giải quyết được vấn đề.

Khi bọn trẻ biết được rằng: “*Thân hữu thương, di thân ưu*” (Thân bị thương, cha mẹ lo), tức là mình làm tổn thương đến thân thể của mình thì cha mẹ sẽ rất lo lắng. Vậy chúng sẽ không sống cuộc sống buông thả. Chúng sẽ không sống vô trách nhiệm. “*Đức hữu thương, di thân tu*” (Đức tổn thương, cha mẹ tủi), tức là đức hạnh của chúng bị tổn thương thì cha mẹ sẽ cảm thấy xấu hổ. Chúng sẽ rất là chăm chỉ bởi vì “*thân sở hảo, lực vi cụ*” (cha mẹ thích, dốc lòng làm) tức là những điều cha mẹ mong muốn thì ta phải thực hiện bằng được để hy vọng cha mẹ được vui vẻ, được an ủi.

Cho nên khi đã có lòng hiếu thảo, ngoài việc phải hiếu kính với cha mẹ ra, đối với anh em thì chúng ta phải thân ái. Bởi nếu anh em xung đột thì chính cha mẹ sẽ đau khổ. Cho nên “*Huynh đạo hữu, đệ đạo cung. Huynh đệ mục, hiếu tại trung*” (Anh thương em, em kính anh. Anh em thuận, hiếu trong đó). Chúng ta có thể hiểu được rằng, một người chân thật có lòng hiếu thảo thì đối với cha mẹ của người khác anh ấy cũng có lòng kính trọng. Phát triển rộng ra, lòng hiếu thảo này, lòng kính trọng này của anh ấy là đối với tất cả các bậc trưởng bối. Vậy thì anh ấy sẽ không đi ức hiếp con cái của người khác. Bởi vì anh ấy hiểu được rằng con cái của người khác bị tổn thương thì cha mẹ họ sẽ là người đau khổ nhất. Sự đồng cảm này của anh ấy sẽ tự nhiên phát triển. Cho nên điểm xuất phát lòng nhân từ của một người là từ cái điểm này, từ câu nói hiếu đạo “*Phụ*

tử hữu thân” mà mở rộng ra. Cho nên học “***nhập tức hiếu***” (ở nhà phải hiếu) là điều đặc biệt quan trọng. Vậy thì chúng ta tiến vào chương “***Nhập tức hiếu***”.

Muốn dạy con hiếu thảo, đầu tiên chúng ta phải giảng cho trẻ hiếu thế nào là “*hiếu*”. Cái gọi là biết ơn mới biết được đi báo ơn. Chúng ta sẽ hướng dẫn trẻ nhỏ nghĩ đến ơn đức của cha mẹ. Lúc bắt đầu chúng ta hãy kể: Hai, ba ngàn năm về trước có một vị thánh gọi là Phật Đà. Có một hôm Ngài dẫn đệ tử đi ra ngoại ô và nhìn thấy một đồng xương khô. Phật Đà đem xương khô chia thành hai đồng, một đồng màu sắc trắng trẻo và một đồng màu sắc xám đen. Đệ tử của Ngài rất hiếu học, họ đều biết rằng: “*Tâm hữu nghi, tùy trát ký. Tịu nhân vấn, cầu xác nghĩa*” (*Tâm có nghi, thì chép lại. Học hỏi người, mong chính xác*), biết được học là phải hỏi mới là học vấn, phải biết đi tìm hiểu. Tiếp đó Phật Đà giảng để họ hiểu rằng tại sao hai đồng xương khô này một đồng có màu trắng còn đồng kia lại có màu xám đen. Đồng xương khô xám đen là của nữ giới. Xương khô của nữ giới sao lại xám đen hơn vậy? Bởi khi làm mẹ phải mang thai 10 tháng, trong quá trình mang thai 10 tháng này, những dinh dưỡng cần thiết cung cấp cho con đều từ trong huyết dịch của người mẹ mà truyền sang. Khi chất canxi của con không đủ thì phải lấy từ xương tủy của người mẹ ra. Cho nên mang thai 10 tháng rất là vất vả.

Chúng tôi cũng từng bày một trò chơi cho bọn trẻ. Chúng tôi bảo chúng mang một quả trứng gà đến sau đó để trong người. Đây là trò chơi: “*Bảo vệ trứng trong một ngày*”. Chúng tôi nói với chúng rằng: “*Hôm nay các em hãy cảm nhận cảm giác bảo vệ một quả trứng, xem các em trong một ngày có thể bảo vệ được hay không*”. Kết quả là bọn trẻ rất cẩn thận, nhưng qua một, hai tiếng đồng hồ thì quên mất nhiệm vụ. Thế là có rất nhiều tiếng kêu: “Á!”. Đến cuối tiết học, còn lại rất ít trứng không bị vỡ. Người thầy liền nói với bọn trẻ: “*Các em thấy không? Các em chỉ mới có một ngày mà không làm nổi. Nếu*

như mẹ của các em cũng giống các em bây giờ, hàng ngày đều chạy nhảy thì chắc khi sinh ra các em không bị sưng bên này cũng bị sưng bên kia. Các em xem, trong 10 tháng mẹ đã rất cẩn thận bảo vệ các em như thế nào, hơn nữa trọng lượng cơ thể của các em ngày càng nặng hơn. Trong khi mang thai, người mẹ thường có phản ứng sinh lý, sẽ buồn nôn, không ăn được cơm. Dầu không ăn được nhưng mẹ vẫn miễn cưỡng bắt mình ăn. Các em à! Tại sao mẹ không muốn ăn mà vẫn cứ phải ăn? Tại sao? Bởi vì mẹ muốn có dinh dưỡng để truyền sang cho các em. Cho nên dù vất vả, khổ sở thế nào mẹ vẫn cứ miễn cưỡng ép mình ăn. Vậy thì bây giờ các em có được biếng ăn không? Các em thấy đó, mẹ đã vì mình mà phải ăn thức ăn thì chúng ta cũng phải báo đáp mẹ, không được biếng ăn chứ, cần phải ăn chứ. Những thứ dinh dưỡng thì cần phải ăn để cơ thể được khỏe mạnh, để cho mẹ được an lòng”. Chúng ta hướng dẫn như vậy thì bọn trẻ mới cảm thấy chính bản thân chúng cũng cảm nhận được.

Mang thai 10 tháng cơ thể rất nặng, đi đứng không dễ dàng. Chúng tôi cũng để cho bọn trẻ mang quả bóng rổ trên người, để chúng có cảm nhận, bởi vì có rất nhiều thứ phải tự mình thử mới có được cảm nhận. Tiếp đó tôi lại hướng dẫn học sinh, tôi nói: “Thầy đã tìm hiểu và được biết trong phòng sản khoa có hai cột sắt, to như vậy này. Cột sắt to như vậy mà cũng bị cong. Các em! Sức mạnh nào làm cho cột sắt bị cong?”. Bọn trẻ nói: “Đó là sức mạnh của sự đau đớn”. “Bởi khi sắp sinh con, người mẹ rất đau, đau quá nên túm lấy cái cột. Lâu ngày hai cái cột bị sức mạnh đó kéo cong đi. Cái đau khi sinh con còn đau hơn khi bị bệnh ung thư. Tại sao rất nhiều người bị bệnh ung thư lại tự sát? Bởi đau quá nên họ chịu không nổi. Thế mà mẹ phải chịu sự đau đớn còn đau hơn cả bệnh ung thư. Khi người mẹ sinh ra đứa con thì câu đầu tiên, ý nghĩ đầu tiên của mẹ là gì? Là đứa con có khỏe mạnh không? Mẹ yêu các em đến nỗi có thể hoàn toàn quên hết đau đớn. Ôn đức như vậy chúng ta phải ghi

nhớ trong lòng suốt cả đời này. Tiếp theo đó cha mẹ phải nuôi nấng, giáo dục, như vậy lại càng vất vả hơn.”

Có một chị bạn tôi đã nói khi chưa sinh con ra thì rất muốn nhanh chóng sinh nó ra, nhưng sau khi sinh xong lại muốn chưa sinh. Quả thật công lao dưỡng dục còn lớn hơn cả công lao sinh thành. Bởi vì có biết bao đêm cha mẹ phải thức cùng với con. Nếu như đứa trẻ buổi đêm không ngủ thì cha mẹ phải trực luân phiên, phải thi tiếp sức. Tôi cũng đã từng trải qua. Khi cháu tôi không ngủ, tôi cũng từng phải trông, nhưng bế được khoảng 20 phút thì chịu không nổi, tay như rã rời ra. Tôi vừa bế đứa cháu vừa nói với nó: *“Sau này cháu mà bất hiếu với cha mẹ thì cậu là người đầu tiên sẽ trách phạt cháu”*. Bởi vì có biết bao đêm đều do mẹ đã vất vả ru nó ngủ, cùng nó trải qua đêm dài. Có biết bao nhiêu lần ôm đầu đau đầu do cha mẹ giữa đêm hôm khuya khoắt đưa con đi khám bệnh. Biết bao nhiêu ngày cha mẹ phải lo bữa ăn tiếp theo của nó sẽ ra sao. Những áp lực của cuộc sống như vậy, trọng trách giáo dục như vậy đều nằm trên vai của người làm cha mẹ. Cho nên Đức Phật đã dạy các đệ tử của mình: **“Ân đức của cha mẹ cả đời này chúng ta cũng không thể báo đáp nổi”**. Chúng ta phải làm sao để tận tâm, tận lực làm người con hiếu đạo.

Chúng tôi nói với bọn trẻ sự vất vả của cha mẹ. Trong quá trình này, có những đứa trẻ cũng biết cảm động đến rơi lệ. Chúng tôi tiếp thêm một bước nói với bọn trẻ sự vất vả, khó nhọc của cha mẹ đã làm chúng ta cảm động đến rơi lệ. *“Vậy sau khi rơi lệ chúng ta phải làm sao? Các em thật sự biết ơn cha mẹ thì phải làm những việc hiếu thảo. Khi các em có thể thực hành được một câu trong “Đệ Tử Quy” thì các em cũng có chút lòng hiếu thảo rồi. Và khi các em thực hiện được hết cả cuốn “Đệ Tử Quy” thì lòng hiếu thảo của các em đã thật viên mãn”*. Khi bọn trẻ đã có lòng biết ơn, chúng ta nên tiến thêm một bước là hướng dẫn chúng đi báo ơn. Bắt đầu từ đâu để thực hiện đạo hiếu? Chúng ta hãy xem đoạn văn sau của “Đệ Tử Quy”.

1. PHỤ MẪU HÔ, ỨNG VẬT HOÃN. PHỤ MẪU MẠNG, HÀNH VẬT LẤN. PHỤ MẪU GIÁO, TU KÍNH THÍNH. PHỤ MẪU TRÁCH, TU THUẬN THỪA.

Cha mẹ gọi, trả lời ngay

Cha mẹ bảo, chớ làm biếng.

Cha mẹ dạy, phải kính nghe

Cha mẹ trách, phải thừa nhận.

1.1. Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn (*Cha mẹ gọi, trả lời ngay*)

Đây là nói đến thái độ nói chuyện của con trẻ đối với cha mẹ rất là quan trọng. Thực ra từ cử chỉ, lời nói có thể nhìn thấy đạo đức, học vấn của một con người. Cho nên thái độ con cái nói chuyện với cha mẹ, đối với trẻ em sẽ có ảnh hưởng rất sâu sắc, những gì chúng hình thành được là lòng hiếu thảo, lòng tôn kính, vậy thì học vấn của chúng đã có được nền tảng vững chắc. Khi chúng không có được lòng hiếu thảo, lòng kính trọng này thì trong lòng chúng sẽ có thể là ngạo mạn, có thể không kính trọng, như vậy rất có thể hủy hoại đạo đức, sự nghiệp cả đời của chúng. Tôi nói như vậy không ngoa chút nào.

Nếu một người muốn cống hiến cho xã hội, cho Quốc gia, trước tiên thì phải làm sao? Trong “Đại Học” có nói đến một câu: “*Cổ chi dục minh minh đức ư thiên hạ giả, tiên trị kỳ quốc. Dục trị kỳ quốc giả, tiên tề kỳ gia. Dục tề kỳ gia giả, tiên tu kỳ thân. Dục tu kỳ thân giả, tiên chính kỳ tâm*”. Cho nên đứa trẻ phải có lòng thành, lòng ngay thẳng thì nó mới có thể tu thân, tề gia. Nuôi dưỡng lòng hiếu thảo, lòng kính trọng của trẻ là làm cho lòng chúng được ngay thẳng.

Thế nào gọi là lòng thành, lòng ngay thẳng? Phải “*cách vật trí trí*”. “*Cách vật*” là loại trừ lòng ham muốn vật chất của trẻ, loại

bỏ thói quen xấu của chúng như là bực mình, ngạo mạn, và những thói quen xấu khác. Từ nhỏ đã phải loại bỏ những thói quen xấu này thì được gọi là “*cách vật trí tri*”. Vậy thì trẻ mới có thể có lòng thành tâm, thành ý. Cho nên học vấn to lớn cũng là sinh ra từ những chi tiết bé nhỏ.

Chúng ta hãy đi xem xét trẻ em thời hiện đại. Ví như bạn gọi nó: “*Tiểu Minh!*”. Nó sẽ trả lời ra sao? Đáp án tiêu chuẩn là: Nếu như lúc này có một đứa trẻ, bạn gọi nó, nó liền chạy lại nói: “*Dạ thưa chú! Chú có việc gì ạ?*”. Đối với đứa trẻ này mà nói, bạn sẽ cảm thấy khâm phục: “*Thời đại này mà vẫn còn có những đứa trẻ lễ phép như vậy!*”. Cho nên trẻ em cần được giáo dục. Tôi nói, trẻ em từ nhỏ, chúng ta đã phải dạy cho chúng lễ phép. Thấy người lớn, trẻ nhỏ phải chào hỏi. Có rất nhiều phụ huynh nói: “*Chào hỏi ư? Chỉ cần nó cười với anh là tốt lắm rồi, còn chào hỏi cái gì!*”. Thái độ như vậy đối với con trẻ có đúng hay không? Bạn hãy xem, hiện nay chúng ta đã đem tiêu chuẩn giáo dục trẻ em giảm thấp đi, sẽ tạo thành kết quả như thế nào? Đời sau sẽ càng không bằng đời trước. Bạn xem, kết quả không phải đã bày ra trước mắt đó sao?

Bởi vậy tiêu chuẩn để giáo dục trẻ em không thể vì thời đại mà thay đổi. Bạn phải nắm lấy nguyên tắc thì trẻ em mới học được trình độ như vậy. Chúng ta phải hướng dẫn trẻ, khi cha mẹ gọi thì mau chóng chạy lại hỏi: “*Ba mẹ! Có chuyện gì ạ?*”. Nhưng là cha mẹ thì đương nhiên chúng ta phải làm gương cho con trẻ xem. Khi cha mẹ của chúng ta gọi chúng ta, chúng ta cũng phải cung cung kính kính để diễn cho con trẻ xem. Cho dù hiện tại chúng ta chưa làm được thì cũng phải cố gắng tập để thói quen thành tự nhiên. Khi chúng ta có những thái độ như vậy thì bầu không khí hiếu thảo, cung kính sẽ được lan tỏa, hình thành nếp sống trong nhà bạn.

Ngoài lòng cung kính “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay) đối với cha mẹ ra, chúng ta còn phải cung kính đối với huynh trưởng. Chúng ta cũng phải: “*Huynh trưởng hô, ứng vật hoãn*” (Huynh trưởng gọi, trả lời ngay). Còn nữa không?

“*Trưởng bối hô, ứng vật hoãn*” (*Trưởng bối gọi, trả lời ngay*), “*Cấp trên hô, ứng vật hoãn*” (*Cấp trên gọi, trả lời ngay*). Ví dụ sáng mai bạn đi làm, cấp trên của bạn gọi bạn, bạn liền chạy lại hỏi: “*Thưa giám đốc! Có việc gì không ạ?*”. Giám đốc của bạn sẽ nói: “*Hôm nay anh có bị bệnh không đấy?*”. Nhưng không sao! Bắt đầu thay đổi từ bản thân chúng ta thì cả thế giới sẽ thay đổi, đừng xem thường sức mạnh của bản thân.

Cho nên học tập thì phải: “*Nhất cử phần tam thiên*”, cần phải từ nội tâm của chúng ta. Cho nên mới nói: “*Tâm hành nhất như*”, tâm là căn bản, cho nên hành vi là từ tâm của bạn xuất phát ra. Khi nội tâm một người thật sự cung kính thì anh ấy đối với tất cả mọi người đều cung kính. Cho nên thiên thứ nhất của “*Lễ Ký*” là “*Khúc Lễ*” mở đầu có nói: “*Khúc Lễ Nhật, Vô Bất Kính*”. Đối với tất cả mọi người, mọi sự việc, mọi sự vật ta đều phải kính cẩn. Một người cung kính đối với cha mẹ, đối với anh em, người lớn tuổi hơn mình thì đối với những việc cha mẹ dặn dò anh ấy sẽ tận tâm, tận lực. Khi anh ấy kính trọng người khác thì đối với sự việc anh ấy cũng sẽ kính cẩn. Khi anh ấy cung kính với cha mẹ, thì những thức ăn cha mẹ phải vất vả kiếm tiền để mua về anh ấy có lãng phí không? Tất nhiên là không rồi! Khi trẻ em biết cung kính đối với người khác, thì đối với sự việc, sự vật tự nhiên cũng có lòng cung kính. Lòng cung kính là rất cần thiết.

Vậy thì đối với trẻ em chúng ta có cần: “*Nhi tử hô, ứng vật hoãn*” (*Con cái gọi, liền lại ngay không chậm trễ*) không? Bạn đừng có nói rằng: “*Thầy Thái nói là phải cung kính với tất cả mọi người*”. Hôm nay về nhà, con bạn gọi bạn thì bạn liền chạy lại hỏi: “*Con à! Có việc gì không con?*”. Như thế là bạn hiểu sai rồi. Chúng ta là phụ huynh, con chúng ta là hàng sinh sau, chúng ta phải để cho chúng cung kính với chúng ta, là ta đang thành toàn lòng cung kính của chúng. Cho nên phải là như vậy, nếu như con bạn gọi: “*Bố ơi! Bố qua đây!*” thì bạn có chạy qua không? Không nên, mà bạn phải nói: “*Tại sao con không lại đây?*”. Sau khi nó lại chỗ bạn thì bạn nói với nó: “*Nào! Bố con mình cùng học Đệ*

Tử Quy”. Bạn cũng đừng mắng mỏ con. Không nên, bạn phải từ từ hướng dẫn, cùng học với con. Từ những câu chuyện Thánh Hiền này tự nhiên nó sẽ sinh lòng noi theo. Cho nên đối diện với những hoàn cảnh khác nhau, chúng ta cũng phải biết vận dụng học vấn như thế nào cho linh hoạt.

Có một cô giáo, một hôm con cô gõ cửa, mẹ chồng cô (tức là bà nội đứa bé) liền chạy lại, có lẽ là giục đứa bé ăn cơm. Nhưng đứa bé lập tức đáp lại: *“Bà đừng có phiền phức nữa!”*. Vậy phải làm sao đây? Bạn có thấy đứa bé không cung kính với bà không? Cho nên giáo dục thì rất quan trọng, phải thận trọng ngay từ buổi ban đầu. Nếu như bạn phát hiện ra thì phải đi xử lý ngay, nếu không, đợi khi thành thói quen thì rất khó sửa. Cô giáo này cũng rất nhạy bén, lập tức mở cửa và nói với con trai: *“Xin lỗi bà ngay!”*. Cô lập tức chấn chỉnh lời nói ngạo mạn, bất kính của đứa trẻ. Đứa bé ngang bướng không xin lỗi, không muốn xin lỗi. Thế là mẹ chồng cô liền nói: *“Thời tiết nóng nực như vậy, thôi không xin lỗi gì cả”*. Lúc này phải làm sao đây? Sự việc này đúng là đang thử trí tuệ của bậc làm cha mẹ.

Cuối cùng khi thấy đứa bé không nói lời xin lỗi, mẹ nó liền nói với mẹ chồng: *“Mẹ! Không dạy dỗ con cái ngoan ngoãn là lỗi của con, con xin lỗi mẹ”*. Người mẹ vừa nói xong thì đứa bé òa khóc. Khóc là biểu hiện cho sự xấu hổ. Lúc này người mẹ mới nói với đứa con: *“Con xem, con đối xử bất kính với bà như vậy mà bà vẫn nghĩ cho con, sợ con nóng nực. Con có thấy trong lòng của bà lúc nào cũng nghĩ cho con không?”*. Khi người con dâu nói đỡ lời cho bà mẹ chồng, người mẹ chồng này rất cảm động và sau đó liền đi ra chỗ khác. Cho nên quan hệ mẹ chồng nàng dâu cũng từ sự kiện này mà phát triển tốt hơn, bởi vì người mẹ chồng cảm thấy con dâu hiểu được lòng mình.

Sau đó mẹ đứa bé bảo nó đến tối phải viết nhật ký để tự kiểm điểm lại mình. Kết quả là buổi tối hôm đó đứa bé viết nhật ký, nói rằng nó có hai bản ngã. Một cái bản ngã thì lương

thiện, một cái không lương thiện. Cái lương thiện đang giằng co với cái không lương thiện. Tuổi nhỏ như vậy mà đã có sự đấu tranh to lớn như thế, sau này lớn lên thì sự đấu tranh còn to lớn đến đâu? Nhưng nếu như lòng hiếu đã có căn bản từ nhỏ thì nhân sinh của nó sẽ không còn mâu thuẫn như vậy nữa. Nhân sinh của nó sẽ không bởi vì bất kính, không bởi vì xấu tính mà làm ra những sự việc phải hối hận về sau. Cho nên khi bọn trẻ phạm lỗi, chúng ta là cha mẹ thì cũng cần phải nhạy bén, nhanh chóng xử lý ngay. Câu giáo huấn của chúng ta như sau:

- “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay), tức là phải kính trọng;

- “*Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn*” (Cha mẹ bảo, chớ làm biếng), cũng là phải kính trọng;

- “*Phụ mẫu giáo, tu kính thính*” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe);

- “*Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ trách, phải thừa nhận), đều là lòng kính trọng đối với cha mẹ

Thực ra khi một người hiếu sâu xa về ơn đức của cha mẹ thì trong lòng anh ấy tự nhiên ôn hòa, mềm mại, tự nhiên kính trọng. Còn nhớ khi chị gái tôi lấy chồng, một mình tôi là con trai, cho nên tôi phải đi mở cửa cho anh rể tôi. Cả quá trình đám cưới có rất nhiều nghi lễ, thực ra những nghi lễ cưới hỏi này đều có ý nghĩa của nó. Trong đó có một nghi lễ làm tôi có một ấn tượng rất sâu đậm, đó là sau khi anh rể tôi chào cha mẹ vợ để đưa chị gái tôi đi, tôi đứng bên cạnh xem. Khi anh rể và chị gái tôi quỳ xuống lạy thì mắt cha tôi ngấn lệ, giọt nước mắt của cha vừa rơi ra thì lập tức tôi cũng rơi lệ. Trong khoảnh khắc đó tôi đã cảm nhận được tấm lòng của một người cha. Cha đã nuôi nấng chăm sóc con gái hơn hai mươi năm trời, không biết phải vất vả bao nhiêu, phải làm biết bao nhiêu việc để mong cho con được trưởng thành, học hành tử tế, có nơi chốn tử tế để trao thân

gửi phận. Cho nên giọt nước mắt của cha khi ấy biểu hiện đã có một chút an ủi, cuối cùng hôm nay cũng tìm được cho con gái nơi chốn tử tế để gửi gắm. Đó là giọt nước mắt được an ủi, giọt nước mắt cảm động.

Sự quan tâm, vất vả của cha mẹ đối với con cái có phải là khi gả con xong là thôi không còn phải lo lắng nữa không? Không phải, mà đó là sự yêu thương cho suốt cả cuộc đời. Cho nên nói: *“Mẫu hoạt nhất bách tuế, thường ưu bát thập nhi”*, cho dù người mẹ có sống đến một trăm tuổi thì đứa con tám mươi tuổi trong mắt bà vẫn là đứa trẻ nhỏ của bà. Khi trong lòng tôi cảm nhận được sự vất vả, khó nhọc của người làm cha thì tôi tự hứa với lòng mình: ***“Ơn đức của cha mẹ cả đời cũng không báo đáp hết được. Tuyệt đối không được nói với cha mẹ những câu nói ngỗ ngược, nói những lời bất kính!”***. Bởi có nhận thức như vậy, tự nhiên nhìn thấy người cha của mình thì cảm thấy sinh lòng kính trọng, trong lòng sinh ra hoan hỷ. Cho nên điều này rất là quan trọng! Trong lòng chúng ta phải thường xuyên nhớ đến ân đức của cha mẹ, thì tự nhiên hành vi, lời nói cung kính của chúng ta sẽ biểu hiện ra ngoài: *“Thành ư trung, hình ư ngoại”* (trong lòng thành kính sẽ biểu hiện ra ngoài). .

1.2. Phụ mẫu lệnh, hành vật lãn (Cha mẹ bảo, chớ làm biếng)

Chúng ta nhận lời làm gì cho cha mẹ thì không được lười biếng, nhận lời là phải làm ngay. Như vậy chúng ta yêu cầu bọn trẻ thì rất hữu dụng. *“Không phải con bảo là đi tắm hay sao? Đi tắm ngay đi! Cha mẹ bảo, chớ làm biếng!”*. Khi bạn và bọn trẻ cùng có chung tiếng nói, chúng ta cùng tuân thủ lời giáo huấn của đức Khổng Tử. Khi bọn trẻ cùng có chung tiếng nói với bạn thì bạn rất dễ nói chuyện với chúng.

Vậy chúng ta cũng nên suy xét lại: Chúng ta trưởng thành như thế này rồi, vậy khi cha mẹ sai bảo, việc mà cha mẹ nhờ ta làm chúng ta

có “*hành vật lãn*” (làm ngay không lười biếng) hay không. Đối với người thân quyến thuộc, những việc đã nhận làm rồi mà lại dễ dàng trốn tránh không làm là những việc gì? Việc của ai? Đó là việc của cha mẹ thân nhất của mình, thậm chí là việc của người vợ, người chồng thân thương nhất của mình. Người thân nhất của chúng ta đều là người có ân đức nhất, quan trọng nhất trong đời sống nhân sinh của chúng ta, nhưng chúng ta lại dễ dàng thất tín với họ. Nguyên nhân do đâu? Bởi nếu thất hứa với khách hàng chúng ta sẽ không kiếm được tiền. Còn thất hứa với cha mẹ thì chúng ta vẫn có thể viện lý do như là: “*Gần đây con rất bận, con xin lỗi, con thật là xin lỗi*”. Cho nên chúng ta phải nghĩ lại, đối với cha mẹ lẽ ra càng phải giữ chữ tín, như vậy mới là thái độ đúng đắn. Và đương nhiên rồi, khi giữ chữ tín với cha mẹ thì với người khác chúng ta cũng phải giữ chữ tín. Hôm nay sau khi nghe xong bài giảng này, mỗi chúng ta hãy suy xét lại ai đã từng hứa với cha mẹ điều gì mà chưa thực hiện thì phải nhanh chóng đi thực hiện.

Ở Thẩm Quyển có một thầy giáo, anh ấy nghe xong bài giảng thì liền nói: “*Mấy ngày trước tôi về nhà, thấy ba tôi cầm chiếc bàn cạo râu đã cùn, tôi liền nói với ông: Ba à! Cái này cũ rồi, không dùng được đâu, để con mua cái mới cho ba*”. Anh ấy lập tức vứt cái bàn cạo râu vào thùng rác, nhưng lại quên khuấy không mua cái mới cho cha. Kết quả làm cha anh tức giận mấy ngày liền. Sau khi nghe xong bài giảng thì đột nhiên nhớ ra, anh lập tức gọi điện về nhà xin lỗi người cha, rồi vội vàng đi mua và trở về nhà. Hóa ra không phải chỉ có một người mà còn có người khác cũng quên. Có một thầy giáo khác cũng vậy, hứa với cha sẽ mua bàn cạo mới nhưng cuối cùng cũng quên mất không mua. Cho nên, con người đích thực cần phải được nhắc nhở. Bên cạnh bạn luôn có người bạn tốt, bạn thường xuyên xem Kinh sách thì có thể thường xuyên nhìn thấy mình còn có những gì chưa hoàn thiện.

Đời xưa có rất nhiều người con hiếu thảo. Họ không đợi cha mẹ sai bảo mà họ có thể cảm nhận được những cái cha mẹ họ cần, và họ tự mình đi thực hiện. Vào thời Tam Quốc có một người con hiếu thảo tên là Mạnh Tông, có lẽ mọi người đã từng nghe qua chuyện “Mạnh Tông Khóc Măng”. Mạnh Tông thấy mẹ đã lâu không ăn uống được thứ gì, đột nhiên lại muốn ăn canh măng. Vì thấy mẹ đã lâu không muốn ăn uống, dạ dày đã yếu, nay đột nhiên lại muốn ăn và nếu như không được ăn thì mẹ sẽ rất đau khổ. Cho nên Mạnh Tông đi vào rừng tre và khóc ở trong đó, vì ông cũng không biết phải làm sao. Lòng hiếu thảo này, lòng chân thành này, những giọt nước mắt nhỏ xuống đã cảm động được cây tre. Nước mắt của chúng ta nhỏ xuống có thể cảm động không? Lúc đó là mùa đông, cơ bản là không có măng, nhưng lòng hiếu thảo của ông đã làm được câu: *“Có được lòng thành thì vàng đá cũng mở lòng”*.

Cây tre là thực vật, giáo sư Giang Bồn Thắng của Nhật Bản đã nghiên cứu được ý niệm của con người có thể ảnh hưởng đến khoáng vật, có thể ảnh hưởng đến nước. Đương nhiên khi người có ý niệm lương thiện nước sẽ kết tinh thành rất đẹp. Khi con người có tư tưởng lương thiện thì hồ nước dù như bẩn mấy cũng biến thành trong sạch. Cho nên, thiên nhiên chuyển động theo lòng người mà hiện lên động thái. Đời xưa có bao nhiêu người con hiếu thảo như vậy? Tại sao họ lại có thể cảm động được cây tre, có thể cảm động được rất nhiều động vật, thậm chí còn có thể cảm động được loài hổ hung ác nhất? Dựa vào đâu? Đều dựa vào lòng hiếu thảo!

Câu chuyện hay như vậy, tổ tiên chúng ta đã thực hành mấy ngàn năm trước. Câu chuyện hay như vậy, ngày nay chúng ta có nên thực hành theo không? Đáp án là: Nên theo! Chỉ cần chúng ta có thể học theo lòng hiếu thảo của họ, thì nhất định trong cuộc sống của chúng ta cũng có thể trình diễn một câu chuyện cảm động lòng người đến rơi lệ. Mẹ của Mạnh Tông sau khi ăn xong bát canh măng

thì lập tức khỏi bệnh. Những người con thật sự hiếu thảo có thể làm cho cha mẹ được an ủi, làm cho cha mẹ mạnh khỏe.

Chúng ta không thể thất hứa với những việc cha mẹ giao phó, đồng thời đối với những việc đã hứa với vợ, với con, chúng ta cũng phải “*nói lời thì giữ lời*”. Khi chúng ta “*nói lời, giữ lời*” con cái sẽ rất tôn trọng chúng ta. Làm thầy giáo, chúng ta không nên không chú ý đến một lời nói, nhất định phải ghi nhớ, không được thất hứa với học sinh. Khi chúng ta đều thực hiện được những gì mà chúng ta nói, học sinh sẽ rất tôn trọng bạn. Kỳ thực trước đây khi tôi dạy học, tôi còn nhớ năm thứ nhất tôi làm chủ nhiệm lớp. Có một lần vừa vặn có cuộc thi thể thao, tất cả học sinh đều ra xếp hàng tại thao trường, đương nhiên tôi cũng đứng đó với học sinh. Lát sau tôi có việc phải về phòng học lấy đồ, vừa về đến phòng học thì gặp ngay phụ huynh của một học sinh (cha của học sinh) tay xách theo đồ uống đi đến phòng học của chúng tôi. Chúng tôi ở tầng bốn và người phụ huynh này muốn đến đó.

Người phụ huynh này tại sao lại mang đồ uống vào lúc học sinh đã ra thao trường xếp hàng. Tại sao? Thật là ngại ngùng! Có thể thấy được rằng người phụ huynh này rất ít khi đến trường, rất ít khi tới trường cũng thể hiện rằng ít giao lưu với giáo viên. Tại sao phụ huynh lại ít giao lưu với giáo viên? Chúng ta làm giáo viên thì cũng phải suy xét lại chính mình. Khi chúng ta quan tâm đến con cái của họ thì có thể tạo cơ hội để họ chủ động liên hệ giao lưu với chúng ta. Bởi vậy phải thường xuyên dùng sổ liên lạc để khen ngợi con cái họ, tự nhiên sẽ thành cầu nối giữa hai bên. Người cha này cũng không có thói quen nói chuyện với giáo viên, cho nên đã nắm lấy cơ hội nhân lúc lớp học không có ai để biểu hiện lòng thành, mang đồ uống đến để trong phòng học rồi đi liền. Kết quả là vừa lúc tôi phải về lấy đồ thì gặp phải. Khi gặp mặt, ông liền lùi lại mấy bước, có vẻ rất lúng túng ngại ngùng. Tôi liền bắt chuyện với ông.

Chúng ta nói chuyện với bất kỳ ai cũng phải có một cái nguyên tắc là gặp người nào cũng phải khen ngợi. Chúng ta có thể khen ngợi con cái họ, hoặc cũng có thể khen ngợi ưu điểm của họ, bởi chúng ta cũng đều rất vui khi người khác khen ngợi mình. Khi chúng ta khen ngợi con cái họ, trong lòng họ sẽ rất vui, sẽ cảm thấy được tôn trọng. Nếu như vừa gặp một vị phụ huynh mà ta lập tức nói hết những vấn đề của con cái họ ra, chắc hẳn họ sẽ cảm thấy rất khó chịu. Cho nên khi nói chuyện với người khác thì tình người không thể rũ bỏ. Chúng ta phải thuận theo tình người. Tôi bắt đầu nói về thành tích tốt đẹp của con ông trong thời gian gần đây cho ông nghe, cũng để cho ông hiểu.

Trong thời gian nói chuyện, người phụ huynh này nói: *“Thầy giáo! Con tôi rất tôn trọng thầy, nhưng không tôn trọng vị thầy giáo dạy nó năm trước”*. Bởi vì tôi dạy lớp 6, năm lớp 5 là một thầy khác dạy. Tôi tiếp tục nghe ông nói: *“Người thầy năm trước nói với học sinh khi đi ăn cơm trưa thì phải chờ mọi người cùng ăn, nhưng khi một nửa học sinh còn chưa ăn thì người thầy đó đã ăn rồi. Thầy Thái à! Thầy thì ăn cơm cùng học sinh”*. Kỳ thực tôi cũng không phải ăn cơm cùng lúc với học sinh, chỉ là lúc học sinh đã ngồi đầy đủ vào chỗ, tôi bắt đầu dạy học sinh những câu tục ngữ của địa phương. Bởi vì tục ngữ địa phương đều bao hàm triết học nhân sinh rất sâu sắc. Ví dụ như câu tục ngữ của Phúc Kiến: *“Gốc cây có chắc thì không sợ gió to”*, câu nói này phù hợp khi dùng trong giáo dục đức hạnh của chúng ta. Khi gốc đức hạnh của bọn trẻ không được vun trồng vững vàng thì tài năng của chúng càng cao lại càng nguy hiểm. Bởi vì bên ngoài có rất nhiều cám dỗ. Người càng có tài năng, đến khi không ngăn được sự cám dỗ, leo càng cao thì ngã sẽ càng đau. Những câu tục ngữ địa phương này có rất nhiều gợi ý cho cuộc sống. Cho nên tôi thường hay dạy chúng những câu tục ngữ.

Khi dạy xong thì chúng bắt đầu ăn cơm, tôi liền đi một vòng để kiểm tra, dùng “Đệ Tử Quy” để nhấn mạnh quy phạm sinh

hoạt của chúng, không được biếng ăn, “*đổi ẩm thực, vật giản trạch*” (với ăn uống, chớ kén chọn). Thấy em nào ít gấp rau ăn là tôi liền hỏi: “*Có cần thầy phục vụ em không?*”. Học sinh nghe tôi hỏi vậy thì rất sợ, liền tự mình gấp thêm rau ăn, phải ăn uống như vậy mới cân bằng. Và thường là khi tôi trở lại bàn và bắt đầu ăn cơm thì đã có hai, ba em học sinh ăn no rồi. Cho nên khi chúng ta sơ xuất không để ý đến một lời nói thì học sinh đã ghi nhớ ở trong lòng, trong đầu chúng rồi. Bởi vậy lời nói và hành động của chúng ta phải tương ứng thì mới được học sinh tôn trọng.

1.3. Phụ mẫu giáo, tu kính thánh (Cha mẹ dạy, phải kính nghe)

Khi cha mẹ giáo huấn, chúng ta phải cung kính lắng nghe, tuyệt đối không được “*mẹ nói một câu, con cãi lại chín câu*”. Nếu như cha mẹ trách mắng chúng ta, nói mười việc mà chúng ta cho rằng trong đó chỉ có hai việc là đúng sự thật, còn tám việc chúng ta cho là đã trách nhầm chúng ta, thì chúng ta có nên ngay lập tức nói lại không? Có nên không? Không nên! Bởi khi trách mắng chúng ta là lúc cha mẹ đang giận dữ. Lúc này chúng ta chỉ nên nói: “*Vâng!*”. Có thể người cha của bạn lúc đó rất tức giận, nhưng cơn giận từ từ sẽ giảm xuống. Đợi ông mắng xong, có thể ông sẽ chủ động đi gọt hoa quả và gọi chúng ta lại: “*Nào! Lại đây cùng ăn hoa quả đi!*” để làm hòa. Lúc đó bạn cũng phải thật là tự nhiên đi lại và làm như không có chuyện gì xảy ra. Bạn đừng có lập tức nói: “*Bố à! Sao thế? Lại muốn giảng hòa với con à?*”. Chúng ta phải thuận theo chứ không nên cứng đầu như vậy.

Cha mẹ trách mắng bạn, bạn cũng không nên nói lại. Có những hiểu lầm, bạn cũng có thể bình tĩnh tiếp nhận thì sự tôn trọng bạn, bội phục bạn của cha mẹ sẽ tăng thêm. Khi cha mẹ càng tôn trọng bạn thì sau này bạn càng dễ dàng nói chuyện với cha mẹ. Cha bạn sẽ cảm nhận được người nào đáng được ông tín nhiệm

nhất? Đó là con trai của ông, hay đó là con gái của ông. Cho nên *“Phụ mẫu giáo, tu kính thính”* (Cha mẹ dạy, phải kính nghe). Nếu như cha bạn bị bệnh tim, bạn cũng cần phải xem tình trạng mà quyết định. Ví dụ cha bạn nhìn thấy bạn là mắng rất tợn, đến khi sắp lên cơn đau tim thì bạn có còn đứng ở đó mà *“Phụ mẫu giáo, tu kính thính”* (Cha mẹ dạy, phải kính nghe) hay không? Cho nên cầu học vấn thì phải học cho uyển chuyển, linh hoạt, phải nghĩ cho cha mẹ. Lúc đó bạn cũng phải biết làm sao để tiến thoái cho hợp lẽ.

1.4. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa (*Cha mẹ trách, phải thừa nhận*)

Cha mẹ có trách phạt, thậm chí là đánh đòn, chúng ta cũng nên chấp nhận và nghĩ xem tại sao cha mẹ lại tức giận. Lỗi của chúng ta ở đâu? Có một lần cha của Tăng Tử vì Tăng Tử phạm lỗi mà rất tức giận, cầm cả khúc gỗ to đánh Tăng Tử. Bởi vì Tăng tử nghĩ: *“Phụ mẫu trách, tu thuận thừa”* (Cha mẹ trách, phải thừa nhận) cho nên không nhúc nhích đứng yên cho cha đánh. Kết quả người cha đã mạnh tay đánh ông ngắt xiu. Sự việc này đến tai Khổng Phu Tử. Ngài liền nói với đệ tử rằng Tăng Tử làm như vậy là bất hiếu. Tại sao vậy? Khổng Phu Tử nói rằng khi cha mẹ tức giận không kìm nổi mình, nếu như lỡ tay dùng gậy đánh lên đầu, chẳng may đánh chết con thì ai là người đau lòng nhất? Chính là cha mẹ. Đúng vậy! Cho nên Khổng Phu Tử nói: *“Tiểu trượng tắc thụ”*, cha mẹ cầm gậy nhỏ thì có thể ngoan ngoãn mà chịu đòn. Người đời xưa rất ý nhị: *“Đại trượng tắc tẩu”*, khi nhìn thấy cha mẹ cầm cây gậy có thể đánh chết mình thì phải chạy ngay, không được để cha mẹ rơi vào hoàn cảnh bất nghĩa. Học những học vấn Thánh Hiền thì chúng ta phải ứng dụng linh hoạt.

Có lần tôi hỏi học sinh: *“Sau khi bị cha mẹ mắng xong, trong lòng các em sẽ nghĩ gì?”*. Bọn trẻ trả lời như thế nào vậy? *“Thật*

*xui xẻo, bị bố bắt được, bị mẹ bắt được, lần sau không để bị bắt”. Chúng tôi quan sát bọn trẻ khi bị cha mẹ giáo huấn, thấy tâm lý của chúng không đúng đắn. Cho nên vào lúc thích hợp, bạn phải thay cha mẹ chúng giảng giải để tâm lý của chúng trở lại bình thường. Chúng tôi nói với học sinh: “*Khi cha mẹ trách phạt các em là lúc cha mẹ đang rất bức mình, thì thật ra thân thể của cha mẹ lúc đó đã bị tổn thương. Mỗi lần bức mình như vậy thì phải mấy ngày sau cơ thể mới hồi phục trở lại? Cũng phải ba bốn hôm. Đó, các em xem, có ai thích mắng mỏ người khác không? Mắng người khác thì không tốt cho sức khỏe như vậy. Nhưng cha mẹ vì muốn các em phải nhớ bài học này, để từ lần sau các em không làm những việc không có lợi cho mình như vậy nữa. Cho nên cha mẹ thà để tức giận hại đến sức khỏe của mình còn hơn để cho các em học thói xấu. Các em phải hiểu được chủ ý của cha mẹ. Vì muốn các em có đạo đức, học hành tấn tới, không sa ngã, nên cha mẹ mới dạy dỗ các em, trách phạt các em. Vậy các em phải làm sao để xứng đáng với sự quan tâm, yêu thương này của cha mẹ.*”*

Cách mà cha mẹ yêu thương các em, có lúc nhỏ nhẹ, có lúc lại tỏ ra rất giận dữ, nhưng cũng đều là lòng yêu thương các em mà thôi. Các em phải hiểu được như vậy. Chúng ta phải làm sao cho xứng đáng với sự dạy dỗ của cha mẹ, sự tức giận này không thể để phí công vô ích. Không thể để cho sức khỏe của cha mẹ bị tổn thương một cách vô ích. Cho nên chúng ta phải nhớ tới cái lỗi này, phải biết được bị mắng thì sẽ đổi được cái gì? Đó là sự tiến bộ. Phải học tập đức hạnh của đệ tử Ngài Khổng Phu Tử là Nhan Uyên, phải có thể: “bất nhị quá” (không được có lỗi hai lần). Lần này bị cha mắng xong nhất định phải nhớ kỹ, lần sau không được làm những việc để cha mẹ phải giận dữ, đau lòng”. Khi bọn trẻ có được tâm lý như vậy thì chúng sẽ cảm thấy không xui xẻo nữa, những gì chúng ghi nhớ thì lần sau sẽ không tái phạm.

⁸Hôm nay mọi người đã đọc một lượt “Đệ Tử Quy” chưa? Đọc rồi à! “*Hiếu học cận hồ trí*”, chỉ cần mọi người duy trì được lòng hiếu học này thì đạo đức và học vấn nhất định sẽ được thành tựu. Socrates là nhà triết học phương Tây. Bài học đầu tiên ông giảng cho học sinh, ông nói với học sinh rằng: “*Hôm nay thầy chỉ dạy một động tác rất đơn giản, tức là để tay ra đằng trước, rồi đưa về phía sau, cứ làm như vậy ba trăm lần*”. Sau khi làm mẫu xong, ông nói với học sinh hàng ngày đều phải làm một lần. Học sinh cảm thấy việc đó quá đơn giản. Một tháng sau, ông liền hỏi: “*Hiện nay ai vẫn còn làm động tác đó thì giơ tay?*”. Có khoảng chín mươi phần trăm giơ tay, qua hai tháng sau lại hỏi thì chỉ còn ba mươi phần trăm. Một năm sau hỏi đến thì chỉ còn có một người vẫn duy trì làm động tác đó. Người đó là ai vậy? Là Plato, là nhà triết học quan trọng thứ hai truyền thừa từ Socrates.

Thực ra đề câu học vấn từ bài học của Socrates, chúng ta biết được rằng: **Quan trọng nhất là phải kiên trì**. Nếu hàng ngày chúng ta có thể chia Kinh điển Thánh Hiền ra thành từng phần nhỏ để thâm nhập nghiên cứu, giống như giọt nước có thể mài mòn đá thì nhất định sẽ có thành tựu. Chúng ta luôn phải có thái độ làm việc như vậy. Ví dụ như hàng ngày bạn có thể học thuộc lòng năm câu hoặc ba câu trong “Luận Ngữ”, như vậy một năm bạn có thể thuộc lòng cả quyển “Luận Ngữ” rồi. Cho nên chúng ta phải có thái độ kiên trì học tập như vậy.

Tôi thường hay giao lưu với những giáo viên đã học xong khoá học. Tôi hay hỏi họ rằng: “*Thái độ học tập trong năm ngày này so với cả cuộc đời thì có khi nào còn chăm chỉ hơn năm ngày này không?*”. Họ đều nói: “*Không*”. Họ đều cảm thấy trong cả cuộc đời họ, năm ngày này là thời gian họ chuyên tâm nhất. Tôi nói: “*Đây là một sự khởi đầu, nhưng tuyệt đối không phải là kết thúc. Chúng ta phải duy trì thái độ học tập như vậy*”. Có một chủ nhiệm giáo vụ sau khi nghe xong khóa giảng năm

⁸ Bắt đầu Tập 8

ngày của tôi thì mời tôi đến trường của ông để thuyết giảng. Ông nói, trong năm ngày này ông ghi chép còn nhiều hơn trong suốt bốn năm học đại học. Cho nên, tiềm năng học tập của con người thì chân thật là vô hạn. Nhưng tại sao thái độ học tập của họ trong năm ngày lại tốt như vậy? Bởi do họ cảm nhận được rằng tri thức về Thánh Hiền thì chân thật rất có lợi cho học sinh của họ, đã gắn cho họ cái sứ mệnh này. Cho nên chí hướng của con người cần phải có tiềm lực đi khai thông. Ngoài duy trì ra chúng ta còn phải ra sức đi thực hành.

Chúng ta đã học đến: “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn. Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận). Điều quan trọng nhất của cả đoạn Kinh văn này là phải có tấm lòng cung kính để đối xử với cha mẹ, bất kể là một lời nói hay một hành động. Đồng thời, lòng cung kính không chỉ riêng đối với cha mẹ, mà đối với những người xung quanh, ta cũng không mất đi sự cung kính. “*Phụ mẫu hô*”, tức là cha mẹ gọi mình, chúng ta phải lập tức chạy lại ngay. Đồng thời khi nói chuyện với cha mẹ, chúng ta cũng cần phải “*Di ngô sắc, nhu ngô thanh*” (mặt ta vui, lời ta dịu).

Có những lúc biểu hiện của ta đang đối lập với cha mẹ, lời nói tuy không to tiếng nhưng trong lòng lại có cảm giác khó chịu. Khi đó chúng ta phải thường xuyên quán chiếu lòng mình rằng lúc mà cảm thấy khó chịu thì ngay lập tức chúng ta phải sửa đổi ngay. Cho nên nơi căn bản để bắt tay vào rèn luyện đạo đức, học vấn chính là thường xuyên quán chiếu cho tốt tấm lòng mình. Khi có ý nghĩ không tốt phải lập tức sửa đổi ngay, thì lời nói, hành động của chúng ta sẽ không sai lệch mấy.

Có một lần tôi đi gặp một người bạn, đúng vào lúc anh phải đối diện với sự chọn lựa của đời người. Đó là anh chuyển từ đại học tư thục sang đại học công lập. Anh đang báo cáo với cha

anh về sự lựa chọn của mình, và hy vọng cha sẽ ủng hộ anh về việc này. Vừa lúc tôi đến, anh đang trình bày được một nửa. Khi tôi vào nhà anh liền nói: “*Mời anh ngồi! Tôi phải nói cho xong câu chuyện với cha tôi đã*”. Lúc đó tôi đã ngồi xuống bên cạnh và thấy anh cung kính báo cáo tình hình công việc hiện tại của anh. Lời nói rủ rủ như vậy, thái độ kính cẩn như vậy làm tôi có một ấn tượng sâu sắc. Tôi tin rằng con cái anh sau này cũng được hun đúc trong hoàn cảnh gia đình như thế này, và sau này cũng sẽ trở thành những người quân tử đứng đắn, đàng hoàng. Chúng ta hãy hồi tưởng lại: Khi chúng ta còn trẻ và phải quyết định cho cuộc đời mình thì chúng ta có hỏi qua ý kiến của cha mẹ không? Có nói rõ cho cha mẹ biết tình trạng của mình để cha mẹ khỏi phải lo lắng không? Nếu như trong lòng cha mẹ thường xuyên không biết con cái mình đang làm gì thì không biết cha mẹ phải lo lắng biết bao! Cho nên, khi một người thật sự hiếu kính với cha mẹ thì nhất định sẽ cảm động những người xung quanh.

Ở nhà, ngoài việc tôn kính cha mẹ ra, trên thực tế khi vợ gọi, bà xã gọi thì chúng ta cũng phải “*ứng vật hoãn*” (*trả lời ngay*). Khi vợ chồng nói chuyện với nhau mà hết mực tôn trọng, tôn kính nhau như khách thì đã là tấm gương tốt nhất cho con cái học tập. Thời nay khi vợ chồng nói chuyện với nhau có chú ý đến điểm này không? Người mà ta càng thân quen thì ta lại càng tùy tiện. Người càng thân lẽ ra ta phải càng tôn trọng mới đúng. Cho nên “*lễ bất khả thất*”, dù thân quen đến mấy thì bao giờ cũng vẫn phải lịch sự, lễ phép.

Có một đứa bé nghe mẹ nói chuyện qua điện thoại, khi mẹ nói xong vừa bỏ ống nghe xuống đứa bé liền hỏi mẹ: “*Mẹ à! Có phải mẹ vừa nói chuyện với ba không?*”. Các vị thấy không? Con cô ấy chỉ nghe giọng điệu của mẹ khi nói chuyện thì liền biết được là mẹ đang nói chuyện với cha nó. Tại sao ư? Khi mẹ nói chuyện với cha đã nói với giọng điệu như thế nào? Tốt hay không? Cho nên

người mẹ này nghe con nói vậy thì trong lòng không khỏi giật mình. Các vị xem thái độ của chúng ta đối xử với chồng, trẻ nhỏ cũng có thể nhận thấy. Cho nên chúng ta cần phải điều chỉnh lại.

Có lúc chuông điện thoại di động reo và màn hình hiển thị là chồng gọi, bạn liền nhắc máy lên: “*A lô! Sao thế?*”. Các vị xem, giọng điệu như vậy, con cái nghe thì biết liền là cha gọi điện về. Cho nên người mẹ này liền sửa đổi ngay, vừa vặn hôm đó chồng cô ấy gọi điện, cô rất lễ phép nói: “*A lô! Chào anh!*”. Người chồng nói: “*Xin lỗi! Tôi nhầm máy*” rồi cúp điện thoại. Sau đó anh ấy lại gọi lại và hỏi: “*Có phải em không?*”. Khi thái độ của chúng ta sửa đổi tốt lên thì gia đình cũng theo đó mà thay đổi tốt lên. Bởi vậy không thể xem thường thái độ, lời nói.

Có một lần Tết đến, mấy vị giáo viên có mang bốn mươi tập “Hạnh Phúc Nhân Sinh” mà tôi giảng ở Hồng Kông về quê cho học sinh của họ xem. Trong đó có một vị, khi anh ấy về đến Ninh Ba thì tìm cô bạn học của anh. Chồng cô bạn học của anh không về nhà vì công ty có việc bận nên vào đêm ba mươi Tết đã quên không gọi điện về nhà. Người chồng lại sợ bị vợ mắng cho nên kéo dài thời gian thêm hai ngày, đến mừng hai Tết muốn gọi điện nhưng lại nghĩ nhất định sẽ bị mắng, thế là lại thôi. Mãi đến hôm mừng năm Tết chồng cô mới gọi điện về. Vừa đúng lúc cô đang xem được một nửa bộ “Hạnh Phúc Nhân Sinh” thì chồng gọi về. Khi nhận điện thoại, chồng cô ấy có vẻ sợ hãi vì nghĩ rằng thế nào cũng bị vợ mắng, cho nên vội nói với cô: “*Cho anh xin lỗi vì bây giờ mới gọi điện về*”. Người vợ liền đáp: “*Thật vất vả cho anh, ngay cả Tết cũng không được về nhà. Cả nhà rất biết ơn vì anh đã phải làm việc vất vả*”. Người chồng nghe xong cảm thấy là lạ liền cúp máy, không lâu sau anh ấy lại gọi lại rồi nói: “*Em cứ mắng anh mấy câu trong lòng anh còn cảm thấy nhẹ nhõm hơn*”. Cho nên vợ chồng đối xử với nhau ảnh hưởng trực tiếp đến không khí của gia đình. Nếu như quan hệ vợ chồng không tốt thì nhất định là bắt đầu từ thái độ, lời nói.

Chữ “*thuận*” trong “*tu thuận thừa*” (*phải thừa nhận*) ở đây có phải chúng ta phải hiểu như thế này: Tất cả những sự trách phạt, yêu cầu của người cha, chúng ta đều phải nghe theo và làm theo. Bởi trong mấy mươi năm nay, có rất nhiều người hiểu lầm văn hóa mà Thánh Hiền để lại. Họ cảm thấy rằng: “*Nhà Nho chúng ta lúc nào cũng nói hiếu thuận, hiếu thuận, đó là cái gì cũng phải thuận theo, và đó là hiếu thuận một cách ngu xuẩn*”. Nói vậy có đúng không? Thực ra người nói như vậy, có thể anh ấy chưa từng đọc từ đầu đến cuối cả quyển “*Kinh thư*”. Thánh Hiền tuyệt đối không bao giờ dạy như vậy. “*Thuận*” có hai tình huống. Khi cha mẹ trách ta là đúng thì chúng ta phải ghi nhớ và thực hiện, lúc này phải thuận theo. Nhưng khi cha mẹ trách mắng hoặc yêu cầu không đúng sự thật, thì chúng ta cũng không nên cãi lại ngay, mà phải biết thuận theo tình thế. Nếu như ta lập tức cãi lại sẽ chỉ làm cho sự xung đột giữa cha con càng thêm lớn. Cho nên phải lùi một bước rồi tính tiếp, đợi khi có cơ hội thuận tiện chúng ta sẽ nói chuyện tiếp với cha mẹ.

Cho nên câu sau của “*Đệ Tử Quy*” có nói: “*Thân hữu quá, gián sứ cánh. Di ngô sắc, nhu ngô thanh*” (*Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi. Mặt ta vui, lời ta dịu*). Tức là khi cha mẹ có lỗi làm thì phải can gián để cha mẹ sửa đổi, nhưng ta phải dùng sắc mặt vui vẻ, lời nói nhẹ nhàng để can gián. Chữ “*thuận*” trong hiếu thuận tuyệt đối không phải tất cả những yêu cầu của cha mẹ chúng ta đều phải thực hiện, mà phải biết phân biệt đúng sai, phải dùng lý trí để hiếu thuận. Cha mẹ có sai sót mà chúng ta không can gián, khuyên giải, đó là đã để cho cha mẹ rơi vào tình trạng bất nghĩa. Đó không phải là thái độ của người làm con.

Ngoài việc phải kính trọng, nghe lời cha mẹ ra, chúng ta còn phải biết nghe lời thầy giáo. Một người có thể nào có được đạo đức tốt, học vấn cao mà không có sự dạy dỗ của một thầy giáo tốt? Và còn có một nhân tố rất quan trọng nữa là thái độ học tập của mình. Cho nên phải có lòng thành, lòng cung kính

đôi với thầy giáo, tuyệt đối không nên có thái độ “*bằng mặt, không bằng lòng*”. Học vấn có thể có được thành tựu to lớn hay không chính là từ lòng không ngừng cung kính mà ra: “*Một phần thành kính đạt được một phần lợi ích, mười phần thành kính đạt được mười phần lợi ích*”. Bởi mỗi một việc mà thầy giáo giao phó, ủy thác rất có thể chúng ta vẫn chưa hiểu hết được hoàn toàn.

Học vấn giống như tòa nhà hai mươi tầng, thầy giáo ở tầng thứ mười mấy mà chúng ta chỉ ở tầng thứ hai, thứ ba. Những cảnh vật ở tầng mười mấy chỉ có thầy giáo mới có thể nhìn thấy. Chúng ta có thể nhìn thấy không? Không nhìn thấy. Những điều mà thầy giáo chỉ dạy đều là những mục tiêu xa hơn. Nhưng ta lại nói: “*Thưa thầy! Em không nhìn thấy, em không cảm nhận được tại sao phải làm như vậy*”. Lúc này mà chúng ta không thực hiện một cách trung thực thì không nhận được lợi ích.

Tại sao người thời nay rất khó thành tựu trong học vấn? Điều mắc phải một lỗi rất nghiêm trọng, đó là chúng ta thường dùng “*cái dạ của tiểu nhân để đo lòng của người quân tử*”, hiểu đạo lý trong “Luận Ngữ” theo cách suy nghĩ của mình. Chúng ta kéo cái cảnh giới cao hai mươi tầng của Khổng Phu Tử xuống thấp bao nhiêu tầng vậy? Kéo xuống tầng thứ hai, tầng thứ ba. Thậm chí có lúc chúng ta còn cảm thấy lời nói của Khổng Phu Tử không đúng. Cho nên khi bắt đầu theo thầy học tập, tuyệt đối không được phê phán, mà phải thực hành một cách trung thực. Khi thực hành một cách trung thực thì ta sẽ cảm nhận được một phần. Và khi cảnh giới của ta đã cao hơn thì ta sẽ từ từ hiểu được những lời dạy của thầy là chân thật không hề giả dối chút nào. Cho nên, thầy giáo dạy, chúng ta cũng phải cung kính lắng nghe.

Thêm nữa, cấp trên dạy bảo, chúng ta cũng phải cung kính lắng nghe. Học vấn, sự nghiệp của một người có được thành tựu hay không đều do lòng cung kính, khiêm nhường mà có được. Cho nên làm người phải biết co, biết duỗi. Chúng ta cũng

phải biết dạy con cái biết cung kính, biết khiêm nhường, biết được học hỏi ở mọi nơi, mọi lúc. Khi gặp phải hoàn cảnh mới lạ, đầu tiên không được trách móc hay oán thán! Phải nhìn nhiều, nghe nhiều và học nhiều! Cấp trên dạy làm sao, chúng ta cứ thực hiện như vậy. Đợi đến khi có thêm nhiều học vấn, hiểu sâu sắc thêm về công ty thì lúc đó chúng ta mới có kiến nghị hợp lý đưa lên cấp trên. Làm như vậy thì mới thích hợp.

2. ĐÔNG TẮC ÔN, HẠ TẮC SẢNH. THẦN TẮC TỈNH, HÔN TẮC ĐỊNH. XUẤT TẮT CÁO, PHẢN TẮT DIỆN. CƯ HỮU THƯỜNG, NGHIỆP VÔ BIẾN.

Đông phải ấm, hạ phải mát

Sáng phải thăm, tối phải viếng.

Đi phải thưa, về phải trình

Ở ổn định, nghề không đổi.

2.1. Đông tắc ôn, hạ tắc sảnh (*Đông phải ấm, hạ phải mát*)

Đây là một điển cố, là nói vào thời Đông Hán có một đứa bé chín tuổi tên là Hoàng Hương. Do mẹ mất sớm nên đứa bé và cha sống dựa vào nhau. Sức khỏe của người cha không được tốt. Cho nên vào mùa đông đứa bé sợ cha lạnh, trước khi đi ngủ đứa bé nằm trong chăn để ủ ấm chăn chiếu sau đó mới mời cha lên giường ngủ. Mùa hè thời tiết nóng nực, đứa bé dùng quạt để quạt giường chiếu cho mát rồi mới mời cha lên giường ngủ. Từ câu chuyện này chúng ta có thể thấy lúc nào Hoàng Hương cũng quan sát để biết những cái cha mẹ cần. Tin rằng Hoàng Hương không chỉ làm có mỗi việc ủ ấm chăn khi mùa đông và quạt mát khi mùa hè. Khi đứa bé có lòng quan tâm đến cha mẹ như vậy, thì tôi tin rằng cả quá trình sinh hoạt ngủ nghỉ của cha mẹ, đứa bé cũng sẽ dốc lòng chăm sóc.

Đứa bé mới chín tuổi mà đã có lòng tận hiếu như vậy, quan địa phương biết được thì rất là cảm động. Khi Hoàng Hương đến

tuổi có thể làm quan, quan địa phương liền tiến cử anh làm Hiếu Liêm. Sau này làm quan, Hoàng Hương làm đến chức Thượng Thư. Cho nên người chân thật có lòng hiếu thì đồng thời cũng có thể tận trung với quốc gia, tận trung với nhân dân. “*Trung thân xuất ư hiếu tử chi môn*” quả thật là không sai. Bởi vì tấm lòng của người con hiếu thảo thì nhất định có thể mở rộng ra để đi yêu thương cha mẹ của tất cả mọi người, yêu thương con cái của tất cả mọi người. Lúc đó Hoàng Thượng ban cho Hoàng Hương một lời khen rất hay là: “*Giang Hạ Hoàng Hương, Thiên Hạ Vô Song*”. Câu chuyện Hoàng Hương đã lưu truyền thiên cổ. Tin rằng khi Hoàng Thượng làm việc này thì đã có ảnh hưởng đến nhân dân. Ông đã dẫn dắt nhân dân học theo tấm gương Hoàng Hương. Cho nên một lời nói, một hành động của người lãnh đạo sẽ kéo theo nếp sống của cả nước.

Như chúng ta là phụ huynh, là thầy giáo, sở thích của chúng ta cũng sẽ ảnh hưởng đến con em chúng ta, ảnh hưởng đến học sinh của chúng ta. Cho nên, làm cha mẹ mà chú trọng đức hạnh thì con cái sẽ chú trọng đức hạnh. Làm thầy giáo mà chú trọng đức hạnh thì con trẻ cũng sẽ noi theo.

Từ câu chuyện Hoàng Hương, chúng ta không chỉ biết học: “*đông ôn, hạ sảnh*” (*đông ấm, hạ mát*), quan trọng hơn là phải hiểu được dụng tâm của Hoàng Hương. Dụng tâm mới là bản chất của ông. “*Đông ôn hạ sảnh*” (*đông ấm, hạ mát*) chỉ là hành vi, là hình thức của ông mà thôi. Bản chất tuyệt đối không thể vì thời đại mà thay đổi, hình thức thì có thể thay đổi. Bởi vì phương thức sinh hoạt của người và người có thể vì thời đại mà thay đổi.

Ví dụ như ngày xưa khi gặp vua chúa, mọi người phải hành lễ quỳ ba lần, lạy chín lần. **Bản chất của việc hành lễ là lòng cung kính.** Bởi vì người lãnh đạo quốc gia một ngày có tới hàng trăm việc, lúc nào cũng lo nghĩ cho dân. Chúng ta cung kính sự cống hiến đối với nhân dân của người lãnh đạo, cho nên chúng ta hành

lễ với họ. Trước đây phải lễ tam quỳ, cửu khấu, nhưng vào thời nay nếu như gặp Bí thư, Tổng thống ở sân bay, ta lập tức hành lễ tam quỳ, cửu khấu. Hành lễ như vậy có được không? Người lãnh đạo quốc gia sẽ nói: “*Ai dạy như thế? Sao lại dạy như thế này?*”. Đó là không phù hợp với thời đại. Nhưng bản chất thì không thay đổi. Có rất nhiều người nói, thời đại thay đổi thì mọi cái đều phải thay đổi! Đó chỉ là hình thức thay đổi còn bản chất thì không hề thay đổi.

Chúng ta lấy ví dụ văn hóa Thánh Hiền là một cây cổ thụ 5000 năm. Mọi căn nguyên bản chất giống như thân cây. Cái cây này đứng vững đã bốn, năm nghìn năm không đổ, nhưng hàng năm nó đều mọc cành mới, lá mới. Cành mới, lá mới này đều dựa vào ánh nắng của năm đó, dựa vào không khí, nước của năm đó mới có thể mọc thành cành, thành lá. Cho nên những cành này, lá này nhất định thích hợp với khí hậu của năm đó. Chúng ta học tập bất kỳ Kinh văn nào cũng phải nắm lấy bản chất của nó mà học thì chúng ta mới học được cách nắm được cương lĩnh.

Cho nên, từ “*đông ôn, hạ sảng*” (đông ấm, hạ mát), chúng ta nhận thức được rằng một đứa bé cũng có thể thường xuyên biết được những cái cha mẹ chúng cần. Vậy phương diện nào cha mẹ cần chúng ta phải thường xuyên quan tâm? Đó là sức khỏe. Chúng ta quy nạp nó như sau: “*Dưỡng phụ mẫu chi thân, dưỡng phụ mẫu chi tâm, dưỡng phụ mẫu chi chí*”. Chữ “*chí*” ở đây có thể hiểu là tâm nguyện.

“*Dưỡng phụ mẫu chi thân*”

“*Dưỡng phụ mẫu chi thân*” là tất cả sinh hoạt cuộc sống như ăn, uống, y phục, nơi ở của cha mẹ đều phải quan tâm. Nếu như chúng ta ở cùng cha mẹ, hoặc ở rất gần, về phương diện ăn uống, chúng ta có thể khi về thì mang theo hoa quả, rau củ về nhà. Khi tôi còn nhỏ thường thấy mẹ cứ khoảng hai, ba tuần lại về nhà ông bà ngoại. Vì tôi là đứa hay bám đuôi cho nên mỗi lần đều theo mẹ về. Thứ nhất là tôi có thể học được lòng hiếu của mẹ. Thứ hai là

khi về ông bà ngoại rất vui mừng, thường lấy rất nhiều đồ ra cho tôi ăn. Tôi cứ uống hết một lon nước, ông ngoại lại lấy ra một lon khác. Có lúc uống liền một lúc hai, ba lon. Trong quá trình ăn uống này tôi cũng có thể cảm nhận được sự yêu thương của ông bà đối với tôi. Thực ra, để trẻ em thường xuyên tiếp xúc với ông bà nội, ngoại thì chúng sẽ cảm nhận được niềm vui gia đình. Đây cũng là việc rất quan trọng. Thường xuyên về nhà thì có thể từ thực phẩm trong nhà mà biết được có khi là gạo sắp hết, dầu sắp hết, chúng ta đều chủ động giúp cha mẹ đi mua. Cha mẹ nhất định sẽ cảm thấy rất hài lòng.

Ngoài ra, khi già cả thì cha mẹ hay lo sợ không còn sức khỏe. Cho nên chúng ta cũng phải thường xuyên trao đổi những quan niệm về sức khỏe với cha mẹ. Bởi có tri thức về sức khỏe thì chúng ta mới đưa ra được sự chọn lựa và quyết định đúng đắn. Chúng ta khi gặp mặt, người ta thường nói với người già khi gặp mặt là ăn ít đi một chút mới không bị cao huyết áp, không bị ung thư. Bởi người già ăn càng thanh đạm thì cái gánh nặng của thân thể càng ít đi. Nhưng chúng ta cũng phải trao đổi với cha mẹ, từ từ khuyên cha mẹ, ăn thanh đạm mới tốt. Bởi vì đời trước đời của chúng ta đói nghèo quá rồi, cho nên họ cảm thấy không ăn thịt, ăn cá sẽ không đủ dinh dưỡng. Thậm chí hiện nay còn đề xướng ăn gạo lứt, gạo chưa xay kỹ mới có nhiều dinh dưỡng. Đó toàn là chất dinh dưỡng, còn gạo trắng chỉ toàn là bột đường. Nhưng nếu như chúng ta đem gạo lứt, thậm chí là khoai lang (những thứ này có rất nhiều dinh dưỡng) cho cha mẹ ăn thì cha mẹ sẽ có cái cảm giác: *“Cuộc sống hiện tại của mình đã tốt hơn, thế mà còn bắt mình ăn những thứ này. Mình phải ăn cơm trắng”*.

Quan niệm của cha mẹ nhất thời không thay đổi được. Chúng ta cũng phải từ từ trao đổi với cha mẹ, phải tạo quan niệm đúng đắn cho cha mẹ và cho cả gia đình để họ có được sức khỏe tốt. Tạo lập quan niệm này không phải một sớm, một chiều mà được, *“dục tốc bất đạt”*. Chúng ta không thể nôn nóng,

không thể bắt ép người khác. “*Cứ cho tôi ăn là được, đừng có nói nhiều nữa!*”. Cha mẹ như vậy, người nhà như vậy thì trong lòng họ có khó chịu không? Rất khó chịu. Khi trong lòng đã khó chịu thì dù họ ăn những thứ có dinh dưỡng đến mấy cũng tiêu không nổi.

Có một vị nữ sĩ, cô ấy nghe xong tôi giảng giải thì hiểu được ăn uống nên ăn ít thịt, ăn nhiều rau thì mới tốt cho sức khỏe. Sau khi nghe giảng xong cô rất vui vẻ, về nhà cô liền nói với chồng: “*Bắt đầu từ hôm nay, em không nấu thịt cho anh ăn nữa, cũng là vì sức khỏe của anh. Anh phải biết được như thế!*”. Ngay hôm đó về, cô ấy rất là quyết đoán. Nhưng làm gấp quá sẽ có kết quả ngược lại. Cho nên một, hai tuần sau cô ấy đến trung tâm tìm tôi, vẻ mặt không vui. Cô nói với tôi: “*Chồng tôi thật không biết nghe lời. Tôi muốn tốt cho anh ấy, mong anh ấy khỏe mạnh hơn cho nên mới không nấu thịt cho anh ấy ăn. Thế mà anh ấy không chịu, lại còn bực tức với tôi nữa!*”.

Tôi rót cho cô ấy một ly nước, trong khi cô uống nước tôi nói với cô rằng: “*Nếu như chồng cô có ngoại tình thì trách nhiệm ấy thuộc về cô*”. Cô ấy giật mình, tôi nói tiếp: “*Nếu chồng cô bị cao huyết áp cô cũng phải chịu trách nhiệm. Con cái cô càng ngày càng ít có cơ hội ở cùng cha chúng, quan hệ của cha con bị ảnh hưởng thì cô cũng phải chịu trách nhiệm*”. Tôi càng nói, cô ấy càng buồn phiền: “*Tại sao lại như vậy chứ?*”. Tiếp đó tôi lại hỏi cô ấy: “*Hôm nay cô không nấu thịt cho chồng ăn, vậy xin hỏi chồng cô có ăn không?*”. Cô trả lời: “*Có! Nhưng đi ăn ở bên ngoài*”. Tôi nói: “*Đúng rồi! Đi ăn ở bên ngoài, có khi đến khách sạn ăn cơm, ở đó có rất nhiều phụ nữ, lại vừa vặn gặp phải duyên phận không tốt thì có phải là sẽ xảy ra chuyện lớn rồi không? Cho nên nếu có ngoại tình thì cũng do cô. Ra ngoài ăn cơm, món ăn bên ngoài đều nhiều dầu, nhiều mỡ, có khi ăn ba, bốn năm thì huyết áp tăng cao, thế là bị bệnh cao huyết áp, và cô cũng phải chịu trách nhiệm. Chồng cô hàng ngày ăn ở bên*

ngoài, sẽ ít có cơ hội giao lưu với con cái, dần dần không quan tâm đến con cái nữa, cho nên quan hệ cha con thành ra xấu đi và cô cũng phải chịu trách nhiệm”.

Nghe tôi nói vậy cô có vẻ rất tủi thân. Tôi lại nói với cô: “Mục đích ban đầu khi cô làm việc này là gì? Có phải là vì muốn chồng cô, người nhà của cô đều khỏe mạnh không? Vậy xin hỏi, bây giờ cô đã đạt được mục đích chưa?”. Có nhiều khi mục đích của con người là chính xác, nhưng đi đến nửa đường lại quên mất, đi đến nửa đường thì họ lại làm việc bằng tình cảm. Tôi nói với cô: “Cô muốn người khác tiếp thu ý kiến của cô thì không phải một sớm, một chiều mà được. Cô phải làm nhưng không để lộ rõ ý định của cô. Ví dụ như tuần này nấu ba món thịt, tuần sau chỉ nấu hai món thôi, đến tháng sau chỉ nấu một món, từ từ giảm đi để chồng cô không phát hiện được. Nhưng khi cô không nấu món thịt nữa thì món rau cô mang lên phải rất ngon. Cho nên cô phải đi học xem chế biến như thế nào để món chay ăn ngon hơn món thịt. Lúc đó chồng cô sẽ vừa ăn vừa hỏi: Món này là món gì vậy? Sao ăn ngon thế? Thì cô mới nói đó là món chay, tên gọi là gì đó, thì chồng cô sẽ càng có thể chấp nhận khi ăn đồ chay.

Ngoài ra, những quan niệm chính xác về ăn uống này cô cũng phải thường xuyên từng chút, từng chút một trao đổi với chồng. Ví dụ như chúng ta là phụ nữ thì có thể phát huy sự dịu dàng của chúng ta để nói với chồng: Sức khỏe của anh là hạnh phúc cả đời của em, cho nên sức khỏe của anh cực kỳ quan trọng. Quyển sách của tiến sỹ Lôi Cửu Nam viết rất hay, ăn uống như thế nào để có sức khỏe. Hoặc là vị chuyên gia nào đó viết rất hay, bên trong có quan niệm nội dung gì”.

Chúng ta từng câu, từng câu rót vào tai anh ấy thì anh ấy sẽ tiếp thu. Rồi tôi lại đưa ra một ý kiến với cô, tôi nói: “Thỉnh thoảng cô nên đưa chồng cô đến đây cùng nghe giảng, nghe giảng xong thì ở lại ăn cơm cùng những giáo viên ở trung tâm của chúng tôi. Chồng cô sẽ nhận thấy rằng người này ăn chay, người kia cũng

ăn chay và anh ấy sẽ không cảm thấy ăn chay là một việc rất kỳ lạ nữa. Khi anh đang ăn, người giáo viên bên cạnh sẽ nói với chồng cô: Đồ chay cũng không tồi đấy chứ! Chồng cô có thể sẽ trả lời: Không tồi! Không tồi! Từ từ sẽ có không khí của tập thể. Khoảng hai, ba tháng sau chồng cô tự nhiên cũng ăn chay”.

Cho nên khi chúng ta quan tâm cha mẹ, quan tâm người thân thì cũng không nên quá gấp gáp muốn làm ngay. Đương nhiên khi muốn quan tâm đến sức khỏe của người khác thì bản thân chúng ta phải có đủ tri thức. Bởi vậy mới nói “*tri thức là sức mạnh*”. Có rất nhiều người về phương diện nào đó tri thức rất phong phú, đó cũng là do lúc cần thiết trong cuộc sống phải tìm hiểu mà có được. Ví dụ như sức khỏe của mẹ mới có một chút vấn đề, chúng ta phải biết đi tìm hiểu nghiên cứu học vấn về phương diện này ngay, đừng để đến khi sức khỏe của người nhà có vấn đề nghiêm trọng thì mới học. Lúc đó chúng ta sẽ cảm thấy rất vất vả. Chúng ta phải học trước rồi mang quan niệm này trao đổi với gia đình. Đây được gọi là “*Dưỡng Phụ Mẫu Chi Thân*”.

“Dưỡng Phụ Mẫu Chi Tâm”

“*Dưỡng Phụ Mẫu Chi Tâm*” là để trong lòng cha mẹ được thường xuyên vui vẻ, tự tại. Ở đây có một tiền đề, đó là những việc chúng ta thực hiện phải làm sao để cho cha mẹ được yên tâm, bằng lòng. Nếu như đức hạnh của chúng ta không tốt, cho dù ngày nào chúng ta cũng cung phụng đồ ăn ngon cho cha mẹ, thử hỏi cha mẹ ăn xong có vui không. Cũng không vui! Có khi vừa ăn, cha mẹ lại vừa phập phồng lo sợ cho chúng ta. Cha mẹ chúng ta rất kín đáo, những cảm nhận trong lòng có khi không lộ ra trong lời nói. Cho nên chúng ta phải biết để hiểu thấu đáo tâm lòng của cha mẹ, những cái cha mẹ cần.

Trong “Luận Ngữ” có nói, người quân tử phải có “*Cửu Tư*”, phải có chín thái độ thường xuyên biết được để quán chiếu. Là chín thái độ nào? Thứ nhất là “*Thị Tư Minh*”, thứ hai là “*Thính Tư*

Thông”, phải biết từ lời nói của cha mẹ, chúng ta nghe và hiểu được trong lòng cha mẹ đang cần gì. Ví dụ như đã rất lâu rồi chúng ta không gọi điện về cho cha mẹ, rồi mẹ gọi đến. Lại phải chờ đến khi cha mẹ gọi cho chúng ta thì chúng ta thật đã thất lễ rồi! Cha mẹ hỏi thăm tình hình công việc hiện tại của chúng ta, tuy là hỏi tình hình công việc nhưng trên thực tế chúng ta phải nghe và hiểu được rằng cha mẹ đang mong nhớ chúng ta, thậm chí là nhớ cháu. Chúng ta nghe ra thì không cần phải để cha mẹ mở lời, mà chủ động về nhà thăm. Kỳ thực, khi con người đến tuổi trên sáu mươi, già rồi thì càng ngày càng hay nhạy cảm. Khi chúng ta một, hai tháng không về thăm cha mẹ, đến khi về vừa nhìn thấy cha mẹ thì có cảm giác cha mẹ sao lại già đi nhiều như vậy! Cho nên chúng ta phải quý trọng những cơ hội được ở cùng cha mẹ, phải thường xuyên quan tâm, hỏi thăm. Đó là “*Dưỡng Phụ Mẫu Chi Tâm*”.

“Dưỡng Phụ Mẫu Chi Chí”

“*Dưỡng Phụ Mẫu Chi Chí*” là tâm nguyện của cha mẹ. Trong “*Hiếu Kinh*” có một câu: “*Thân thể phát phu, thụ chi phụ mẫu, bất cảm hủy thương, hiếu chi thủy dã*”. (Tức là thân thể đầu tóc của ta là do cha mẹ ban cho, cho nên ta không được làm thương tổn, đó là điều đầu tiên của đạo hiếu). Bởi vậy chúng ta phải chăm sóc tốt thân thể của ta, đó là việc đầu tiên của đạo hiếu. “*Lập thân hành đạo, dương danh ư hậu thế, dĩ hiển phụ mẫu, hiếu chi chung dã*”, nếu như dùng đức hạnh của chúng ta công hiến cho gia đình, cho xã hội thì người vui sướng nhất, mãn nguyện nhất là cha mẹ và thầy giáo. Đó là “*Dưỡng phụ mẫu chi chí*”. Bởi thật ra mỗi một con người đều có lòng thiện, đều mong có được sự công hiến cho xã hội. Rất nhiều cha mẹ muốn tận tâm, tận lực bồi dưỡng con cái. Có nhiều phương diện xã hội cha mẹ muốn tận tâm, tận lực nhưng có lúc lực bất tòng tâm. Cho nên khi con cái họ có thể có những công hiến to lớn cho xã hội thì cha mẹ sẽ cảm thấy được an ủi.

Chúng ta có một cô giáo ở Hải Khẩu, cô học “*Đệ Tử Quy*” được hơn ba tháng. Hơn nửa sáng tối hàng ngày cô đều đọc một

lần. Sau hơn ba tháng cô chủ động tìm tôi và nói: *“Thầy Thái! Những thứ tốt đẹp như thế này không thể chỉ để có tôi và học sinh của tôi có được lợi ích, cần phải cho càng nhiều trẻ em có thể nghe được lời giáo huấn của Thánh Hiền”*. Cho nên cô quyết định về quê nhà của cô để phổ biến “Đệ Tử Quy”. Cô có chí hướng như vậy, tục ngữ có nói: *“Người có thiện nguyện thì trời cũng chiều theo”*. Người mà dũng cảm đi gánh vác, hy sinh, khi bước đi cô đã không sợ mình đứng không vững thì từng bước, từng bước đi của cô nhất định sẽ có người bên cạnh giúp đỡ. Bởi họ sợ cô làm hỏng việc, và bởi vì đó là việc tốt, cho nên khi cô chủ động đề xuất thì trong trung tâm của chúng tôi có rất nhiều thầy giáo lập tức chia sẻ kinh nghiệm dạy học với cô. Tôi cũng lập tức tặng cô quyển “Đức Dục Khóa Bản” nói về hơn bảy trăm câu chuyện Thánh Triết. Cô rất vui và bắt đầu đi dạy.

Trong “*Xuất tắc để*” có một câu Kinh văn gọi là: *“Sự chư phụ, như sự phụ. Sự chư huynh, như sự huynh”* (Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột). Cô giáo này bản thân làm việc ở trạm hàng không, chưa từng học qua lớp đào tạo của trường sư phạm nào cả. Nhưng bởi có lòng thiện tâm như vậy, có lòng yêu thích giáo dục cho nên tự cô đã đi nghiên cứu xem câu nói này phải dạy như thế nào. Có rất nhiều tâm cảnh phải thông qua hành vi thực tế mới có thể cảm nhận được. Cô mua một chùm vải sau đó về quê nhà của cô và dạy bọn trẻ câu *“Sự chư phụ, như sự phụ. Sự chư huynh, như sự huynh”* (Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột). Cô nói với học sinh: *“Chúng ta học xong **“Nhập tắc hiếu”** (Ở nhà phải hiếu) thì đã hiểu người làm cha mẹ rất là vất vả, khó nhọc. Cho nên chúng ta phải kính trọng cha mẹ của chúng ta. Đồng thời, cha mẹ của người khác cũng vất vả, khó nhọc như vậy, cho nên đối với tất cả cha mẹ và trưởng bối, thậm chí không chỉ riêng các bậc cha mẹ mà tất cả những người già cả đã từng cống hiến cho xã hội này tuổi thanh xuân của họ, thì chúng ta đều phải kính trọng họ. Cho nên*

gọi là “Sự chur phụ, như sự phụ, sự chur huynh, như sự huynh” (Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột).

Giảng xong cô nói với học sinh: *“Bây giờ chúng ta hãy mang chùm vải này đi biếu cho trưởng bối trong thôn. Khi mang biếu họ, các em phải thật lễ phép, phải hành lễ và hỏi thăm họ”*. Bọn trẻ nghe xong rất vui mừng, chúng lập tức như một bầy ong chạy đi, chạy lại trong thôn, làm cả thôn tung bừng cả lên. Trong thôn tràn đầy không khí kính trọng người già, tôn trọng người hiền, yêu trẻ kính già. Tin rằng mỗi vị trưởng lão, trưởng giả khi nhận được chùm vải, trong lòng nhất định rất vui mừng. Mà khi bọn trẻ nhìn thấy người già cả biếu lộ vui mừng như vậy thì nhất định sẽ in sâu vào tâm trí chúng. Sau này khi chúng cung kính với người khác, chúng sẽ cảm thấy rất vui thích.

Sau ngày hôm đó, cha của cô gọi điện cho cô, ông nói với con gái: *“Con gái à! Cả thôn mình có rất nhiều trưởng bối gọi điện thoại đến nhà mình. Những vị trưởng bối này nói rằng những người con gái quê mình khi đi lấy chồng thì chưa bao giờ có ai lại yêu mến, gìn giữ quê hương như vậy. Con đã đi lấy chồng mà còn quan tâm đến quê hương như vậy. Cho nên những vị trưởng bối này rất cảm động”*. Trong lòng cha cô có cảm giác rất vinh dự, đây chính là: *“Dưỡng phụ mẫu chi chí”*. Cha cô lại nói tiếp với cô: *“Con gái! Con có thể tìm thấy giá trị của cuộc sống, cha cũng mừng cho con”*. Hành vi này của con gái làm cho người cha vui mừng một ngày hay hai ngày? Hay bao lâu? Đó là sự an ủi cả cuộc đời, so với việc chúng ta mang một túi đồ ăn ngon cho cha mẹ ăn thì tuyệt nhiên không thể nào so bằng.

Cho nên khi chúng ta học tập: *“Thần tắc tĩnh, hôn tắc định” (Sáng phải tĩnh, tối phải vắng)*, chúng ta phải hiểu được cách quan tâm cha mẹ như thế nào. Chúng ta phải phát triển đến từng li, từng tí một trong cuộc sống, phát triển lên đến *“dưỡng phụ mẫu chi thân, dưỡng phụ mẫu chi tâm, dưỡng phụ mẫu chi chí”*.

2.2. ⁹Thần tắc tỉnh, hôn tắc định (*Sáng phải thăm, tối phải viếng*)

Chúng ta có nhắc tới Chu Văn Vương đã từng “*thần tắc tỉnh, hôn tắc định*” (*Sáng phải thăm, tối phải viếng*) với cha của ông là Vương Quý. Lòng hiếu này của ông cảm động mọi người, nhân dân cả nước đều noi theo. Lúc tôi đối diện với các thầy giáo, đã từng có một vị thầy giáo nói với tôi: “*Trong Đệ Tử Quy có chỗ thừa*”. Nếu như có người nói trong “*Đệ Tử Quy*” có chỗ thừa chúng ta có nên tranh luận với anh ấy không. Tranh luận có thể sẽ không có hiệu quả. Trước tiên chúng ta phải có thái độ khiêm nhường thỉnh giáo anh ấy: “*Xin hỏi câu nào là câu thừa?*”. Khi tôi hỏi anh ấy như vậy, anh ấy nói câu “*Thần tắc tỉnh, hôn tắc định*” (*Sáng phải thăm, tối phải viếng*) là câu thừa. Tôi lại hỏi anh ấy: “*Tại sao anh lại cảm thấy đây là câu thừa?*”. Anh ấy nói: “*Một ngày phải hỏi thăm cha mẹ hai lần thì quá là phiền phức*”. Tiếp đó tôi đã nói với vị thầy đó, tôi nói rằng sáng sớm khi trẻ em thức giấc liền cung kính đi đến hỏi thăm cha mẹ: “*Chào ba mẹ! Chúc ba mẹ buổi sáng tốt lành!*”. Người mẹ nhìn thấy trên trán con trai sáng láng, biểu hiện tối qua ngủ rất ngon lành. Cha mẹ thấy vậy thì rất là yên tâm. Sáng sớm con cái đã thăm hỏi làm cho tinh thần người mẹ rất phấn khởi, cả ngày làm việc đều cảm thấy có động lực, đó là lợi ích khi hỏi thăm cha mẹ buổi sáng. Buổi tối khi con cái về nhà báo cáo với cha mẹ: “*Thưa cha mẹ! Con đã về rồi. Hôm nay cha mẹ khỏe chứ ạ?*”. Khi con cái hỏi thăm cha mẹ, cha mẹ thấy khí sắc của con không tồi, biểu hiện hôm nay ở trường học tập rất tốt, có lẽ không có xung đột với bạn học. Cha mẹ cũng rất là yên tâm. Cho nên sáng hỏi thăm một lần, tối đến lại hỏi thăm lần nữa thì sẽ làm cho cha mẹ được yên lòng, được an ủi.

Chúng ta là con cái mà một ngày chỉ hỏi thăm cha mẹ có hai lần. Vậy xin hỏi: Cha mẹ một ngày nhớ mong ta bao nhiêu lần? Có một bà mẹ từng nói với tôi, bà nói vào mùa xuân và mùa thu, bà đắp chăn rất mỏng cho con. Bởi đắp chăn mỏng thì

⁹ Bắt đầu Tập 9

nửa đêm con có thể sẽ bị lạnh mà tỉnh giấc. Lúc đó bà vội vàng đi xem con cái, chính xác là thấy con không đắp chăn, thế là lại kéo chăn đắp giùm con. Ngay cả khi đi ngủ cha mẹ cũng không quên quan tâm đến con cái thì có thể suy ra mà biết rằng cha mẹ một ngày nghĩ đến con cái bao nhiêu lần. Lúc nào cũng quan tâm.

Nói tới đây trong ký ức của tôi cũng là ấn tượng rất sâu đậm. Nửa đêm đột nhiên cảm thấy có người kéo chăn đắp cho tôi, mắt nhắm mắt mở, tôi mở mắt ra thì thấy lúc là cha tôi, lúc lại là mẹ tôi. Cho nên tôi nói với vị thầy giáo đó: *“Chúng ta làm con cái, hơn nữa tuổi còn nhỏ, đừng nói là trong cuộc sống, trong công việc, thậm chí trong thu nhập chúng ta có giúp được gì cho cha mẹ! Chúng ta còn nhỏ, làm không được việc đó, nhưng ít nhất cũng phải làm cho cha mẹ ít phải bận tâm vì ta, để cha mẹ được yên tâm. Thực hiện “thần hôn định tĩnh” (Sáng phải thăm, tối phải viếng) là để cha mẹ được yên lòng”*.

Vị thầy giáo này sau khi nghe xong lại nói: *“Thầy Thái! Thầy học văn hóa Thánh Hiền thật không tồi”*. Đương nhiên là tôi không dám nhận mà trong lòng còn cảm thấy hoang mang, lo sợ. Rồi anh ấy đột nhiên lại nói: *“Thầy Thái! Vậy thì bản thân thầy cũng chưa thực hiện được”*. Chúng ta là người đọc sách Thành Hiền, rất sợ bị người khác nói mình chưa thực hiện được. Đột nhiên cảm thấy căng thẳng, tôi liền hỏi anh ấy: *“Tại sao anh cảm thấy tôi chưa thực hiện được?”*. Anh ấy nói tôi cách xa nhà như vậy, làm sao mà tôi có thể sáng hỏi thăm một lần, tối hỏi thăm một lần được. Nhưng thời nay điện thoại cũng rất là tiện lợi, sáng có thể gọi, tối cũng có thể gọi. Anh ấy nói: *“Thế mà tôi cũng không thực hiện được.”* Tôi liền nói với vị thầy giáo đó: *“Nếu như buổi sáng tôi gọi một cuộc điện thoại, buổi tối lại gọi một cuộc điện thoại về nhà, mẹ tôi nhất định sẽ mắng tôi. Bà sẽ nói, con có biết điện thoại đường dài đắt thế nào không?”*.

Cho nên chúng ta học tập câu *“Thần hôn định tĩnh” (Sáng phải thăm, tối phải viếng)* thì quan trọng nhất là làm cho cha mẹ

được yên tâm. Chỉ cần ta sắp xếp cố định có quy luật, ví dụ cứ tối thứ Bảy lại gọi điện về nhà, thì tin chắc mẹ nhất định đã ngồi ở đó. Thậm chí chuông điện thoại vừa reo một cái thì mẹ đã đoán đó là con trai gọi về. Và trong mỗi tuần khi gọi điện về, chúng ta phải kể tường tận cho mẹ tình hình công việc, cuộc sống của chúng ta để cho mẹ hiểu mà không phải lo lắng. Cho nên quan trọng nhất là phải làm sao để lời nói, hành vi, đức hạnh của chúng ta đáng tin, để cha mẹ khỏi phải bận tâm, đó mới là điều quan trọng nhất. Nếu như đối với công việc, đối với gia đình chúng ta không có biện pháp xử lý tốt, thì cho dù mỗi ngày có gọi về cho mẹ đến ba lần, liệu mẹ của chúng ta có yên tâm không? Bởi vậy khi học tập chúng ta phải nắm lấy bản chất của mỗi một câu giáo huấn mà thực hành chính xác. Cho nên gọi là “*Thần tắc tĩnh, hôn tắc định*” (*Sáng phải tĩnh, tối phải vắng*).

2.3. Xuất tất cáo, phản tất diện (*Đi phải thưa, về phải trình*)

Khi cần đi ra ngoài, phải nói với cha mẹ chúng ta đi đâu, khi trở về cũng phải thưa với cha mẹ là mình đã trở về. Kỳ thực những thói quen này của con cái rất là quan trọng, không được xem thường những tiểu tiết này. Khi con cái biết được “*thần hôn định tĩnh*” (*sáng phải tĩnh, tối phải vắng*) thì mỗi một câu hỏi thăm của chúng đối với cha mẹ cũng đều tăng thêm tình cha con. Mỗi một lần “*xuất tất cáo, phản tất diện*” (*đi phải thưa, về phải trình*) đều là để cho cha mẹ hiểu, tất cả những hành vi của chúng ta đều không được tăng thêm sự lo lắng cho cha mẹ.

Đã từng có một học sinh, sau khi tan học về nhà thì không chào hỏi ai, về đến nhà là lập tức chạy vào thư phòng chơi trò chơi điện tử. Hơn một tiếng sau người mẹ cứ tưởng nó chưa về liền gọi điện thoại đến trường học, hỏi xem có phải con bị thầy giáo bắt ở lại trường không. Lúc người mẹ gọi điện đến, tôi nhận điện thoại. “*Đã tan học hơn một tiếng đồng hồ rồi tại sao con*

vẫn chưa về đến nhà?”, người mẹ rất lo lắng, liền hỏi tôi có phải báo cảnh sát không. Tôi nói chưa cần báo vội, hãy tìm kỹ trong nhà xem. Sau đó người mẹ đã tìm thấy. Hóa ra con mình đang trốn ở đó chơi điện tử mà để cho cha mẹ phải lo lắng như vậy. Cho nên, một thói quen tốt thì nhất định phải được nuôi dưỡng.

Ngoài đối với cha mẹ, chúng ta phải *“xuất tất cáo, phản tất điện”* (đi phải thưa, về phải trình) ra, thì đối với người nhà, ví dụ như đối với vợ, chúng ta cũng cần phải *“xuất tất cáo, phản tất điện”* (đi phải thưa, về phải trình). Đối với những người quan tâm đến ta, chúng ta đều phải để cho họ yên tâm mới đúng! Đây là làm người thì phải thông cảm lẫn nhau. Cho nên khi cần đi đâu, người chồng cũng phải nói với vợ. Nhưng thời đại hiện nay giữa vợ chồng có thành thật, thẳng thắn với nhau không? Nếu như vợ chồng với nhau mà không thẳng thắn, chân thành, vẫn phải che giấu như vậy thì mấy mươi năm sống với nhau sẽ rất đau khổ. Xây dựng tổ ấm gia đình có một nguyên tắc rất quan trọng. Đó là không có bí mật, ăn ở với nhau chân thành, cùng bao dung lẫn nhau. Như thế thì cuộc sống rất ung dung, tự tại. Cho nên đi đâu cũng cần nói với bà xã. Khi chúng ta đích xác là không về nhà ăn cơm thì cũng phải thông báo sớm để bà xã biết. Chúng ta đừng nói là đã quyết định không ăn cơm nhưng đến tận mười hai giờ mới gọi điện về, vì lúc đó bà xã ở nhà đã chuẩn bị xong cơm nước cho chúng ta rồi. Chúng ta không nên chà đạp lên sự quan tâm của người khác đối với chúng ta, mà phải biết quý trọng, phải thông cảm. Cho nên cũng phải sớm gọi điện về thông báo cho mẹ hoặc cho bà xã, thông báo cho người nhà để họ khỏi phải mất công mà không được việc gì. Người nhà với nhau thì phải cùng thông cảm, đó là gia đình hoà thuận thì việc gì cũng thành công.

Ngoại trừ trong gia đình phải *“xuất tất cáo, phản tất điện”* (đi phải thưa, về phải trình) ra thì trong công việc, trong công ty,

thật ra chúng ta cũng phải “*đi phải thưa, về phải trình*”. Ví dụ như bạn có việc phải ra ngoài nhưng không nói với ai, đến lúc có việc cần nhất định phải tìm bạn mà người ta lại không biết bạn đi đâu. Như vậy bạn sẽ làm người ta rất sốt ruột, cấp trên nhất định sẽ trách mắng bạn. Đến lúc đó, họ sẽ có cảm giác không tin tưởng bạn vì bạn làm việc không cẩn thận. Cho nên chúng ta phải biết nói: “*Bây giờ tôi cần đi đâu đó, hai mươi phút sau sẽ trở về*” hoặc nói: “*Bây giờ tôi có việc phải đi làm. Nếu như có việc gì cần tôi giải quyết, xin hãy gọi điện thoại di động cho tôi*”. Và chúng ta phải mở máy điện thoại di động, nếu không đến lúc cần kíp người ta lại không tìm được bạn thì sẽ rất không tốt.

Cho nên nói “*đi phải thưa, về phải trình*” là để chúng ta hiểu biết được một điều là phải để cho những người xung quanh chúng ta không phải lo lắng, sốt ruột vì không biết chúng ta đi đâu. Sau đó chúng ta cũng phải thường xuyên nhận thức xem một lời nói, một hành động của chúng ta có trở thành gánh nặng cho người khác không để từ đây phải lưu tâm, phải nỗ lực.

2.4. Cư hữu thường, nghiệp vô biên (Ở ổn định, nghề không đổi)

Chữ “*cư*” này chúng ta có thể xem xét ở nhiều góc độ. Trong học nghiệp (*thời kỳ học sinh là học nghiệp*), sự nghiệp (*ra xã hội là sự nghiệp*) và gia nghiệp (*kết hôn là gia nghiệp*) mà không có quy tắc thì không thành tiêu chuẩn. Cho nên cuộc sống của chúng ta phải rất có quy luật thì học nghiệp của chúng ta, sự nghiệp của chúng ta, gia nghiệp của chúng ta mới có thể đứng vững được.

Đối với học nghiệp

Chúng ta hãy xem, học sinh, trẻ em thời đại này có “*cư hữu thường*” (*ở ổn định*) không. Thường vào ngày thứ Sáu, học sinh được nghỉ học, thế là bắt đầu phóng túng, buông thả. Có em xem ti vi đến nửa đêm, có em còn đi nhảy đầm suốt đêm, sáng ngày thứ Bảy và Chủ nhật thì ngủ. Ngủ mà bù lại được sức khỏe thì còn đỡ, nếu không bù được thì sức khỏe sẽ ngày càng hao tổn. Chúng ta là cha mẹ khi thấy hành vi của con cái như vậy thì không thể để

chúng buông thả mà phải kịp thời chân chính ngay. Phải ngay từ khi chúng còn nhỏ, chúng ta đã không cho chúng xem tivi vào đêm thứ Sáu một cách tùy tiện không biết kiêng nể, sợ sệt ai. Bởi chỉ cần có lần đầu thì sẽ có lần thứ hai, nhưng không có lần thứ ba thì không thành lệ.

Chúng ta cần hiểu rõ, thói quen xấu của một người khi đã thành lệ thì rất khó bỏ. Cho nên nói: *“Trò chơi làm mất ý chí”*. Hơn nữa trẻ em thời nay lại không có chí hướng. Vậy thì đối với trò chơi chúng thật đã bị mê muội tâm trí, chân thật bị đắm chìm trong những trò chơi này mà không thể tự thoát ra được. Cho nên thời nay chúng ta thấy có rất nhiều báo đưa tin rằng có một số học sinh bởi vì lên mạng cả đêm cho nên đã phát sinh vấn đề. Chúng ta sống vào thời nay, là phụ huynh thì phải đặc biệt cẩn trọng, bởi vì có rất nhiều thiết bị khoa học công nghệ cao, chúng ta chưa thu được lợi ích thì đã bị nó hại rồi.

Như chúng ta đã thấy, học sinh tiếp xúc quá sớm với mạng internet. Vậy xin hỏi: Tinh thần nghiên cứu, học vấn của học sinh có nâng cao lên không? Đạo đức, học vấn của chúng có nâng cao lên không? Không. Bởi vì năng lực xác định vấn đề của chúng không đủ. Chúng ta lại không quan tâm đến việc chúng vào mạng như thế nào. Cho nên rất có thể chúng sẽ giao lưu với những người bạn xấu trên mạng. Chúng lại không có năng lực phán đoán, lại không có lý trí bởi chưa có kinh nghiệm. Cho nên bạn trên mạng chỉ cần nói mấy câu ngon ngọt là chúng sẽ đi vào con đường sai lầm, cuộc sống rất có thể sẽ là: *“Vấp ngã một bước thành ân hận ngàn đời”*. Khi con cái chân thật phạm phải cái sai lầm khó có thể cứu vãn, lúc ấy thì cha mẹ sẽ phải ân hận cả đời, cho nên không thể không thận trọng.

Có một sinh viên người Sơn Đông thường hay chơi điện tử đến nửa đêm, toàn là chơi những trò chơi bạo lực đâm chém, đánh giết. Kết quả sinh viên này chơi đến nỗi đầu óc có vấn đề, thường xuyên cảm thấy có rất nhiều người muốn giết mình. Anh ta liền

nói với thầy giáo tình trạng này của mình. Thầy giáo anh ta nghe xong cảm thấy vấn đề rất nghiêm trọng liền cấp tốc thông báo với cha mẹ của anh ta. Cha mẹ anh ta mau chóng đến đón anh, nhưng chưa đón được thì người sinh viên này đã vác dao ra ngoài đường chém rất nhiều người bị thương, trong đó có mấy người bị mất mạng. Các vị xem, trò chơi làm mất hết ý chí, chỉ sai lầm một bước là có thể hủy hoại cả một đời.

Cho nên các vị phụ huynh phải để cho việc học hành của con cái đi vào quỹ đạo, phải để cuộc sống của chúng có quy luật, phải có thói quen học hành một cách cố định. Có rất nhiều phụ huynh lại nghĩ rằng: *“Rất khó! Trẻ em thời nay ham chơi quá!”*. Hình như chúng ta thường hay nghĩ đến mặt không tốt, chúng ta thường nghĩ đến cái xấu, đương nhiên trẻ em sẽ trở thành đúng như điều mà chúng ta nghĩ. Tôi nhớ lại trước đây hồi còn bé, tôi và hai chị gái tôi thường không xem ti vi. Vào thời đó ti vi rất phổ biến nhưng tại sao chúng tôi lại không xem? Cha mẹ chúng tôi cũng không bao giờ nói: *“Các con không được xem ti vi!”*. Sau khi ăn cơm xong thì cha mẹ hai người đều vào phòng xem sách. Lúc đó tôi còn nhỏ tuổi, khi mở cửa phòng của cha mẹ thì thấy cha mẹ đang xem sách. Tuổi còn nhỏ như vậy, liệu tôi có dám ngồi ở trước ti vi mà xem một cách không kiêng dè sợ sệt không? Có dám không? Không dám. Cho nên tự nhiên tôi và hai chị tôi đều lên lầu xem sách. Tôi còn nhớ vào hồi học cấp hai, cấp ba, khi ba chị em chúng tôi đang ở trên lầu xem sách thì mẹ tôi đi lên, không phải bảo chúng tôi xem sách mà là nhắc chúng tôi: *“Đi ngủ đi! Thôi không đọc sách nữa!”*.

Cho nên thói quen thành tự nhiên. Thật ra để giáo dục con cái không khó khăn như chúng ta tưởng tượng. Quan trọng nhất là chúng ta phải làm gương. Cha mẹ học tập *“cư hữu thường”* (ở ổn định) thì con cái cũng sẽ noi theo.

Đối với sự nghiệp

Sự nghiệp cũng phải “*cư hữu thường*” (ở ổn định). Nếu như công việc của chúng ta không ổn định, thường thường thay đổi, thì người lo lắng nhất không ai bằng cha mẹ. Nói đến đây thì thật là xấu hổ bởi vì tôi tốt nghiệp ra trường khoảng một, hai năm nhưng đã thay đổi đến gần mười công việc, cho nên bây giờ phải sám hối. Nhưng kính thưa quý vị! Các vị cũng phải thông cảm cho tôi. Tại sao tôi phải thay đổi công việc đến mười lần? Là bởi ngày ấy tôi phải đi lần mò tìm hiểu, cảm thấy không biết ngành nghề nào là ngành nghề mà mình thật sự muốn theo đuổi. Nói ra thì thật là đáng buồn! Học hành, học hơn mười năm mà tôi cũng chưa biết cuộc sống nhân sinh đi về hướng nào. Cha tôi là người rất tuyệt vời! Ông luôn ôm ấp một thái độ, ông nói với tôi: “*Con cứ đi tìm tòi! Chỉ cần trong phạm vi cha có thể chịu đựng được thì cha sẽ ủng hộ con*”. Có người cha tốt như vậy cho nên tôi cũng mạnh dạn đi thử nghiệm. Đương nhiên trong quá trình này, tôi cũng đã từng làm kinh doanh buôn bán, tiêu tốn của ông một ít tiền. Nhưng cha tôi vẫn nói: “*Tốt rồi! Cứ coi như đó là tiền học thêm của con!*”.

Sau đó nhân duyên đưa đẩy thế nào tôi lại đi dạy thay hai tháng, dạy học sinh lớp 1, chiều cao của chúng đứng chưa đến bụng tôi. Nhưng bởi từ trước tới giờ chưa có ai bảo tôi đi dạy học, và tôi cũng không biết tôi có thích hợp hay không. Cho nên tôi rất lo ngại và nói với họ rằng: “*Anh tìm người khác đi. Đừng tìm tôi! Tôi chưa bao giờ nghĩ tôi làm thầy giáo*”. Cuộc đời thật là kỳ diệu! Thường những việc chúng ta không bao giờ nghĩ đến thì lại xảy ra với chúng ta. Chúng ta bình tâm mà suy xét thì có lẽ đó là duyên phận. Sau khi tôi từ chối, một tuần sau họ lại đến và nói là không tìm được thầy giáo dạy thay. Lúc đó trong lòng tôi nghĩ, không nên từ chối lời mời của người từ nơi xa đến tìm mình. Cho nên tôi phải miễn cưỡng nhận lời đi dạy thay. Kết quả dạy được mấy hôm tôi thấy rất vất vả. Làm thầy giáo quả thật chẳng dễ chút nào! Hơn nữa thầy giáo lại bị gánh nặng tâm lý, ngày ngày đều mong cho bọn trẻ được trưởng thành và yên ổn. Nhưng vất vả mấy hôm thì lại cảm thấy rất vui sướng, tôi

nói cuối cùng tôi cũng tìm ra một công việc thật sự có đóng góp cho xã hội. Cho nên tôi đã yên lòng dạy cho xong hai tháng. Về đến nhà, tôi lập tức chuẩn bị để thi vào trường sư phạm. Và rồi mọi việc cũng rất thuận lợi đi qua như vậy.

Đương nhiên trong đó cũng có lòng tự tin đồng hành với tôi. Bởi mục đích tôi làm không phải vì thu nhập, mà vì sứ mệnh giáo dục mà làm. Tôi tin tưởng Đức Thánh Khổng Phu Tử, Đức Thánh Mạnh Tử sẽ ủng hộ tôi. Hơn nữa, tôi không có bạn gái, rất nhiều bạn cùng học có bạn gái cho nên họ không chuyên tâm. Khi con người có chí hướng thì sẽ tìm ra phương pháp, cho nên khi đó tôi học còn chăm chỉ hơn hồi học cấp hai, cấp ba. Mục tiêu của tôi khi đó là sau khi học xong tiết học thì tuyệt đối phải hiểu hết, biết hết chứ không được lùi bước. Cho nên tâm trạng học tập của tôi rất tốt. Thật đúng là chí hướng đối với một con người rất quan trọng. Cho nên tôi đã thi đỗ một cách thuận lợi và bắt đầu theo nghề dạy học. Cũng bởi tôi tự tìm được hướng đi cho cuộc đời, mà cũng có thể “*cư hữu thường, nghiệp vô biến*” (ở ổn định, nghề không đổi) tức là an cư lạc nghiệp. Cho nên cha mẹ đã rất yên tâm về tôi.

Tôi làm ở Hải Khẩu được hơn bốn tháng, vừa rồi vào dịp Tết năm ngoái tôi về nhà. Vừa vào đến cửa tôi liền nói với mẹ: “*Mẹ à! Công phu tu hành của mẹ thật tốt!*”. Mẹ tôi nghe xong ngơ ngác không hiểu: “*Con nói gì vậy?*”. Tôi nói trong hơn bốn tháng công tác, trong lòng tôi không thấy lo lắng điều gì mà cũng rất tích cực làm việc. Chứng tỏ rằng trong hơn bốn tháng qua, mẹ đã không phải lo lắng, bận tâm cho tôi, để cho tôi không có nỗi lo về gia đình. Kỳ thực khi cha mẹ lo lắng cho chúng ta, chúng ta có cảm nhận được. Nếu như chúng ta không cảm nhận được, chứng tỏ rằng lòng quan tâm đến cha mẹ của chúng ta chưa đủ.

Vào thời xưa, đệ tử của đức Khổng Tử là Tăng Sâm, có một lần ông lên núi kiếm củi thì bạn ông ở phương xa đến tìm ông. Mẹ ông nghĩ, người ta ở mãi phương xa đến tìm mà lại để cho người

ta phải đợi, có khi lại không gặp được thì thật là thất lễ. Nhưng không biết Tăng Sâm đến bao giờ mới về, cho nên mẹ ông liền lấy kim đâm vào tay mình. Tăng Sâm đang ở trên núi lập tức cảm thấy đau nhói ở tim. Ông nghĩ rằng nhất định ở nhà có chuyện nên liền lập tức trở về nhà. Vừa gặp mẹ ông liền quỳ xuống nói: “*Mẹ à! Có chuyện gì không mẹ? Mẹ có khỏe không?*”. Lúc đó mẹ ông mới nói với ông là bởi vì có bạn tới tìm, trong tình thế cấp bách không biết phải làm sao nên mới lấy kim đâm vào tay mình. Cho nên, đích thực là giữa mẹ và con có mối liên kết tâm linh.

Khi tôi ở Hải Khẩu, có một hôm vào lúc mười hai giờ đêm đột nhiên cảm thấy tim không được khỏe. Bởi tôi không bị bệnh tim cho nên tôi cảm thấy là lạ. Nhưng đã quá nửa đêm rồi, gọi điện về nhà vào giờ này thì không tiện, cho nên hôm sau tôi mới gọi điện về. Kết quả hôm sau gọi điện thì mẹ tôi kể lại là đêm hôm qua bà uống thuốc để dễ ngủ, ai ngờ uống nhầm thuốc giãn huyết quản cho nên cả đêm rất khó chịu. Bởi vậy chúng ta là người làm con thì chân thật có thể cảm nhận được. Học nghiệp của chúng ta, sự nghiệp của chúng ta cần phải để cho cha mẹ yên tâm.

Đối với gia nghiệp

Vợ chồng ăn ở với nhau hòa thuận thì cha mẹ mới yên lòng. Thế hệ sau được giáo dục tốt thì cha mẹ cũng yên lòng. Mạnh Tử có câu nói: “*Bất hiếu hữu tam, vô hậu vi đại*”. Cái gì gọi là “*vô hậu vi đại*”? Sinh được đứa con ra thì gọi là không vô hậu ư? Giải thích như vậy thật là nông cạn. Nếu như sinh ra đứa con phá gia chi tử, ông bà nội cảm thấy thà rằng không sinh còn hơn, vì có khi còn bị nó làm cho tức đến chết dở, sống dở. Cho nên ý nghĩa sâu xa của “*Vô hậu vi đại*” là không dạy dỗ tốt con cái, để nó làm mất mặt cha mẹ, Tổ tông. Đó mới thật là “*vô hậu vi đại*”. Cho nên, để cho cha mẹ có thể yên lòng với gia đình của chúng ta, chúng ta phải có trí tuệ, ăn ở hòa thuận với bà xã. Chỉ cần vợ chồng hòa thuận thì cũng có thể dạy tốt con cái.

Vợ chồng ăn ở với nhau như thế nào mới hòa thuận? Thời nay sự thật không cần phải tranh luận rằng tỷ lệ ly hôn rất cao. Tôi còn nhớ lần đầu ở Hải Khẩu, trong lúc cùng ngồi ăn cơm với bạn bè, tôi biết được bốn người đồng nghiệp nữ ngồi cùng bàn với tôi thì ba người đã ly hôn, còn một người. Người đồng nghiệp đó có con mới hơn một tuổi và cũng đang chuẩn bị ly hôn. Khi thấy tình cảnh như vậy thì chúng ta chân thật không nên nhìn đứa con chỉ vì cha mẹ ly dị mà tạo thành mối hận cả đời của nó. Cho nên tôi mới tìm cơ hội, muốn nói chuyện về cuộc sống chung giữa vợ và chồng, mong rằng có thể cứu vãn tình thế, làm thay đổi ý muốn ly hôn của cô ấy.

Rút cuộc vừa ăn cơm tôi vừa chuyển đề tài câu chuyện, tôi nói: *“Vợ chồng sống với nhau chỉ cần tuân thủ một lời khuyên thì đảm bảo sẽ sống với nhau đến đầu bạc răng long”*. Khi nói, chúng ta phải tự tin mà nói. Kết quả là người đồng nghiệp nữ này liền mở to mắt ra, tai vểnh lên lắng nghe lời tôi nói. Tôi nói: *“Từ lúc kết hôn đến khi già, chỉ nên tìm thấy cái ưu điểm của người phối ngẫu, không nên tìm khuyết điểm của người phối ngẫu!”*. Khi tôi vừa nói xong, người đồng nghiệp nữ này nhúu chặt lông mày lại. Các vị đã bao giờ nhìn thấy lông mày nhúu chặt chưa? Chặt đến nỗi có thể kẹp chết ruồi. Cô ấy nói một câu: *“Thầy Thái à! Rất khó!”*. Khó hay không khó? Hâm mộ người khác, hâm mộ chồng hay vợ thì khó đến vậy sao!

Có một lần tôi giảng ở Châu Hải, sau khi tôi nói xong câu: *“Chỉ nên tìm ưu điểm của người phối ngẫu”*, tôi vừa dứt lời thì có một người phụ nữ nói: *“Thầy Thái à! Không có ưu điểm nào!”*. Tôi liền nói với bà ấy: *“Tôi thật sự khâm phục bà. Chồng bà không có một ưu điểm nào mà bà dám lấy ông ấy!”*. Các vị thấy đó, con người thì rất chóng quên, toàn làm việc bằng cảm tính.

Tôi chỉ dẫn cho họ, tôi nói: *“Các vị hãy trở về cái thời các vị còn đang yêu. Thời kỳ đang yêu các vị có bao giờ thấy người đang yêu say đắm lại nói rằng “tôi rất đau khổ” không? Có hay không?”*

Không! Tại sao trong thời kỳ yêu đương say đắm lại có thể thấy trong mắt mình, người yêu là người đẹp nhất?”. Ý nghĩa của câu này chắc các vị hiểu rõ bởi vì lúc đó đều nhìn thấy ưu điểm của người yêu, cho nên lúc nào các vị cũng nghĩ mình có thể làm gì cho họ.

Khi xem báo thấy ở đâu có phim hay, ở đâu có triển lãm sách, hoặc có tiết mục gì đó, thế là ta lại có thể dẫn bạn gái cùng đi xem. Vào thời kỳ đó, trong thời gian đi làm thì ta hay nóng ruột xem đồng hồ: *“Sao bây giờ mới có bốn rưỡi? Thời gian trôi qua sao lại chậm vậy? Năm giờ là ta có thể đi ăn cơm tối cùng bạn gái”*. Cho nên vào thời kỳ đó chỉ có một ý nghĩ: *“Ta có thể làm gì cho người yêu?”*. Thái độ như vậy phù hợp với chữ *“Tình Yêu”* mà tôi đã nói. Dùng tấm lòng chân thành để cảm nhận nhu cầu của người yêu. Khi người yêu đối xử với các vị như vậy, trong lòng các vị đương nhiên là rất vui mừng. Tốt rồi! Đây là thời kỳ yêu đương say đắm: *“Ta phải làm gì cho người yêu?”*.

Đến khi kết hôn rồi, khi giấy đăng ký kết hôn được đóng dấu thì sự suy nghĩ của ta đã thay đổi. Từ ý nghĩ *“Ta phải làm gì cho người yêu?”* ban đầu, sau khi giấy đăng ký kết hôn được đóng dấu đã biến thành: *“Họ phải làm gì cho ta?”*. Và thế là ta yêu cầu đủ thứ. Cho nên sau khi kết hôn, áp lực ngày càng tăng, sống với nhau lâu dài thì sẽ phát sinh cọ sát, dần dần không biết cảm ơn sự hy sinh của người phối ngẫu, không biết khoan dung, rộng lượng với nhau. Cho nên, chỉ cần suy nghĩ sai đi thì ta sẽ từ thiên đường đến địa ngục. Cho nên từ thiên đường đến địa ngục không phức tạp chút nào, chỉ trong một ý niệm.

Có một người có duyên gặp được tiểu Thiên Thần. Tiểu Thiên Thần nói với anh ấy: *“Tôi sẽ đưa anh đi xem thiên đường và địa ngục. Anh xem thiên đường trước hay địa ngục trước?”*. Vị bạn hữu này nói: *“Tôi xem địa ngục trước”*. Cuối cùng khi đến địa ngục thì anh ấy thấy có một dãy bàn dài, rộng khoảng hơn một mét. Hai

bên ngồi đây hai hàng người đối diện với nhau, giữa bàn có rất nhiều thức ăn. Sau một tiếng hô: “*Ăn cơm!*”, bởi vì đĩa ăn của họ dài một mét, cho nên khi có tiếng hô ăn cơm thì sự suy nghĩ của những người này chỉ nghĩ đến cái bụng đói của mình, gấp thức ăn liền đưa vào miệng mình. Nhưng kết quả là do đĩa dài quá, đến nửa đường thì hai bên va chạm với nhau. Thức ăn rơi xuống và họ không gấp lên được. Rất tức giận, họ liền mắng đối phương. Họ càng mắng càng ác liệt, thức ăn rơi xuống càng đầy mặt đất. Họ đang sống ở đâu vậy? Ở địa ngục, đều là chỉ trích, trách mắng lẫn nhau.

Trong lòng người này cảm thấy khó chịu, nói: “*Tôi không xem nữa đâu, tôi muốn xem thiên đường*”. Thế là tiểu Thiên Thần dẫn anh ấy đến thiên đường. Anh ấy nhìn thấy vẫn là dãy bàn dài, đĩa cũng dài như vậy, thức ăn cũng là những thức ăn như thế. Anh ấy bèn chồn khó hiểu lặng lẽ đứng xem. Kết quả khi có tiếng hô “*Ăn cơm!*” thì tất cả mọi người đều cầm đĩa lên, thông thả không vội vàng, gấp thức ăn đưa vào miệng của người ngồi đối diện, giúp người đối diện gấp thức ăn. Có vị nhân duyên đặc biệt tốt, có đến ba người gấp hộ thức ăn. Vị ấy nói: “*Từ từ thôi! Tôi sắp nghẹn đây này!*”.

Các vị có thấy không, khi mỗi một người đều nghĩ cho người khác, miếng ăn đó sau khi ăn xong không những được no bụng mà tâm tình cũng được vui sướng. Cho nên câu chuyện này thể hiện thiên đường hay địa ngục cũng chỉ khác nhau ở một ý niệm mà thôi.

Có lần tôi đi về thôn quê ở Hải Khẩu để diễn giảng. Lần diễn giảng đó rất có ý nghĩa, khi đó còn phải đem phiên dịch theo. Bởi vì nơi đó toàn là dân Hải Nam, họ nói tiếng Hải Nam tôi nghe không hiểu. Cho nên trưởng thôn và người phó của ông cũng đến tham gia, quan phụ mẫu địa phương được như vậy thật là hiếm có. Trưởng thôn nghe tôi nói xong liền phiên dịch lại cho mọi người nghe. Cho nên khi tôi kể chuyện cười thì phải một lúc sau khi phiên dịch xong thì họ mới cười. Lần đó tôi cũng kể câu chuyện

thiên đường và địa ngục này. Ngay tối hôm đó, bởi vì hơn bảy giờ tối còn có một buổi diễn giảng cho học sinh tiểu học trong thôn của họ. Tối hôm đó trưởng thôn và người phó của ông ăn cơm với chúng tôi. Rốt cuộc là trưởng thôn và phó trưởng thôn cứ gấp thức ăn vào bát của chúng tôi. Thầy Lý ngồi cạnh chúng tôi liền nói: *“Chúng ta đã đến thiên đường rồi!”*. Cho nên các vị coi khi chúng ta có thể học được cách đối nhân, xử thế như vậy, thì mọi người sẽ lập tức dùng để đối xử giữa người với người. Dùng trong cuộc sống, người và người xử sự với nhau như vậy thì sẽ rất vui sướng.

Tôi tin rằng bây giờ khi ăn cơm các vị sẽ cảm thấy rất vui, bởi vì có thể nghe thấy có vị bạn học nói: *“Mời các vị dùng bữa!”*. Khi người khác lịch sự lễ phép với chúng ta thì chúng ta sẽ rất vui sướng. Quý vị thân mến! Các vị chớ có xem thường những động tác này, bởi ngay một đứa bé từ nhỏ cũng đã biết lo lắng rằng hành vi của nó sẽ ảnh hưởng đến người khác. Ví dụ nếu như hôm nay ăn cơm với bạn đồng nghiệp, các vị ăn no rồi không nói không rằng bỏ đi chỗ khác thì sẽ làm cho người có ấn tượng gì? Người bên cạnh sẽ nói: *“Vừa rồi tôi có lỗi gì với cô ấy chăng?”*. Người bạn đồng nghiệp khác lại nói: *“Chắc hôm qua cãi nhau với bạn trai?”*. Cho nên, lịch sự, lễ phép là khoảng cách tốt đẹp giữa người với người. Khi chúng ta đứng dậy mà còn có thể quan tâm đến người khác: *“Các anh cứ dùng tự nhiên, tôi phải đi đây”* thì con người sẽ sống hòa hợp với nhau. Cho nên từ những chi tiết nhỏ bé của cuộc sống cũng có thể giúp chúng ta biết cách đối xử lịch sự, lễ phép với người khác.

Tôi kể xong câu chuyện này chủ yếu nhất là muốn nói với các vị rằng thật ra vợ chồng sống với nhau quan trọng nhất là trạng thái tâm lý. **Khi chúng ta thường xuyên biết hâm mộ ưu điểm của người phối ngẫu, người phối ngẫu sẽ cảm thấy mình càng ngày càng phải sống tốt hơn mới phải.** Cho nên vấn đề vợ chồng chung sống với nhau, tuy tôi chưa kết hôn nhưng thường có yêu cầu tôi giảng về vấn đề chung sống giữa vợ chồng. Một người

không nhất định phải trải qua mới có kinh nghiệm, chúng ta có thể học hỏi người khác.

Bởi vì tôi đã từng ở nhà cô giáo Dương nửa năm trời, thường xuyên nhìn thấy những bí quyết hai vợ chồng họ đối xử với nhau. Tôi còn nhớ, bất luận là cô giáo hay chồng của cô vừa về đến cửa là nhất định phải nói: “*Anh (hoặc em) về rồi đây!*”. Người ở trong nhà cho dù đang bận làm việc gì thì cũng nhất định bỏ dở công việc đang làm đi ra và nói: “*Anh (hoặc em) đã về rồi à?*”. Không nên xem thường những câu chào hỏi nhẹ nhàng này. Khi không còn những câu chào hỏi như vậy thì khoảng cách giữa người với người sẽ càng ngày càng xa. Có rất nhiều người, khi người nhà về đến nhà thì cái đầu của họ cúi gằm xuống, tiếp tục xem báo, không có một biểu hiện nào. Mặt trái của yêu thương không phải là thù hận mà là lạnh nhạt! Lạnh nhạt có tính sát thương còn lớn hơn cả thù hận. Các vị thù hận thì có lúc còn tức giận, mắng mỗ mấy câu, tình cảm còn có thể giao lưu, có đúng không? Nhưng nếu coi như không đối với sự hy sinh của người khác, sự lạnh nhạt đó sẽ làm cho người ta thất vọng, đau khổ.

Tôi nhớ trong một lần giảng bài, giảng cho các em nhỏ nghe, có một số phụ huynh cũng cùng ngồi nghe. Có một em nhỏ ngồi ở giữa, cha và mẹ của em ngồi hai bên. Khi đó tôi đang nói đến, một ý niệm thiện sẽ làm cho kết tinh của nước trở nên rất đẹp. Chúng ta nói với nó: “*Tôi rất cảm ơn bạn! Tôi rất yêu bạn!*” thì kết tinh nước sẽ rất đẹp. Nhưng nếu chúng ta nói: “*Ta rất ghét mày! Ta căm thù mày!*” thì kết tinh nước đó sẽ trở nên rất xấu xí. Sau đó chúng tôi lại lấy quả táo để làm thí nghiệm để một quả táo ở cửa trước và một quả táo ở cửa sau. Quả táo ở cửa trước được khen ngợi, quả táo ở cửa sau bị trách mắng. Chân lý phải dựa vào bản thân đi chứng thực. Kết quả một tuần sau, quả táo ở cửa trước thực sự vẫn nhẵn bóng, còn quả táo ở cửa sau đã có mấy vết nhăn. Cuối cùng có một vị bạn hữu nói: “*Nào! Hãy lấy quả táo bị trách mắng này cho các vị ăn. Các vị có muốn ăn không?*”. Ăn quả táo đó thì có khác nào đã nuốt hết những lời mắng mỗ đó vào bụng ư!

Còn có một thí nghiệm là lấy gạo làm thí nghiệm. Đặt ba bát gạo, một bát được khen ngợi: *“Nhờ có bạn mà thân thể tôi mới có được dinh dưỡng”*. Bát thứ hai thì bị trách mắng: *“Sao mày lại khó ăn như vậy!”*. Bát thứ ba để nguyên không động đến, không nói chuyện với nó. Kết quả sau một tuần lễ, bát gạo thứ nhất lên men, thơm tho. Bát thứ hai có mùi hôi, xám đen. Bát thứ ba cũng có mùi hôi, thậm chí còn hôi hơn bát thứ hai. Tại sao vậy? Lạnh nhạt, các vị đã không thêm quan tâm đến nó. Chiến tranh nóng ác liệt hay chiến tranh lạnh ác liệt hơn? Chiến tranh nóng sẽ không bị bệnh ung thư nhưng chiến tranh lạnh rất dễ bị ung thư, bởi nó rất khó chịu, rất khổ sở.

Khi tôi giảng tới đây, đứa nhỏ có cha mẹ ngồi hai bên, người chồng nhìn người vợ rồi đưa tay ra vỗ vỗ vào vai vợ, sau đó lại nhìn vợ. Tuy tôi không biết họ nói gì, nhưng từ ánh mắt họ, tôi hiểu rằng người chồng muốn nói: *“Đấy em xem! Thầy giáo đang nói em đấy”*. Tôi đứng trên bục giảng mà toát mồ hôi hột thay cho anh ấy. Tôi thấy người vợ quay đầu lại trừng mắt với anh ấy một cái. Tôi đứng đó nghĩ: *“Anh chàng này thật là thiếu nhạy cảm, thiếu thông minh. Anh ấy không hiểu được tại sao vợ lại chiến tranh lạnh với anh ấy”*. Thật ra phụ nữ làm gì mà khó chung sống đến vậy. Tôi nghĩ chắc vợ anh ấy hy sinh cho anh ấy rất nhiều nhưng anh ấy không thêm nói một lời khen ngợi. Cho nên người vợ này thường xuyên buồn bực, buồn bực càng lâu thì càng trở nên nghiêm trọng.

Cho nên làm nam giới cần ghi nhớ một câu gọi là: *“Một lời nói ngon ngọt thì có làm thân trâu, thân ngựa cũng cam lòng”*. Phải thường xuyên khen ngợi vợ! Hôm nay ăn cơm khi ăn thì nhất định các vị phải khen: *“Món này em nấu ăn ngon quá! Sao cơm em nấu thơm thế!...”*. Lúc đó có khi bà xã của các vị sẽ nói: *“Em lại nấu cho anh ăn nhé!”*. Còn nếu như các vị ăn cơm, ăn gần đến khi no rồi mới buông ra một câu: *“Sao lại khó ăn thế!”*. Bà xã của các vị có thể sẽ đình công ba hôm. Cho nên phải thường xuyên khen ngợi người phối ngẫu.

Có một lần chồng cô giáo về đến cửa, cô giáo Dương chạy lại nói: *“Anh về rồi à!”*. Sau đó thấy chồng xách rất nhiều thứ, thế là cô lập tức chạy lại giúp anh ấy xách đồ và nói với anh ấy rằng: *“Đến thì cứ đến, còn phải khách sáo như vậy, còn phải mang nhiều đồ như vậy”*. Cho nên tôi nói, vợ chồng chung sống với nhau, người nhà chung sống với nhau còn phải thêm tính hài hước. Và người vợ còn phải ghi nhớ, cho dù chồng mua thứ gì về nhà cũng không được chê bai. Không chừng anh ấy phải chọn mất cả ngày mới mua được mấy cái ly đẹp. Đã không xách hộ thì thôi, nếu người vợ lại còn nói: *“Sao anh lại mua một đồng những thứ vô dụng này làm gì!”* thì anh ấy sẽ thấy lòng nhiệt tình của mình bị dội một gáo nước lạnh.

Chồng cô giáo Dương rất khéo tay, biết nấu cơm lại biết pha trà. Tôi quan sát thấy, có khi cũng do cô giáo khen ngợi mà ra. Khi uống trà xong cô thường nói: *“Sao lại có người pha trà thơm như vậy!”*. Có lúc chồng gọt hoa quả, cắt cam, ăn xong cô lại nói: *“Miếng cam này cắt sao khéo thế! Ăn ngọt quá!”*. Các vị thường xuyên hâm mộ phối ngẫu thì người phối ngẫu càng ngày càng cảm thấy mình có giá trị, càng ngày càng biết cách giúp đỡ các vị nhiều hơn.

Hôm nay chồng các vị hứng chí muốn giúp các vị rửa chén bát. Các vị đi đến và nhìn thấy: *“Sao có mấy cái chén mà rửa mãi vẫn không sạch vậy!”*. Lúc đó các vị phải kìm nén sự không vui lại. Ví dụ rửa năm, sáu cái chén nhưng cũng có một vài cái rửa rất sạch, các vị cầm cái chén sạch lên và nói: *“Anh xem này! Cái này anh rửa rất sạch, lần đầu tiên rửa chén em cũng không rửa sạch được như vậy”*. Các vị hãy thử xem lần sau anh ấy có rửa chén giúp các vị nữa không? Anh ấy nhất định sẽ tiếp tục rửa chén giúp các vị, bởi anh ấy được khen ngợi mà. Cho nên cần bao dung hơn nữa, cần khen ngợi hơn nữa thì quan hệ vợ chồng sẽ trở nên rất tốt đẹp.

Người với người sống chung với nhau, chỉ cần các vị duy trì một phương pháp gọi là: **“Tứ Nhiếp Pháp”** thì nhất định có thể

sống với người khác một cách hòa thuận. Đây là phương pháp dùng cho quan hệ giữa con người với con người.

Điều thứ nhất: “Bố thí”

Từ ngữ hiện đại gọi là thường xuyên mời khách, tặng quà cho người khác. Vợ chồng với nhau, nếu có thể thường xuyên tặng cho nhau những món quà nho nhỏ, trong lòng bà xã sẽ cảm nhận được rằng chồng mình dù đi đâu cũng nghĩ đến mình. Cho nên khi đi công tác, các vị tuyệt đối không được quên mua quà cho bà xã. Các vị không cần thiết khi mua thì phải mua châu báu hột soàn. Như vậy các vị nhất định chịu không nổi. Lễ mọn nhưng tình nghĩa nặng. Đến ngày sinh nhật của bà xã, hoặc là ngày kỷ niệm kết hôn thì dẫn bà xã đi ăn tiệm: “*Hàng ngày em phải nấu ăn rất vất vả rồi, nhân ngày đặc biệt này chúng ta hãy đi tiệm ăn!*”. Tấm lòng này của các vị sẽ làm cho bà xã cảm thấy sự hy sinh của họ là xứng đáng.

Điều thứ hai: “Ái ngữ”

Như vừa rồi tôi đã nói, đó là thường xuyên khen ngợi phối ngẫu, thường nói lời an ủi phối ngẫu. Đương nhiên lời nói “ái ngữ” này không hẳn chỉ toàn những lời lẽ bù tai, vì yêu thương là thật tâm quan tâm phối ngẫu. Các vị là những người làm vợ thì phải có thể giúp chồng dạy con, và đối với sự sai sót của chồng chúng ta cũng phải khuyên nhủ. Nhưng khuyên nhủ cũng cần chú ý đến thái độ, chú ý đến phương pháp. Phải dùng thái độ nào? Đệ Tử Quy có đưa ra phương pháp dạy. Cho nên “Đệ Tử Quy” có thể giải quyết được vấn đề của vợ chồng.

Các vị xem: “*Thiện tương khuyến, đức giai kiến. Kiến nhân thiện, tức tư tề*” (Cùng khuyến thiện, cùng lập đức. Thấy người tốt, nên sửa mình), các vị luôn xem trọng ưu điểm của người phối ngẫu thì họ sẽ rất vui sướng. Hơn nữa “*ân dục báo, oán dục vong*” (ân phải báo, oán phải quên), các vị thường xuyên nghĩ đến sự vất vả của vợ, sự vất vả của chồng, thế thì cái quan

hệ vợ chồng sẽ rất tốt đẹp. Răng có khi còn cắn vào lưỡi huống chi là vợ chồng. Làm sao mà tránh khỏi xô xát! Nhưng các vị không để ở trong lòng thì đó gọi là: “*Oán dục vong*” (*oán phải quên*). Cho nên, chúng ta không nên xem thường “Đệ Tử Quy”. Nó có thể giải quyết mọi vấn đề trong cuộc sống của các vị. Cho nên “*ái ngữ*” cũng bao hàm phải khuyên nhủ người phối ngẫu.

Điều thứ ba: “**Lợi hành**”

Bởi vì con người thường có tính hay quên, các vị thường xuyên phải nhớ giúp người phối ngẫu những việc quan trọng. Họ sẽ đột nhiên có cảm giác: “*May mà có chồng (hay vợ) nhớ giúp mình, không thì có thể đến lúc đó mình phải lãng phí biết bao thời gian và tiền bạc*”. Các vị thường xuyên phải nghĩ đến sự tiện lợi, ích lợi cho người phối ngẫu. Ví dụ hôm nay chồng đi làm về muộn, các vị phải bày tỏ tấm lòng bằng cách bật điện hành lang lên để khi chồng về không cảm thấy nhà cửa tối đen, sau đó viết giấy đề trên bàn: “*Em đã nấu mỳ cho anh. Anh vất vả rồi, ăn xong đi ngủ nhé!*”. Đây gọi là “*lợi hành*”, để cho chồng cảm thấy dù anh ấy làm việc vất vả đến mấy cũng có một người luôn đồng hành với anh.

Điều thứ tư: “**Đồng sự**”

Vợ chồng có cùng một sự nghiệp, đó là gia nghiệp: quản lý tốt gia đình, nuôi nấng, dạy dỗ con cái cho thật tốt. Cho nên vợ chồng phải thường xuyên trao đổi về cách giáo dục con cái. Thật ra vấn đề này là vấn đề mà có rất nhiều phụ huynh cảm thấy cần có sự đột phá. Chúng ta sẽ nói đến quan niệm chính xác về vấn đề này sau, quan trọng là thái độ cũng không thể quá cố chấp. Các vị không nên vừa về đến nhà thì liền nói với chồng: “*Từ hôm nay trở đi việc dạy con cái anh phải nghe em*”. Có nên như thế không? Không thể! Các vị không thể nói rằng: “*Em đã nghe thầy Thái giảng, sau này anh phải nghe em*”. Nếu các vị xử sự như vậy thì từ buổi sau có lẽ tôi sẽ không dám đến nữa. Bởi rất có thể tôi đang đi trên đường thì có người tìm đến tôi và hỏi: “*Ông có phải là thầy*

Thái không?”. Tôi nhất định sẽ nói: “*Không phải tôi!*” bởi anh ta sát khí đằng đằng mà chạy lại. Cho nên “*đồng sự*” là cùng nhau xây dựng quan niệm chính xác. Các vị có thể thông qua câu chuyện cô giáo Dương dạy con, hoặc cách dạy con trong “*Đệ Tử Quy*”, hoặc bài “*Dạy con*” mà tôi đã giảng để từ từ có chung quan điểm.

¹⁰Học nghiệp, sự nghiệp, gia nghiệp chúng ta đều phải làm cho tốt để cha mẹ có thể yên lòng. Chúng ta cũng có nhắc tới nghề nghiệp thì cũng nên chọn cái mà mình thích hợp, sau đó tận tâm, tận lực phát triển, tuyệt đối không được theo đuổi mục tiêu cao xa không thực tế.

Ở vào thời nay, có rất nhiều người thường hay mong muốn giàu có nhanh chóng. Trong thiên hạ thật ra làm gì có bữa ăn nào là miễn phí. Khi có ý muốn làm giàu nhanh chóng thì có một câu nói: “*Dục tốc tắc bất đạt*”. Thường thường khi một người thay đổi công việc, thì thật ra trong lòng anh ấy đang rất nóng lòng. Khi một người nóng lòng thì anh ấy rất khó đưa ra được sự lựa chọn chính xác. Hơn nữa khi anh ấy thay đổi công việc, rất có thể sẽ làm cho cha mẹ bắt đầu cảm thấy lo lắng.

Mặt khác, cứ mỗi lần anh ấy thay đổi công việc như vậy, chân thật sẽ ảnh hưởng đến sự tín nhiệm của xã hội đối với anh ấy. Đáng lẽ đang có mỗi làm ăn rất tốt, dùng một cái anh ấy thay đổi. Ví dụ như mở bệnh viện, trong khi anh đang là bác sỹ có tiếng ở bệnh viện này, có rất nhiều người đến tìm anh để khám bệnh. Nhưng chúng ta hãy nghĩ xem, không phải bởi y thuật của chúng ta giỏi, mà còn vì bệnh viện có một người lãnh đạo rất giỏi, còn có Hội đồng quản trị đã tác thành cho chúng ta thì chúng ta mới có cơ hội để làm công việc này. Chúng ta cũng phải nghĩ rằng đã có một thời gian lâu dài làm việc ở cái bệnh viện này, trong khoảng thời gian này cũng có rất nhiều người tác thành cho chúng ta có được công việc ổn định. Cho nên không thể vì nghĩ rằng chúng ta rất giỏi, phải phát triển hơn nữa mà đi mở một cái

¹⁰ Bắt đầu Tập 10

bệnh viện khác đối diện ngay với bệnh viện cũ của mình, để tự mình được làm ông chủ. Làm như vậy có thể sẽ mất đi nhân hòa. Có khi chúng ta lại rủ thêm đồng nghiệp khác cùng đi mở bệnh viện. Chúng ta làm gì cũng phải làm đâu chắc đó, không được nóng vội. Hơn nữa vui vẻ khi gặp mặt thì cũng phải vui vẻ lúc chia tay. Nếu như chia tay không vui vẻ thì những oán khí này sẽ ngăn cản các vị phát triển sự nghiệp. Khi chúng ta làm đâu chắc đó, tự để cho những cơ hội này đến lúc chín muồi thì tự nhiên sẽ thành công.

Những của cải trong cuộc đời, tuyệt đối không phải các vị đi tranh cướp mà có được. Tục ngữ có câu: *“Sổ có của thì trước sau gì cũng có, sổ không có thì có cầu cũng không được”*. Muốn gặt được quả gì thì điều quan trọng nhất là ta trồng thứ gì? Trong bài giảng mấy ngày trước chúng ta cũng đã nhắc tới, nguyên nhân chân thật của sự giàu có là phải biết thương xuyên *“bố thí”*, làm nhiều việc có ích cho xã hội. Bố thí nhiều tự nhiên sẽ được giàu có. Giống như người giàu nhất Hồng Kông là Lý Gia Thành, hàng năm ông quyên hiến rất nhiều tiền. Tôi đã từng đến Sán Đầu diễn giảng. Ông là người Sán Đầu, ông quyên góp rất nhiều thiết bị công trình công cộng cho quê hương ông.

Cho nên, đối với công việc các vị cũng phải làm ăn chắc chắn, không nên theo đuổi mục tiêu cao xa không thực tế, và nhất là không được nóng vội, nếu không rất có thể sẽ ảnh hưởng đến cả những người thân ở xung quanh các vị. Các vị làm việc càng chắc chắn thì sẽ làm cho người khác càng yên tâm.

3. SỰ TUY TIỂU, VẬT THIỆN VI. CẦU THIỆN VI, TỬ ĐẠO KHUY. VẬT TUY TIỂU, VẬT TỬ TÀNG. CẦU TỬ TÀNG, THÂN TÂM THƯƠNG.

Việc tuy nhỏ, chớ tự làm

Nếu đã làm, thiếu đạo con.

Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng

Nếu cất riêng, cha mẹ buồn.

3.1. Sự tuy tiểu, vật thiện vi. Cầu thiện vi, tử đạo khuy (*Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con*)

Thật ra có rất nhiều việc thiện lớn đều từ việc thiện nhỏ góp lại mà nên, có rất nhiều việc ác lớn đều từ việc ác nhỏ tích lũy mà thành. Cho nên Lưu Bị đã từng khuyên con ông một câu rất quan trọng đó là: **“Đừng nghĩ việc thiện nhỏ mà không làm, đừng tưởng việc ác nhỏ mà làm”**. Một lời nói, một cử chỉ của trẻ nhỏ ở trong gia đình cũng không thể cầu thả, không được tùy tiện, bởi sau này ra ngoài đời có thể sẽ phạm phải lỗi lớn. Đương nhiên khi muốn trẻ nhỏ “*vật thiện vi*” (*chớ tự làm*) thì phụ huynh cũng phải “*vật thiện vi*” (*chớ tự làm*) để làm gương cho con trẻ. Ví dụ như khi đang ngồi xem ti vi, cha mẹ có được để chân lên bàn không? Đây tuy là việc nhỏ nhưng sẽ làm cái gương tùy tiện cho trẻ nhỏ.

Ví dụ như khi lái xe ra ngoài, còn nhớ có một thầy giáo ở Thảm Quyển, hôm đó anh ấy chở theo một đứa bé hơn năm tuổi. Khi lái xe và gặp đèn đỏ anh liền dừng xe lại. Đứa bé thấy thầy giáo dừng xe lại liền nói: *“Thầy giáo! Thầy không phải dừng lại. Thầy cứ cho xe chạy thẳng, sau đó cho xe quay lại!”*. Đứa bé học ở đâu vậy? Mẹ của đứa bé là cảnh sát. Cho nên *“Sự tuy tiểu, vật thiện vi”* (*việc tuy nhỏ, chớ tự làm*). Người thầy sau khi nghe xong cũng rất ngạc nhiên, việc này nhất định phải trao đổi với phụ huynh mới được. Khi trẻ chưa xác lập được phán đoán đúng sai, chúng ta lại toàn làm ra những gương sai lầm cho trẻ học theo. Thế thì làm sao được? Người thầy này cũng rất có nghệ thuật nói chuyện. Ông đến nói chuyện với phụ huynh của đứa bé, ông nói: *“Hôm nay con trai cô dạy tôi lái xe”*. Mẹ của đứa bé lập tức cười, vì trong lòng đã biết là việc gì rồi.

Quý vị thân mến! Chúng ta là phụ huynh thì không thể biết sai mà cứ phạm, như vậy rất không tốt. Chúng ta cũng phải nhạy cảm với những chi tiết bé nhỏ, phải làm gương cho trẻ em noi theo. Khi chúng ta có thái độ như vậy, đảm bảo chúng ta sẽ đột

nhiên cảm thấy đức hạnh, học vấn của mình ngày càng tăng trưởng.

Đối với trẻ nhỏ, có rất nhiều việc chúng ta phải nhắc nhở thường xuyên, nhất là về phương diện an toàn. Chỉ cần những hành động có thể nguy hiểm đến tính mạng thì chúng ta nhất định phải thường xuyên nhắc nhở trẻ nhỏ. Hơn nữa có lúc không chỉ là nhắc nhở một lần, mà phải nhắc nhở đi, nhắc nhở lại nhiều lần.

Phương diện nào phải nhắc nhở? Khi đi qua đường, điều thứ nhất là vì an toàn, thứ hai là phải có thái độ tuân thủ phép tắc. Cho nên chỉ cần là những vấn đề về an toàn và vấn đề tuân thủ phép tắc thì chúng ta tuyệt đối phải tuân thủ. Như trong thời gian nghỉ hè hoặc nghỉ đông thường hay xảy ra tai nạn. Trẻ nhỏ đốt pháo gây nên cháy nhà, hoặc trẻ em hẹn nhau đi bơi, khi đi lại không *“xuất tất cáo, phản tất diện”* (đi phải thưa, về phải trình). Bởi vậy Tổ tiên mới thường nói: *“Lạc bất khả cực, lạc cực sinh bi”*. Những điều này phải được dặn dò ngay khi trẻ còn nhỏ. Nếu như trẻ thường xuyên được dặn dò thì sự nhạy bén của chúng đối với vấn đề an toàn sẽ rất cao. Ví dụ như khi đang bung nước sôi, chúng ta dặn chúng phải thật cẩn thận. Như vậy có thể tránh xảy ra tai nạn.

Ngoài việc phải chú ý sự an toàn của bản thân, chúng ta cũng phải nhắc nhở trẻ nhỏ tuyệt đối không được làm những động tác có thể gây nguy hiểm cho người khác. Khi chúng có thái độ như vậy thì chúng sẽ thường xuyên quán chiếu xem: *“Lời nói, hành động của mình có gây nguy hại cho ai không?”*. Tôi còn nhớ có xem một bài báo. Có một đứa trẻ do nghịch ngợm, khi bạn học đang định ngồi xuống ghế, nó liền kéo chiếc ghế ra chỗ khác. Bạn học không để ý cứ thế mà ngồi xuống, thế là bị ngã, xương sống lưng đập rất mạnh xuống đất, gây ra bại liệt cả đời. Mượn những ví dụ này chúng ta có cơ hội để giáo dục, nói cho học sinh biết: *“Các em thấy không? Chỉ là một động tác nho nhỏ mà gây ra đau khổ cho người khác nhiều đến vậy! Có bao nhiêu người phải đau khổ? Các em nghĩ xem,*

không biết người bạn học này phải nằm ở trên giường chịu đựng, trải qua mấy chục năm? Các em, các em hãy nằm thử xem, chỉ cần nằm ba ngày thì toàn thân đã cảm thấy chịu hết nổi rồi. Không những người bạn đó đau khổ mà còn có những người khác còn đau khổ hơn. Chính là cha mẹ của người bạn đó. Nhìn thấy đứa con nuôi lớn đến mười mấy tuổi rồi nay bỗng nhiên lại biến thành như vậy, thử hỏi làm sao cha mẹ không bị dằn vặt mỗi khi nhìn thấy con? Cho nên đây cũng là vết thương cả đời đối với cha mẹ. Không chỉ có cha mẹ của đứa bé quan tâm đến nó, mà tất cả những người thân yêu quý nó cũng đều rất đau lòng. Cho nên các bạn nhỏ yêu quý! Các em luôn phải ghi nhớ: Chỉ một hành động nhỏ nhỏ cũng có thể gây đau khổ cho biết bao nhiêu người. Các em tuyệt đối không được làm những việc như vậy!”. Cho nên, “Sự tuy tiểu, vật thiện vi” (Việc tuy nhỏ, chớ tự làm), đây là vấn đề về phương diện an toàn.

Về phương diện phép tắc, chúng ta cũng phải yêu cầu trẻ nhỏ tuân thủ phép tắc, “sự tuy tiểu, vật thiện vi” (việc tuy nhỏ, chớ tự làm). Ví dụ như không được vứt rác bừa bãi. Vứt rác xem ra giống như là một việc nhỏ, nhưng khi vứt rác đã thành thói quen thì nó không những làm mất mặt người trong gia đình có khi còn làm mất mặt cả quốc gia. Tôi đã từng nghe nói khi leo núi, nếu như không biết đường để leo núi, thì cứ phải leo theo những nơi có rác. Xem ra rất tiện lợi. Nhưng chúng ta hãy nghĩ sâu xa xem, đó là sự đáng thương của hành vi con người, không những không có lòng xấu hổ lại còn không biết bảo vệ môi trường thiên nhiên. Người của mấy ngàn năm trước có như vậy không? Có hay không? Người của mấy ngàn năm trước học theo giáo huấn của Thánh Hiền: “Trời là cha, đất là mẹ”, phải yêu quý mảnh đất đã nuôi dưỡng chúng ta. Cho nên, cho dù là việc nhỏ như vứt rác, chúng ta cũng không thể tùy tiện.

Ở trên mạng đã từng đăng ba bản tin tức. Thứ nhất, Trân Châu cảng của nước Mỹ, trên thùng rác ở Trân Châu cảng có ghi một

hàng chữ Trung Quốc, trong khi Trân Châu cảng dùng tiếng Anh. Trên thùng rác ghi là: “*Xin vứt rác vào đây!*”. Họ viết cho ai xem?

Thứ hai, Hoàng Cung Thái Lan cũng là trọng điểm du lịch có tính chất quốc tế. Trong nhà vệ sinh ở đây có ghi hàng chữ: “*Khi vệ sinh xong xin hãy xả nước!*”, cũng ghi bằng chữ Trung Quốc. Viết cho ai xem? Viết cho người Trung Quốc xem.

Thánh Mẫu Viện ở Pa-ri cũng có ghi một hàng chữ Trung Quốc: “*Xin đừng nói to, làm ồn!*”. Những việc này đều là việc nhỏ: Một là nói chuyện, một là xả nước nhà vệ sinh và một là vứt rác. Ba chuyện nhỏ đã trở thành một chuyện lớn. Chuyện lớn gì vậy? Bộ mặt của người Trung Quốc đã bị những việc nhỏ này làm mất mặt với cả thế giới. Khi tôi kể chuyện này cho các em nhỏ, các em bảo: “*Thầy ơi, lau nó đi là xong*”. Tôi hỏi: “*Lau như thế nào?*”. Một người làm sai, người khác nhắc nhở, ta lại đi bịt miệng người đó lại thì người ta có còn nói nữa không? Mình bịt được miệng một người, nhưng không thể bịt được miệng của tất cả mọi người. Chúng ta phải cảm thấy xấu hổ, không được làm Tổ quốc của mình bị mất mặt. Chúng ta phải bắt đầu từ chính bản thân mình, không được vứt rác bừa bãi, phải bảo vệ vệ sinh nơi công cộng, bảo vệ an ninh nơi công cộng.

Các vị đã đến Hoàng Cung Thái Lan chưa? Ồ! Các vị đều có phước báo như vậy, đều đã đến! Các vị đã đến Pa-ri của nước Pháp chưa? Tôi tin rằng đại đa số chúng ta chưa từng đến. Có thể người đến đó đều là những người như thế nào? Du học sinh, người rất giàu có, địa vị xã hội không kém cõi. Có bao giờ chúng ta thấy nông dân ở thôn quê đến Thánh Mẫu Viện ở nước Pháp không? Rất ít. Cho nên người có cơ hội đến nước Pháp đều là những người có địa vị xã hội, có học thức cao. Thế mà ngay đến những hành vi như nề nếp, cuộc sống thường ngày họ cũng làm không tốt.

Điều này cho thấy học lực không đại diện cho giáo dưỡng, học lực không biểu hiện cách học làm người. Mà điều quan trọng nhất của giáo dục là phải dạy một người có thái độ đúng

đần đờ làm người, làm việc. Cho nên, nếu trong nhà trường mà không có biện pháp dạy những điều này, thì quan trọng hơn là sự giáo dục ở gia đình phải có nền tảng vững chắc mới phải. Thực ra thầy giáo ở trường cũng đều tận tâm, tận lực dạy bảo. Nhưng bởi một mình thầy phải dạy mấy chục học sinh nên thật không dễ dàng gì. Chỉ có phụ huynh rất tích cực kết hợp với thầy giáo thì hành vi, cuộc sống của trẻ mới có thể dễ dàng đi vào quỹ đạo.

Cho nên trong phương diện an toàn, phương diện giữ phép tắc đều phải cẩn trọng ghi nhớ: “*Sự tuy tiểu, vật thiện vi*” (*Việc tuy nhỏ, chớ tự làm*). Nếu như đã làm những việc “*cẩu thiện vi, tử đạo khuy*” (*nếu đã làm, thiếu đạo con*) thì đối với chức trách, trách nhiệm của con cháu Diêm Hoàng chúng ta đã bị thất trách rồi. Khi còn nhỏ, tôi đặc biệt sợ bị người khác mắng: “*Hành vi này của anh thật không có gia giáo!*”. Thường khi nghe câu “*thật không có gia giáo*”, cho dù là tôi đang làm gì cũng sẽ lập tức trở nên bốt phóng túng, bởi vì sợ hành vi của mình sẽ làm cho cha mẹ bị xấu hổ lây. “*Thân hữu thương, di thân ưu. Đức hữu thương, di thân tu*” (*Thân bị thương, cha mẹ lo. Đức tổn thương, cha mẹ tủi*). Cho nên có lòng biết hổ thẹn là điều rất quan trọng đối với một người.

3.2. Vật tuy tiểu, vật tư tàng. Cầu tư tàng, thân tâm thương (*Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn*)

Trẻ chưa biết phân biệt đâu là phải, đâu là trái, có lúc chỉ là tiện tay trộm đồ vì thấy nó hay hay. Cho nên làm cha mẹ xác thực là khi dưỡng dục con cái thì phải để tâm nhiều. Khi bọn trẻ có hành vi không tốt sẽ biểu hiện trên gương mặt. Chúng sẽ có tật giat mình. Có một bà mẹ khi thấy biểu hiện trên gương mặt con hôm nay khi đi học về có vẻ khác thường, bà liền mở cặp sách của đứa bé, kết quả đã phát hiện trong cặp có mấy quả

táo. Thật kỳ lạ! Sao lại có mấy trái táo? Bà lập tức hỏi con. Đương nhiên đứa bé lúc đó không biết trả lời làm sao, nó rất căng thẳng, cứ ấp a, ấp úng mãi. Cuối cùng nó cũng chịu khai ra là khi cùng với mấy bạn học đi ngang qua hàng hoa quả liền tiện tay lấy. Thực ra không phải là nó muốn ăn, chỉ là thấy các bạn học nhao vào như bầy ong, cái không khí đó làm cho nó cảm thấy hay hay nên bắt chước.

Bà mẹ này không nói câu thứ hai, lập tức dẫn đứa bé đến hàng bán hoa quả. Khi đến thì đầu tiên là bà cúi chào ông chủ quán, sau đó xin lỗi ông. Ông chủ quán còn đang bận, cũng không biết là đã xảy ra việc gì. Bà liền nói: *“Con tôi lấy mấy quả táo của ông”*. Ông chủ quán cảm thấy không vấn đề gì. Bà mẹ liền lấy tiền trả cho ông, sau đó bắt đứa con xin lỗi ông. Khi lần đầu nó phạm sai lầm mà chúng ta có thể ngăn cấm kịp thời, thì suốt đời nó sẽ ghi nhớ và sẽ không phạm sai lầm nữa. Khi nó nhìn thấy mẹ cúi đầu xin lỗi người ta, thật ra trong lòng nó sẽ cảm thấy hổ thẹn. Cho nên, bà mẹ lấy bản thân làm gương đã làm thức tỉnh lòng xấu hổ, lòng hổ thẹn của đứa con. Trẻ em không phải là không có sai lầm. Nhưng khi nó làm sai mà chúng ta dạy bảo đúng lúc thì ngược lại sẽ là một cơ hội giáo dục rất tốt.

Còn có một bà mẹ dẫn con đi dạo trong cửa hàng sách. Trong lúc đi dạo, thấy có rất nhiều quyển bút ký có đính kèm một chiếc chìa khóa nho nhỏ, đứa con của bà liền lấy chiếc chìa khóa. Sau khi đi ra, bà mẹ phát hiện con mình lấy chiếc chìa khóa của người ta thì liền quay lại trả cho cô thu ngân. Cô thu ngân nói: *“Có lấy lại cũng không biết để ở chỗ nào, thôi tặng cho chị vậy!”*. Lúc đó bà mẹ cũng không để ý, thế là mang về. Sau đó khi đưa con đi học, bà bất chợt phát hiện con mình hay tiện tay lấy những món đồ nho nhỏ của các bạn học đem về nhà. Cho nên, khi trẻ chưa biết phân biệt đâu là phải, đâu là trái, chúng làm những việc sai lầm thì người lớn chúng ta phải kịp thời chấn chỉnh lại, nếu không có thể sau này chúng sẽ thành thói quen. Trẻ em năm, sáu tuổi cha mẹ

cần quan tâm nhiều hơn. Nếu được cẩn thận dạy bảo, tin rằng chúng sẽ có nền tảng để hiểu được những điều xấu tốt, đúng sai.

Cho nên những bà mẹ thời xưa đều ghi nhớ là phải giáo huấn con cái: “*Nhất qua nhất quả chi phát tham*”, tức là một trái dưa, một trái cây cũng không được tham, “*nhất ti nhất hào chi bất cấu*”, tuyệt đối không để cho trẻ em có hành vi thói quen tham những lợi nhỏ. Tục ngữ có câu: “***Khi nhỏ ăn trộm cây kim, đến khi lớn lên có khi ăn trộm vàng***”. Cho nên phải dạy dỗ con cái “*vật tuy tiểu, vật tư tàng*” (vật tuy nhỏ, chớ cất riêng). Không được lấy đồ của người khác, bởi về lâu dài thì sự ảnh hưởng sẽ rất sâu rộng. Một đứa trẻ khi đã có lòng tham, nếu nó muốn có món đồ gì thì sẽ không từ thủ đoạn nào để ăn trộm, ăn cướp.

Cho nên dạy dỗ trẻ nhỏ không tham lam là dạy dỗ chúng sau này có lòng liêm khiết. Sự liêm khiết rất là quan trọng. Người đời xưa thường nói “*cử hiếu liêm*”. Tại sao lại phải dùng “*hiếu*” và “*liêm*” để nhận định một con người có thể phục vụ cho quốc gia hay không, có thể làm quan hay không? Chúng ta hãy xem câu “*Hiếu, đức chi bản*”. “*Hiếu*” là căn bản của đạo làm người. “*Liêm*” là căn bản đạo đức khi làm việc. Có lòng liêm khiết thì khi làm việc người ta mới không mưu toan tư lợi cho riêng mình, mới chí công vô tư làm tốt công việc. Cho nên, căn bản của đạo làm người, làm việc là “*hiếu*” với “*liêm*”. Chính trị của một quốc gia có tốt hay không phải dựa vào liêm khiết hay không liêm khiết. Cho nên, “*liêm*” là căn bản của chính trị. Ví dụ hôm nay chúng ta thấy người chấp chính không liêm khiết thì cuộc sống của nhân dân nước này sẽ rất khổ sở.

Xã hội hiện nay có rất nhiều hiện tượng, chúng ta hãy quay đầu nghĩ lại xem căn bản đầu tiên là vấn đề giáo dục. Bởi vì giáo dục đã bị lơ là mất một thời gian, bây giờ chúng ta có đi oán trách cũng vô dụng. Cho nên phải bắt đầu từ chính chúng ta, bắt đầu từ mỗi phụ huynh, từ mỗi một vị thầy giáo dạy dỗ con trẻ không

được tham lam, nuôi dưỡng lòng liêm khiết của chúng. Như vậy sau mấy chục năm nữa xã hội chúng ta mới có thể càng ngày càng tốt lên. Mấy mươi năm sau xã hội càng ngày càng liêm khiết, con cái càng ngày càng biết hiếu kính cha mẹ, hiếu kính trưởng bối. Khi ấy con cháu chúng ta mới có tiền đồ đáng kể. Cho nên công sức bỏ ra của mỗi vị phụ huynh và thầy giáo ngày hôm nay tuyệt đối sẽ không phí công vô ích.

“*Vật tư tàng*” (chớ cất riêng), ý thứ nhất ở đây muốn nói là không tham lam. Thứ hai là có những lúc tuy là đồ của mình nhưng cũng không nên chỉ biết một mình mình dùng, một mình mình hưởng thụ mà phải biết chia sẻ với người khác. Sau nữa là bồi dưỡng thái độ khẳng khái của trẻ nhỏ. Nếu không khi trẻ thích món gì thì chỉ muốn một mình mình ăn, thế là lòng dạ nó càng ngày càng hẹp hòi, ích kỷ. Còn nhớ, có mấy đứa nhỏ học cùng với nhau và ở cùng với nhau. Có một bà mẹ của một đứa trẻ trong số đó mang mấy hộp sữa tươi cho con mình, mang đến đưa cho đứa con. Người mẹ dẫn vào trong phòng rồi nói với đứa con: “*Cái này là để con uống. Đừng cho những bạn học khác nhìn thấy!*”.

Khi con bà uống những hộp sữa này thì lén lút, vụng trộm. Những thứ bổ dưỡng như vậy thì phải cho con uống, nhưng đối với nhân cách của nó sẽ ảnh hưởng ra sao? Tôi tin rằng đứa bé khi uống mấy hộp sữa đó cũng không được vui sướng. Vậy thì trạng thái hấp thụ cũng không được tốt, bởi vì phải che che giấu giấu.

Người thầy của chúng rất cẩn thận, khi quan sát biết được vấn đề này, tối hôm đó liền nói với đứa bé: “*Em có nhiều sữa như vậy, một mình hưởng thụ không bằng cho mọi người cùng hưởng thụ, có món ngon phải biết chia sẻ với bạn bè. Em có đồng ý mang ra cho mọi người cùng uống không?*”. Kết quả là đứa bé rất đơn thuần, nó nói: “*Vâng!*”. Thế là nó mang sữa ra đổ chung vào một cái bình. Các bạn đồng học khác đều rất vui vì đứa bé mời mọi người cùng uống

sữa. Sau đó mỗi một người chỉ rót có một chút. Ở đây lại nảy sinh ra một cảnh tượng rất tẻ nhạt. Khi một người bằng lòng chia sẻ một thứ gì đó thì sẽ làm thức tỉnh lòng rộng lượng của rất nhiều người và mọi người cũng sẽ nghĩ cho người khác. Cho nên khi đứa bé này rót sữa nhiều quá thì những bạn nhỏ khác liền nói: *“Đủ rồi! Đủ rồi! Còn phải để cho các bạn khác!”*. Khi mọi người đã rót xong sữa thì cùng uống với nhau.

Cho còn hạnh phúc hơn nhận, bởi vì khi uống sữa xong các bạn đều nói lời cảm ơn với đứa bé. Cho nên đứa bé rất vui sướng. Đêm đó đứa bé viết nhật ký, đứa bé nhắc đến việc hôm nay mời mọi người uống sữa, cảm thấy ly sữa đó đặc biệt thơm, đặc biệt ngon. Khi mẹ đứa bé mở nhật ký của đứa bé ra xem, thấy con mình khẳng khái như vậy, và thấy con mình nhận ra rằng mời người khác là một việc rất vui sướng, thì người mẹ đột nhiên cảm thấy dường như mình đã làm một chuyện không thích đáng. *“Tài tán tắc nhân tu”*, con người phải khẳng khái thì mới có được nhân hòa, thì cuộc sống và sự nghiệp mới phát triển được. Sự khẳng khái của chúng ta, chúng ta không tham lam cũng là một tấm gương tốt để cho trẻ em noi theo.

Vào thời xưa có một người tên là Dương Chấn. Dương Chấn sống vào thời nhà Hán. Ông làm quan rất thanh liêm, hơn nữa còn thường xuyên tiến cử những nhân tài để cùng phục vụ cho đất nước. Khi làm Thái Thú ở Đông Lai, ông có tiến cử một người học trò tên là Vương Mật làm một chức quan là Xương ấp lệnh. Người này rất lấy làm biết ơn, cho nên một tối nọ đã mang một số vàng đến tặng ông. Dương Chấn nhìn thấy Vương Mật mang vàng đến tặng thì liền nói: *“Ta hiểu anh như vậy mới tiến cử anh ra làm quan. Thế sao anh lại không hiểu ta, còn mang vàng đến tặng?”*. Kết quả Vương Mật nói với ông: *“Không sao đâu ạ! Đó chỉ là tấm lòng của tôi. Tuyệt đối là không có ai biết!”*. Dương Chấn nói: *“Sao lại không có ai biết? Trời biết, đất biết, anh biết, tôi biết”*. Cho nên ở đâu mới biết phẩm đức của một con người? **Ở nơi không có người nhìn thấy thì sẽ thấy được bản chất của một con người.** Vương Mật nghe xong cảm thấy rất hổ thẹn liền ra về.

Bởi Dương Chấn rất đổi thanh liêm cho nên tấm gương của ông đã truyền lại cho con cháu ông. Con ông là Bình, cháu ông là Tứ, chất của ông là Bưu đều làm quan, làm đến chức Tam công, đều là quan lớn của triều đình. Tuy không tham số vàng này nhưng ông đã tích được công đức to lớn và phước phận. Cho nên: “*Tích thiện chi gia, tất hữu dư khánh*”, ngoài sự hồi hướng của phước báo ra thì quan trọng hơn là tấm gương đạo đức. Cho nên, chúng ta cũng cần phải làm gương tốt cho trẻ em, và hướng dẫn trẻ em cũng phải quý trọng của công, không được lấy của công làm của riêng mình. Đây cũng là một điểm rất quan trọng.

Tôi đã từng gặp rất nhiều người thành công, họ đều nói rằng khi xưa cha mẹ họ làm công chức, nếu không phải là việc của công ty thì tuyệt đối không bao giờ sử dụng xe của công ty để đi. Thậm chí điện thoại công để ở nhà cũng không lấy để dùng vào việc riêng, rất là liêm khiết. Cho nên họ để lại cho con cái ấn tượng sâu sắc.

Tôi thường hỏi học sinh: “*Ghế trong trường của các em là do ai mua? Của công trong trường là ai mua?*”. Bọn trẻ rất đơn thuần, chúng nói: *Thầy Hiệu trưởng mua*”. Tiếp đó tôi lại hỏi: “*Thế thầy Hiệu trưởng lấy tiền ở đâu?*”. “*Tiền của thầy Hiệu trưởng đương nhiên từ...*” suy nghĩ của bọn trẻ không nhanh nhạy như vậy. Tôi lại hỏi: “*Tiền của Hiệu trưởng có từ đâu?*”. Bọn trẻ nói: “*Do chính phủ cấp*”. “*Thế tiền của chính phủ từ đâu mà có?*”. “*Từ những người nộp thuế mà có*”. Tôi hỏi tiếp: “*Có bao nhiêu người nộp thuế?*”. Đứa trẻ người Đại Lục nói: “*Một tỷ ba*”. Tôi nói: “*Không có nhiều như vậy!*”. Tôi lại hỏi: “*Các em có phải nộp thuế không?*”. Bọn trẻ nói là không. Sau đó tôi nói: “*Ít nhất là có mấy trăm triệu người phải nộp thuế. Cho nên của công trong trường như cái ghế này, thậm chí là tất cả các đồ vật, có bao nhiêu người là chủ của nó? Mấy trăm triệu người là chủ của nó. Cho nên khi ta lấy trộm món đồ này là ta đã nợ mấy trăm triệu người. Sau này dù có làm trâu, làm ngựa ta cũng trả không nổi*”. Chúng ta phải hướng dẫn cho bọn trẻ mọi đồ vật đều có chủ, tuyệt đối không vì ý thích của mình mà lấy nó. Cho nên gọi là “*Vật tuy tiểu,*

vật tư tàng. Cầu tư tàng, thân tâm thương” (Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn).

Nơi giảng: Học Hội Tịnh Tông Đài Nam Đài Loan

Thời gian giảng: Năm 2005

Dịch giả: Tống Như Cường

Hết quyển 1

(Toàn bộ: 4 quyển)

